

Институт за истраживање српских страдања у XX веку

МАСОВНИ ЗЛОЧИНИ 1992 – 1995.

Приредила: Драгана Гавриловић

1992.

25. МАРТ 1992.

Српски Брод, градско насеље и општински центар (Хрвата 4097, муслимана 2284, Срба 4409, Југословена 2711, осталих 544) запоселе су 3. марта 1992. хрватско-муслиманске јединице 108. бригаде Збора народне гарде (ЗНГ) из Републике Хрватске у сарадњи и уз помоћ локалних паравојних формација. То је био први акт запоседања територије и отворене агресије Републике Хрватске и њених оружаних јединица према БиХ и СФРЈ. Сам град, као и многа села ове општине, првенствено она у којима живе припадници српског народа, од тог дана су окупирани, а мештани изложени свакодневном прогону, малтретирању, пљачки и убиствима. У раздобљу до ослобађања ове општине 7. октобра 1992. у граду је, најчешће на веома свиреп начин и у властитим кућама и становима, убијено више десетина лица српске националности. Остали Срби су позатварани и спроведени у логоре, од којих су многи били на територији Р. Хрватске. И у логорима за Србе, како оним у БиХ, тако и у оним у Р. Хрватској, убијено више десетина лица из Брода и околних села. И само градско насеље је било претворено у логор а Срби нису имали право одласка са тог подручја. (У то време на мосту преко реке Саве између Босанског и Славонског Брода било је окачено упозорење по коме је Србима и псима био забрањен прелаз.) Судбину својих верника делиле су и српске православне богомоље. Порушено је српско православно гробље. Минирана је и до темеља разорена црква Пресвете Богородице подигнута 1890. Опљачкан и гранатама оштећен Парохијски дом. Разорени и остали културни и историјски споменици, као што је Спомен костурница жртава фашистичког терора из Другог светског рата; миниран је и Споменик убијеним Јеврејима у Тулеку; потом споменик народном хероју Драги Видошевићу; споменик у Махали поред реке Саве, посвећен такође жртвама фашизма; минирана спомен биста Фрица Павлика у Средњошколском центру. Опонашајући некадашње усташке походе уништavana су сва антифашистичка, српска и православна обележја, односно обележја немачких, хрватских и муслиманских злочина у прошлом

**Масовни злочини муслиманских и хрватских снага над Србима,
1992 – 1995.**

рату и за време владавине НДХ над српским народом овог краја. Отворене егзекуције над Србима Брода почеле су **25. марта 1992.** у раним јутарњим часовима када су брутално, без непосредног повода, убијена три лица српске националности. Њихова кућа разорена и запаљена. Злочин извршила група хрватских екстремиста, чланова Хрватске демократске заједнице (ХДЗ), и тиме, у доброј мери, најавили наредне догађаје и период наступајућег првенствено хрватског, али и муслиманског, терора над српским народом и његовом имовином у Броду и овом делу босанске Посавине.

Жртве: 1) Андрија (Петар) Мартић, 1935; његов син 2) Момир (Андрија) Мартић, 1961. и 3) Душко (Милан) Дујанић, 1967. Том приликом тешко су повређени Момирова супруга Мерима (дев. Концић) и Бранко Дујанић.

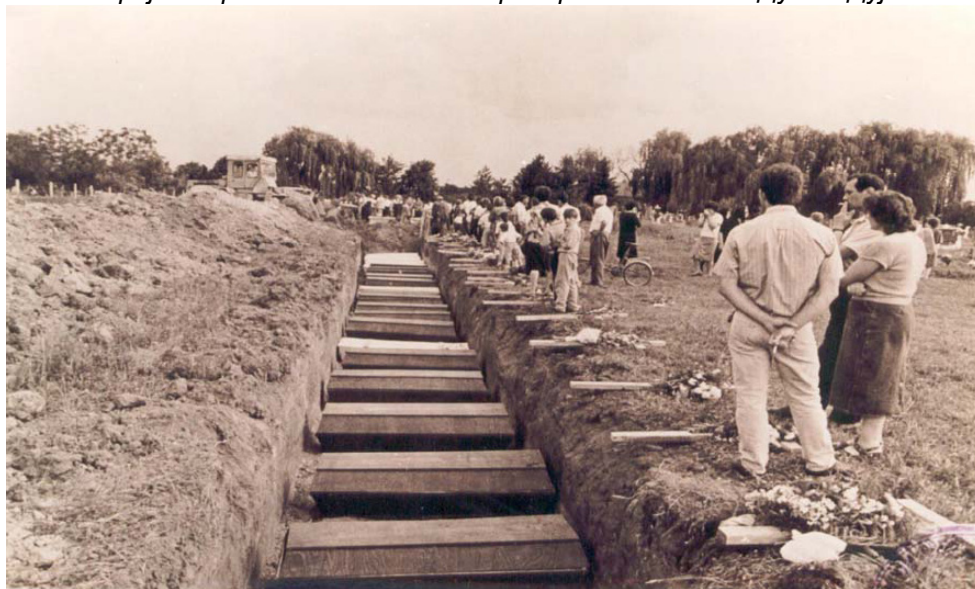
Андрија Мартић

Момир Мартић

Душко Дујанић

Једна од више сахрана Срба који су 1992. убијени у Броду.

26. МАРТ 1992.

Сијековац (муслимана 597 лица, Хрвата 364, Срба 311, Југословена 240 и осталих 35) село у Општини Српски Брод. Напад паравојних јединица на српске цивиле овог села извршен **26. марта 1992.** Тада су још увек ова општина, као и Република Босна и Херцеговина били део Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, а продор хрватских оружаних формација у Сијековац представљао је акт отворене агресије на БиХ и СФРЈ сецесијом издвојене, новостворене државе Републике Хрватске. Такав злочин у Босни и Херцеговини није забележен од некада стравичних усташких похода, и похода по злочинима познате СС Ханџар дивизије, током Другог светског рата и њихових покоља, пљачки и паљевина по српским селима Посавине. (У истој дивизији, треба подсетити, као млад немачки добровољац, служио је и тадашњи председник Председништва БиХ господин Алија Изетбеговић.) Приликом напада 26. марта 1992. убијено је девет мештана српске националности села Сијековац. Српска православна црква Свете Огњене Марије порушена у Другом светском рату од муслимана и Хрвата овог краја, обновљена тек 1970. поново је разорена од потомака усташа из претходног рата.

Жртве: 1) Јован (Васо) Зечевић, 1920. и његова три сина: 2) Милан (Јован) Зечевић, 1950; 3) Петар (Јован) Зечевић, 1953. и 4) Васо (Јован) Зечевић, 1958; 5) Лука (Илија) Милошевић, 1943. и његова два сина 6) Жељко (Лука) Милошевић, 1968. и 7) Драган (Лука) Милошевић, 1974; 8) Мирко (Видо) Радановић-Мркуља, 1965. и 9) Срето (Михајло) Тривић, 1927.

Јово Зечевић

Милан Зечевић

Петар Зечевић

Васо Зечевић

Лука Милошевић

Жељко Милошевић

Драган Милошевић

**Масовни злочини муслиманских и хрватских снага над Србима,
1992 – 1995.**

Село Сијековац и српска православна црква Свете Огњене Марије након хрватског похода последњих дана марта 1992

Остаци куће породице Јована Зечевић после хрватског злочина и убиства Јована и његових синова Милана, Петра и Васе 26. марта 1992.

3. АПРИЛ 1992.

Купрес, посебно насеља **"Вилине куће"** и **"Кратеж"** (град Купрес: Срба 1297, Хрвата 961, муслимана 365, Југословена 65) напад и окупација почели су **3. априла 1992.** Ова акција хрватских оружаних снага представљала је, као и у случају Брода и Сијековца, поход ничим изазване, отворене оружане агресије Републике Хрватске на СФРЈ и БиХ.

Напад извршиле регуларне оружане формације Републике Хрватске: 106. бригада из Осијека, специјална јединица "Жути мрав" из Вуковара, 101. загребачка бригада, студентска бојна "Краљ Томислав" из Загреба, бојна "Зрињски" из Загреба, јединица за посебне задатке МУП Републике Хрватске уз употребу тешког наоружања и тенкова. У нападу активно садејствовало и више паравојних јединица (ХОС и ЗНГ) локалних Хрвата и муслимана из Дувна, Ливна, Бугојна, Г. Вакуфа и осталих ближих општина тзв. Херцег-Босне. У току само неколико дана окупације општинског центра дошло је до више масовних и појединачних сурових егзекуција похватаних цивила српске националности, често извршених само хладним оружјем. Места покоља и убиства су готово у подједнакој мери: улице, станови, властите или комшијске куће, порта и црква, цивилни затвори или војне касарне. У овом удруженом хрватско-муслиманском походу убијено је и на веома суров начин масакрирано више десетина лица српске националности.

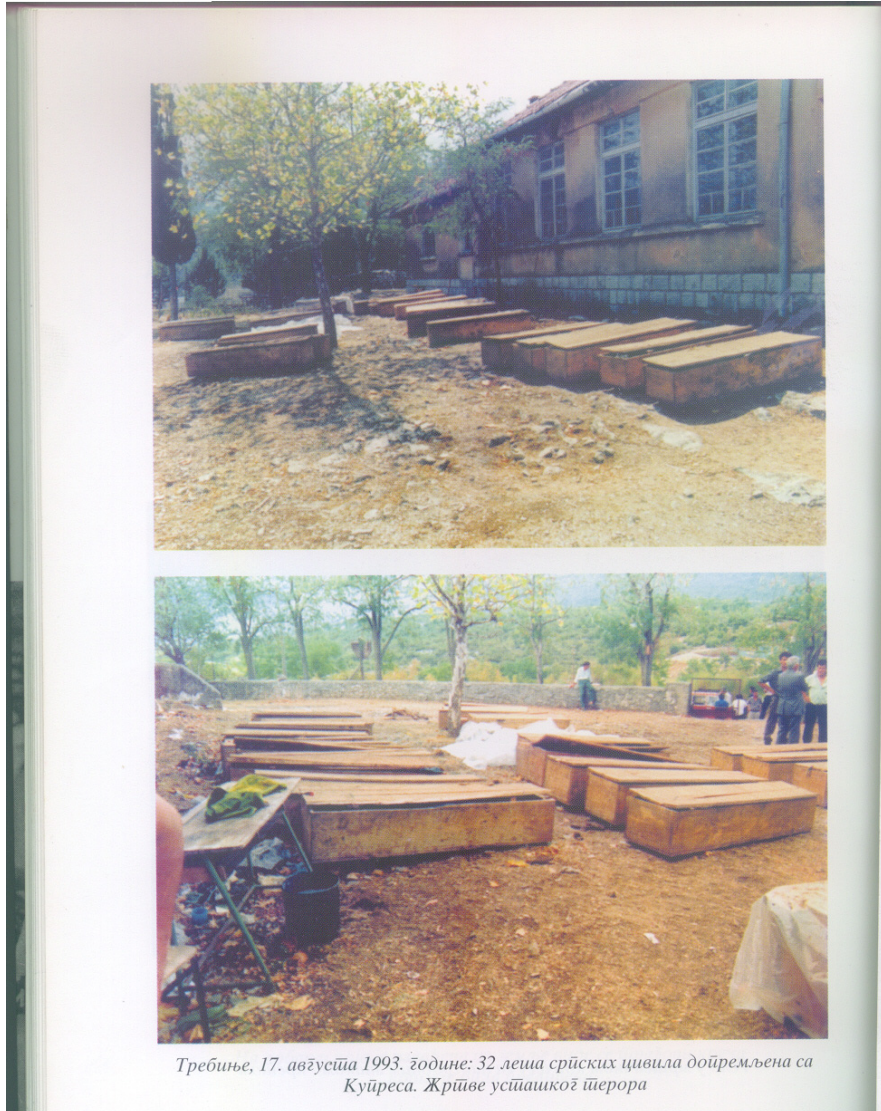
**Масовни злочини муслиманских и хрватских снага над Србима,
1992 – 1995.**

Српском страдању је у доброј мери, индиректно, својим пасивним односом, допринела и ЈНА, тада још увек једина легална оружана сила СФРЈ и БиХ, зато што није спречила долазак и концентracију толико бројних хрватских и муслиманских јединица и њихов напад на Купрес. Срби у то време нису имали своје националне оружане формације, а тиме ни могућност властите одбране.

Због тога је уследио егзодус и српског становништва, не само купрешке општине, већ и знатно ширег подручја, поготово из суседних општина Ливно и Дувно. Наредни дани били су дани појединачних и масовних, обично веома сурових, егзекуција више десетина лица српске националности у Купресу и појединим насељима ове општине.

О томе су др Радован Караџић и мр Момчило Крајишник обавестили господина Хосе Кутиљера, лорда Карингтона и министре спољних послова европске заједнице. Међутим, они су се оглушили на апеле за помоћ угроженим српским подручјима.

Жртве: 1) Милишић (Миленко) Милан, 1965; 2) Марјановић (Вукан) Радојка, 1945; 3) Јарчевић (Трифко) Недељко-Швабо, 1950; 4) Канлић (Гојко) Војислав-Крезо, 1955; 5) Драгољевић (Стојан) Тодор-Тоша, 1957; 6) Лугоња (Богољуб) Стеван, 1966; 7) Боснић (Недељко) Шпиро, 1954; 8) Баштић (Томислав) Предраг-Педо, 1971; 9) Канлић (Душан) Мирко, 1950; 10) Дувњак (Драгомир) Владо, 1945; 11) Зубић (Ристо) Јован, 1950; 12) Челебић (Петар) Драго -Драгец, 1966; 13) Шешум (Милош) Момчило, 1937; 14) Контић (Вукан) Лазо, 1960; 15) Павловић (Станко) Трифко-Лола, 1957; 16) Контић (Станко) Милорад-Ћиро, 1958; 17) Павловић (Владо) Јово, 1951; 18) Јарчевић (Марко) Властимир, 1956; 19) Каран (Станко) Недељко, 1948; 20) Шормаз (Јово) Драган, 1952; 21) Марковић (Миланко) Драган-Гаца, 1969; 22) Ваван (Гојко) Илија-Кирија, 1950; 23) Ненад (Павле) Тошић, 1964. из Краљева; 24) Милан (Лука) Рашета, 1941, Пригревица-Апатин; 25) Дувњак (Саво) Никола, 1957; 26) Живанић (Вуко) Жарко, 1946; 27) Керановић (Божо) Марко- Такач, 1948; 28) Манојловић (Станко) Ђорђе, 1955; 29) Панић (Петар) Лука, 1946; 30) Марић (Миленко) Станко, 1949; 31) Даниловић (Јово) Влајко, 1952; 32) Кнежић (Миленко) Раде, 1926; 33) Чађеновић (Милован) Драган, 1959. из Плава.

Доњи Малован, Општина Купрес, чисто српско село (Срба 398), нашло се на удару и страдало у масовној и неочекиваној оружаном инвазији регуларних војних јединица Републике Хрватске и хрватско-муслиманских паравојних и параполицијских илегалних формација основаних у БиХ (припадника "Зелених беретки", "Патриотске лиге", ЗНГ и ХОС) на Купрешку висораван, Босну и Херцеговину и СФРЈ **3. априла 1992.** Том приликом на веома суров начин убијено је више цивилних лица, поготово мушкараца из српске породице Дувњак. Све жртве овог напада су српске националности. Њихова покретна имовина опљачкана, а непокретна разорена и уништена. Оскрнављена, опљачкана и разорена је и српска православна црква Светог Лазара Косовског.

Жртве: 1) Дувњак (Митар) Милош, 1925. и његов син 2) Дувњак (Милош) Митар, 1967; 3) Дувњак (Дане) Митар, 1940; 4) Дувњак

**Масовни злочини муслиманских и хрватских снага над Србима,
1992 – 1995.**

(Симо) Светозар, 1962; 5) Дувњак (Симо) Душан-Палачинак, 1967; 6) Дувњак (Владо) Милан, 1936; 7) Дувњак (Драгун) Даринка, 1935; 8) Дувњак (Аћим) Владо, 1907; 9) Дувњак (Лука) Маринко, 1922; 10) Калнић (Перо) Нико, 1956; 11) Живко (Јово) Максимовић, 1966.

4. АПРИЛ 1992.

Српски Брод, урбани део града. У општем и безочном походу на становнике српске националности: њиховом отпуштању са посла, забрани слободног кретања по граду, блокади саобраћајница према српским насељима и сталним претњама, претресима станова и, притом, пљачки имовине, уценама, хапшењима, протеривањима у тек основане разне полицијске и војне "сабирне центре" и логоре, све чешће долази чак и до неприкривеног јавног физичког злостављања, линчовања и убиства. Такав случај се догодио и **4. априла 1992.** када су без неког повода у граду убијена четири лица српске националности. Једини разлог за овај злочин био је национална припадност жртва, односно што три жртве имају "националистичка" презимена. Некако у исто време у граду је опљачкана и до темеља разорена српска православна црква Покров Пресвете Богородице из 1890. године и парохијски дом.

Жртве: 1) Душко (Андрија) Милошевић, 1972; 2) Ивица (Јанко) Шкварц, 1971; 3) Недељко (Недо) Југовић, 1944. и његов син 4) Драган (Недељко) Југовић, 1972.

Пред идентификацију Срба откопаних из масивне гробнице у Српском (Босанском) Броду.

Костреш српско село (Срба 382, Хрвата 15, муслимана 2) у Општини Дервента. Недељу дана после масакра Срба у Сијековцу још стравичнији злочин над мештанима српске националности је

извршен **4. априла 1992.** у Кострешу. Велики број жртава је убијен на најгори начин: хладним оружјем, ножем и тупим предметом. Напад на село су извршиле формације регуларне војске Републике Хрватске уз помоћ и подршку локалних муслиманских и хрватских илегалних паравојних и параполицијских група и јединица. У време напада БиХ још није била проглашена за независну државу и налазила се у саставу СФРЈ. По извршеном злочину и ово село посетили чланови председништва и високи функционери БиХ: др Биљана Плавшић, Фикрет Абдић и Фрањо Борас. Ни то није спречило прогон српског становништва овог дела Посавине и ускоро је Костреш постао напуштено и пусто, стнички очишћено, село. Ни представници међународне заједнице, који су били сведоци догађаја, ништа нису предузели да би обавестили светску јавност и заштитили угрожено становништво. Српска покретна имовина опљачкана, а непокретна добрим делом спаљена и разорена. У овим акцијама помињу се 124. и 153. хрватска бригада, ријечка "Ханџар дивизија", загребачка 103. домобранска бојна и претежно муслиманске формације: "Црна легија", "Патриотска лига", "Змај од Босне", али и др.

Жртве: 1) Миле (Недо) Шкрга, 1933; 2) Госпава (Коста) Тривунчевић, 1921; 3) Стоја (Теодор) Плавшић, 1922; 4) Ристо (Радован) Пиваш, 1947; 5) Десанка (Константин) Пиваш, 1949; 6) Петра (Мирко) Митровић, 1945; 7) Миле (Ђорђе) Секулић; 8) Љепосава (Тривун) Секулић, 9) Ђорђо (Миле) Лазић, 1923; 10) Петра (Божо) Лазић, 1920.

7. АПРИЛ 1992.

Рилић, Општина Купрес, село које чине само припадници српског народа (Срба 202) и које су **7. априла 1992.** нападе и опустошиле углавном исте, већ поменуте, хрватско-муслиманске оружане формације, пристигле из Р. Хрватске. Оне су извршиле агресију на СФРЈ, БиХ, купрешку висораван и сам град Купрес. У поробљавању Рилића учествовале су и илегалне паравојне партијске оружане јединице локалних Хрвата и муслимана. Ни у овом случају ЈНА се није на време супроставила и спречила нападаче. Жртве напада су искључиво лица српске националности. Поред неколико убистава, од којих су нека извршена на бестијалан начин, нападачи су из села Рилић протерали или затворили похватане преживеле мештане, а њихову имовину опљачкали. Оно што нису могли да однесу разорили су и попалили.

Жртве: 1) Нико (Божо) Малеш, 1931; 2) Душан (Ђуро) Соро, 1934; 3) Борисав (Љубо) Рудић, 1941.

8. АПРИЛ 1992.

Баревево, најбројније село у Општини Јајце у коме већину чине мештани хрватске националности (Хрвата 934, муслимана 513, Срба 156). Наоружани Хрвати и муслимани, мештани Барева и њихови саучесници из околних хрватских и муслиманских насеља у униформама и са ознакама једне од више хрватских паравојних илегалних оружаних формација, познатих под називом "Хрватске ослободилачке снаге" (ХОС), **8. априла 1992.** два дана након што је БиХ добила међународно признање, на препад, из заседе на једном од њихових "контролних пунктова", убили су седам ненаоружаних припадника резервног састава ЈНА, ВП 1445. Можда треба подсетити да је ЈНА у то време била једина легална оружана војна формација у БиХ. Злочин се догодио на магистралном путу код хидроелектране "Јајце 2". Припадници паравојне формације ХОС-а без непосредног повода и уобичајених овлашћења том приликом пресрели су аутобус ДП "Сервистранс" (Доњи Вакуф) који је саобраћао на редовној линији Бања Лука-Бугојно и из лаког пешадијског наоружања убили седам резевиста ЈНА српске националности. У истом нападу тешке телесне повреде задобило је и шест цивилних лица, путника који су се налазили у аутобусу. То је био први јаван оружани терористички препад на лица српске националности на подручју ове општине.

Жртве: 1) Бранислав (Симо) Зељко, 1965. из Благаја, оп. Д. Вакуф; 2) Јово (Миле) Икић, 1969. из Маслића, оп. Бугојно; 3) Ново (Љубо) Клиндо, 1964. из Градишке; 4) Душан (Трифко) Кочабер, 1962. из Маслића; 5) Саво (Миленко) Сукара, 1964. из Голеша, оп. Травник; 6) Драган (Станко) Будиша, 1965. из Бугојна и 7) Предраг (Славко) Ђимић, 1970. из Бугојна.

7 - 9 . АПРИЛ 1992.

Занаглина, мало српско село (66 становника) у Општини Купрес. Напад на Занаглину и окупацију овог села извршиле су, у току свеобухватне офанзиве на подручје Купреса и Купрешке висоравни, већ помињане оружане формације Републике Хрватске и локални паравојни састави, претежно регрутовани из хрватских и муслиманских насеља купрешке и суседних општина. Окупација села трајала је три дана, од **7. до 9. априла 1992.** У том раздобљу и ово српско село до темеља уништено, а више мештана убијено. Остатак, преживелих и похватаних становника српске националности протеран у логоре. Њихова имовина је опљачкана, а што се није омогло однети спаљено је и разорено.

Жртве: 1) Спремо (Бранко) Милорад-Поп, 1936; 2) Соро (Ђуро) Душан, 1934; 3) Марић (Јово) Спасоје, 1930; 4) Соро (Митар) Петар, 1914; 5) Спремо (Стјепан) Страхило, 1910.

10. АПРИЛ 1992.

Ботун (Срба 39, Хрвата 32) у Општини Купрес. Српски део села страдао **10. априла 1992.** у току напада веома бројних регуларних војних формација Републике Хрватске и паравојних наоружаних група локалних муслимана и Хрвата на Купрешку висораван, град Купрес и безмало сва околна српска насеља. Жртве напада на Ботун су искључиво лица српске националности. Неке од жртава су сагореле у својим спаљеним домовима. Сви похватани Срби, од којих је знатан број њих био повређен током гранатирања и борбених дејстава, одведени су у разне тзв. сабирне центре и логоре у којима су били изложени сталном злостављању и страдањима. Сва затечена српска имовина у окупираном селу, стока, пољопривредни алати и машине, храна, бела техника и опрема домаћинства, опљачкани и уништени.

Жртве: 1) Савица (Јово) Спремо, 1920; 2) Бранислав (Мирко) Спремо-Двица, 1950; 3) Ненад (Илија) Вашалић, 1954. из Београда; 4) Анђа (Илија) Спремо, 1935; 5) Шкрбић (Петар) Ненад, 1934; 6) Шкобић (Петар) Стојан, 1957;

15. АПРИЛ 1992.

Мостар, свако удаљавање из касарне и кретање по граду у мањим групама или појединачно ненаоружаних припадника ЈНА било је ризично и опасно. У Мостару и добром делу Херцеговине, у тзв. Херцег-Босни, већ су месецима харале наоружане паравојне јединице састављене од локалног хрватског и муслиманског становништва или војници пристигли из Републике Хрватске. Мета њихових акција били су припадници ЈНА, њихове породице и војни објекти (касарне, болнице, магацини, фабрике оружја и муниције, и ид.). У току само једног дана, у пар или више акција на ширем подручју града, **15. априла 1992.** киднаповано је шест ненаоружаних, тек мобилисаних, резервиста из Црне Горе, општине Никшић и Шавник, припадника Подгоричког корпуса ЈНА. Препад се догодио неочекивано, на непознатом месту у граду или околини и откривен тек у вечерњим часовима за време прозивке. Од тада се о судбини тих лица дуго ништа није знало. Веровало се да нису убијени већ да су само киднаповани и, највероватније,

завршили као и многи други пре њих, у неком од бројних хрватских логора, по свему судећи сплитском логору Лора. Већ су постојала бројна сведочења о страдању Срба и припадника ЈНА у хрватско-муслиманским логорима и мукама којима су их изложили хрватски иследници, војници и полицајци. (Према откривеним сазнањима зверства почињена у Лори понекада превазилазе зверства почињена у Јасеновцу и осталим Павелићевим логорима током Другог светског рата.) Команда, управа, иследници и стражари, и не само они, већ и сви грађани Сплита који су хтели да искале свој бес према Србима, могли су, не бирајући средства, да то остваре у Лори. Колико је Срба убијено у овом логору вероватно се никада неће сазнати. То је и данас, као и у току рата, државна тајна Републике Хрватске, као што је већ више од шест деценија хрватска државна тајна и логор Јасеновац. Довољно је још рећи да је свака смрт, у односу на мучења којима су изложени, за њих била награда. То потврђују преживели логораши Лоре.

Жртве: 1) Лука (Милан) Газивода, 1959; 2) Драган (Момчило) Јаковљевић, 1967; 3) Павле (Никола) Поповић, 1957; 4) Ратко (Живојин) Симовић, 1963; 5) Боривоје (Јован) Зиројевић, 1956; 6) непознат резервиста чије име још није било унето у евиденцију, али то је сигурно један од следећих покојника: Милош (Василије) Перуновић, 1965; 7) Лука Папић; 8) Радомир Вулић; 9) Милан Шушић; 10) Неђељко Јанковић или 11) Радивоје Петковић.

24. АПРИЛ 1992.

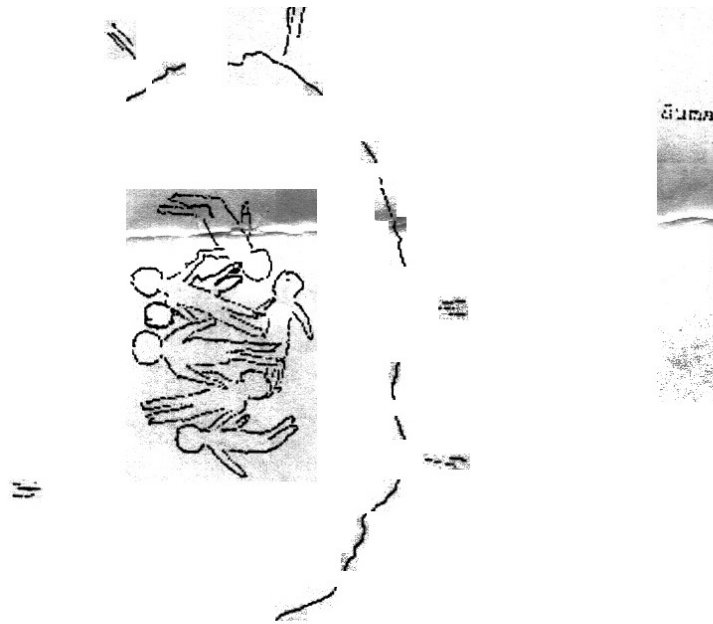
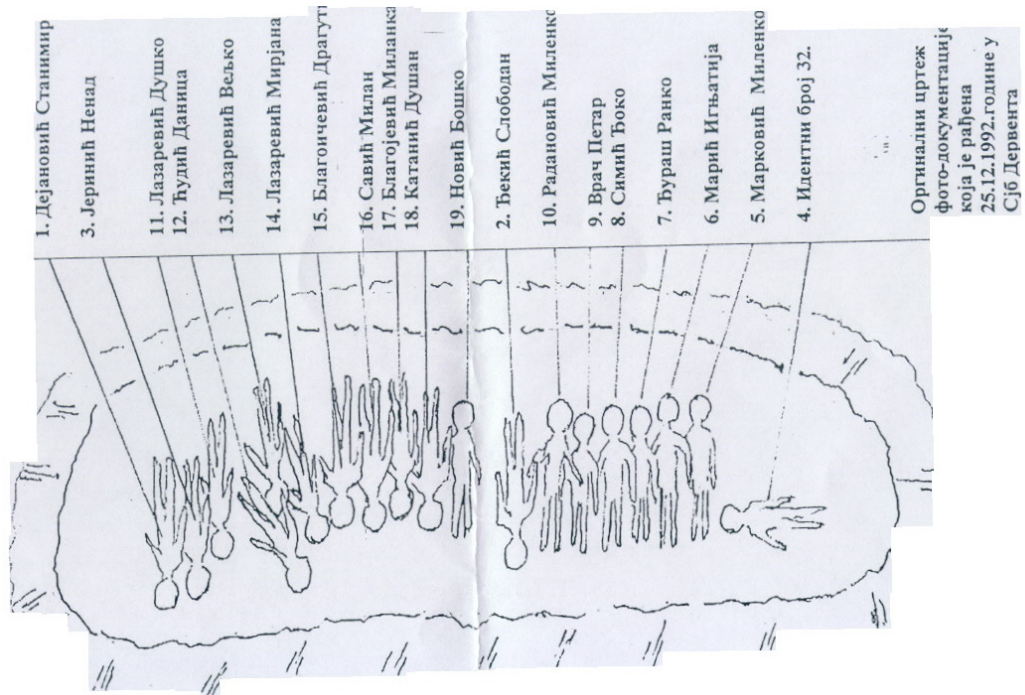
Чардак и Јасиковача, приградска суседна српска насеља општинског центра и града Дервента које су хрватско-муслиманске снаге Армије БиХ опколиле и почеле да нападају и гранатирају 15-16. априла 1992. У акцији је учествовало неколико стотина Хрвата и муслимана, углавном добровољаца, припадника Армије БиХ из ове и суседних општина, уз снажну подршку тешког наоружања које су из Републике Хрватске довели припадници регуларних оружаних снага ове некадашње југословенске републике. Дана **24. априла** опкољене мештани посетили су представници Међународне заједнице који су посредовали, али, на жалост, нису онемогућили нападаче да остваре своје намере. У наредна два дана, **25-26. априла** неколико група жена и деце преко реке Украине успело да се спасе и пређе на српску територију. Па и поред тога велики број мештана је убијен или завршио у логорима за Србе који су отворени на више места у општини: у просторијама бившег Дома ЈНА, касарни Рабић, насељу Поље (кућа Јозе Јураковић) и основној школи у хрватском селу Пољарима. У току окупације која је трајала до Видовдана и пробоја спасоносног коридора и ослобађања овог дела Посавине, у самом граду, поготову у периферним насељима Чардак и

**Масовни злочини муслиманских и хрватских снага над Србима,
1992 – 1995.**

Јасиковача, убијено више десетина особа српске националности. Многе жртве су масакриране и спаљене у својим кућама. Ексхумација страдалника је извршена у масовној гробници на гробљу у Модрану 18. децембра и у заједничкој гробници насеља Чардак између 21. и 23. децембра 1992. године. У току више од два месеца окупације српска покретна имовина је опљачкана, а непокретна имовина спаљена и разорена. За то време у Дервенти је уништен православни храм Успење Пресвете Богородице из 1885. године и Парохијски дом. Дервента је у току оружаних сукоба и окупације, уз Вуковар, вероватно најразоренији град на просторима некадашње Југославије.

Жртве: 1) Вељко (Паво) Лазаревић, 1947, његова супруга 2) Мирјана (Влајко) Лазаревић, 1950. и њихов син 3) Душко (Вељко) Лазаревић, 1972; 4) Станимир (Тодо) Дејановић, 1952; 5) Драгутин (Миливоје) Благоичевић, 1962; 6) Даница (Душан) Ђудић, 1954; 7) Милојко (Драго) Поповић, 1965; 8) Бошко (Недељко) Новић, 1963; 9) Гавро (Алекса) Петковић, 1934; 10) Миланка (Ненад) Благојевић, 1952; 11) Петар (Душан) Врач, 1951; 12) Петар (Јово) Татомир, 1956; 13) Милан (Млађен) Савић, 1950; 14) Душан (Бранко) Катанић, 1955; 15) Слободан (Милован) Ђекић, 1956; 16) Ђорђе (Петар) Симић-Ђоко, 1956; 17) Ранко (Благоје) Ђураш, 1922; 18) Игњатије (Јово) Марић, 1948; 19) Миленко (Душан) Марковић, 1955; 20) Миленко (Драгутин) Радановић, 1947; 21) Симо (Миле) Зечевић, 1934; 22) Ружица (Ковиљка) Савић, 1972; 23) Ђуро (Милан) Тривановић, 1952; 24) Видосава (Илија) Цвијетковић, 1917; 25) Пантелија (Илија) Поповић, 1921; 26) Златко (Момчило) Ђалић-Батан, 1955; 27) Благоје (Марко) Ђураш, 1947; 28) Борис Стјепановић, 1932; 29) Симеун (Душан) Симикић, 1929; 30) Петар (Ђорђе) Николић, 1937; 31) Саво (Милан) Гаврић, 1947; 32) Жељко (Станоје) Чолић, 1972; 33) непозната девојчица од око 16 година.

**Масовни злочини муслиманских и хрватских снага над Србима,
1992 – 1995.**

ЗЕЧЕВИЋ СИМО, син Миле, рођен 1934., Горњи Свилај, Ошак,
ТАТОМИР ПЕТАР, син Јове, рођен 1956., Пјеваловац, Дервента,
САВИЋ РУЖИЦА, кћи Надета, рођ.1972., Црнча, Дервента,
ТРИВАНОВИЋ БУРО, син Милана рођен 1952., Сл.Кобаш,
Н.Н. леш, идентни бр.23, тетоважа на лијевој надлактици (лик жене у колору), на лијевој
подлактици (слова ПАЛАМАР, БЕЈА, МАРИО-Е)
сфрј.Г.Ј.8.4.84. и петокрака десна рука, ружа на десној бутини а на
лијевој кољену срце.
ПЕТКОВИЋ ГАВРО, син Алексе, рођен 1934.Календеровци,Дервента
ЦВЈЕТКОВИЋ ВИДОСАВА, кћи Илије, рођена 1917-18?.Г.Барица.

Дервента, центар града, **24. април 1992.** Добар део сеоских насеља великог дела босанске Посавине, поготово градове и општинске центре, окупирале су хрватске војне формације пристигле из суседне државе којима су се придружиле раније илегално формиране разне паравојне и параполицијске јединице, састављене од Хрвата и муслимана из тог дела Босне. Терор над Србима почео је да бесни као што је беснео над Србима и Јеврејима у време немачке окупације и Павелићеве Независне Државе Хрватске. Српско становништво нашло се без елементарне физичке или правне заштите, препуштено на милост и немилост представника нових власти. У Дервенти, као и у осталим градовима, прогони над Србима завршавају се или убиствима или хапшењима и одвођењем у концентрационе логоре. Породица Саве Живковића ликвидирана је у властитој кући на веома суров начин.

Жртве: 1) Горан (Саво) Живковић, 1977, његова мајка 2) Јелена (Раде) Живковић, 1944. и отац Саво (Бошко) Живковић, 1946.

НЕПОЗНАТ ДАТУМ 1992.

Бихаћ-градско насеље (Срба 8212, Хрвата 4797, муслимана 27757, Југословена 3961, осталих 1080). У погрому лица српске националности, који је почео још за време сукоба у Хрватској и пре него што је БиХ добила међународно признање као самостална држава, непознатог датума **априла месеца** почели су, углавном у ноћним часовима, нестајати Срби. Неки су принудно исељавани из својих станова и пуштани на слободну српску територију, неки су одвођени у логоре, а неким се изгубио сваки траг. У свим тим случајевима опљачкана је њихова имовина. Трагедија се догодила једне ноћи када су у својој кући страдали Милан Јарић и неколико његових најближих. Све је подсећало на усташке рације у већим градовима и тајна убиства за време владавине Анте Павелића и постојања његове НДХ. Тада је за такве случајеве владала позната крилатица: "Појео их мрак". У Бихаћу је у истом временском периоду уништена и српска православна црква Свете Тројице и Парохијски дом.

Жртве: 1) Милан Јарић, 1927; 2) Тихомир (Милан) Јарић, 1971; 3) Витомир (Милан) Јарић, 1970; 4) Роса (Ђуро) Вуксановић, 1933.

2. МАЈ 1992.

Сарајево, скоро строги центар главног града БиХ. Егзекуција заробљених припадника ЈНА извршена је **2. маја 1992.** Неколико дана пре егзекуције у насељу Добриња, недалеко од аеродома, уверени да им се ништа лоше не може догодити, добровољно се предало осам војника ЈНА, углавном резервиста српске националности, који су чинили посаду транспортера. Уместо да буду пуштени, размењени, одведени у заробљенички логор или предати, односно враћени, својој команди, заробљеници су везани одведени у кућу Касима Рујевића где су подвргнути страховитим мучењима групе муслимана који су се наизменично изживљавали над немоћним људима. Осморици војника у међувремену су придодата и четворица цивила српске националности, који су, на жалост, до данас остали неидентификовани и који су подвргнути истој тортури. Ова група од дванаест већ унакажених мученика пребачена је из наведене куће у гаражу Градског саобраћајног предузећа где је настављено злостављање. Након више дана невиђеног физичког иживљавања сви су побијени у Великом парку код Дома полиције. Њихова тела бачена су и спаљена у контејнеру за смеће иза зграде Радио-телевизије Сарајево. Не слутећи шта се догодило са затвореницима, српске власти општине Илиџа тражиле су обавештење о судбини одведених резервиста и од Министарства за народну одбрану БиХ, са потписом министра Јерка Дока, лажно су извештени да су наведени резервисти пуштани и отишли својим кућама (писмо СО Илиџа заведено под бр. 02/288-1 од 21. маја 1992.).

Жртве: 1) Ђорђе (Спасо) Бјелица, 1971; 2) Драгомир (Миладин) Бјелић; 3) Влајко (Ђорђе) Голубовић, 1970; 4) Стеван (Мирко) Ђокановић, 1952; 5) Миливоје (Илија) Лаловић, 1951; 6) Зоран (Маринко) Марковић, 1957; 7) Недељко (Божидар) Вујичић, 1968; 8) Миладин (Јово) Вукомановић, 1957. Имена четворице српских цивила која су накнадно додата овој групи и даље су непозната.

Нови Град, једно од већих и доста богатих посавских села у Општини Оџак са знатно бројнијом српском популацијом (Хрвата 219, муслимана 4, Срба 1595, југословена 71, осталих 11) претрпело је **2. маја 1992.** веома тежак напад од стране хрватско-муслиманских оружаних формација састављених од војника из оџачке и суседник општина, припадника Армије БиХ. Приликом напада страдало је више мештана српске националности. Село је и раније у више наврата било изложено нападима, гранатирању и оружаним провокацијама од полицијских и војних хрватско-муслиманских оружаних састава. О страдању Срба овог села редовно су обавештаване мировне снаге УН и разне хуманитарне организације, али се они, као и обично кад су у питању страдања Срба, нису на то обазирали. На сам дан окупације Новог Града страдала су само три лица српске националности, али укупан број страдалих Срба Новог Града је скоро двадесет пута већи. После окупације села почеле су рације на Србе и оне су постале свакодневна појава. Срби су протеривани у логоре у којима су многи

изложени мучењу и убијени. Само у једној рацији која се догодила неколико дана по окупацији, 8. маја исте године, ухапшен је и одведен у логоре велики број Срба. Многи од њих се никада нису вратили живи. (До сада је утврђено да су од лица одведених у тој рацији страдали: Мика /Радован/ Бумбић, 1972; Недељко /Аврам/ Бумбић, 1939; Остоја /Јово/ Бијелић, 1926; Радован /Слободан/ Ђукић, 1967; Драгиња /Дамјан/ Ковачевић, 1910; Јован /Стево/ Ковачевић, 1907; Марија /Алекса/ Ковачевић, 1903; Остоја /Стево/ Ковачевић, 1911; Чедо /Јован/ Милојевић, 1942; Вид /Миленко/ Павић, 1956; Јадранко /Јован/ Павић, 1965; Војислав /Светозар/ Перић, 1934; Петар /Јован/ Пурић, 1925; Милош /Митар/ Ракић, 1963; Марко /Саво/ Станић, 1944; Светозар /Гојко/ Станић, 1932; Богдан /Пејо/ Станковић, 1910; Живко /Богољуб/ Татић, 1961; Раде /Триво/ Томановић, 1944; Стево /Михајло/ Топић 1942; Димитрије /Васо/ Шишљагић, 1928; Михалло /Вид/ Шишљагић, 1967.) Места егзекуције нису само логори у које су одведени похватани мештани, већ и само село, па и властите куће. Сва српска имовина Новог Града је опљачкана, а многе српске куће демолиране, разорене и спаљене. Уништена је православна црква из 1939. године посвећена Светим апостолима Петру и Павлу.

Жртве: 1) Зоран (Мико) Видаковић, 1970; 2) Савка (Јован) Лешић, 1962; 3) Жељко (Роса) Мршић, 1972.

3. МАЈ 1992.

Сарајево, урбани део града **Добровољачка улица, Централни затвор и подрум објекта ДТП Партизан**. Злочин муслиманских оружаних, полицијских и војних, формација Сарајева, приликом напада на колону возила ЈНА која се кретала од команде Друге војне области према касарни у Лукавици, догодио се **3. маја 1992.** године. Колону су безуспешно обезбеђивали командант снага ОУН у БиХ канадски генерал Мекензи и Колм Дојл, изасланик Европске заједнице у БиХ. Треба напоменути да је ЈНА у то време имала легалан статус у БиХ. Рок за повлачење ЈНА из БиХ истицало је тек 19. маја 1992. год. Напад на колону је, по свим индицијама, раније предвиђен и планиран у врховима муслиманске власти. Они ни овом приликом нису поштовали постигнути договор са представницима југословенске војске и међународне заједнице да возила и људство ЈНА мирно и безбедно напусте Сарајево. Извесан број војника и официра убијен је приликом напада, а они који су заробљени затворени су у наведеним објектима где су подвргнути интензивном муслиманском и хрватском физичком "превеспитавању".

Жртве: 1) потпуковник Бошко (Јово) Јовановић, 1947; 2) старији водник Раденко (Милан) Магазин, 1969; 3) пуковник Бошко (Петар) Михаиловић, 1943; 4) пуковник Градимир (Пане) Петровић, 1940; 5) пуковник др Будимир (Саво) Радуловић, 1935; 6) пуковник Мирко (Саво) Сокић, 1949. и војници 7) Звездан Арсић; 8) Александар Благојевић; 9) Предраг (Станимир) Церовић; 10) Горан Давидовић; 11) Зоран Гајић; 12) Миодраг (Милош) Ђукић; 13) Слободан (Велимир) Јелић, 1972; 14) Небојша

**Масовни злочини муслиманских и хрватских снага над Србима,
1992 – 1995.**

(Томислав) Јовановић, 1973; 15) Роберт Кочиш; 16) Миломир Мојсиловић; 17) Срђан (Миломир) Николић; 18) Перица Новић; 19) Витомир Петровић; 20) Жељко Ракић; 21) Стево Ритан; 22) Ивица (Миљурко) Симић, 1973; 23) Драган (Ђуро) Витковић, 1961; 24) Обрад Грозденовић; 25) Миломир Јанић; 26) Срећко Јовановић, 27) Јуко Нормела; 28) Нихад Кастрати, поручник; 29) Марко (Милутин) Лабудовић, 1952, кап. 1. класе; 30) Бранко Поповић, 1957; 31) Казафер Ротић; 32) Миро Сокић; 33) Бојан Стијак; 34) Здравко Томић; 35) Велимир Чикарић; 36) Ивица (Драги) Цветковић, 1965. поручник.

с. V 1992. Карта дела Сарајева са обележеним
мешима нападана армијску колону

Зебина Шума, Општина Србиње, муслиманско село са малим бројем изолованих српских породица (муслимана 414, Срба 15). Масакр који су извршили наоружани муслимани, припадници тзв. Зелених беретки, у ствари Армије БиХ, догодио се **3. маја 1992.** и тада су у својој кући убијена три члана породице Фуштар, српске националности. Њихова имовина је опљачкана, а кућа спаљена. Тела покојника пронађена су угљенисана на згаришту куће након пет дана, 8. маја 1992, а наредног дана су надлежни органи Општине извршили њихову идентификацију.

Жртве: 1) Јела Фуштар, 1924, њен супруг 2) Владо (Перо) Фуштар, 1926. и њихов син 3) Миле (Владо) Фуштар, 1966.

4. МАЈ 1992.

Граховиште, Општина Вогошћа-Сарајево, претежно, или већинско, српско село (Срба 120, Хрвата 3, муслимана 15, Југословена 13) први пут настрадало **4. маја 1992.** док су се мештани бавили свакодневним сезонским пољопривредним пословима на својим имањима. Тог дана су наоружани припадници Армије БиХ, претежно муслимани регрутовани са подручја Сарајева, упали у атар села и на силу, без непосредног повода, са ливада, башта и поља покупили и одвели више лица српске националности. Сви они су потом спроведени у Сарајево и смештени у логор за Србе на Кошеву, недалеко од познатог фудбалског стадиона, готово у средишту града, где су и поубијани. Њихова тела, по одобрењу локалних муслиманских власти, ексхумирана су тек после две године и тада су породице ових недужних српских жртава могле да их на достојан хришћански начин сахране. Сведоци тврде да су дозволе за ексхумацију плаћане по 8000 ДМ.

Жртве: 1) Жељко (Милош) Владушић, 1959; 2) Илија (Млађен) Владушић, 1949. његов брат 3) Јеремија (Млађен) Владушић; 4) Милан (Перо) Пајдаковић, 1950; 5) Ранко (Остоја) Сикираш, 1953; 6) Бранко (Војин) Сикираш, 1938; 7) Милорад (Илија) Спасојевић, 1950; 8) Ранко (Илија) Спасојевић, 1955. и 9) Јово (Богдан) Живковић, 1934.

5. МАЈ 1992.

Поље, нешто веће село у Општини Дервента, са претежно хрватским становништвом (Хрвата 750, муслимана 5, Срба 308, Југословена 45, осталих 17). Српски део села су, на препад, **5. маја 1992.** освојили хрватско муслимански оружани састави Армије БиХ. Том приликом на суров начин убијена су три лица српске националности. Њихова тела су откопана и достојанствено сахрањена тек након три године 24. марта 1995. Српска покретна имовина у селу је опљачкана, а непокретна имовина разорена и поплаћена. Од тог напада у селу Поље не постоје услови за живот и опстанак српског становништва. Преживели мештани су већином у избеглиштву у слободним српским насељима БиХ, односно Републике Српске, мањим делом у Југославији, претежно у Србији, али и у другим државама.

Жртве: 1) Миленко (Недељко) Милошевић, 1945; 2) Илија (Андрија) Јелић, 1929; 3) Илинка (Јово) Ђекић, 1946.

Кричаново, доста велико посавско село у Општини Српски Брод, настањено претежно мештанима хрватске националности са малим бројем припадника других народа (Хрвата 900, муслимана 8, Срба 45 и Југословена 48). Злочин се додио **5. маја 1992.** када је у српском делу села, у стамбеној згради Жарка Томичевића, који је стицајем случајних

Масовни злочини муслиманских и хрватских снага над Србима, 1992 – 1995.

околности био одсутан, масакрирано пет лица овог српског домаћинства. Препад на њихову кућу и имање извршили су претежно мештани, припадници локалних хрватских и муслиманских оружаних јединица из састава промуслиманске Армије БиХ и Хрватског вијећа обране. Том приликом су пред кућом у дворишту хладним оружјем, углавном ножевима, поубијани сви чланови породице Томичевић који су се затекли у кући. Имовина је опљачкана и уништена.

Жртве: 1) Даринка (Видо) Томичевић, 1941; 2) Ружа (Душан) Томичевић, 1932; 3) Недељко (Саво) Томичевић, 1935; 4) Драгутин (Спасоје) Томичевић, 1934; 5) Марко (Триво) Томичевић, 1931.

6. МАЈ 1992.

Бљечева, претежно муслиманско село у подрињској Општини Братунац (Срба 71, муслимана 532, југословена 4). Локалне оружане формације из састава Армије БиХ извршиле су ничим изазван напад на српски део села на велики и значајни православни празник **Ђурђевдан 6. маја 1992.** пре подне. Тај неочекиван напад био је суров наговештај прогона и истребљивања Срба из братуначког и сребреничког краја, а догодио се у време интензивних мировних преговора Срба и муслимана о заједничком суживоту. Напад на српски део Бљечеве, као и напад на село Гниона у сребреничкој општини, који се догодио истог дана, прекинули су све српске илузије да до оружаног сукоба ипак неће доћи. То је у исто време био доказ да оружане сукобе намећу муслимани пажљиво бирајући време и места напада. Овом приликом за почетак свог похода изабрали су два мала незаштићена српска засеока која се нису ни покушала бранити, а за време напада дан великог српског празника. То је показало да циљ нису само српска села већ и верници који припадају православној вероисповести. Та пракса се наредних година понављала и отуда данас раширено уверење да је реч не само о грађанском, већ и о верском рату, муслимани кажу џихаду, у БиХ. Имовина побијених и избеглих мештана је опљачкана, разорена и спаљена.

Жртве: 1) Косана (Новак) Зекић, 1928; 2) Гојко (Лазар) Јовановић, 1917; 3) Милан (Милак) Зекић, 1954. (који је након два месеца подлегао повредама у Београду.)

6. и 7. МАЈ 1992.

Ритешић у добојској општини. На српски део села (Срба 423, Хрвата 148 и Југословена 12) веома јаке хрватско-муслиманске оружане формације састављене од људства прикупљеног из околних села (Буковца, Фоче, Которског, и др.) са добојске и суседних, поготово посавских, општина извршиле су претходно испланиран, али неочекиван

напад. Јединице које су извеле напад припадале су регуларном саставу Армије БиХ, али, по свему судећи, и хрватском Збору народне гарде (108. бригада ЗНГ из Нове Градишке, и др. из Републике Хрватске). Напад и окупација села извршени су на Ђурђевдан и трајали **6. и 7. маја 1992.** У та два дана на свиреп начин масакрирано је више цивила српске националности. Имовина жртава, као и преживелих избеглих Срба је опљачкана, спаљена и разорена. Оскрнављена је, опљачкана, спаљена и разорена и српска православна црква.

Жртве: 1) Брестовац (Милан) Остоја, 1941; 2) Брестовац (Радо) Срето, 1932; 3) Дејановић (Саво) Мирко, 1931; 4) Ђалић (Радован) Стево, 1951; 5) Поповић (Никола) Новак, 1920; 6) Ужар (Вукашин) Драгомир, 1948; 7) Зоран (Милован) Ђекић, 1967. и 8) Џабић (Ђоко) Драган, 1959.

7. МАЈ 1992.

Осмаче, Општина Сребреница. У близини овог доста великог муслиманског села постављена је заседа **7. маја 1992.** на локалној саобраћајници Сребреница-Скелани-Бајина Башта. Том приликом је сачекано и уништено теретно моторно возило у коме се налазило више цивилних лица српске националности, која су се пред најездом муслиманских оружаних формација исељавала из једног дела сребреничке општине и покушала да преко села Чичевац допру у Скелане и даље у Бајину Башту и Србију. Заседу су поставили наоружани припадници локалних муслимана сврстани у јединице Армије БиХ. Ово је и прво веће колективно страдање Срба у сребреничкој општини и прва заседа у којој је у овом делу Подриња убијено више лица. Ту праксу муслимани ће наставити и трајаће све време рата. У сребреничком крају до пролећа 1994. готово једна трећина укупних српских жртава страдала је у заседама и изненадним препадима из скривених муслиманских бусија. У заседама су сачекивани српски пролазници и возила и тај начин убијања претворио се временом у неку врсту муслиманске специјалности. То је за нападаче и најбезбеднији начин оружаног обрачуна са оним кога желе да убију. Ризик за властити живот је минималан, а то је и најважније.

Жртве: 1) Милојка (Славко) Митровић, 1953; 2) Радосава (Милован) Стјепановић, 1956; 3) Небојша (Радомир) Ђорић, 1966; 4) Зоран (Обрен) Вукосављевић, 1970; 5) Симо (Манојло) Танасијевић, 1952; 6) Миливоје (Богдан) Илић, 1962. и 7) Данило (Радомир) Петровић, 1961.

8-12. МАЈ 1992.

Полој, мало насеље у Општина Српски Брод у коме су мештани српске националности изложени незапамченом покољу **8-12. маја 1992.**

Напад и покољ извршиле муслиманско-хрватске формације Армије БиХ регрутоване на подручјима босанске и хрватске Посавине. Највише страдалника животе су изгубили у властитим кућама, а многи убијени мештани спаљени са кућама или бачени у бунаре из којих су њихова тела извађена тек по повратку Срба у село. Реч је углавном о старијим особама оба пола које, услед болести или старости, нису хтели или нису могли да благовремено напусте село. После покоља припадници Армије БиХ и њихова пратња, деца, жене и старци из околних муслиманских и хрватских села, опљачкали су и разорили имовину својих жртава. Наредних пет месеци, све до 7.октобра 1992. ово село и подручје били су под окупацијом и недоступни српском становништву.

Жртве: 1) Љубо (Дамјан) Гојковић, 1928; 2) Смиљана (Сретко) Гојковић, 1947; 3) Драгица (Илија) Ивановић, 1932; 4) Јелица (Перо) Ивановић; 5) Тода (Адам) Калабић, 1921; 6) Славко (Симо) Калабић, 1917; 7) Јелка Петровић, 1913; 8) Симеуна (Василије) Петровић, 1913; 9) Петар (Ђорђе) Петровић, 1912.

8. МАЈ 1992.

Маглај, урбани део града, средиште истоимене општине у подножју планине Озрен и његовог веома бројног сеоског српског залеђа (у граду: Хрвата 463, муслимана 4318, Срба 1994 и Југословена 1926). И поред тога све време рата Маглај је, у доброј мери захваљујући, пре свега, присуству великог броја муџахедина, светих ратника ислама, био у поседу власти хрватско-муслиманске коалиције, а Срби у граду као и на знатном делу окупираног сеоског подручја, стално изложени злостављању, пљачки и злочинима припадника Армије БиХ. Један од таквих злочина догодио се **8. маја 1992.** год. када су у граду убијене три недужне цивилне особе српске националности. У овој општини, и у некада великим традиционално српским селима Доња Бочиња (муслимана 2, Срба 800) и Горња Бочиња (муслимана 1, Срба 771), можда треба напоменути, и после окончања рата налазио се велики камп исламских светих ратника-муџахедина. А њихово присуство у Босни изазвало је страх код представника Међународне заједнице, првенствено Американца, и камп је укинут. У Маглају је опљачкана и уништена српска православна црква посвећена Св. Илији, подигнута још 1909. Исто учињено и са Парохијским домом.

Жртве: 1) Горан (Душан) Стоканић, 1965; 2) Велимир (Милоје) Панић, 1954; 3) Душан (Вељко) Стоканић, 1929.

Јегинов Луг, доста велико српско село (Срба 517) у Општини Калесија, **8. маја 1992.** напали су припадници оружаних формација Армије БиХ регрутовани из саме Калесије и претежно, или искључиво, муслиманских села ове и околних општина: Раинци, Тупковић, Репух, Грачаница, Вуковије, Тојшићи, и др. У току напада и освајања, али и кад

су били присиљени да се повуку из Јегиновог Луга, муслимански војници су убили и масакрирали више цивилних лица српске националности, још већи број њих ранили, заробили и отерали у логоре у којима су после сталних злостављања неки убијени, а неки размењени за заробљене муслиманске војнике. Сва српска покретна имовина и стока опљачкани, а непокретна имовина спаљена је и разорена. Исто се догодило и са новоподигнутом српском православном црквом.

Жртве: 1) Драган (Обрад) Марковић, 1962; 2) Милорад (Давид) Марковић, 1905. и његов син 3) Славко (Милорад) Марковић, 1934; 4) Војо (Саво) Јовановић, 1929; 5) Витомир (Вељко) Јовановић; 6) Босиљка Томић; 8) Мирко Миленковић.

9. МАЈ 1992.

Баљковица, српски делови села (Баљковица Горња: Срба 452, муслимана 141, Баљковица Доња: Срба 294, муслимана 50) у општини Зворник, нападе су у преподневним часовима **9. маја 1992.** оружане муслиманске формације "Зелене беретке" и "Патриотска лига" из састава Армије БиХ. Јединице нападача сачињавали искључиво муслимани и Хрвати прикупљени из насеља са територије зворничке и околних општина. Приликом напада, који је извршен истовремено из неколико околних суседних муслиманских села (Јајића, Шетића, Међеђе и Поточана), убијено је и масакрирано много цивилних лица српске националности, а још већи број њих повређен претежно ватреним оружјем. Српска имовина, храна и стока опљачкани и постали плен нападача и њихових породица које су после војника упале у село и одвукле све што се могло одвући. После пљачке спаљено је и разорено преко 60 стамбених зграда и безмало сви помоћни објекти које поседује свако пољопривредно домаћинство.

Жртве: 1) Станојка Грујић, 1936; 2) Божидар (Спасоје) Микић, 1959; 3) Драгомир (Миле) Митровић, 1962; 4) Радислав (Миле) Митровић, 1964; 5) Бранислав (Миле) Митровић, 1968; 6) Чедомир (Љубо) Михајловић, 1953; 7) Милан (Војин) Михајловић, 1968; 8) Слободан (Властимир) Савић, 1968; 9) Симка Савић, 1927; 10) Јулка Којић, 1925; 11) Славко (Милорад) Бојић, 1927; 12) кћерка Димитрија Бојића; 13) син Раје Михајловића.

Збориште претежно српско село у Општини Српски Брод (Срба 608, Хрвата 145, Југословена 65, осталих 32) нападнуто **9. маја 1992.** Главни удари усмерени су на српски део села и српско становништво. Напад су извршиле наоружане формације Армије БиХ формиране добрим делом у Хрватској, као и у хрватским и муслиманским насељима овог дела босанске Посавине. По српским проценама реч је о ширем плану који има за циљ изгон Срба и уништавање српских насеља општине Босански Брод. Посебно изненађење код српског становништва представљала је суровост коју су испољили њихови некадашњи суседи.

Поред знатних људских жртава, великог броја повређених и убијених, селу је нанесена и огромна материјална штета. Разорена је српска православна црква и споменик српским жртвама ранијих хрватских злочина из времена Другог светског рата. Све што је могло да се однесе опљачкано је и однето, а куће и остала непокретна имовина разорени и попаљени.

Жртве: 1) Недељко (Симеун) Крушкоњић, 1925; 2) Андрија (Лука) Ћирић, 1943; 3) Стана (Раде) Ћирић, 1920; 4) Марија (Стево) Ћирић, 1920; 5) Мара Ковачевић, 1916; 6) Никола (Драгутин) Гаврић, 1953; 7) Петра (Тешан) Крушкоњић, 1909; 8) Миле (Ђурађ) Ковачевић, 1970.

Букова Греда у Општини Орашје. Српски део овог села са релативно уравнотеженим односом Срба и Хрвата у укупном становништву (Срба 164, Хрвата 137, Југословена 5) напала је и освојила **9. маја 1992.** године 106. орашка бригада, састављена од припадника хрватске и муслиманске популације из овог дела босанске Посавине. У нападу су се посебно истакли припадници полиције: војне и цивилне. По освајању села организована је рација и потрага, боље речено хајка, за Србима који су остали у селу. Том приликом многа лица убијена су у својим кућама, у двориштима, на улицама, а остали мештани похватани и протерани у логоре за Србе који су били веома бројни у Орашју, Оџаку и другим општинским центрима, као и селима овог подручја у којима су у то време владале муслиманске и хрватске војне и цивилне власти. (Од затворених лица српске националности из логора се никада нису вратили: Андрија /Душан/ Гаврић, 1949; Александар /Раде/ Петровић-Аца, 1951; Саво (Ђуро/ Сарић, 1940; Аћим /Младен/ Цвијановић, 1937; Бранислав /Перо/ Цвијановић, 1969; Перо /Стево/ Цвијановић, 1926; Чедо /Младен/ Цвијановић, 1944.) Имовина побијених и протераних лица српске националности опљачкана је, а све што се није могло однети разорено и спаљено. Знатан број Срба из Букове Грете који су одведени из села окончали су своје животе у логорима, а остатак је наредних месеци ослобођен разменом и враћен на слободну српску територију.

Жртве: 1) Лазар (Арсеније) Васиљевић, 1961; 2) Митар (Милан) Гаврић-Мићо, 1939; 3) Милан (Петар) Гаврић, 1974; 4) Зоран (Перо) Максимовић, 1969; 5) Жарко (Јово) Максимовић, 1952; 6) Драго (Перо) Цвијановић, 1963; 7) Марко (Јован) Максимовић, 1937; 8) Перо (Милан) Гаврић, 1944.

Лужани Босански и Жеравац, суседна села у општини Дервента на граници према Општини Босански, односно Српски Брод са доста измешаним становништвом (Лужани Босански: Срба 592, Хрвата 151, муслимана 1, Југословена 34, осталих 9; Жеравац: Срба 133, Хрвата 639, Југословена 11, осталих 4) српски делови оба села нападнути су и окупирани **9. маја 1992.** За време напада и окупације убијено је, у знатном броју случајева на веома свиреп начин, у властитим кућама или у двориштима, велики број цивилних лица искључиво српске

националности. Напад на Лужане и Жеравац извршили су припадници регуларних војних и полицијских јединица Републике Хрватске у садејству са истородним оружаним формацијама Армије БиХ регрутованим са подручја ове и суседних посавских општина. Похватани мештани српске националности одведени су у логор "Пољари" у коме су били изложени даноноћним физичким мучењима и злостављању. Због сталне физичке тортуре у логору многи српски затвореници ових села оставили су ту своје недужне животе. Српска имовина у селу Лужани Босански, посебно резерве хране, пољопривредна механизација и сточни фонд опљачкани су, а стамбени и остали помоћни грађевински објекти и непокретности у доброј мери разорени и спаљени.

Жртве: 1) Јелка (Павле) Јовичић, 1911; 2) Видосава (Јаков) Шукурма, 1934; 3) Михајло (Јово) Костић, 1911; 4) Рајко (Крсто) Јовичић, 1946; 5) Госпава (Павле) Мичић, 1915; 6) Симеун (Коста) Плавшић-Гаринче, 1938; 7) Боро (Стево) Марковић, 1961; 8) Зоран (Аница) Милојевић, 1947. из Жеравца; 9) Душан (Видо) Бановић, 1931; 10) Вид (Игњо) Васић, 1920, Жеравац; 11) Боро (Душан) Живковић, 1956, Жеравац; 12) Невенка (Константин) Чечавац, 1927; 13) Петар (Жарко) Аривуковић, 1964; 14) Митар (Симо) Лукић, 1926; 15) Мирко (Обрад) Ђурђић, 1952; 16) Илија (Лазар) Бардак, 1924; 17) Вучић (Јелка) Перо, 1921; 18) Душан (Симеун) Којић, 1968; 19) Недељко (Саво) Милошевић, 1968; 20) Боро (Миленко) Радовановић, 1967; 21) Ђорђе Стојаковић, 1918; 22) Драго (Миле) Ђосић, 1965; 23) Савка (Јовица) Шукурума, 1936; 24) Даница (Обрад) Бановић, 1945 из Жеравца и 25) Ђорђе (Глигор) Бановић, 1938. такође из Жеравца; 26) Петар (Илија) Вучић, 1921.

10. МАЈ 1992.

Сарајево, урбани део града Храсно брдо, у Озренској улици, **10. маја 1992.** Тога дана муслимани, припадници територијалне одбране Армије БиХ, заробили су три припадника српске територијалне одбране. Супротно међународним нормама и устаљеним обичајима рата заробљени српски територијалци су поубијани на веома свиреп, бестијалан начин. То се видело после преузимања њихових тела до којих је српска страна дошла разменом за живе муслимане и њихове војнике. На телима масакрираних српских заробљеника утврђене су, поред осталог, и следеће повреде: код двојице заробљеника извађено по једно око, код све тројице полумљене руке у пределу зглобова шаке и лакта, утврђене посекоштине и дубоки убоди оштрим предметом у пределу врата и стомака, отворене ране и улубљења на лобањи једног од заробљених Срба настали ударцима тешким тупим предметом.

Жртве: 1) Милош (Божидар) Стевић, 1952; 2) Крста (Лука) Сладоја, 1952; 3) Момчило (Никола) Пророк, 1951.

11. МАЈ 1992.

Лијешће, највеће српско село у Општини Српски Брод (Срба 1889, Хрвата 15, муслимана 3, Југословена 113, осталих 10) нападнуто и окупирано **11. маја 1992.** од веома бројних снага Армије БиХ, регрутованих из хрватских и муслиманских насеља бродске и околних општина у републикама Хрватској и Босни и Херцеговини. У раздобљу окупације на веома различите начине: ватреним оружјем, ножем, спаљивањем или тупим предметима, појединачно или колективно, убијено је више лица српске националности овог села. Већина жртва страдала је у својим кућама и на својим имањима. Многи од оних који су похватани одведени су у логоре и тамо страдали. По освајању села разорена је српска православна црква Силазак Светог Духа из 1869, а Парохијски дом миниран и спаљен. Разорен и споменик подигнут жртвама хрватских усташких покоља и њиховог терора из Другог светског рата. Разорен јер су жртве ашистичког терора овог села и у прошлом рату углавном била лица српске националности. Српска лична имовина, покретна и непокретна, као и резерве хране и сточни фонд, опљачкани су, разорени и спаљени. Исто је учињено и са објектима друштвеног стандарда у селу. Избегли и преживели Срби заштиту су потражили на подручјима под контролом војних и цивилних власти Републике Српске.

Жртве: 1) Јован (Драгољуб) Грабовач, 1943; 2) Богољуб (Лука) Ивановић, 1907; 3) Петар (Марко) Ивановић, 1919; 4) Недељко (Милан) Митрић, 1953; 5) Жељко (Урош) Митрић; 6) Анђа (Жарко) Пејчић, 1937; 7) Теодор (Томо) Пејчић, 1930; 8) Стоја (Стево) Сријемац, 1913; 9) Драгиња (Жарко) Шукурма, 1945; 10) Ђука (Лука) Јаћимовић, 1914; 11) Милица (Пејо) Костић, 1957; 12) Николија (Алекса) Кузмановић, 1907; 13) Станоје (Глигор) Маслић, 1932; 14) Глигор (Ђоко) Теодосић, 1926; 15) Јока (Лазо) Топић, 1921; 16) Вељко (Захарије) Сријемац, 1933; 17) Петра (Захарије) Сријемац, 1930. Поред наведених, у селу је страдао још извесан број лица која, можда неоправдано, не помињемо јер време њиховог страдања још није утврђено.

12. МАЈ 1992.

Врела, два села у Општини Српски Брод (Доња Врела: Срба 234, Хрвата 350, муслимана 2, југословена 37, осталих 13; Горња Врела: Срба 179, Хрвата 135) нападнути истовремено **12. маја 1992.** Напад су извршили, искључиво на српске делове села, припадници Армије БиХ регрутовани са територије ове и суседних општина. Многим жртвама, лицима српске националности, живот је одузет на веома суров начин, хладним оружјем: ножем и тупим предметима. Једној од жртава је одсечена глава и пронађена 40 метара далеко од тела. По освајању села припадници Армије БиХ извршили су рацију српских цивила оба пола и потом их депортовали у већ раније основане логоре. Иста је судбина задесила и повређене и рањене мештане. Њихова покретна имовина, храна, превозна и радна средства, као и веома богат сточни фонд, опљачкани и постали власништво нападача. Непокретна имовина спаљена и разорена. У Горњим Врелима уништена је српска православна црква Огњена Марија, подигнута 1939.

Жртве: 1) Миле (Богдан) Лазић, 1944; 2) Милорад (Цвијетко) Лазић, 1941; 3) Босилјка Вујић, 1922; 4) Жељко (Лазар) Дуроњић, 1973; 5) Спасоје (Саво) Дуроњић; 6) Јован (Тоде) Ђукић, 1971; 7) Милојка (Божо) Лазукић, 1969.

Горњи Свилај, претежно хрватско село (Хрвата 1013, муслимана 1, Срба 753, Југословена 27, осталих 18), односно српски заселак Г. Свилаја **Кадар**, у Општини Оџак, запоселе су и окупирале од стране хрватско-муслиманске оружане формације Армије БиХ **12. маја 1992.** Тог дана похапшено је и затворено у сеоском Задружном дому или одведено у логор "Стролит" у Оџаку више десетина лица српске националности. Знатан број српских затвореника ликвидан је у тим казаматима, а сви логораши без обзира на пол или узраст, били изложени најразноврснијим облицима психичког и физичког злостављања. Приликом запоседања овог села убијено је више лица српске националности, а имовина готово свих који су ту живели опљачкана и разнета по суседним хрватским и муслиманским кућама и селима. Што се није могло опљачкати и одвући из села спаљено је и разорено. Село је дуго таворило под окупацијом, као својеврсан логор за мештане српске националности. У то време у Горњем Свилају минирана је и разорена новоподигнута српска црква.

Жртве: 1) Недељко (Миле) Ђаковић, 1942; 2) Недо (Влајко) Ђаковић, 1934; 3) Лука (Станко) Милановић, 1931; 4) Симка (Михаило) Ракић, 1913.

**Масовни злочини муслиманских и хрватских снага над Србима,
1992 – 1995.**

Споменик антифашистима убијеним у Другом светском рату који су 1992. у Г. Свилају минирали и разорили припадници хрватских оружаних снага.

Српска православна црква разорена после хрватске окупације села Г. Свилај 1992.

13. МАЈ 1992.

Горњи и Доњи Клакар, претежно српска села у Општини Српски Брод (Горњи Клакар: Срба 658, Хрвата 45 и Доњи Клакар Срба 551, Хрвата 14) изложена нападу и вишедневној окупацији **13. маја 1992.** Окупацију су извршиле хрватско-муслиманске оружане формације из

ове и суседних општина сврстаних у јединице Армије БиХ. Том приликом убијено је на веома суров, готово бестијалан начин више лица српске националности, а похватани мештани затворени и одведени у логоре. Остала, преживела, лица српске националности, која су успела да благовремено напусте Горњи и Доњи Клакар, нашла су се у туђини и избеглиштву на територији РС, Србије и СРЈ. Сва затечена српска имовина, резерве хране, пољопривредна механизација и веома богат сточни фонд опљачкани су и пренети у муслиманска и хрватска села, а стамбене и пословне зграде, као и остала непокретна имовина претворени у згаришта и разорени. У Доњем Клакару разорена је српска православна црква Светих врачава Козме и Дамјана, а спаљен и српски Светосавски дом.

Жртве: 1) Петра (Јово) Васић-Петрија, 1930; 2) Бранко (Стојко) Васић, 1923; 3) Драгомир (Лазо) Пајић, 1930; 4) Љеља (Тодор) Пајић, 1907; 5) Глигор (Саво) Бардак, 1930; 6) Стјепан (Станко) Глигоревећ, 1930. Поред наведених пронађено је још шест масакрираних цивила, али из формалног разлога није утврђено да су страдали наведеног дана и зато не наводимо њихова имена.

Гнионица, припада посавској Општини Оџак. Напад на село (Хрвата 25, муслимана 5, Срба 780, Југословена 24, осталих 85) извршен је **13. маја 1992.** У акцији освајања и окупацији учествовале су оружане формације регрутоване из муслиманских и хрватских села оџачке и суседних посавских општина. У време напада у Гнионици се налазио и велики број српских избеглица из околних села која су претходних дана већ била окупирана од стране Армије БиХ. Већина мештана и избеглица напустили су село. Отишли су у нади да ће се ускоро вратити, али и у страху да ће завршити као и Срби суседних села које су Хрвати и муслимани већ освојили, а то је логор и смрт у логору. Па и поред великог опреза у селу је ипак страдало више цивилних лица српске националности. Реч је, углавном, о старијим особама које су веровале да је довољно то што су невини и што ни једном муслиману или Хрвату нису никакво зло нанели. Тако нису мислили нападачи и окупатори. По њиховом мишљењу у селу жив може остати само онај човек који није Србин. Пљачку српске имовине, и овом приликом, извршили су припадници друге колоне нападача, цивили, односно жене, деца, старци, некадашње колеге са посла и комшије из истог или суседних села. У селу је уништена и српска црква Светог цара Лазара.

Жртве: 1) Анка (Јовиша) Даниловић; 2) Богдан (Раде) Даниловић; 3) Јово (Томо) Даниловић, 1931; 4) Маринко (Стево) Крстић, 1970; 5) Тимотије (Стево) Ракић, 1932; 6) Богдан (Давид) Станојевић, 1930.

Винска, село у Општини Српски Брод, у коме су Срби чинили доминантну већину (Срба 516, Хрвата 23), напале су **13. маја 1992.** исте оружане формације Армије БиХ које су извршиле нападе и на остала

Масовни злочини муслиманских и хрватских снага над Србима, 1992 – 1995.

српска насеља ове општине. Тог и наредна два дана у селу на свиреп начин убијене и спаљене три старије мушке особе српске националности. Похватани мештани су протерани у логоре у којима су изложени свим облицима злостављања, а многи потом убијени. Гранатирана је, разорена, опљачкана и оскрнављена српска православна црква Рођење Пресвете Богородице, а Парохијски дом опљачкан и спаљен. Разорен споменик НОБ подигнут палим локалним антифашистичким борцима и жртвама усташког терора, углавном лицима српске националности, страдалим у време Другог светског рата. Сва српска лична имовина и богат сточни фонд опљачкани, а остало спаљено и разорено.

Жртве: 1) Бошко (Лука) Марковић, 1923; 2) Бранко (Лука) Јовичић, 1929; 3) Рајко (Алекса) Јовичић, 1934.

Припадници 108. бригаде хрватске војске после окупације српског села Винска опљачкали су и разорили цркву Рођење Пресвете Богородице. На зиду се види усташко обележје „У“ и назив бригаде 108.

14. МАЈ 1992.

Зоље, село у Општини Калесија са нешто већим бројем муслимана у укупном становништву (Срба 552, муслимана 602, Југословена 3, осталих 12). Српски део села напали су **14. маја 1992.** у јутарњим часовима наоружани муслимани из Калесије, Тузле, Живиница и околних муслиманских села, а највише од најближи суседи муслимани из истог села, сврстани у јединице Зелених беретки, Армије БиХ. У српском делу села тада су се већ налазиле српске избеглице из села Царска Бара. Напад је био неочекиван и добро планиран са великим бројем учесника, а село небрањено и препуштено само себи, иако се ЈНА још налазила у БиХ. Многи мештани српске националности похватани су и одведени у логоре, а осам лица убијено је на веома суров начин: ножем, спаљивањем, тупим предметима. Сва српска имовина је опљачкана и пренета у муслимански део села, а остатак разорен и спаљен. Стока и живина, чак и свиње, разнесени по околним селима и у оштински центар

Калесију. Разлупана је црквена капела на српском православном гробљу.

Жртве: 1) Митар Ковачевић; 2) Лазар Ковачевић; 3) Симо Пајић; 4) Радомир Миловановић, парализован и болестан; 5) Јовица Перић; 6) Јелка Стојановић; 7) Цвија (Михајло) Костић, 1924; 8) Петка Јокић.

15. МАЈ 1992.

Међе у подрињској општини Сребреница. Село са доста измешаним становништвом, али и знатном српском већином која је углавном концентрисана и у неколико српских заселака (у селу укупно Срба 130, муслимана 87), потом села **Осредак** (Срба 195), **Виогор** (Срба 99, муслимана 32) и **Ораховица** (Срба 334, муслимана 91) са бројним српским засеоцима као што су Карно, Чумовићи (20 српских кућа), Црни Врх, Сјемово (8), Ровићи (7), Долови (8), Боровац (3), Стоп (5), Јеремићи (8), Оровица (5), Поретак (5), Јадар (3), Бујаковићи (2), Кипрова (7), Стопови (4), Јасик (3), Бибићи (10), Бојна (5), Дебело брдо (4), Ковачице (10), Сарићи (6), Кожилје (7), и др. нападнути су **15. маја 1992.** у раним јутарњим часовима пред свитање. Данима пре напада у више наврата вођени су безуспешни разговори с муслиманским представницима о мирном суживоту. Муслиманске преговараче представнике мештана из околних села најчешће су предводили милиционери Хакија Мехољић и Насер Орић. Када је Србима изгледало да је договор остварен муслимани, под изговором да траже скривено оружје и радио-станицу, изненада су напали и запосели наведена српска насеља. У нападу су учествовали добро наоружани припадници Армије БиХ регрутовани у околним муслиманским селима Сребренице и Братунца. У засеоцима Чумовићи и Ровићи, на превару је ухапшен знатан број мештана српске националности. Они су делом размењени 10. јуна 1992, а делом спроведени у затворе у Сребреници. Све што је у наведеним селима и засеоцима било српско, почевши од имовине: покућства, беле технике и стоке, до темеља је опљачкано, а потом преко 200 кућа и још више осталих зграда спаљено и разорено. У кућама су спаљена и изгорела четири старија и непокретна лица српске националности.

Жртве: 1) Петрија (Симо) Андрић, 1932; 2) Милојко (Милован) Гагић, 1947; 3) Радивоје (Ђорђе) Суботић, 1954; 4) Војислав (Симо) Ђурић, 1930. и његов непокретни син 5) Новак (Војислав) Ђурић, 1955; 6) Љубица (Драго) Гагић, 1950. подлегла тортури у сребреничком затвору; 7) Крсто (Радован) Петровић, 1938; 8) Јевтић (Цвијан) Радивоје-Рацо, 1959;

Тузла, периферија града, **Брчанска малта 15. маја 1992.** Тога дана су наоружани локални муслимани и Хрвати, сврстани у оружане формације Патриотска лига, Територијална одбрана и Зелене беретке, кукавички и вероломно напали колону возила ЈНА која је у мирнодопској

формацији напуштала град. Колону је сачињавало око 200 моторних, претежно теретних, возила и око 600 припадника ЈНА: резервиста, војних старешина и регрута, углавном Срба који су мобилисани на подручју тузланског региона. Према одредбама Резолуцији СБ УН и у договору представника СРЈ и БиХ припадници ЈНА који нису рођени у БиХ требало је да ову републику напусте до 19. маја 1992. Представници ЈНА су се дисциплиновано држали постављених рокова и договорених услова за напуштање касарни и града. Напад на Брчанској малти био је претходно добро испланиран и припремљен са јединим циљем да се онемогући мирна евакуација и да се убије што више Срба припадника ЈНА. Организатори и предводници ове муслиманско-хрватске акције нису се освртали ни поштовали благовремено постигнуте договоре и утврђене рокове. Напротив, рачунали су на фактор изненађења, а то значи да напад морају извести наводно цивилна лица у самом граду и пре дана када истиче време за евакуацију. Зато су неки од нападача били преобучени у женске хаљине! На жалост, ни данас, иако је од тог догађаја прошло више од дванаест година, још нису позната имена свих жртава, а тиме ни укупан број страдалих у овој заседи. Муслиманске власти још увек калкулишу и сматрају да ће умањити обим и карактер злочина ако прикрију број страдалих и њихове гробнице. Тела многих покојника су спаљена, а нека тајно покопана вероватно негде на зеленим површинама града. Ускоро потом почело је у Тузли и страдање српских богомоља. Оштећена је Саборна црква Успење Пресвете Богородице из 1882. године. Два пута је гранатиран и два пута пљачкан Епископски двор. Гранатирана је и управна зграда и црква Светог Георгија из 1910.

Жртве: 1) Раденко (Анђелко) Благојевић, 1970; 2) Војо (Драго) Благојевић, 1942; 3) Војо (Симо) Благојевић; 4) Ристо (Анђелко) Божановић, 1955; 5) Гордан (Илија) Божић 1964; 6) Мирослав (Данило) Божић, 1948; 7) Данило (Мирко) Цвјетковић, 1972; 8) Жарко (Милан) Цвјетковић, 1972; 9) Жељко Дангубић; 10) Славко (Петар) Деспотовић; 11) Јован Ђокић; 12) Робин (Саво) Ђурановић, 1971; 13) Душан (Раде) Ђурић, 1952; 14) Марко (Милан) Ђурић, 1936; 15) Миленко (Марко) Ђурић, 1963; 16) Рајко (Душан) Ђурић; 17) Раде (Душан) Ђурић; 18) Зоран (Марко) Ђурић, 1961; 19) Живко (Илија) Ђурић; 20) Жарко (Јован) Гаврић; 21) Перо (Радивоје) Гавриловић; 22) Васкрсије (Жарко) Гогановић, 1937; 23) Перо (Цвијетин) Икић; 24) Владо (Стево) Илић; 25) Драго (Љубо) Јањић, 1956; 26) Максим Јефтић; 27) Горан (Никола) Јокић, 1972; 28) Младен (Крсто) Јосиповић, 1965; 29) Душко (Живан) Јовановић, 1972; 30) Миленко (Перо) Јовић, 1967; 31) Мирослав (Милорад) Јовичић-Миро, 1968; 32) Миро (Милован) Јовичић; 33) Милан (Васо) Кулишић, 1945; 34) Слободан (Марко) Латковић, 1973; 35) Ранко (Јован) Лазић, 1973; 36) Мирослав Лопашко; 37) Илија (Милан) Лукић, 1964; 38) Саво (Милорад) Лукић, 1959; 39) извесни Ђумић; 40) Ђорђије (Станимир) Љубојевић, 1962; 41) Јово (Милан) Максимовић; 42) Ранко Марковић; 43) Стојко (Цвијетин) Марковић, 1962; 44) Драган (Миленко) Мекић, 1959. и његов брат 45) Зоран (Миленко) Мекић; 46) Владимир (Мићо) Мићановић, 1968; 47) Зоран (Радован) Михајловић 1968; 48) Милан (Радован) Михајловић, 1969; 49) Српко (Симо) Митровић, 1934; 50) Радивоје Модраковић; 51) Радован (Трипун) Модраковић; 52) Бранко

**Масовни злочини муслиманских и хрватских снага над Србима,
1992 – 1995.**

(Ранко) Мркоњић, 1948; 53) Стојан Мркоњић; 54) Милан (Васкрсије) Недић, 1955; 55) Радо (Неђо) Недић, 1955; 56) Бранислав Панић; 57) Стојан Пантић; 58) Остоја (Ђорђије) Перић, 1969; 59) Боро (Сретко) Петровић, 1971; 60) Ненад (Радивоје) Поповић, 1954; 61) Миленко (Бранко) Савић, 1959; 62) Божидар (Бранко) Сорајић, 1973; 63) Чедо (Василије) Стојановић; 64) Сретен (Бранко) Стојановић, 1955; 65) Боро (Милорад) Тадић, 1964; 66) Раде (Јово) Тодић, 1970; 67) Драган (Душан) Тодоровић, 1964; 68) Радомир (Лука) Тодоровић, 1954; 69) Милован (Цвијетин) Трифуновић; 70) Јеленко (Јован) Тубић, 1953; 71) Милорад (Јанко) Тубић; 72) Душко (Живан) Васић; 73) Јово (Ненад) Васић, 1953; 74) Цвијетин (Љубомир) Вујановић, 1966; 75) Саво (Анђелко) Вукојевић, 1965; 76) Драженко (Бранислав) Зец, 1972; 77) Тришо Живковић; 78) Ненад (Радојко) Савић, 1972; 79) Бранко Стојановић; 80) Ранко (Душан) Ђурић; 81) Бошко (Радован) Илић, 1970; 82) Милорад (Јанко) Остојић, 1954.

Блаце, мало село у Општини Коњиц, (21 становник српске националности) нападнуто је **15. маја 1992.** од домаћих хрватско-муслиманских оружаних формација, припадника Армије БиХ. Реч је о намери и давно утврђеном плану да се по сваку цену овај део Херцеговине етнички очисти од српског становништва. На тим просторима Херцеговине већ је увелико егзистирала нова, превасходно хрватска, државна творевина прокламована као Херцег-Босна. Приликом напада на Блаце, типично планинско село на планини Бјелашници, уз десну обалу речице Ракитнице, убијено је, на веома бестијалан начин, више недужних жена и старијих мушкараца. Неколико ухваћених мештана отерано је у логоре. У нападу је учествовала и позната специјална јединица "Акрепи". Сва имовина мештана села Блаце опљачкана је, спаљена и уништена. На српском православном гробљу срушена је црквена капела.

Жртве: 1) Јелка (Мирко) Голубовић, 1910; 2) Манојло (Јово) Голубовић, 1912; 3) Радојка (Шћепо) Голубовић, 1915; 4) Спасенија (Симо) Голубовић, 1916; 5) Јелка (Симо) Килибарда, 1912; 6) Милица (Јаков) Килибарда, 1912; 7) Ана (Лазар) Куљанин, 1908; 8) Даница (Спасоје) Куљанин, 1910; 9) Милка Голубовић; 10) Цвија (Марко) Килибарда, 1912.

Ексхумација тела српских жртава села Блаце извршена 7. јуна 2000.

16. МАЈ 1992.

Пофалићи, велико насеље града Сарајево у коме је искључиво српско становништво, страдало је **16. маја 1992.** и неколико наредних дана приликом претходно припремљеног и планираног масовног напада преко 3000 муслиманских војника регрутованих са подручја Сарајева и сврстаних у јединице "Зелених беретки", Патриотске лиге из формација Армије БиХ. Многе од њих су поредводили познати криминалци које је г. Алија Изетбеговић ослободио издржавања казне да би му послужили за обрачуне са Србима. Том приликом је опљачкано и спаљено преко 500 српских кућа и преко 1000 осталих грађевинских објеката. Многи становници српске националности свирепи су поубијани или ухваћени и затворени у логоре. Лица српске националности Пофалића убијана су приликом напада у самом насељу испред својих кућа, у заседама које су муслимани постављали на путевима и богазама којим су кроз шуму и пашњаке, преко брда Хума и Жучи, многе породице, са децом и старим, покушавале пребећи на слободну српску територију. На крају, убијани су као затвореници, логораши или таоци у селу. Међу жртвама су углавном биле старије особе оба пола. Егзекуције над њима, поготово ако су извршене у кућама или затворима, извршене су на веома суров начин: тупим предметима, ножевима, па и спаљивањем. У томе су се посебно истицале тзв. Санџаклије, муслимани који су раније или приликом почетка рата као добровољци пристигли са подручја Рашке области из Републике Србије. Ни пре тога ни у даљем току рата на подручју Сарајева нису за само један дан муслимани које је предводио Алија Изетбеговић убили толико Срба. У једној великој градској четврти немилосрдно су уништили све што је српско.

Жртве: 1) Божур Елез, 1900; и његова супруга 2) Љубица (Ђоко) Елез, 1904; 3) Бранко Бозало, 4) Тихомир (Благоје) Братић, 1949; 5) Вида Братић; 6) Крсто (Спасоје) Буха, 1914; 7) Радован (Обрен) Буха, 1928; 8) Саво (Саве) Елез, 1935; 9) Радован Игњатовић; 10) Тихомир Игњатовић; 11) Зоран (Радован) Игњатовић, 1959; 12) Бранко (Маринко) Јеремић, 1941; 13) Божо Ковачевић; 14) Сретко (Драго) Мађаревић, 1935. и његова

супруга 15) Душанка (Војин) Мађаревић, 1937; 16) Роса (Лазар) Мићић, 1902; 17) Ковилка Мијовић, 1927; 18) Милорад (Данило) Рајчевић-Мишо, 1938; 19) Славко (Милан) Рајчевић, 1957; 20) извесни Рашевић (подстанар, студент права), 21) инг. Мирослав (Митар) Роган-Миро, 1942; супружници 22) Мирко (Милан) Савић, 1940. и 23) Роса (Коста) Савић, 1948; браћа 24) Ранко (Ђорђо) Шојић, 1957. и 25) Бориша (Ђорђо) Шојић, 1957; 26) Нада Павловић-Васковић, 1957; 27) Стана (Љубо) Васковић, 1923; и њен супруг 28) Стево (Васко) Васковић, 1924; 29) Млађен Братић, 1932; 30) дете из породице Гаговић, од око две године, убијено, према изјавама сведока, ударцима о под себе у којој је пронађено, 31) Марица Мићић; 32) Драган (Ђорђе) Драганић, 1961; 33) Радомир (Драго) Марић, 1972; 34) Предраг (Гојко) Нишевић, 1957; 35) Петар (Александар) Пикулић-Перо, 1950; 36) Рајко Савић, 1948; 37) Живко Шараба, 38) Војин (Никола) Вукадин, 1968; 39) Слободан (Бошко) Оџаковић, 1964; 40) Неџо (Урош) Оџаковић, 1943; 41) Станко Пикулић; 42) Вид (Мило) Дуроњић, 1941; 43) Љубиша (Тихомир) Миновић, 1943; 44) Ранко (Владо) Папић, 1967; 45) Војко (Лука) Радовић, 1952; 46) Сока (Илија) Шкоро, 1945; 47) Саво Биберчић, 1925; 48) Надежда Биберчић-Нада, 1929; 49) Драган Шојић; 50) Ђоко Шараба, 51) Рајко (Бранко) Шараба, 1946; 52) Трифко Чангаловић; 53) Миливоје Вукадин; 54) Стана (Манојло) Чангаловић, 1920; 55) Душан Косић, 1932; 56) Милинко (Душан) Ковачевић, 1927; 57) Војо Пикулић 1926. и његова супруга 58) Марица Пикулић, 1925; 59) Сениша Старчевић; 60) Рајко Бандић; 61) Рајко Баковић; 62) Ново (Анђелко) Боровчанин, 1945; 63) Име непознато, супруга Братић Новице-Братуша; 64) Момо Војиновић, 1942; 65) Љубица Ковач, 1940; 66) Мирко Ковачевић 67) Љубица Ковачевић; 68) Радомир (Остоја) Радовић, 1953; 69) Вељко (Остоја) Радовић, 1958; 70) Војислав Чангаловић; 71) Славко (Драго) Симанић, 1928; 72) Млађа женска особа Гордана (27. год.) За извесна лица, жртве овог масакра, посебно из породица Вигњевић, Мочевећ, Радовић, Ристичевић, Шалипур, Чардаловић и/или Чангаловић још не располажемо потребним подацима. Сарајевске кантоналне и градске власти годинама настоје да прикрију обим овог злочина.

20. МАЈ 1992.

Витковићи, једно од највећих села у коме су муслимани скоро дупло бројнији од Срба (Срба 372, муслимана 629, Југословена 47, осталих 25) и српски заселак Црквине у Општини Горажде, уништени су и етнички очишћени од својих српских староседелаца истовремено, **20. маја 1992.** и у неколико наредних дана. Убиства мештана и њихових гостију извршена су приликом напада, и још више после рације, у логорима од којих је посебно познат логор, у ствари одредиште за ликвидацију Срба не само Витковићи и Црквина, већ и околних насеља, а који је био смештен у некадашњем Задружном дому. У вишедневном погрому убијени су скоро сви чланови српске породице Делић и њихови рођаци. У истом дану убијено је и неколико лица српске националности која нису из Витковића и Црквина али су се, бежећи и трагајући за сигурним склоништем, затекли код својих рођака и пријатеља који су

живели у тим селима. Циљ муслиманске акције био је да се ликвидира и уништи све што је српско. Заједно са људима страдала је и њихова имовина, све је опљачкано, спаљено и разорено. Избрисани су скоро и сами трагови некадашњег српског живота у неким селима Општине Горажде. Раскопавана су и преоравана чак и православна гробља. Оскрнављена и разорена православна цркве и капеле на гробљу.

Жртве: 1) Јово (Владо) Делић, 1947. и његова браћа 2) Никола (Владо) Делић, 1943; 3) Новица (Владо) Делић, 1939; 4) Радивоје (Владо) Делић-Раде, 1952. њихов синовац који није живео у Црквинама 5) Данило (Данило) Делић-Дане, 1960; зетови 6) Љубо (Перо) Матовић, 1934; 7) Милутин (Томо) Пејовић, 1937; 8) Перо (Стеван) Шекарић, 1929; 9) Угљеша (Нико) Жмугић, 1937. и његов син 10) Никола (Угљеша) Жмугић, 1963.

21. МАЈ 1992.

Жутица, општина Власеница. Муслиманска заседа на локалној саобраћајници Сребреница-Милићи, постављена је у наведеном засеку претежно српског села Дервента (Срба 305, муслимана 1, Хрвата 1, Југословена 4, осталих 8) **21. маја 1992.** око петнаест часова. Заседу су припремили припадници локалних муслиманских оружаних формација, регрутовани са подручја општине Власеница, посебно Церске, Коњевић Поља и Касабе и сврстани у јединице Армије БиХ. Том приликом пресрели су, отворили ватру и уништили теретно цивилно возило, камионет марке ТАМ, рег. бр. ЗВ 328-91, у коме се налазило једанаест путника који су, са пртљагом и извесном количином пољопривредних производа, у недостатку других превозних средстава, једино на тај начин могли да из српског села Подравање (оп. Сребреница) оду у Милиће (оп. Власеница). Приликом напада већина путника је убијена, а извесан број жртава угљенисан у спаљеном возилу. Напад са тешким повредама преживела су само три путника.

Жртве: 1) Млађен (Драгољуб) Петковић, 1952; 2) Недељко (Милош) Кандић, 1956; 3) Миленко (Милисав) Ковачевић, 1960; 4) Мићо (Десимир) Лазаревић, 1974; 5) Миљана (Видоје) Обрадовић, 1938; 6) Војислав (Илија) Шарац, 1925; 7) Слободан (Радоје) Зечић, 1966; 8) Обренија (Миладин) Илић, 1958.

22. МАЈ 1992.

Борак Брдо, мало и сиромашно српско планинско село у Општини Горажде (Срба 22) напале су муслиманске оружане формације из самог града и околних муслиманских села Горажда и суседних општина, сврстаних у јединице Армије БиХ. Напад на село извршен је **22. маја 1992.** и тада, углавном на веома свиреп начин, убијено је шест становника, три жене и три мушкарца, српске националности. Преживели

мештани напустили су своја огњишта, избегли из Борак Брда и заштиту нашли на слободној територији под влашћу органа РС. Њихову имовину и куће, стоку и све што су имали опљачкали су муслимани, некадашње комшије, а остало, оно што нису могли да однесу са собом, нападачи разорили и попалили.

Жртве: 1) Драго (Јован) Видаковић, 1936; 2) Илија Гладанац, 1913; 3) Мара (Миро) Ђоковић, 1942; 4) Милица (Јован) Ђоковић, 1907; 5) Миленко (Лазар) Радовић, 1962; 6) Анђелка (Јово) Терзић, 1921.

24. МАЈ 1992.

Горње Бабице, за локалне услове доста велико мешовито село (Срба 331, муслимана 448, осталих 12) у Општини Лукавац. Српски део села напао је **24. маја 1992.** велики број наоружаних муслимана највећим делом регрутованих из суседног, готово истоименог села Доње Бабице, али и добровољаца из околних муслиманских села ове и осталих општина у окружењу, униформисаних припадника Армије БиХ. Приликом напада убијено је више бранилаца и цивилних лица српске националности. Заробљени српски цивили су масакрирани, а преживели се кроз беспућа, са децом и без игде ичега, пробили и заштиту нашли на српској територији, пре свега, на најближој и познатој српској планини Озрен. Српска имовина и стока у селу Горње Бабице опљачкани су и постали власништво нападача, а непокретна имовина спаљена и разорена. Оскрнављено је и веома старо српско православно гробље.

Жртве: 1) Милан (Недељко) Бабић, 1944; 2) Петар (Недељко) Концулић, 1951; 3) Жељко (Војо) Концулић, 1968; 4) Илија (Ратко) Концулић, 1973; 5) Славко (Васкрсије) Гојковић, 1960; 6) Здравко (Милан) Бабић, 1972; 7) Миленко (Јово) Станић, 1967.

Касатићи, ово село припада Општини Хаџићи, једној од десет сарајевских општина. Реч је већем мешовитом селу са нешто знатнијим, али не и доминантним, бројем муслимана (Срба 129, Хрвата 1, муслимана 185). Напад на српски део села, уствари на заселак Милошевићи, извршен је изненада **24. маја 1992.** Напад је извршио велики број припадника Армије БиХ, регрутованих претежно из овог, а изван број њих и из околних муслиманских места. Њихов једини задатак је био истребљење и протеривање српског становништва из овог села, општине и подручја Сарајева. По упаду и запоседању насеља, у властитој кући масакрирана је једна од бројнијих српских породица по којој овај заселак и носи име. Њихова имовина је опљачкана и пренета у муслимански део села, а остатак спаљен и разорен.

Жртве: 1) Ацо (Дејан) Милошевић, 1952; 2) Дејан (Никола) Милошевић, 1924; 3) Илија (Илија) Милошевић, 1941; 4) Јованка (Симо) Милошевић,

1929. и 5) Срђан (Гавро) Милошевић 1968. слеп младић и 6) Горан (Раденко) Тодоровић, 1968.

25. МАЈ 1992.

Кладањ, или боље речено опкољена српска села **Врановићи** (Срба 148, Југословена 2), **Младово** (Срба 62, Југословена 2), **Оловци** (Срба 221, Југословена 1), **Брдијељи** (Срба 90), **Обрђевци** (Срба 101) из Општине Кладањ, као и српски део села **Брњице** (Срба 312, муслимана 498) из Општине Живинице. Ту се слегао и велики број Срба који су избегли из суседне Општине Олово, као и самог општинског центра Кладња, укупно око 2500 душа, нападнути **25. маја 1992.** Напад су извеле веома бројне и добро наоружане формација Армије БиХ, регрутоване како у самом у Кладању, тако и у Живиницама, Олову, Тузли и муслиманским и хрватским насељима осталих околних општина. Приликом овог ничим изазваног напада убијено је више лица српске националности, знатан број њих похватан у својим кућама и у пољима за време уобичајених пролећних пољоприврених радова и одведен у муслиманске логоре Кладња и других општина под контролом муслиманских и хрватских власти. Многима од њих изгубио се сваки траг и још од тада њихове породице очекују најгоре вести. (Таква судбина задесила је Драгана Реметића, Драгана Зорановића, Војка Балотића и Војислава Балотића.) Жртве овог покоља у највечем броју су старије особе и особе које нису имале могућности да се благовремено склоне на преосталу слободну српску територију. Захваљујући жилавом отпору који су два дана пружали мештани нападнутих села, највећи број становника извукао се на територију суседних општина Шековићи и Зворник. После освајања наведених села нападачи и њихови рођаци однели све што се могло однети, опљачкали куће, оборе и стоку, а непокретну имовину (стамбене зграде, стаје, амбаре, и др.) разорили и спалили. Готово у исто време у самом граду уништили су православну цркву Свети Димитрије, а Парохијско-светосавски дом опљачкали и спалили.

Жртве: 1) Јован Ђерић, 1912. и његова супруга 2) Рајка Ђерић, 1918. и њихов син 3) Будимир (Јован) Ђерић, 1949; 4) Миољка Шкиљевић, 1914; 5) Чедо (Лаза) Шкиљевић, 1939. и његов брат: 6) Милорад (Лазар) Шкиљевић, 1947; 7) Илија (Перо) Алексић, 1921. и његов непокретан син 8) Игњат (Илија) Алексић, 1954; 9) Рајко (Зора) Алексић, 1947; 10) Неђо (Јован) Станојевић, 1938; 11) Драган (Будимир) Реметић, 1958; 12) Драган (Ристо) Зорановић; 13) Војка (Живојин) Балотић, 1960; 14) Војислав (Марко) Балотић, 1954; 15) Цвијан Куцаловић, 1952; 16) Владимир Куцаловић; 17) Мићо Ристић; 18) Радислав Станојевић; 19) Војо Андрић, 1942.

Ђубрани, мало српско насеље у Општини Мостар, запоселе су **25. маја 1992.** добро наоружане регуларне оружане формације пристигле из

суседне Републике Хрватске, у сарадњи са локалним јединицама тзв. Херцег-Босне регрутованим од муслиманског и хрватског становништва Мостара и околине. Приликом запоседања и окупације насеља убијене су две женске и једна мушка особа српске националности, које су остале у својим кућама и нису хтеле или нису могле да напусте село. Њихова, као и остала српска покретна имовина, опљачкана је а непокретна уништена.

Жртве: 1) Драгица Јањић; 2) Ристо (Драго) Јањић, 1942; 3) Страхило (Мићо) Јањић, 1950. сви из засеока Крушевица.

Дубница, Општина Калесија. Највеће, претежно српско, село у општини, (Срба 1024, муслимана 196, Хрвата 5, југословена 3, осталих 25) напали су **25. маја 1992.** наоружани припадници Армије БиХ прикупљени са подручја општина: Калесија, Зворник, Бановићи и Тузла. Нападу је претходило планско опкољавање и концентracија веома јаких и бројних муслиманско-хрватских оружаних јединица: Калесијска бригада, Прва тузланска бригада, артиљерија Бановића, "Џамијски голубови" из Зворника, и др. Село се пре тога више од двадесет дана успешно одупирало окупацији и уништењу. За то време, поготово од 2. маја 1992. стално је било изложено снајперским и артиљерским дејствима јединица Другог корпуса Армије БиХ, што је проузроковало знатне људске и материјалне губитке. Велики број мештана, посебно деце, жена и старијих особа, разним скривеним путевима углавном ноћу, у међувремену је евакуисан. После муслиманског освајања Дубнице убијено је више лица српске националности, а знатан број њих ухваћен и отеран у логоре. Пљачка овог богатог и великог села дуго је трајала. Опљачкано је све што је могло да се понесе и превезе: стока, пољопривредни алати, теретна и путничка возила, бела техника, намештај, житарице и храна... Непокретна имовина је разорена и спаљена. Муслимански новинар, репортер телевизиског канала из Тузле, преносећи слике уништеног српског села, тријумфално је изјавио: "Дубница није више село у коме се може живјети!" Колико су били систематични и темељни у разарању, сведоче и судбине српске православне цркве Свети Јоаким и Ана из 1912. године и Парохијски дом, који су опљачкани и до темеља разорени.

Жртве: 1) Здравко (Ристо) Јовић, 1935; 2) Славко (Миле) Којић, 1927; 3) Милорад (Давид) Марковић, 1905; 4) Драган (Трато) Митровић, 1974; 5) Душан (Томо) Малишевић, 1930; 6) старица Стоја; 7) Јока Икић, 1903; 8) Стево (Петар) Ђурић, 1951; 9) Крсманија Јанковић; 10) Томо (Џвико) Малишевић, 1959; 11) Радо (Душан) Ђурић, 1923; 12) Радојка Ђурић-Раја, 1923; 13) Мара (Јован) Костић, 1947; 14) Светозар (Мико) Вујаковић, 1943; 15) Војо (Саво) Јовановић, 1929; 16) Јово (Илија) Илић, народни гуслар убијен из снајпера; 17) Јован (Зорка) Тодоровић, 1953; 18) Саво (Милорад) Лукић, 1959; 19) Душан (Радо) Ђурић, 1955; 20) Српко (Симо) Митровић; 21) Илија (Миладин) Ђетковић, 1965.

25-26. МАЈ 1992.

Брадина, велико и познато село (Хрвата 33, муслимана 16 и Срба 604) у Општини Коњиц. Брадину су по други пут у току маја напали: од преко 3500 припадника хрватско-муслиманских оружаних снага Армије БиХ, **25-26. маја 1992.** Насеље је више од месец дана пре овог напада на свим саобраћајницама било окружено тзв. пунктовима, својеврсним бункерима са наоружаном посадом коју су сачињавали припадници Армије БиХ. У време напада у Брадини се налазио доста велики број избеглица из већ окупираних суседних српских села и заселака. Приликом напада и заузимања села страдали су многи људи, искључиво српске националности, убијани су на бестијалан начин, често хладним оружјем и ударцима тупим предметима. Оружани отпор и одбрана мештана којима су свесрдно помагале пристигле избеглице нису били довољни да се ефикасно супродставе далеко бројнијим и добро наоружаним нападачима. После окупације и покоља село је остало скоро пусто, препуштено муслиманским и хрватским силоватељима, пљачкашима и паликућама. Већи део преосталих мештана који нису могли да побегну похватани су и отерани у логоре који су, као и за време хрватске и муслиманске владавине током Другог светског рата, у међувремену никли широм Херцеговине. За Србе коњичког краја намењени су били углавном логори Челебић, спортска дворана "Мусала" у Коњицу и "Силос" у Тарчину, али ни остали им нису били непознати. Многи су у тим логорима и окончали свој живот. Велики број лица је нестао и за њима се још трага. Српска имовина је пренета у муслиманска и хрватска села или уништена. Спаљено је или разорено преко 200 стамбених зграда. Разорен је и православни храм *Светог Вазнесења*. Са тим догађајима је била упозната и тзв. међународна заједница. *Њујорк тајмс* објавио је чланак Џона Барнса о страдању Срба Брадине у коме се аутор позвао на сведочење финског официра из састава УНПРОФОР-а Кари Хоглунда који, поред осталог, наводи да је о томе обавештена и муслиманска влада у Сарајеву. Позната је и изјава француског представника у ОУН Жана Меримеа који сведочи да је СБ ОУН већ 2. јуна 1992. добио извештај Бутроса Галија о страдању Срба у Брадини. Међутим, ништа није предузето да се заштите Срби коњичког краја. Није довољно помињати само Брадину, углавном српско село, а не поменути да је ту рођен и један од најпознатијих српских крвника и ратних злочинаца из времена Другог светског рата, злогласни Хрват и Поглавник НДХ др Анте Павелић.

Жртве: 1) Драго (Симо) Куљанин 1923; 2) Бранко (Божидар) Жужа, 1938; 3) Васо (Трифко) Жужа, 1957; 4) Јово (Стеван) Жужа, 1928; 5) Тодор (Стево) Жужа, 1954; 6) Његомир (Борислав) Копривица-Његош, 1974; 7) Гојко (Драго) Куљанин, 1962; 8) Горан (Бранислав) Куљанин, 1967; 9) Недељко (Васо) Куљанин, 1958; 10) Перо (Реља) Куљанин, 1965; 11) Раденко (Реља) Куљанин, 1959; 12) Слободан (Максим) Куљанин, 1963; 13) Ратомир (Коста) Куљанин, 1914; 15) Сретко (Радован) Куљанин-Беко, 1960; 16) Зоран (Мирко) Мркајић, 1957; 17) Мирко Мркајић-Кнез, 1933; 18) Раде (Мирко) Мркајић, 1937; 19) Никола (Јован) Глигоревић, 1948; 20)

Сава Глигоревић, 1905; 21) Срђан (Ђуро) Копривица-Срђо, 1958; 22) Миленко (Драго) Куљанин, 1967; 23) Петар (Марко) Куљанин, 1960; 25) Предраг (Неђо) Куљанин, 1963; 27) Богдан (Томо) Куреш, 1923; 28) Спасоје (Саво) Мркајић, 1958; 29) Милорад (Павле) Куљанин, 1925; 30) Босилка Живак, 1912; 31) Слободан (Боро) Куљанин, 1965; 33) Бранко (Милован) Куљанин; 34) Јово (Ђоко) Глигоревић, 1908; 36) Борисав (Мирко) Глигоревић-Род, 1937; 37) Малина (Лазар) Глигоревић, 1912; 38) Васо (Петар) Вујичић-Киса, 1958; 39) Драган (Петар) Вујичић, 1960; 40) Недељко (Бошко) Драганић, 1954; 41) Ратомир (Обрен) Драганић, 1940; 42) Здравко (Анђелко) Живак, 1963; 43) Слободан (Страхиња) Живак, 1963; 44) Велимир (Страхиња) Живак, 1961; 45) Томислав (Чедомир) Живак, 1971; 46) Веселко (Саво) Живак, 1969.

27. МАЈ 1992.

Горња Буковица, на територији Општине Горажде, једно од веома малих брдско-планинских сиромашних села са мешовитим саставом становништва, али и знатном муслиманском већином (муслимана 30, Срба 13). Муслимани из састава оружаних формација Армије БиХ, углавном добровољци из овог краја, извршили су напад на српски део сеоцета **27. маја 1992.** и том приликом уништили готово све што су затекло српско, од људи, без обзира на узраст или пол, до њихове имовине. Већина мештана српске националности је поубијана. Имовина и сточни фонд жртава и малог броја избеглих Срба опљачкани су и пренети у муслиманске куће, а непокретна имовина и оно што се није могло опљачкати и однети разорено и попаљено. Тела већине покојника угљенисана су и спаљена у кућима у којима су људи убијени.

Жртве: 1) Божана (Ђорђе) Вукашиновић, 1922; 2) Вељко (Димитрије) Вукашиновић, 1920; 3) Вукашин (Петар) Вукашиновић, 1902; 4) Грозда (Вујадин) Вукашиновић, 1936; 5) Даница (Божо) Вукашиновић, 1922; 6) Јованка (Гавро) Вукашиновић, 1932. и њен супруг 7) Милош (Неђо) Вукашиновића, 1928; 8) Милорад (Тодор) Вукашиновић, 1914.

Коњевић Поље, релативно велико муслиманско село у Општини Братунац, (Срба 8, муслимана 983, Југословена 4, осталих 4). Дана **27. маја 1992.** у осам часова, на раскрсници путева Братунац-Власеница-Зворник, односно Београд-Сарајево, оружане формације Армије БиХ, састављене од локалног муслиманског становништва са подручја Братунца, Коњевић Поља, Власенице, Нове Касабе, Церске и Сребренице, напале су из заседе колону привредних теретних цивилних моторних возила предузећа ДД "Боксит" из Милића. Колона возила пресретнута је приликом повратка из Зворника, после испоруке бокситне руде фабрици глинице Каракај. Жртве заседе и напада лица српске националности, возачи камиона. Том приликом, поред људских жртава, уништена сва возила у колони, а спаљено теретно возило марке "Мерцедес" рег. бр. ЗВ 249-29.

Жртве: 1) Новица (Милко) Сушић, 1962; 2) Зоран (Ненад) Поповић, 1959; 3) Ђорђе (Миленије) Мијатовић, 1950; 4) Стево (Новак) Симић, 1953; 5) Миломир (Јово) Вујадиновић, 1960.

Сарајево, подручје града, ул. **Васе Мискина**, испред продавнице за хлеб, **27. маја 1992.** активирана је подметнута експлозивна направа од које је смртно страдало више лица, а око 140 сарајевских цивила лакше и теже повређено. Да су масакр муслимани раније планирали и припремили сведочи, поред осталог, и присуство екипа ТВ Сарајево. У накнадном извештају СБ ОУН констатовано је, односно изражена је сумња, да Срби нису гранатирањем изазвали експлозију, већ да је експлозија последица подметнуте минске направе. Међутим, тај извештај у међувремену се "изгубио" и није стигао пре почетка седнице Савета безбедности. Циљ ове раније режиране трагедије, у којој муслимани нису једини учесници, и у којој је жртвовано толико недужних лица, је да се прекину преговори у Лисабону који су наговештавали мирно решење сукоба у БиХ и да се, по сваку цену, и СРЈ као једини кривац увуче у оружане босанско-херцеговачке сукобе и грађански рат који је већ ухватио маха. Тај циљ је и остварен, наводно увређени и бесни муслимани су прекинули лисабонске мировне преговоре, а Савет безбедности ОУН увео је након три дана економске санкције против СРЈ. Међу жртвама скоро половина њих била су лица српске националности. Независно од тога дајемо имена свих страдалих.

Жртве: 1) Срећко Шиклић; 2) Миле (Стеван) Ружић, 1921; 3) Гордана (Обрад) Ђеклић; 4) Владимир Богуновић, 1936; 5) Тамара Вејзагић; 6) Влатко (Јован) Танасић, 1930; 7) Божица Патаки-Трајчев; 8) Неџиб Абдић (дете); 9) Руждија Бектешевећ; 10) Мирсад Фазлагич; 11) Емина Карамустафић (дете); 12) Мехида Омеровић, 13) Хатица Салић; 14) Васвија Ченгић; 15) Јусуф Владовић;

28. МАЈ 1992.

Јеремићи, мало српско село, односно његов заселак Мановићи у Општини Власеница (50 становника Срба), **28. маја 1992.** напали су наоружани муслимани сврстани у неколико група, регрутовани са подручја власеничке и околних општина. Срећом, већина мештана, очекујући напад, благовремено су се извукли из Јеремића и отишли у суседна српска села и у сам град Власеницу. Приликом упада муслимани су убили једина три лица српске националности која из непознатих разлога нису напустила село. (Људи су у оваквим ситуацијама увек покушавали да спасу од имовине оно што се спасити може.) После освајања села све српске куће су опљачкане, стока одведена у суседна муслиманска села, а што се није могло однети уништено је, спаљено и разорено. У плјачки и паљевини, као и приликом упада у остала српска

села, предњачили су цивили, а то су и у овом случају били муслиманске жене, старци и деца.

Жртве: 1) Богдан (Живко) Глигоревећ, 1958; 2) Станоје (Синиша) Кандић-Цане, 1953; 3) Радо (Ђорђе) Миросављевић, 1972.

29. МАЈ 1992.

Сандићи, муслимански заселак у близини муслиманског села Хрнчићи (муслимана 1226) у Општини Братунац. На регионалној саобраћајници између Братунца и раскрснице Коњевић Поље где се рачва магистрални пут за Београд и Сарајево, постављене су барикаде и прекинут саобраћај **29. маја 1992.** Приликом деблокаде саобраћајнице и уклањања барикаде на српске полицајце је из заседе коју су поставили муслимани из Хрнчића и околних села отворена жестока унакрсна ватра из пешадијског наоружања. Једна од жртава је и Милутин Милошевић, за кога је тадашњи представник ОУН за подручје бивше Југославије Тадеуш Мазовјецки у једном од својих бројних извештаја и оптужби против Срба, навео да су га убили Срби зато што је штитио муслимане у Братунцу. Господин Т. Мазовјецки је свесно прикрио истину да су часног човека и професионалца Милутина Милошевића убили муслимани које је штитио. То је пример само једне од бројних обмана светске јавности и ОУН које је починио представник ОУН Тадеуш Мазовјецки. Муслимани дуго нису дозволили приступ покопаним телима покојника, а есхуминирани су и достојанствено сахрањени тек након десет месеци, марта 1993.

Жртве: 1) Милутин (Стево) Милошевић, 1948; 2) Јово (Сретен) Благојевић, 1973; 3) Драгица (Стојан) Матикоса, 1955; 4) Срето (Милан) Сузић, 1960; 5) Миодраг (Мило) Воркапић, 1971; 6) Иван (Ратко) Ивановић, 1970; 7) Драган (Десимир) Петровић, 1967; 8) Весна Крџалић; 9) Александар (Мирко) Граховац, 1972; 10) Жарко Ивановски.

Бавар, велико село у Општини Јајце. Злочин се догодио **29. маја 1992.** у српским засецима једног од највећих вишенационалних села ове општине (Срба 156, Хрвата 934, муслимана 513, Југословена 5, осталих 1). Напад на српску заједницу села Бавар извршили локални муслимани и Хрвати припадници Армије БиХ. Жртве су четири цивилне особе српске националности. Остали Срби, пре свих мајке са децом, благовремено напустили Бавар и потражили заштиту у суседним српским насељима. Имовина страдалих и избеглих Срба је опљачкана и уништена.

Жртве: 1) Стојан (Илија) Тривуновић, 1923; 2) Драго (Стојан) Пуцар, 1957; 3) Стана (Лазо) Тривуновић, 1924; 4) Илија (Нико) Тривуновић, 1954.

30. МАЈ 1992.

Растовци, у овом селу из Општине Нови Травник (пре рата општина се звала Пуцарево), у коме доминантну вечину чине Хрвати у односу на Србе и муслимане (Хрвата 543, муслимана 39, Срба 13), из верских и националних мотива, убијена су ватреним оружјем три недужна млада човека, цивила српске националности из породице Медих **30. маја 1992.** Убиство су извршили наоружани локални униформисани припадници Армије БиХ.

Жртве: 1) Симо Медих, рођ. 1968; 2) Драган Медих, 1970. и 3) Млађан Медих, 1974.

Језеро, мало српско насеље у посавској Општини Оџак, које није регистровано ни у географским картама, ни у статистчком попису насеља, нападнуто **30. маја 1992.** Напад на Језеро извршиле муслиманско-хрватске локалне јединице из састава Армије БиХ. Том приликом у кући Срете Млинарувића убијене су три цивилне особе српске националности, домаћин и два његова госта који су ту, вероватно, бежећи од истог непријатеља из својих села потражили заштиту. После извршеног злочина, како се то обично догађа, убице опљачкале домаћинство жртава, а потом демолирали и уништили остатке имовине.

Жртве: 1) Владо (Станко) Видић, 1961; 2) Срето (Раде) Млинарувић, 1938; 3) Здравко (Стево) Ђурић, 1952.

30. МАЈ - 16. ЈУН 1992.

Миље, (Општина Трново-Сарајево), лилипутански мало и доста забачено српско село (становника 18) нападнуто је и држано под окупацијом као и Требечај од **30. маја до 16. јуна 1992.** Судбина Срба који су се затекли у селу у свему је иста као и судбина Срба Требечаја. Мештани су злостављани, понижавани, пребијани и убијани у својим кућама на веома суров начин. Тела пронађених страдалника угљенисана. Реч је искључиво о веома старим особама српске националности. Њихова имовина опљачкана је и уништена. Злочин су починили припадници муслиманско-хрватских формација Армије БиХ, регрутовани углавном са подручја Сарајева. Тела покојника сахрањена су тек након извесног времена и после повратка ВРС и српског становништва у овај крај.

Жртве: 1) Љепосава Витковић, 1921; 2) Драгиња Витковић, 1922; 3) Цвија (Видо) Витковић, 1924. и 4) Бориша (Алекса) Ивановић, 1912.

Требечај (Општина Трново-Сарајево), муслиманско село са малим српским засеоком (Срба 22, муслимана 145). Напад на српски део Требечаја извршен је **30. маја 1992.** У нападу су учествовале муслиманско-хрватске оружане формације Армије БиХ. Формалано образложење за оружане акције су наводна потрага за скривеним радиостаницама, војном опремом, бомбама и другим оружјем које су становници српске националности имали сакривено на својим имањима и у кућама. Приликом претреса њихове имовине и кућа Срби који су се тог дана затекли у селу, углавном старије особе оба пола, злостављани су на све могуће начине: малтретирани, понижавани и пребијани. Окупација насеља трајала је до **16. јуна 1992.** За то време малобројни мештани српске националности су више пута привођени и саслушавани, њихова имовина опљачкана, а оно што није опљачкано разбацано је по селу, разорено и спаљено. Притом је седам мештана убијено, а неки од њих су убијени на веома свиреп начин. Ексхумација страдалих извршена је тек почетком августа, по повратку Срба у Требечај.

Жртве: 1) Зорка Кнежевић, 1915; 2) Никола (Јован) Кнежевић, 1916. и његова супруга 3) Милка (Тодор) Кнежевић, 1922; 4) Милош (Душан) Влашки, 1925. и његова супруга; 5) Риста (Никола) Влашки, 1934; 6) Десанка (Спасоје) Влашки, 1909; 7) Стана (Петар) Елез, 1900.

1. ЈУН 1992.

Бравнице, релативно велико, углавном српско село (Срба 742, Хрвата 4, муслимана 108, Југословена 12) у општини Јајце нападнуто је **1. јуна 1992.** Напад су извршиле веома бројне оружане формације Армије БиХ састављене од људи који су регрутовани из муслиманских и хрватских насеља са територије ове и суседних општина. Највећим делом напад је усмерен према засеоку и локалитету Буковица. У одбрани села убијено је више мештана, бранилаца и цивила, српске националности. Многи цивили, посебно жене са децом и старије особе, избегли су из Бравица у суседне општине Шипово и Мркоњић Град. Знатан део зграда у селу је оштећен и разорен. Српска имовина опљачкана.

Жртве: 1) Славко (Симо) Бороја, 1955; 2) Станко (Саво) Будиша, 1971; 3) Драган (Божо) Видовић, 1964; 4) Мирослав (Нико) Грабеж, 1958; 5) Драгослав (Станко) Грабеж, 1945; 6) Радивој (Остоја) Зекоњић, 1960; 7) Недо (Бранко) Макитан, 1958; 8) Милоје (Петар) Милић, 1968; 9) Анђелко (Миле) Миловац, 1954; 10) Миле (Стојан) Миловац, 1948; 11) Војислав (Недељко) Попржен, 1956; 12) Мирослав (Никола) Смољић, 1966; 13) Драго (Стојан) Шарић, 1961; 14) Миле (Петар) Шарић, 1945; 15) Слободан (Томо) Шарић, 1959; 16) Неђо (Душан) Шатра, 1964.

Опарци, српски заселак муслиманског села Брезовице, Општина Сребреница, у коме муслимани већ дуже времена чине већинско становништво (Срба 64, муслимана 462). Становнике овог српског засеока напали су **1. јуна 1992.** суседи из самог села Брезовице, као и наоружани мештани из околних муслиманских села сребреничке и братуначке општине, борци Армије БиХ. У нападу је убијено шест старијих мештана српске националности који нису могли или нису хтели да благовремено напусте своје домове. Све српска имовина у селу је опљачкана, а 22 куће спаљене и уништене. Имовину и стоку засеока Опарци разнеле су у своја домаћинства муслиманске породице из села Брезовице: жене, деца и родитељи бораца који су учествовали у нападу. Остатак имовине, оно што се није могло однети, зграде и остали објекти, разорени су и спаљени.

Жртве: 1) Илић (Драгутина) Драгић, 1939; 2) Илић (Момчила) Ратко, 1942; 3) Илић (Момчила) Угљеша, 1939; 4) Петровић (Цвијетин) Живојин, 1917; 5) Петровић (Драго) Милорад, 1923. и 6) Петровић (Драго) Дикосава, 1932. Неке од наведених жртава су убијене на најсуровији начин.

Српски Брод, градско насеље. За време вишемесечне хрватско-муслиманске окупације Српског Брода (раније Босанског Брода) извршен је велики број убиства појединих лица и брачних парова српске националности. Према расположивој документацији у самом граду у току трајања окупације су убијени, многи појединци или усамљени брачни парови без деце, искључиво српске националности. Убиства су организовали и извршили, по нечијем налогу или самовољно, припадници легалних војних и полицијских власти Републике БиХ. Један од таквих злочина је свакако свирепо и подмукло убиство породице Мачинка Бранка, извршено **1. јуна 1992.** године у њиховом стану у ул. М. Тита бр. 117.

Жртве: 1) Милева (Ристо) Мачинко, 1926; 2) Бранко (Марко) Мачинко, 1922. и њихов син 3) Славко (Бранко) Мачинко, 1957.

Црква Пресвете Богородице из 1890. године у Српском Броду након хрватског разарања 1992.

БИЉИН, једно од више српских села (Срба 112, осталих 1) у Општини Горажде, напале су **1. јуна 1992.** оружане формације које су сачињавали муслимани, добровољци, припадници Патриотске лиге и осталих војних јединица, из ове и суседних општина, сврстани у јединице Армије БиХ. Приликом напада убијено је више мештана српске националности, а извесан број повређен, похватан и потом отеран у логоре, где се многим губи сваки траг. Веома мало мештана успело је да се срећно извуче из Биљина и спас нађе у околним српским местима. Српска имовина, предмети домаћинства, апарати, алати, али и стока опљачкани су, а непокретна имовина: куће, обори, стаје и остало разорена и попаљена.

Жртве: 1) Зорка Пљеваљчић, 1929; 2) Миленко (Радо) Пљеваљчић, 1929; 3) Новица (Маринко) Ђоковић, 1950; 4) Милко (Остоја) Марић, 1947; 5) Ранко (Радован) Марић, 1958; 6) Урош (Никола) Ђоковић, 1966.

3. ЈУН 1992.

Ледићи, Општина Трново-Сарајево, веома мало планинско и сиромашно српско село (становника 36) на обронцима планине Бјелашнице, напале су, опљачкале и спалиле хрватско-муслиманске оружане формације Армије БиХ у највећој мери регрутоване са подручја Сарајева. Напад је извршен у предвечерје **3. јуна 1992.** око 19 часова и трајао наредног дана скоро до свитања. Окупација села, које је у међувремену претворено у својеврстан муслимански логор за Србе, трајала је до **10. јуна**. У том раздобљу на веома суров начин убијени су, углавном масакрирани, сви мештани српске националности који нису

могли благовремено да избегну из својих кућа пред разулареним муслиманским војницима. Међутим, побијени су и они малобројни које су муслимани пронашли док су се крили по околним потоцима и шумама. Заједничку гробницу пет женских тела пронашли су извиђачи ВРС након више од годину дана, крајем новембра 1993, а патолози утврдили узроке смрти, односно средства и начин егзекуције (хладно оружје) и идентификовали жртве. Реч је о пет старих жена из Ледића. Друга колективна егзекуција извршена је у исто време над групом избеглих мештана који су покушали да се пробију према Калиновику. Овај злочин се догодио близу локалитета Пољице, код Ледићке кривине. Укупан биланс напада на Ледиће је стравичан. Муслимани су побили већину становника овог села. Само мали број њих је преживео поход Армије БиХ. Неки од њих су накнадно, приликом покушаја бекства, убијени на другим успутним локацијама (Ленка Тешановић и Стана Тешановић, мајка двојице покојника: Радета и Миленка Тешановића, страдале су неколико дана касније у селу Срботина, код Миљевине, Општина Србиње.) Село је, како то обично бива после оваквих муслиманских оружаних похода на српска насеља, опљачкано, попаљено и разорено до те мере да се коначно губи скоро сваки траг српског присуства на том простору. Напад на Ледиће и заседу у Пољицама, ТВ Сарајево и остала њихова средства информисања представили су на свој начин, као велику победу Армије БиХ над четницима, односно српским оружаним формацијама. Тела четири жртве из породице Тешановић су ексхумирана из масовне гробнице на Јаворској коси тек октобра 2001. године.

Жртве: 1) Ненад (Остоја) Васић, 1931. и његова супруга 2) Мара (Драго) Васић, 1930; 3) Миленко (Миливоје) Тешановић, 1960. његова супруга 4) Невенка (Млађен) Тешановић, 1963. и брат 5) Раде (Миливоје) Тешановић, 1964, његова супруга 6) Винка (Рајко) Тешановић, 1965. и њихов син од непуних годину дана: 7) Милан (Раде) Тешановић, 1991; 8) Милорад (Драго) Тешановић, 1956. и његова деца, кћерка: 9) Данијела (Милорад) Тешановић, 1980; и син 10) Драгомир (Милорад) Тешановић, 1982; 11) Радојка (Милош) Васић, 1954; и њена кћи 12) Слађана (Вељко) Секулић, 1979; 13) Славојка (Милош) Васић, 1964. 14) Саво (Љубо) Кењић, 1933; 15) Раде (Алекса) Мијовчић, 1922; 16) Савка (Никола) Васић, 1914; 17) Стана Витковић, 1925; 18) Зора (Јован) Васић, 1919; 19) Милка (Данила) Васић 1936; 20) Љубица (Ђуро) Васић 1908; 21) Иконија (Лазар) Васић 1900; 22) Танкосава (Алекса) Васић 192; 23) Драго Васић, 1954; 24) Никола (Станко) Васић, 1950.

5. ЈУН 1992.

Горажде, урбано градско насеље у коме је у току муслиманске владавине овим градом **5. јуна 1992.** у властитој кући извршено свирепо убиство више чланова једне од малог броја српских породица које су се силом прилика још налазиле у Горажду. Злочин су починили наоружани и униформисани припадници муслиманске полиције или Армије БиХ. После извршеног злочина кућа жртава опљачкана и демолирана. Није познато да ли су муслиманске војне или цивилне власти покренуле

истрагу о овом злочину. Муслимани и њихово руководство овог града нису имали обзира ни према најстаријим средњовековним српским историјским и културним споменицима. Разорили средњовековну православну цркву Светог Мученика Георгија из 1446. године и све околне помоћне објекте, а српско гробље багером преорали.

Жртве: 1) Невенка Стојановић, њен супруг 2) Мирко (Петко) Стојановић-Баћо, 1971. њихов трогодишњи син 3) непознато име (Мирка) Стојановић, његов деда 4) Петко (Данило) Стојановић, 1927. и његова супруга 5) име непознато, презиме Стојановић.

5-6. ЈУН 1992.

Распоточје, Дривуша, Мутница, Перин Хан, Мамићи,

и друга села и засеоци који се налазе на десној обали реке Босне у општини Зеница, насељени у доброј мери српским становништвом, изложени фронталном нападу **5-6. јуна 1992.** од стране више хиљада припадника муслиманских оружаних формација у маскирним униформама са новонасталим ознакама љиљана или традиционалним ознакама полумесеца, војника Армије БиХ регрутованих на овом подручју. Напад је планирао и акцијом напада против наведених села руководио муслиманско-хрватски окружни штаб територијалне одбране Зенице. Приликом акције рањено је више лица српске националности, а њих преко 500 одведено у логор КПД "Зеница" где су били изложени свакодневном малтретирању, злостављању, материјалним и моралним уценама и убиствима. Сва српска покретна имовина је опљачкана, а што се није могло опљачкати и однети разорено и спаљено. Српска црква је оштећена, а поједини гробови на православном гробљу, из непознатих разлога, у току ове акције откопавани.

Жртве: 1) Радован (Милан) Бабић, 1962; 2) Стана (Лука) Зорота-Лукић, 1942; 3) Радо Бајић; 4) Петко Милић, 1957; 5) Обрен Миловић, 1955; 6) Богдан (Млађен) Караћ, 1943; 7) Славко (Перо) Лекић, 1961; 8) Тихомир (Миле) Ђукић, 1959; 9) Томислав (Михаило) Ђукић, 1934; 10) Милорад (Прокопије) Зекановић, 1946; 11) Ристо Хрвач; 12) Ана Мишура.

7. ЈУН 1992.

Клепци, углавном српско село у општини Чапљина (Срба 383, Хрвата 14, Југословена 13, осталих 13) нападнуто је истовремено кад и више околних српских села ове општине у сихронизованој акцији "потпуног чишћења" већег дела Херцеговине од Срба и у току исте, већ поменуте, хрватске офанзиве "Чегал". Напад је извршен **7. јуна 1992.** са циљем да се са подручја Чапљине коначно уништи и протера српско становништво. И у овом нападу жртве су убијене на веома суров начин. Српска имовина је опљачкана, спаљена и разорена. До темеља је

разорен стари и веома цењен хришћански споменик културе из седамнаестог века православни храм Светог Преображења.

Жртве: 1) Симана (Петко) Чуктераш, 1925; 2) Зајко (Драго) Чуктераш; 3) Лука (Ратко) Мандрапа, 1948; 4) Биљан (Никола) Глоговац, 1927; 5) Милош Ђорић, 1942; 6) Неђо (Спасоје) Марушић, 1945; 7) Слободан (Милорад) Марушић, 1960; 8) Љубо (Симо) Пантић, 1941.

Пребиловци, српско село у Општини Чапљина (Хрвата 1, Срба 172, осталих 1) веома познато српско стратиште и култно место из претходног рата поново је изложено геноциду и страдању у походу хрватских профашистичких оружаних формација **7. јуна 1992.** када је, претежно у властитим кућама, на суров начин убијено више мештана српске националности. Поход и на ово српско село извршен је у оквиру већ помињане хрватске офанзиве под командом поменутог генерала Јанка Бобетка, команданта "Јужног војишта". У току запоседања села и окупације је разорено све што је српско: православна црква, гробље и спомен костурница српских жртава из претходног рата и Павелићеве НДХ. После извршеног злочина имовина страдалих, избеглих и прогнаних Срба опљачкана је и уништена.

Жртве: 1) Госпава Драгичевић-Гоша, 1906; 2) Драгиња (Ристо) Медан, 1923; 3) Бранко (Драго) Драгичевић, 1960; 4) Владо (Васо) Чоловић, 1947;

Опличићи, једно од мешовитих и претежно муслиманских села у Општини Чапљина (муслимана 916, Хрвата 108, Срба 345). Српски део села доживео је исту судбину **7. јуна 1992.** као и остала мешовита насеља у којима је поред Хрвата или муслимана живело и српско становништво или чисто српска села у овој општини. И у Опличичима сви убијени цивили су лица српске националности и живот им је одузет на веома сурове начине, претежно хладним оружјем. Остали Срби, преживели мештани овог села су протерани или, поготово деца и жене, су још пре напада, наслућујући несрећу, избегли у подручја под српском управом, а њихову имовину нападачи су до опљачкали, спалили или разорили.

Жртве: 1) Невенка Ијачић, 1920; 2) Боса Ијачић, 1928; 3) Витомир (Гојко) Дулаћ, 1970; 4) Радомир (Љубан) Покрајчић, 1968; 5) Славко (Војислав) Пухало, 1949; 6) Драго (Лука) Ијачић, 1907; 7) Војко (Лазар) Иљачић, 1921.

7 и 8. ЈУН 1992.

Тасовчићи, велико село у Општини Чапљина са релативном српском већином (Хрвата 296, Срба 701, муслимана 512, Југословена

132, осталих 31), хрватске и муслиманске оружане снаге настојале су да га коначно очисте од српског становништва и ту акцију су започеле **7. и 8. јуна 1992.** И до тада је у селу било појединачних убистава, хапшења и одвођења у логоре, пљачки, уцена, претњи, најразноврснијих притисака и малтретирања, али не и већих егзекуција или изгона из села. Убиства и истеривање Срба из овог краја почели су офанзивом хрватских оружаног састава, коју је њихов командант "Јужног војишта" генерал Јанко Бобетко назвао операцијом "Чегал". Ускоро су Тасовчићи, као и остала села ове општине, етнички очишћени од српске популације. Имовина српских жртава и протераних Срба је опљачкана и разорена. Исто се догодило и са имовином српске православне цркве, која је оскрнављена, опљачкана и демолирана.

Жртве: 1) Љубица Карадеглија, 1907; 2) Илија (Илија) Мисита-Пундо, 1926; 3) Милан (Саво) Мисита-Пота, 1943; 4) Ђурђе (Новица) Рељић, 1944; 5) Војислав (Ђоко) Радојевић, 1973; 6) Стана Бекан, 1910; 7) Цвијета Драшко, 1902; 8) Бранко (Драго) Бекан, 1943; 9) Ђоко (Новица) Ђонлага, 1944; 10) Вукашин (Новица) Рељић, 1971; 11) Даница (Пајо) Мркоњић, 1912; 12) Новица (Јован) Рељић, 1945; 13) Сока (Данило) Прело, 1914; 14) Бојана (Перо) Лечић, 1976; 15) Јованка (Мирко) Лечић, 1945; 16) Лука (Ратко) Мандрапа, 1948 .

8. ЈУН 1992.

Пале, изузев Трнова, најмања је општина и најмањи општински центар у заједници од десет општина које чине подручје града Сарајева. Пале су још у пролеће 1992. постале стециште Срба избеглих из осталих делова Сарајева. Међутим, за разлику од муслиманског, знатно мањег дела Сарајева, српски делови овог града, а тиме и градић и општина Пале, никада нису били предмет заштите, бриге или хуманитарне подршке представника тзв. међународне заједнице. Напротив, гранатирања и сви остали облици ратних дестава били су готово свакодневна стварност српског дела Сарајева, а тиме и општине Пале. Али на ту чињеницу представници међународних институција се нису освртали. Ни у једном извештају није поменуто ни страдање Срба Сарајева, ни страдање Срба Пала. (Готово је немогуће не поменути, још један, историјски гледано, значајан догађај везан за ово место. Приликом немачког напада и окупације Краљевине Југославије априла 1941. у Палама је одржана последња седница југословенске владе у отаџбини. Многа ратна и поратна збивања двадесетог века могу овај градић временом претворити у култно место Срба Балкана.) Веома жесток напад на Пале извеле су оружане формације Првог корпуса Армије БиХ **8. јуна 1992.** У то време место је врвело од Срба који су ту заштиту нашли бежећи не само из муслиманског дела Сарајева, већ и из Зенице, Вареша, Витеза, Кисељака и осталих околних општина које су се нашле под влашћу муслиманско-хрватске политичке и оружане коалиције. За дан напада муслимани су изабрали дан сахране више десетина српских бораца који су страдали у Жепи. Колико су значај дали 8. јуну 1992. види

се и по томе што су овај датум прогласили за празник „Дан битака за Сарајево“. Пале су бранили сами мештани и избеглице које су ту нашле заштиту. Војска Републике Српске је тек настајала и тада су још били у формирању Главни штаб и поједине команде.

Жртве: 1) Славко (Милинко) Петровић, 1952; 2) Драган (Новица) Гранић, 1964; 3) Момчило (Јован) Ћосић, 1968; 4) Петар (Душан) Пандуревић, 1949; 5) Јездимир (Васкрсије) Кусмук, 1958; 6) Миле (Ђуро) Кокотовић, 1958; 7) Жељко (Ново) Јокић, 1961; 8) Славко (Никола) Илић, 1943; 9) Павле (Неђо) Абула, 1968; 10) Јован (Гавро) Гавриловић, 1953; 11) Радомир (Урош) Елак, 1952; 12) Данило (Миланко) Цицовић, 1952; 13) Младен (Љубиша) Срдановић, 1971; 14) Мирко (Милош) Грачанин-Мишо, 1941; 15) Дражен (Ранко) Јасика, 1965; 16) Милун (Бранко) Лиздек, 1943; 17) Ранко (Миле) Клачар, 1959.

Обади (Хрвата 3, муслимана 135, Срба 684), и **Шпат**, чисто српски заселак претежно муслиманског села Сасе (муслимана 449, Срба 78) у сребреничкој општини. Цео тај крај, а поготово село Сасе чувено је и познато као староримски и потом средњовековни српски рудник олова и сребра. (У петнаестом веку, по неспорним историјским изворима, рудник је био у власништву Стефана Лазаревића.) Напад на ова два насеља **8. јуна 1992.** извршили су муслимани, припадници, у то време познатих Зелених беретки и Патритске лиге, односно Армије БиХ, углавном добровољци из околних муслиманских села: Скендеровића, Моћевића, Ликара, Стожерског, Поточара, као и из градова Сребренице и Братунца. У нападу, посебно у српском засеоку Залазје, убијено је више лица српске националности. Остали мештани, поготово деца, старије особе и жене, спас нашле у бегству у српска села и Братунац. Многи од њих су том приликом били повређени. Сва српска имовина у овим местима је опљачкана, разорена и спаљена. Оскрнављен је разорен саски православни манастир.

Жртве: 1) Мирко (Илија) Петровић, 1964; 2) Драго (Живко) Симић, 1949; 3) Славко (Станислав) Аврамовић, 1971; 4) Срећко (Драго) Спајић, 1928; 5) Миладин (Богдан) Цвјетиновић, 1936; 6) Достана (Момир) Цвјетиновић, 1930; 7) Милован (Анђелко) Грујичић, 1943; 8) Миленко (Драгослав) Стјепановић, 1944; 9) Илија (Јован) Зекић, 1955.

Хотоњ, за локалне услове доста велико, вишенационално, село (општина Вогошћа-Сарајево) у коме доминантну скупину чини муслиманска популација (Хрвата 59, муслимана 2042, Срба 800, Југословена 98, осталих 50). Српски део села и околне српске засеоке напали су **8. јуна 1992.** припадници Првог корпуса Армије БиХ регрутовани са подручја ове и суседних сарајевских општина. Том приликом убијено пет лица српске националности из породице Пајдаковић. Преживели мештани српске националности потражили су спас на територији и у насељима под управом српских органа власти.

**Масовни злочини муслиманских и хрватских снага над Србима,
1992 – 1995.**

Покретна имовина страдалих и избеглих Срба Хотоња опљачкана је, а непокретна спаљена и уништена.

Жртве: 1) Бошко (Јово) Пајдаковић, 1913, његова супруга 2) Деса (Никола) Пајдаковић, 1915; 3) Каменко (Боро) Пајдаковић, 1959; 4) Милан (Ђорђе) Пајдаковић, 1963; 5) Милена Пајдаковић, 1912.

Сарајево, у урбаном делу града, у **Озренској улици**, наоружани припадници муслиманских јединица тзв. Зелених беретки из састава Армије БиХ, **8. јуна 1992.** у породичној кући Ђорђа Драшковића и у околним стамбеним објектима, без непосредног повода убили су и нанели тешке телесне повреде великом броју цивилних лица српске националности. И овај злочин који су извршили муслимански војници, припадници Армије БиХ, инспирисан је једино националним и верским мотивима, односно чињеницом што су жртве припадале српској нацији и православној вери. То је било довољно да им се ускрати живот у Сарајеву. Куће и имовина страдалих мештана и њихових суседа опљачкане су и демолиране. У приближно истом временском раздобљу у граду оштећен историјски и културни споменик, српска Саборна црква из 1872. Опљачкан и спаљен део Митрополије са библиотеком значајних издања и публикација. У више наврата гранатирана је српска црква Светих Архангела Михаила и Гаврила.

Жртве: 1) Слободан (Гојко) Драшковић, 1952; 2) Данило (Благоје) Лале, 1935; 3) Рајко Танић, 1952; 4) Саво (Милош) Вуковић, 1953; 5) Радмило (Ристо) Елез, 1973.

Неидентификована тела шест жртава муслиманског терора откопана на сарајевском гробљу Лав 15. јула 2003.,

9. ЈУН 1992.

Влаховићи, муслиманско село у општини Вишеград са свега пар српских породица (муслимана 141, Срба 8), у коме су наоружани мештани муслиманске вероисповести и њихови саучесници из суседних муслиманских села, још раније сврстани у оружане формације Зелених

беретки Армије БиХ, из верских и националних побуда, извршили свирепо, ничим изазвано, убиство три цивила из угледне српске породице Шимшић. Злочин се догодио у касним послеподневним часовима **9. јуна 1992.** док су жртве скупљале и догониле стоку са суседног пашњака. Њихова имовина и стока опљачкани су, а куће спаљене и разорене.

Жртве: 1) Драгомир (Момчило) Шимшић, 1948, његова супруга 2) Перка (Витомир) Шимшић, 1941. и стриц: 3) Божо (Обрен) Шимшић, 1932.

10. ЈУН 1992.

Чемерно (Општина Илијаш-Сарајево). Најжешћи напад на ово мало и доста изоловано српско планинско село (Срба 13) - које је од почетка ратних дејстава било мета честих насртаја и гранатирања муслимана из Сарајева - припадници Армије БиХ, извршили су **10. јуна 1992.** Том приликом страдали су безмало сви становници овог села, као и њихови браниоци, од којих су многи дошли добровољно да помогну малобројну одбрану српског становништва Чемерног. Као и у осталим муслиманским нападима на српска села све у селу је опљачкано, однето у Сарајево и околна муслиманска села, а што се није могло понети то је попаљено и разорено. Поред тридесет убијених мештана и добровољаца који су покушали да их одбране, све лица српске националности, још више њих је лакше и теже рањено или спроведено у позната мучилишта, злогласне сарајевске логоре за Србе.

Жртве: 1) Милош (Аћим) Буњевац 1955, његова мајка 2) Миросава (Ристо) Буњевац 1926. брат 3) Ранко (Аћим) Буњевац, 1961 и Милошева супруга 4) Славојка (Никола) Буњевац, 1957. потом 5) Ђорђе (Јован) Буњевац 1936, супруга 6) Ковиљка (Лазар) Буњевац, 1937. и њихов син 7) Горан (Ђорђе) Буњевац 1965; 8) Рајко (Јован) Буњевац, 1952; 9) Новко (Неђо) Ћетковић, 1912; 10) Спасенија Дамјановић-Таса, 1935. и њене две кћерке 11) Ранка (Милан) Дамјановић, 1963. и 12) Јадранка (Милан) Дамјановић, 1960; 13) Стака (Млађен) Дамјановић, 1935. и њен син 14) Здравко (Вукашин) Дамјановић, 1965; 15) Манојло (Боривоје) Ђука, 1971; 16) Гојко (Ново) Ђурђић, 1958; 17) Мирослав (Самојко) Јанковић-Миро, 1966; 18) Сретен (Томислав) Јанковић, 1964; 19) Радомир (Радован) Јевтић, 1957; 20) Светозар-Триша (Михајло) Капетановић, 1941; 21) Љубиша (Радоје) Лазендић, 1971; 22) Милован (Милош) Малешевић, 1963; 23) Жарко (Душан) Малешевић, 1959; 24) Недељко (Слободан) Мићић-Ненад, 1968; 25) Станоје (Јован) Мирковић, 1968; 26) Миро (Милан) Пантић, 1969; 27) Стана (Симо) Рашевић, 1926; 28) Милинко (Ристо) Трифковић, 1933. његова жена 29) Јања (Милан) Трифковић, 1941. и њихов син 30) Рајко (Милинко) Трифковић, 1979.

Рупово Брдо, село у Општини Власеница са убедљивом српском већином (8 муслимана, један Југословен и 116 Срба), у коме се налазе и

засеоци Жугићи, Глигори и Милинковићи, удаљено око 20 км. од Милића, страдало је у раним јутарњим часовима **10. јуна 1992.** Напад на село Рупово Брдо извршиле су веома бројне локалне муслиманске оружане формације са ширег подручја Церске, Сребренице, Коњевић Поља, Касабе и околних муслиманских насеља, сврстани у јединице Армије БиХ. Приликом напада убијено је више мештана који нису успели да се склоне пред нападачима. Остали становници Рупова Брда избегли су у Милиће и околна српска села општине Власеница. Њихова имовина опљачкана је и однета у муслиманска села или спаљена и разорена. Том приликом спаљено је најмање 25 српских кућа, још више помоћних приватних зграда, као и објекта друштвеног стандарда: основна школа, задружни дом, просторије месне заједнице, продавница, радионица и управна зграда ДП "Бирач".

Жртве: 1) Милинковић (Максим) Војислав, 1938. и његова супруга 2) Милинковић (Гојко) Мирјана, 1939, брачни пар чији су посмртни остаци нађени угљенисани у властитој кући; 3) Милинковић (Маринко) Реља, 1942; 4) Милинковић (Петар) Радоје, 1952; 5) Милинковић (Видо) Владо, 1948; 6) Жугић (Митар) Ковиљка, 1922; 7) Жугић (Милош) Комљен, 1925. и његов син 8) Жугић (Комљен) Трифко, 1954. Приликом напада знатан број мештана повређен претежно ватреним оружјем.

СИТНИК, мало, сиромашно и етнички чисто српско херцеговачко село (свега 30 становника) у Општини Коњиц. Напад на Ситник извршили су **10. јуна 1992.** наоружани припадници Армије БиХ, муслимански и хрватски добровољци регрутовани са овог подручја. Приликом напада и заузимања села убијено шест цивила, углавном старијих особа, мештана српске националности. Остали похватани Срби, без обзира на пол или узраст, принудно су одведени у сабирне центре, уствари концетрационе логоре. Њихову имовину до које су дошли, нападачи су опљачкали и однели у своја села, а што нису могли однети разорили су и попалили. И ово српско село је после напада Армије БиХ остало етнички очишћено од српског становништва и пусто. Разорена је и новоподигнута српска црква освештана 1973.

Жртве: 1) Мићо (Митар) Јањић, 1906; 2) Љубица (Радослав) Цуца, 1936; 3) Ђурђа Самарџић, 1930; 4) Сава (Трипо) Јањић, 1910; 5) Даница (Стево) Ђогић, 1930; 6) Савка (Трипо) Ђогић.

11. ЈУН 1992.

Бијела вишенационално и велико посавско село у општини Брчко (Хрвата 1714, муслимана 5, Срба 741). Српски део села нападнут је **11. јуна 1992.** у два наврата. Прво у 11.30 часова и поново послеподне око 17 часова. Оба напада извршиле су хрватско-муслиманске оружане формације од којих је један део на ово подручје пристигао из Републике Хрватске, а други део је регрутован од локалног хрватског и муслиманског становништва, чланова ХДЗ и СДА. Реч је о удруженим снагама регуларних јединица Републике Хрватске и промуслиманске Армије БиХ. Од хрватских јединица напад на Бијелу је извршила у

посавини позната 108. брчанска бригада. Већина мештана српске националности успела је да се благовремено склони у суседна српска села, али то нису успеле и све старије и болесне особе које су се затекле у селу и услед тога постале жртве овог напада. Убијено је, углавном на суров начин, пет лица српске националности, а њих десетак рањено ватреним оружјем. После пљачке стоке, покућства и остале покретне имовине запаљено је и уништено преко 40 српских кућа и још више помоћних објеката. Оскрнављена је и срушена српска православна црква, као и мост на реци Тињи.

Жртве: 1) Душан (Стево) Лукић, 1926; 2) Веселин (Петар) Лукић, 1938; 3) Милан (Јаков) Секулић, 1958; 4) Мара (Лазар) Секулић, 1925; 5) Јованка (Марко) Мичић, 1932.

6-12. ЈУН 1992.

Лисовићи по броју становника, више него лилипутански, мало српско село у одумирању (свега 6 становника), на десној обали реке Босне, Општина Трново-Сарајево, напали, окупирали и држали под својом влашћу у раздобљу од **6. до 12. јуна 1992.** муслимани, наоружани припадници Армије БиХ. За то време сурово су поубијали, углавном хладним оружјем: претежно ножем и маљем, две трећине мештана овог села. Скромну имовину и стоку тих неколико породица опљачкали су, а некретнине попалили. Од тада је село етнички уништено и у Лисовићима нема услова за живот.

Жртве: 1) Марко (Милан) Ивановић, 1931; 2) Данило (Блашко) Ивановић, 1925; 3) Цвијета (Алекса) Ивановић, 1923. и њен супруг 4) Симо (Манојло) Ивановић, 1925.

12. ЈУН 1992.

Брезик, доста велико село у Општини Калесија са више него убедљивом српском већином (Срба 230, муслимана 6). Напад на село извршили су **12. јуна 1992.** припадници Армије БиХ, прикупљени на подручју Калесије и великог броја околних муслиманских и хрватских насеља. У време напада у Брезнику се налазио знатан број Срба који су избегли из суседног села Зоље, такође Општина Калесија, које су муслимани већ окупирали, етнички очистили, опљачкали и спалили. Приликом напада на Брезик убијено дванаест мештана и избеглица српске националности, а знатно више њих повређено у највећем броју случајева ватреним оружјем. Њихова имовина и скромне резерве хране немилосрдно су опљачкани и одвучени у суседна муслиманска села, а непокретна имовина: поготово стамбене зграде, као и остали грађевински објекти домаћинства и друштвеног стандарда разорени су и спаљени.

Жртве: 1) Љубиша (Саво) Дукић, 1963; 2) Недељко (Цвијетин) Максимовић, 1967. и његов брат 3) Милан (Цвијетин) Максимовић, 1962;

4) Милан (Србо) Дукић; 5) Славко (Петар) Максимовић, 1926; 6) Драгомир (Трипун) Ерић, 1960; 7) Гојко (Саво) Јоковић, 1963 ; 8) Боро (Цвиго) Ерић, 1953; 9) Мило Ерић; 10) Божидар (Стеван) Полић, 1951; 11) Премил (Српко) Дукић, 1972; 12) Радислав ((Ратко) Загорац, 1967.

Тупковић Доњи и Тупковић Горњи, два села са измешаним становништвом у Општини Живинице (Тупковић Доњи: Срба 162, муслимана 593, а Тупковић Горњи: Срба 224, муслимана 1542). Напад на српске делове села, посебно заселак Самарџићи, извршили су **12. јуна 1992.** веома бројни наоружани припадници Армије БиХ регрутовани из самог села Тупковић, као и суседних муслиманских насеља из ове и околних општина. Том приликом знатан број мештана српске националности успео да избегне у село Врнојевићи, а похватани Срби спроведени у логор у Живинице где су били изложени немилосрдној тортури. Муслимани су побили све оне који су пронађени у својим кућама или били сакривени по околним шумама и јаругама. Покретна имовина жртава, избеглих Срба, као и Срба затворених у логорима, однета је у муслимански део села, а некретнине уништене и спаљене.

Жртве: 1) Радојка Ерделић, 1932; 2) Лука Бошковић, 1912; 3) Бојана Бошковић, 1912; 4) Милорад Самарџић и 5) Стојан (Васо) Стојановић.

13. ЈУН 1992.

Нови Град, у Општини Оџак злочин се догодио **13. јуна 1992.** За разлику од осталих случајева, када се прво изврше убиства, а потом уследи пљачка, сада је прво извршена пљачка, а онда су опљачкане жртве поубијане. Три српска цивилна лица била су присиљена да убицама, припадницима војне полиције 102. оџачке бригаде, предају 30000 швајцарских франака да би откупили своје животе и добили право да напусте село које се налазило под окупацијом хрватско-муслиманских оружаних јединица које су припадале Армији БиХ. По извршеној исплати жртве су поубијане на брду Кадар, а њихова тела бачена у реку Саву.

Жртве: 1) Босиљка (Јово) Ковачевић-Боја, 1932; 2) Марија (Љубо) Милетић, 1932; 3) Радован (Митар) Ковачевић, 1930.

14. ЈУН 1992.

Кртине (Општина Илијаш-Сарајево). Првог дана Св. Тројице, **14. јуна 1992.** наоружани муслимани, борци Првог корпуса Армије БиХ, или тзв. браниоци Сарајева, масакрирали су још једну од више десетина већ масакрираних српских сарајевских породица. Масакр је извршен на веома суров, муслиманима и усташама својствен начин хладним оружјем, значи тупим предметима и ножевима. Више од два месеца

**Масовни злочини муслиманских и хрватских снага над Србима,
1992 – 1995.**

локалне муслиманске власти нису дозвољавале да се покојници сахране. Кад је већ увелико одмакло распадање тела побијених жртава, по налогу исте локалне власти, сахрану извршио логораш Србин Страјко Драгић из села Малешиха, општина Илијаш. Жртве муслиманског дивљања овог пута била је честита српска породица Росуљаш.

Жртве: 1) Божана (Милош) Росуљаш, 1916; 2) Цвијета (Манојло) Росуљаш, 1925; 3) Коста (Ристо) Росуљаш, 1913; 4) Маринко (Војин) Росуљаш, 1954. и 5) Мирко (Војин) Росуљаш, 1956.

У масовној гробници у селу Кртине ексхумирана су тела српске породице Росуљаш: Косте, Божане, Цвијете, Маринка и Мирка.

14 и 15. ЈУН 1992.

Буна, велико село у мостарској општини са малим бројем српског становништва (Хрвата 678, муслимана 275, Срба 38, Југословена 37, осталих 63) највеће губитке у српском становништву имало је **14. и 15. јуна 1992.** Само у току та два дана, приликом жестоког напада хрватско-муслиманских оружаних формација, које су сачињавали борци из мостарске и суседних општина, припадници хрватског Збора народне гарде и муслиманске Армије БиХ, страдало је више цивилних лица српске националности и бранилаца српског дела села. Српске куће су опљачкане и разорене, а мештани, чак и они из мешовитих, српско-муслиманских или српско-хрватских, бракова, протерани из села или спроведени у логоре.

Жртве: 1) Боро (Јово) Брстина, 1961; 2) Саша (Младен) Брстина, 1971; 3) Миленко (Никола) Бошковић, 1930; 4) Славко (Јово) Брстина, 1955; 5) Данило (Митар) Буквић, 1950; 6) Спасен (Митар) Буквић, 1956; 7) Владо

Буквић; 8) Ранко (Данило) Вујовић, 1958; 9) Бранко (Јован) Ивановић, 1950; 10) Тихомир (Миленко) Кандић, 1972; 11) Ђорђе (Момчило) Медан, 1971; 12) Синиша Савић; 13) Ристо (Ђорђе) Семиз, 1954; 14) Душан (Драго) Чабрило, 1948; 15) Миленко (Живко) Ђонлез-Мишан, 1953; 16) Владо (Милан) Шиндик, 1954; 17) Благоје (Миха) Чабрило, 1940.

15. ЈУН 1992.

Горњи Јасењани, српски део овог по броју становника доста малог херцеговачког села (Хрвата 20, муслимана 25, Срба 33) у мостарској општини напале су и запоселе **15. јуна 1992.** проуштакше јединице тзв. Хрватских ослободилачких снага (ХОС) састављене од локалног хрватског и муслиманског становништва. Приликом напада и по освајању српског дела села убијено је на веома свиреп начин: ножевима, ударцима тупим предметом и спаљивањем, више, углавном старијих, лица српске националности. Њихова имовина и куће опљачкани су, спаљени и разорени. Остали Срби су одведени у околне концетрационе логоре и протерани из села. Од средине јуна Горњи Јасењани су пусти и етнички очишћени од мештана српске националности.

Жртве: 1) Даница (Милутин) Рајковић, 1917; 2) Јованка (Владимир) Рајковић-Јока, 1927; 3) Јованка (Ристо) Рајковић, 1955; 4) Марко (Милош) Рајковић, 1921; 5) Роса (Никола) Рајковић, 1919; 6) Сара (Стојан) Рајковић, 1912; 7) Славко (Бранко) Рајковић, 1951.

Коњиц, некадашња позната спортска дворана "Мусала", а по успостављању муслиманско-хрватске власти претворена у логор за Србе. Дворану је са два топовска пројектила калибра 155 милиметара, гранатирала нека артиљеријска јединица оружаних снага Армије БиХ **15. јуна 1992.** у 12,15 часова. У логору су се налазили цивили похватани из села Бјеловчина, Церићи, Доње Село и других српских села током хрватско-муслиманске офанзиве 21. - 25. маја 1992. Акција је изведена по узору на гранатирање у Улици Васе Мискина у Сарајеву са намером да се пред домаћом и међународном јавношћу оптужи српска страна. У време пред гранатирање, да би се избегло страдање пролазника, полиција је блокирала саобраћај око логора. У дворани-логору налазило се 170 заточеника. Биланс злочина је тринаест убијених и дванаест рањених затвореника, али притом није повређен ниједан стражар или неки други службеник логора. Они су се, на дати сигнал, повукли у склоништа из којих су изашли тек пошто су гранате пробивши кров пале у дворану у којој су били искључиво затворени Срби. Убрзо су се у гранатираној дворани нашле две ТВ екипе, управа логора, команда ХВО, као и команда ТО Коњица и многе угледне личности ове општине. Сви они су говорили и згражавали се о српском злочину над властитим народом. Међутим, ускоро је постало свима познато да су припадници Армије БиХ гранатирање извршили са једне од доминантних кота, брда Превље. Битно је и то да у то време артиљерија ВРС готово да није

**Масовни злочини муслиманских и хрватских снага над Србима,
1992 – 1995.**

имала ни теоретске могућности да буду толико прецизни и са само два хица погоде кров дворане. И више од тога, војници Републике Српске знали су да се у дворани налазе затворени њихови сународници и избегавали су свако артиљерско дејство у близини тог простора. У граду је скоро у исто време тешко оштећен, регистрован и законом заштићен споменик културе: српска православна црква Светог Василија Великог из 1886. године. На цркви је срушен торањ, а поред цркве оштећена је капела и српско гробље.

Жртве: 1) Милорад (Перо) Ђећез, 1950; 2) Душан (Перо) Ђећез, 1953; 3) Перо (Милош) Ђећез, 1963; 4) Влатко (Обраен) Ђећез-Владо, 1952; 5) Миро (Радивоје) Ђећез, 1969; 6) Мирко (Светозар) Ђећез, 1958; 7) Велимир (Обрен) Ђећез, 1952; 8) Предраг (Неђо) Куљанин, 1964; 9) Тихомир (Јанко) Куљанин, 1965; 10) Мирко (Марко) Нинковић, 1957; 11) Стево (Марко) Нинковић, 1962; 12) Радомир (Мирко) Нинковић, 1944; 13) Новица (Чедо) Живак, 1960.

Гробно место жртава Мусале из породице Ђећез: Мирка, Милорада, Душана, Пере и Мире. Ексхумирани 28. фебруара 2000.

Мостар, шире градско подручје, односно периферија града били су у дужем временском периоду зона честих и веома жестоких оружаних сукоба јединица Војске Републике Српске и хрватско-муслиманских оружаних формација које су припадале или Армији БиХ или регуларним војним јединицама Републике Хрватске. Српска војска, а са њом и извесан број цивила, напустили су Мостар **15. јуна 1992.** Приликом њиховог повлачења и изласка из града, из различитих разлога, заробљено је и страдало више лица над којима је потом извршена егzekуција. У овом случају реч је о убиствима рањеника и ратних заробљеника, војника и цивила српске националности. Истог дана у Мостару је уништен културни и историјски споменик, православни саборни храм Свете Тројице из 1873. године. Прво је разорен гранатирањем, потом спаљен и још једном поново миниран. Разорена је и стара српска православна црква Рођење Пресвете Богородице. Истим разарањима је изложен и Епархијски двор. Преорано је ново гробље и на гробљу уништено преко 100 српских гробова.

Жртве: 1) Васо (Раде) Голијанин, 1941; 2) Радован (Обрад) Дамњанац, 1965; 3) Тихомир (Крсто) Денда, 1961; 4) Борисав (Саво) Јањић, 1972; 5) Миле Савић, 1952; 6) Марко (Милован) Ковачевић, 1933; 7) Миленко (Обрад) Миловић, 1966; 8) Милорад (Јован) Ружичић, 1963; 9) Радомир (Ђорђе) Шилеговић, 1971.

17. ЈУН 1992.

Борогово, Општина Калесија, чисто српско село (Срба 275, осталих 1) Напали су **17. јуна 1992.** наоружани муслимани из суседног села Цапарде, борци Другог, тзв. Тузланског корпуса Армије БиХ. Услед муслиманског терора који који је већ месецима владао калесијском општином, поготово српским селима, многи мештани Борогова сигурност су још пре овог напада потражили бекством у насеља на српској територији. Па и поред тога муслимански напад и запоседање Борогова није прошао без српских жртава. По старој муслиманској пракси све је потом опљачкано и разорено. Ни у овом српском селу више нема услова за живот и опстанак.

Жртве: 1) Љубиша (Ђорђе) Дејановић, 1971; 2) Горан Лукић, 3) Ћето Цијанић и један од чланова породице 4) Николић.

Спасовница, локалитет и српско насеље без другог идентитета, доста великог мешовитог српско-муслиманског села Гојчин (Срба 638, муслимана 428, осталих 1) у Општини Калесија. Напад на Спасовницу извршен је **17. јуна 1992.** и том приликом живот је изгубило више лица српске националности. Организатори и непосредни извршиоци напада су локални муслимани суседних села ове и осталих општина, припадници Тузланског, односно Другог корпуса Армије БиХ. Поред убијених лица још више њих је рањено углавном из ватреног оружја. Добар део

стамбених и осталих објеката је оштећен.

Жртве: 1) Витомир (Сретко) Видовић, 1960; 2) Српко (Блашко) Драгутиновић, 1936; 3) Драгомир (Драго) Ђурић, 1958; 4) Миљо (Миљо) Илић, 1942; 5) Милорад (Митар) Јовановић, 1956; 6) Драго (Милорад) Ерић, 1954; 7) Милорад (Ристо) Ерић, 1967.

18. ЈУН 1992.

Главатичево, вишенационално, али претежно муслиманско село у Општини Коњиц (Срба 70, Хрвата 70, муслимана 381, Југословена 13). Напад на српски део села извршен је **18. јуна 1992.** Организатори и непосредни учесници у нападу били су наоружани муслимани и Хрвати општине Коњиц и околних насеља и општина, припадници Армије БиХ. Жртве напада била су искључиво лица српске националности Главатичева и избеглице из села Блаце, од којих су многи убијени на обали реке Рачице и на веома свиреп начин: ножевима и тупим предметима. Веома малом броју жртава живот је одузет ватреним оружјем. Они који су преживели похватани су и отерани у околне логоре у којима су потом многи страдали. Српска имовина и њихова стока су опљачкани и од тада се налазе у муслиманским и хрватским селима, а остатак је уништен разарањем и паљевином. И ово село коњичке општине је, кад је реч о српском становништву, од 18. јуна 1992. етнички очишћено.

Жртве: 1) Слободан (Рајко) Куљанин, 1974; 2) Милован (Светко) Куљанин, 1937; 3) Рајко (Перко) Куљанин, 1936; 4) Војо (Стојан) Куљанин, 1942; 5) Милутин (Стојан) Куљанин, 1944; 6) Радослав (Милован) Куљанин, 1975; 7) Војо (Мишо) Куљанин, 1972.

19. ЈУН 1992.

Жељева, српско село (Срба 336, Југословена 2, осталих 2) у Општини Бановићи напале су **19. јуна 1992.** оружане формације Другог корпуса Армије БиХ, регрутоване углавном из муслиманских и хрватских насеља Бановића и околних општина. После напада и заузимања села убијено је пет цивилних лица српске националности, а велики број њих одведен је у злогласни логор који се највећим делом налазио у запуштеним подрумским просторијама некадашње Железничко-транспортне радне организације "Бановићи". Покретна имовина и храна убијених, затворених и избеглих Срба опљачкана је, стока одведена у села нападача, а непокретна имовина, око 120 кућа и дупло више осталих објеката, разорени и спаљени. Село је етнички очишћено од српског становништва.

Жртве: 1) Никола (Трифко) Ђурић, 1950; 2) Илија (Станоје) Гајић, 1945;

3) Владо (Марјан) Лазић, 1971; 4) Загорка Станкић; 5) Слободан (Слободан) Благојевић- Мања, 1958.

Симин Хан, једно од највећих, али етнички мешовитих, села у општини које се налази на прилазу, односно периферним деловима Тузле из правца Бијељине, (Срба 1191, муслимана 504, Хрвата 120, Југословена 355, осталих 147) нападнуто је **19. јуна 1992.** После веома жестоког вишедневног гранатирања напад су извеле јединице Армије БиХ, састављене од бораца муслимана и Хрвата припадника Другог корпуса са подручја тузланског региона којим је командовао Жељко Кнез. У нападу је убијено више лица српске националности, а преживели мештани Срби готово без игде ичега, спасавајући голе животе, посебно животе своје деце, избегли су према слободној српској територији и углавном суседној Бијељени. Њихова имовина је опљачкана, а стамбени објекти и остале зграде разорени и спаљени.

Жртве: 1) Ђорђије (Тимотије) Секулић, 1941; 2) Саво Секулић; 3) Цвијан (Васо) Савић, 1952; 4) Јездимир (Петар) Јефтић, 1952; 5) Божидар (Радован) Рикић, 1960; 6) Борисав (Перо) Симић, 1954; 7) Цвијан (Цвјетко) Костадиновић, 1949; 8) Илија (Василије) Ивковић (или Иванковић), 1940; 9) Владимир Перо) Богдановић, 1969. и, према још непровереним сведочењима, убијено је и неколико чланова породица Љубојевић, Мацановић и Страхиловић чија имена и место покопа још нису познати.

Рогатица, градско насеље, односно центар истоимене Општине. Координираном акцијом из више муслиманских села и суседних општина (Вишеград, Горажде, Чајниче) припадници оружаних формација Армије БиХ **19. јуна 1992.** извршили су масован напад на град и околна српска села. У том походу убијено је више лица српске националности, још више њих повређено и протерано из својих села и кућа. Покретна имовина је опљачкана, а остало у доброј мери спаљено и разорено. Оскрнављени су и разорени многи српски верски објекти, поготово на сеоском подручју. Надгробни споменици на српским гробљима поломљени.

Жртве: 1) Мирослав (Љубо) Јовичић, 1958; 2) Милорад (Милија) Лошић, 1954; 3) Саво (Ристо) Лошић, 1965; 4) Милан (Миломир) Марјановић, 1959; 5) Ненад (Витомир) Миличевић, 1963; 6) Добрислав (Дијчило) Миличевић, 1960; 7) Витомир (Борисав) Нешковић, 1952; 8) Томислав (Весо) Рајак, 1958; 9) Славиша (Десимир) Самарџија, 1971; 10) Божидар (Васо) Симсија, 1935; 11) Милован (Перо) Стјепановић, 1955.

Дервента, логор у бившој војној касарни **Рабић** из кога су, за време муслиманско-хрватске окупације, затворени Срби овог краја присилно одвођени или коришћени као живи штит у оружаним акцијима против Срба или на копање ровова и осталих утврђења за потребе Армије БиХ.

Дана **19. јуна 1992.** неколико затвореника је успело у току копања траншеја да измакне контроли стражара. Они су побегли и дочепали се слободe. Истог дана после откривања бекства, у знак опомене осталим затвореницима, али и одмазде, логорске власти недалеко од бивше касарне на месту Модран-Томасово брдо, локалитету званом Споменик, стрељале су осам затвореника. У овом случају реч је о злочину према затвореним лицима.

Жртве: 1) Милорад (Милош) Гуњевић, 1959. из Дервенте; 2) Миро (Петар) Јовичић, 1965. из Кулина-Дервента; 3) Ненад (Илија) Панзаловић, 1955. из Доње Церине; 4) Раде (Стојко) Бокур, 1942. и његов син 5) Жељко (Раде) Бокур, 1962; 6) Саво (Вид) Павловић, 1956. из Чардака-Дервента; 7) Вујадин (Радивоје) Љубојевић, 1963; 8) Драган (Здравко) Грбић, 1970.

19 и 20. ЈУН 1992.

Хумилишани, или Потоци у веома замашној акцији етничког чишћења овог дела Херцеговине, односно долине Неретве, Мостара и његове околине, од српског становништва нападнут је српски део Хумилишана, једног од највећих села у мостарској општини са веома сложеном структуром становништва (Срба 670, Хрвата 199, муслимана 890, Југословена 7, осталих 11). Напад и окупацију српског дела села **19. и 20. јуна 1992.** су заједнички и благовремено организовали, предводили и непосредно извели припадници муслиманских оружаних формација изниклих из некада илегалне Патриотске лиге народа (ПЛН), удружене хрватско-муслиманске јединице познате као Хрватске одбранбедне снаге (ХОС) и хрватске формације Збора народне гарде (ЗНГ). У време напада то су и званично биле оружане формације Армије БиХ. Тога дана убијено је неколико мештана српске националности, а остали су постали таоци и подрвгнути суровом режиму окупације: пљачки, затворима, концентracионим логорима, злостављању свих врста. Поново су за Србе оживела трагична искуства из времена некадашње Павелићеве Независне Државе Хрватске. Хрватско-муслиманска политичка и војна спрега увек је, кад јој се пружи прилика, знала да бесни над свим што је српско и православно. Сметали су им села, гробља, цркве и манастири, културна добра, а понајвише људи. То се и овом приликом показало.

Жртве: 1) Велимир (Павле) Бојанић, 1955; 2) Милан (Драгутин) Бојанић, 1956; 3) Жарко (Славко) Вукосав, 1958; 4) Славко (Ћетко) Вукосав-Дука, 1934.

20. ЈУН 1992.

Хлапчевићи, углавном муслиманско село у Општини Високо са веома мало хришћанског становништва (Хрвата 2, муслимана 612, Срба 19). Јавна егзекуција мештана српске националности овог села извршена

је **20. јуна 1992.** у центру села где су присилно доведени из својих кућа. Убиства доведених Срба извршили су, у присуству и уз аплаузе локалног муслиманског становништва, блиски рођаци посматрача, припадници Армије БиХ углавном из овог и суседних муслиманских села. Имовина побијених и преосталих, прогнаних, Срба села Хлапчевићи је опљачкана, а оно што пљачкаши, такође локални муслимани, нису могли да однесу спаљено је и разорено. О том гнусном чину убиства уз аплаузе бивших комшија, егзекутора и њихових најближих рођака, родитеља, жена и деце, сведоче два лица, жртве муслиманске егзекуције, која су и поред више прострелних рана ипак преживела стрељање.

Жртве: 1) Даница (Обрен) Дамјановић, 1940. и њен супруг 2) Славко (Јеремија) Дамјановић, 1935; 3) Душанка (Милош) Брајић-Ристић, 1945. њен син 4) Жељко (Неђо) Ристић, 1966; 5) Неђо (Милош) Масал, 1947; 6) Душанка Масал.

Ходбина, мешовито село у Општини Мостар са веома сложеном структуром становништва (Срба 676, Хрвата 123, муслимана 329, Југословена 23, осталих 7) у походу на српско становништво и села овог дела Херцеговине окупирале су хрватске оружане формације **20. јуна 1992.** Приликом запоседања села убијено је осам старијих цивилних лица српске националности, од тога седам жена, велики број лица српске националности отеран је у логоре, а остали мештани, деца и млађе жене су заштиту потражили и нашли бекством на слободну српску територију. Српска имовина је опљачкана и уништена. Српско гробље оскрнављено, а споменици на многим гробовима поломљени.

Жртве: 1) Госпава (Анто) Главаш, 1910; 2) Рајка (Ђуро) Главаш, 1945; 3) Босилјка (Перо) Кајго, 1914; 4) Василија (Ристо) Кајго, 1923. (глувонема од рођења); 5) Риста (Алекса) Мињић; 6) Нада (Рајко) Стевић, 1936; 7) Спасоје (Никола) Стевић, 1936; 8) Стана (Јово) Кнежић, 1922.

Коложићи, суров злочин извршен над три генерације познате и угледне породице Вуковића у овом претежно муслиманском селу Општине Високо (муслимана 309, Срба 165) извршен је **20. јуна 1992.** у 14,30 часова. У злочину извршеном претежно из лаког пешадијског аутоматског оружја за неколико минута је побијено шест чланова те богате српске породице. Злочин су припремили и извршили наоружани муслимани, војници Армије БиХ, углавном добровољци регрутовани из села ове и суседних општина. Истог, али и следећег дана после злочина над побијеном српском породицом садистички су ликовале и изживљавале се прве комшије муслимани, њихове жене и деца. Два дана су, док тела нису однета из дворишта и сахрањена, пљували, мокрили, псовали и шутирала покојнике са којима су пре тога деценијама, изгледало је пријатељски, без међусобних сукоба, живели у најближем комшилуку, кућа до куће.

Жртве: 1) Бошко Вуковић, 1927. и његова суспруга 2) Драгиња Вуковић, 1924. њихов син 3) Рајко (Бошко) Вуковић, 1948; унук 4) Миодраг (Рајко) Вуковић, 1969. и најближи рођаци који су се код њих затекли 5) Јеленко (Душан) Вуковић, 1962. и 6) Здравко Вуковић, 1946. Овим жртвама треба са пуно разлога додати и Здравкову кћерку Тању Вуковић, средњошколку, која је, у скровишту, била сведок покоља. Након годину дана, у очајању, извршила је самоубиство активирањем ручне бомбе као избеглица у Илијашу.

Витница, напад на српски заселак, породице и мештане великог, углавном муслиманског села у Општини Зворник (Срба 204, муслимана 2893, Југословена 5), односно на српско насеље **Оџачина**, извршили су у раним јутарњим часовима **20. јуна 1992.** изненада, локални наоружани муслимани из Витнице и суседног села Јусића, припадници Армије БиХ. Приликом напада на суров начин ликвидирано више невиних цивилних лица српске националности, а неупоредиво више мештана рањено и протерано. Они који су преживели овај напад напустили су своје нове домове и спас потражили у околним слободним српским селима или у бекству у суседну Србију. Њихова имовина опљачкана је, разорена и спаљена.

Жртве: 1) Васо (Петар) Танацковић, 1936; 2) Коста (Перо) Костић, 1925; 3) Цвјетко (Цвијетин) Костић, 1930; 4) Смиља (Светоза) Танацковић, 1944; 5) Јовика (Јован) Танацковић, 1955; 6) Крсто (Владо) Стевановић, 1966; 7) Мићо (Боро) Миловановић, 1967; 8) Драго (Анто) Ракић, 1958; 9) Иван (Саво) Стојановић, 1964; 10) Недељко (Боро) Илић, 1972.

Високо, у муслиманско-хрватској експанзији етничког чишћења и истеривања Срба из буквално свих насеља средње Босне, а тиме и ове општине, у истом дану: **20. јуна 1992.** нападнута су и села **Брадве** (Срба 114, муслимана 831, Хрвата 3, Југословена 8, осталих 70), **Добриње** (Срба 161, муслимана 157, Хрвата 166, Југословена 37, осталих 25), **Доња Зимћа** (Срба 422, муслимана 32, Хрвата 142, Југословена 33, осталих 27), **Горња Зимћа** (Срба 127, муслимана 246, Југословена 3), **Конџило** (Срба 22, Хрвата 1), **Лисово** (Срба 73, муслимана 240, Хрвата 34, Југословена 5), **Мауровићи** (Срба 203, муслимана 348, Хрвата 4, југословена 12, осталих 3), **Мухашиновићи** (Срба 317, муслимана 21, Хрвата 141, Југословена 21, осталих 20), **Палјике** (Срба 8, муслимана 145), **Вилењак** (Срба 56, муслимана 94, Хрвата 2, Југословена 3, осталих 3). Прогон српског становништва и напад на наведена села извршиле су, после више од месец дана прикупљања и планирања, веома јаке полицијске и војне формације Зеничког корпуса Армије БиХ, регрутоване са подручја средње Босне. Пред њиховим наступом и притиском кроз шумска беспућа, избегавајући саобраћајнице евакуисано је преко 3000 лица, али је извесан број, углавном болесних, инвалида, слепих и веома старих особа остало у својим кућама у којима су, обично на суров начин, поубијани, а неки од покојника и спаљени са кућом у којој

су живели. Извесан број млађих мушкараца мештана погинуо је штитећи и бранећи оружјем колону избеглица и своје најближе, децу и родитеље, који су се повлачили према за Србе слободној територији Републике Српске. После запоседања наведених села и српских делова тих села сва покретна и непокретна имовина опљачкана је, разорена и спаљена. Исту судбину доживеле су православне цркве, капеле, гробља и споменици културе. По законима и захтевима џихада темељно су брисани трагови хришћанског, односно српског присуства у овом подручју. Ту су ускоро настали центри прикупљања, боравка и обуке добровољаца из исламских земаља, муџахедина или светих ратника ислама. Њих су веома често скоро помпезно посећивали господин Алија Изетбеговић и његови сарадници из највиших врхова војне и цивилне власти БиХ.

Жртве: 1) Благоје (Данило) Чулум, 1925; 2) Мира Врановац, 1930; 3) Драган (Рајко) Кокотовић, 1957; 4) Лазар Хрвачевић; 5) Неђо Војновић; 6) Радован Глишић; 7) Рајко Раковић; 8) Бранко (Душан) Цвијетић; 9) Владимир (Радован) Милановић, 1971; 10) Вишња (Слободан) Бајић, 1982; 11) Игор Стојчић, 1976; 12) Остоја (Јово) Крајишник, 1922.

21. ЈУН 1992.

Ратковићи, (за локалне услове у Општини Сребреница) веома велико чисто српско планинско село (Срба 338), као и мали српски засоци Дучићи, Дворишта, Рачићи и Полимци изненада су нападнути у раним јутарњим часовима у недељу **21. јуна 1992.** Напад је извршен из околних муслиманских села и заселака: Познановићи (муслимана 444), Дедићи, Подкоријен, Осмаче (Срба 6, муслимана 924), Мочевићи (Срба 58, муслимана 319) и Стожерско. Том приликом су Ратковиће и поменуте околне српске засеке опљачкали нападачи и чланови њихових породица. У околна муслиманска села пренето све што се могло пренети: од покућства до сточног фонда. Остало је разорено и спаљено. Мештани који нису могли да се склоне на слободну српску територију били су побијени. Овај, по свему судећи, претходно добро припремљен напад извршили наоружани муслимани регрутовани са подручја сребреничке, братуначке и околних општина, припадници тзв. Зелених беретки, односно Армије БиХ. Од напада 21. јуна 1992. у опустошеним Ратковићима и околним српским засецима нема услова за живот. Преузимање тела српских покојника, њихова идентификација и сахрана, обављени су тек након скоро годину дана у братуначком селу Факовићи 17. маја 1993. у присуству др Зорана Станковића, угледног стручњака Војно-медицинске академије из Београда.

Жртве: 1) Богичевић (Војислав) Обрен, 1932; 2) Станојевић (Владислав) Станимир, 1949; 3) Станојевић (Радо) Десанка, 1923; 4) Станојевић (Тодор) Никола, 1958; 5) Станојевић (Милорад) Раденко, 1940; 6) Ђурић (Лука) Видосава, 1930; 7) Ранкић (Обрад) Видоје, 1928; 8) Ранкић (Обрад) Милутин, 1944; 9) Ранкић (Обрад) Ранко, 1933; 10) Максимовић

(Филип) Винка, 1927; 11) Максимовић (Милорад) Радомир, 1942; 12) Милановић (Ристо) Цвијета, 1925; 13) Павловић (Милорад) Новка, 1945; 14) Продановић (Драго) Зора, 1941; 15) Продановић (Петар) Живан, 1966; 16) Павловић (Јосо) Милован, 1919. и 17) Јаковљевић (Стојан) Милан, 1920. Неке од жртава су спаљене у својим кућама, а неке заклане. Слика Добриле Продановића, која у рукама држи лобању свог покојног сина Живана, снимљена приликом сахране у Факовићима, обишла је свет и објављена у многим домаћим и страним медијима. Ратковићи су од тада трајно напуштено село.

Зелина, претежно српско и доста велико село (Срба 517, Хрвата 2, муслимана 121, Југословена 9) у Општини Калесија. Напад на село извршен је **21. јуна 1992.** Предводници и непосредни учесници у нападу били су наоружани муслимани из околних села и општина, припадници Тузланског корпуса оружаних формација Армије БиХ. Приликом напада убијено је више мештана српске националности, а још више њих је повређено ватреним оружјем.

Жртве: 1) Бошко (Драго) Марић, 1971. и његов старији брат 2) Миленко (Драго) Марић, 1966; 3) Крсто (Тадија) Мијатовић, 1961; 4) Миленко (Максим) Миличић, 1958; 5) Анђелко (Мићо) Миличић, 1965; 6) Никола (Милован) Миражић, 1969.

21-22. ЈУН 1992.

Врнојевићи, скоро чисто српско село у Општини Живинице (Хрвата 3, муслимана 1, Срба 330) од почетка рата било је изложено веома честим оружаним провокацијама, застрашивању, претресима, малтретирању, рацијама, пљачкама и оружаним нападима полиције и хрватско-муслиманских јединица из састава Армије БиХ. У село су у више наврата упадале различите муслиманске или хрватско-муслиманске војне, паравојне или полицијске групе у готово сталној потери за наводно наоружаним Србима, њиховом сакривеном оружју, војној опреми, храни и радио-станицама. Приликом једног од тих бројних претреса и упада у село, који се догодио у касним вечерњим часовима **21-22. јуна 1992**, убијена су три недужна цивила српске националности.

Жртве: 1) Томислав (Јован) Бошковић, 1932; 2) Даша Ристић из села Которнице; 3) Наранџић Бранко.

22. ЈУН 1992.

Бујакovina, село у Општини Србиње. У овом, углавном муслиманском селу (Срба 28, муслимана 121), **22. јуна 1992.** извршен је напад на мали српски заселак у коме је на веома свиреп начин, претежно

тупим предметима и ножевима масакрирано девет углавном старијих лица српске националности који су и поред свих опасности и ризика одлучили да остану у својим кућама. Убиства немоћних људи починили су муслимани Бујаковине, комшије жртава, припадници локалних војних формација, сврстани у Армију БиХ. Покретна имовина и стока жртава и осталих Срба који су благовремено са децом напустили село опљачкана је, а остало спаљено и разорено.

Жртве: 1) Душан (Мирко) Калајџић, 1920; 2) Јока (Милан) Калајџић, 1925; 3) Милисав (Рајко) Говедарица, 1973; 4) Илија (Миле) Говедарица; 5) Илинка Говедарица, 1924; 6) Јово (Васо) Вучетић (слеп човек), 1920; 7) Милка (Благоје) Вучетић, 1924; 8) Милан (Видо) Вучетић, 1910 и 9) Видосава (Благоје) Бјеловић, 1914.

26. ЈУН 1992.

Бастаси, веома мало село које се налази у Општини Србиње на магистралном путу између Србиња (некада Фоча) у БиХ и Шћепан-Поља у Републици Црној Гори, настањено углавном лицима српске националности (Срба 38, муслимана 5) настрадало је **26. јуна 1992.** приликом упада једне од бројних муслиманских терористичко-диверзантских група из састава Армије БиХ, које су током рата дуго времена крстариле овим тереном. У тој диверзантској акцији локалних муслимана убијене су, претежно из аутоматског оружја, а потом и масакриране, четири особе српске националности, а њихове куће опљачкане и разорене.

Жртве: 1) Жарко (Милутин) Милановић, 1930; 2) Саво (Рајко) Милановић, 1956; 3) Петар Дамјановић и његова супруга 4) Есма Дамјановић.

26/27. ЈУН 1992.

Сарајево, урбани део града, **улица Томе Масарика** (Општина Стари Град), **26/27. јун 1992.** Тих дана ноћу из својих станова присилно је истерано и незнано куда одведено више лица српске националности од којих су неки, након извесног времена, нађени мртви, а осталима се изгубио сваки траг. Једна од тих невиних жртава, покојна Мирјана-Мира Кечан, нађена је мртва у реци Миљацки са повезом на очима. У станове убијених и несталих уселили су се са својим породицама представници муслиманско-хрватских власти и њихових полицијских и војних формација.

Жртве: 1) Мирјана (Душан) Кечан-Мира, 1938; 2) Бранка (Радо) Мрђа, 1953. и њен муж 3) Младен (Петар) Мрђа, 1950; 4) Њихово дете, име непознато; 5) Љепосава Пешић, рођ. Николић, 1948; 6) Душко (Драгољуб) Пешић, 1972.

Познато стратиште више стотина сарајевских Срба, јама-гробница Казани на обронцима планине Требевић.

27. ЈУН 1992.

Магудовићи, Калудра и Брађевина, брдско-планинска насеља у Општини Сребреница, засеоци раније опљачканих, спаљених и уништених српских села Ратковићи и Радошевићи (21. јуна 1992.), претрпели су понован муслимански напад, страдања и пустошење **27. јуна 1992.** у преподневним часовима. И овом приликом напад су извршиле исте војне формације локалних муслимана сврстане у тзв. Зелене беретке, односно јединице Армије БиХ. Српско становништво ових насеља спас нашло у коначном напуштању својих огњишта. Па и поред тога убијено је, на веома суров начин, углавном хладним оружјем, у ствари масакрирано, више цивилних лица српске националности. Остатке једном већ пљачкане српске имовине поново су развукли муслимани из околних села, у ствари, породице нападача, а оно што нису могли однети спалили су и разорили.

Жртве: 1) Љубиша (Предраг) Гајић, 1965; 2) Стојан (Драгомир) Стевановић, 1939; 3) Новица (Витомир) Станојевић, 1951; 4) Владимир (Обрад) Павловић, 1948; 5) Славко (Милисав) Петровић, 1946.

28. ЈУН 1992.

Заборани, мало, сиромашно, српско село (Срба 28) у Општини Невесиње нападнуто на велики српски празник **Видовдан 28. јуна 1992.** Напад је извршила једна од локалних диверзантско терористичких формација Армије БиХ, састављена од добровољаца, регрутованих из редова муслиманског и хрватског становништва са подручја невесињске, гатачке, мостарске и осталих суседних општина овог дела Херцеговине. Приликом напада убијено је више цивилних лица, мештана српске националности. Преживели Срби, међу којима је било и неколико рањеника, склонили су се пред нападачима у суседна српска села и општински центар Невесиње. Њихова имовина, храна и стока, највећим делом су опљачкани, а оно што се није могло однети спаљено је и разорено.

Жртве: 1) Десанка (Васо) Миловић, 1912; 2) Милан (Божо) Миловић, 1902. и син 3) Марко (Милан) Миловић, 1937; 4) Никола (Ђорђе) Миловић, 1922. и његов син 5) Драган (Никола) Миловић, 1955; 6) Боро (Живадин) Миловић, 1966. По свему судећи приликом овог напада још су страдали и 7) Предраг Кандић, 1960. и 8) Видоје (Митар) Сариф, 1932.

Лозничка Ријека, углавном српско село са малим бројем муслимана (Срба 132, муслимана 22) у братуначкој општини, први пут су напали наоружани припадници "Зелених беретки" из састава Армије БиХ на велики српски празник **Видовдан, 28. јуна 1992.** око поднева. Јединице нападача сачињавало је искључиво наоружано локално муслиманско становништво, регрутовано са подручја Братунца и суседне Сребренице. Захваљујући релативно успешном оружаном отпору мештана и помоћи која је пристигла из Братунца и околних српских места, Лозничка Ријека се у извесној мери ипак одбранила и спасла од још већих људских губитака, пљачке и коначног разарања. Међутим, и поред тога, приликом одбране села страдало је много мештана српске националности. Опљачкан је, разорен и попаљен доста велики број српских стамбених и привредних зграда, поготово на периферним деловима села, до којих су муслимани успели да се пробију.

Жртве: 1) Срећко (Радивоје) Миловановић, 1943; 2) Јована (Гаврило) Миловановић, 1942; 3) Верица (Живан) Филиповић, 1975. и њен отац 4) Живан (Владимир) Филиповић, 1954; 5) Ђорђо (Милисав) Филиповић, 1949; 6) Јелена (Живојин) Стојановић, 1952; 7) Радован (Милан) Лукић, 1950; 8) Милоје (Митар) Дамјановић, 1971; 9) Милорад (Мићо) Рончевић, 1960; 10) Светозар (Сретен) Вучетић, 1957; 11) Миленко (Недељко) Николић, 1963.

29. ЈУН 1992.

Вечићи, велико село са верски веома измешаном структуром становништва (Срба 408, Хрвата 221, муслимана 1102; Југословена 1) у Општини Котор Варош. Напад на српски део села извршили су Хрвати и муслимани из Вечића **29. јуна 1992.**, у сарадњи са сународницима, наоружаним Хрватима и муслиманима из осталих околних села, припадницима Армије БиХ Приликом напада и у заседи коју су поставили убијено је више мештана српске националности. После сламања српске одбране Вечићи су извесно време били једно од значајних муслиманских упоришта, а потом је у кући Касима Хибића и некој његовој магази основан и логор у коме се ускоро нашло више затворених Срба. Српске куће у Вечићима су опљачкане и спаљене, а имовина разорена.

Жртве: 1) Мирослав (Ђурађ) Јурић, 1960; 2) Стево (Драгољуб) Ђекановић, 1969; 3) Ненад (Дане) Каламанда, 1969. и његов брат 4) Станко (Дане) Каламанда, 1968; 5) Радан (Војин) Купрешак, 1970; 6) Станислав (Миле) Нарић, 1972; 7) Бранимир (Вид) Стојановић, 1971; 8) Петар (Ђурђе) Павловић, 1970; 9) Јеленко (Млађен) Јефтимир, 1966; 10) Жељко (Душан) Кукић, 1971.

30. ЈУН 1992.

Брежани, једно од већих брдско-планинских, старих и познатих српских села у сребреничком крају, које је страдало и раније у оба претходна светска рата, поготово за време НДХ и немачке окупације (Срба 271, муслимана 5) напали су пред само свитање, око 4 часа **30. јуна 1992.** припадници оружаних формација, јачине хиљаду бораца, Армије БиХ, регрутованих у сребреничкој и суседним општинама. Том приликом на веома суров начин, тупим предметима, ножевима и осталим хладним оружјем, у току борби и после освајања, убијено је деветнаест мештана српске националности. Жртве напада су углавном, старије особе и жене, мештани који су остали у селу да колико-толико чувају и хране стоку и одржавају куће, као и њихови малобројни браниоци, млађи и лоше наоружани, становници Брежана. Покретну имовину (покућство, белу технику, 4 трактора, 17 косачица и др.) и сточни фонд (118 крава, 18 пари волова, 147 јунади, 236 оваца, 11 коња) муслимански наводни цивили (жене, деца и старци) околних села, који су од почетка акције активно учествовали у нападу, опљачкали су и пренели у своја домаћинства. После пљачке спалили су све непокретне објекте: 64 стамбених и преко 87 помоћних зграда. Тела покојника, српских жртава Брежана, дуго су остала несахрањена и недоступна породицама.

Жртве: 1) Петровић (Ђоле) Радован, 1923; 2) Новаковић (Раде) Милош, 1956; 3) Лазић Достана, 1919; 4) Јовановић (Чедо) Обрен, 1927; 5) Лазић (Павле) Видоје, 1937; 6) Лазић (Павле) Кристина, 1935; 7) Драгичевић (Илија) Миленко, 1947; 8) Јосиповић (Миленко) Љубомир, 1977; 9) Крстајић (Владо) Милош, 1937; 10) Крстајић (Владо) Перо, 1935; 11)

Милошевић (Лука) Станко, 1900; 12) Милошевић (Милован) Видоје, 1974; 13) Милошевић (Лука) Станко, 1900; 14) Митровић (Миливоје) Станоје, 1963; 15) Ранкић (Мико) Милисав, 1947; 16) Ранкић (Милисав) Драгослав, 1974; 17) Ранкић (Милисав) Мирослав, 1972; 18) Стевановић (Радисав) Миломир, 1946. и 19) Стјепановић (Стјепана) Драган, 1961.

2. ЈУЛ 1992.

Рожань, село (Срба 379, муслимана 14) са убедљивом српском вечином у Општини Зворник, али опкољено и од самог почетка рата у сталној блокади околних муслиманских села кроз која, због сталних претњи да ће бити убијени, Срби сељани Рожња нису ни могли ни смели да изађу из села. Село је коначно нападнуто, опљачкано и спаљено **2. јула 1992.** Напад су организовали и извршили наоружани муслимани, регрутовани на територији зворничке и суседних општина, припадници Армије БиХ. Приликом напада, и поред жестоког отпора бранилаца, убијено је и рањено више лица, а сви мештани српске националности избегли су или протерани из својих домова. Њихова имовина, покућство, бела техника, резерве хране, стока, укратко, све што су деценијама стицали, отели су и у своја села пренели припадници Армије БиХ и њихови пријатељи и рођаци који су учествовали у нападу. Имовина која се није могла однети, стамбене зграде и привредни објекти, спаљени су и разорени.

Жртве: 1) Митар Остојић, 1972; 2) Богосав (Стево) Илић, 1968; 3) Станко (Илија) Остојић, 1975; 4) Горан Остојић, 1962; 5) Недељка (Спасоје) Остојић, 1931.

5. ЈУЛ 1992.

Загони, велико село са убедљивом српском већином (муслимана 103, Срба 480) у Општини Братунац, било је у кратком временском раздобљу 1992. жртва два веома жестока муслиманска напада. Први напад на српски део овог села извршен је **5. јула 1992.** око 15 часова док су мештани обављали своје редовне пољопривредне и кућне послове. У овој акцији против Срба мештана Загона у неочекивано великом броју учествовале су комшије, муслимани Загона, као и суседног села Поточари, а њима су се придружили и муслимана из околних села са подручја Братунца и Сребренице, од првог дана сврстани у оружане формације Армије БиХ и полицијске јединице БиХ. У овом изненадном и ничим изазваном нападу на суров начин убијен и масакриран велики број цивилних лица српске националности. Све српске куће које су муслимани освојили и запосели у једном делу села до темеља су опљачкане, попаљене и разорене.

**Масовни злочини муслиманских и хрватских снага над Србима,
1992 – 1995.**

Жртве: 1) Милошевић (Милован) Љубица, 1939; 2) Милошевић (Јован) Милош, 1932; 3) Милошевић (Илија) Рада, 1968; 4) Танасијевић (Благоје) Чедомир, 1942; 5) Гвозденовић (Сретен) Рајко, 1927; 6) Гвозденовић (Миладин) Драгољуб, 1954; 7) Гвозденовић (Милорад) Благоје, 1944; 8) Гвозденовић (Радоје) Рада, 1973; 9) Димитрић (Милорад) Милева, 1912; 10) Димитрић (Митар) Мирко, 1974; 11) Јашински (Стеван) Матија, 1940; 12) Маловић (Илија) Миодраг, 1943; 13) Михајловић (Јефто) Михајло, 1951; 14) Пауновић (Периша) Душанка, 1954.

Српско православно гробље у Братунцу снимљено 2. јануара 2005.

Рогатица, збег неколико десетина српских породица из мањих околних села које су избегле од муслиманског терора који је беснео у рогатичком крају и сакриле се у шуми **Водице**, недалеко од, по становништву мешовитог, села **Старчићи** (Срба 67, муслимана 56, Југословена 2), напао је **5. јула 1992.** велики број локалних наоружаних муслимана припадника Армије БиХ. Том приликом ухваћено је, убијено и масакрирано седам цивилних лица српске националности. Посебном монструозном злостављању, које није умесно описивати, изложена су деца и супруга покојног Миломира Обрадовић. Напад на српски збег извршен је из правца муслиманског села Дуб. Тела седам масакрираних и раскомаданих покојника остала су више од месец дана непокопана, изложена летњој жеги, животињама и распадању.

Жртве: 1) Миломир (Перо) Обрадовић, 1949; његова супруга 2) Зорка (Сава) Обрадовић, 1959. син 3) Дарко (Миломир) Обрадовић, 1977. и кћи 4) Данијела (Миломир) Обрадовић, 1974; 5) Драган (Бошко) Кусмук, 1960; 6) Миодраг (Радомир) Мотика, 1953; 7) Горан (Благоје) Перовић, 1965.

Крњићи, невелико планинско село Општине Сребреница у коме је српско становништво одувек имало апсолутну већину (муслимана 11, Срба 114), напали су, опљачкали и уништили **5. јула 1992.** припадници Армије БиХ са подручја Сребренице и муслиманских села околних општина. У нападу и пљачки активно су учествовали тзв. цивили, жене, деца и старци, мештани суседних муслиманских села. Том приликом, у највећем броју случајева, на свиреп начин убијени и масакрирани многи браниоци села и чланови њихових породица српске националности. Стока, живина, покретна имовина и пољопривредне алатке опљачкани и пренети у муслиманска села, а непокретна имовина: зграде, амбари, штале и остало разорени и попаљени. Исто су учинили и са православном црквом Свети Илија из 1921. године.

Жртве: 1) Лазаревић (Спасоје) Бобан, 1965; 2) Јовановић (Недељко) Средоје, 1947; 3) Јовановић (Борислав) Мирослава, 1939; 4) Димитријевић (Милош) Драгутин, 1961; 5) Тримановић (Петко) Раде, 1958; 6) Аксић (Новак) Српко, 1972; 7) Максимовић (Мирко) Радош, 1968; 8) Максимовић (Ристо) Миленко, 1942; 9) Милошевић (Остоја) Милош, 1961; 10) Милошевић (Зоран) Небојша, 1975; 11) Мићић Миља; 12) Парача Васо, 1912; 13) Симић (Марко) Илија, 1912; 14) Симић (Милисав) Вељко, 1953; 15) Владић (Петар) Влајко, 1934. и 16) Вујић Сока, 1930.

6. до 10. ЈУЛ 1992.

Кукавице, претежно муслиманско село (Срба 14, муслимана 454, Југословена 5, осталих 8, Хрвата 1), односно српски заселак Међустијене у Општини Рогатица. Жртве злочина су преостали малобројни мештани овог села српске националности, који су наивно, верујући својим комшијама, остали да и даље живе у муслиманском окружењу, коначно су изложени погрому од **6. до 10. јула 1992.** Покољ српског становништва извршили су муслимани из Кукавица и неколико суседних села, припадници оружаних формација, Рогатичке бригаде, Армије БиХ. Тога дана у својим кућама убијено је више мештана српске националности, а њихова покретна имовина: стока, скромне резерве хране и живина истог дана опљачкани, стамбене и остале зграде домаћинства: стаје, кошеви, свињци, и др. спаљени.

Жртве: 1) Вито (Милош) Гојковић, 1946; 2) Дана (Илија) Хелета, 1928; 3) Босилка (Симо) Комљеновић, 1933. и њен супруг 4) Винко (Нико) Комљеновић, 1932; 5) Бранислав (Станоје) Милутиновић, 1951; 6) Љубомир (Богдан) Недић, 1957; 7) Младен (Драго) Обрадовић, 1971; 8) Стојка (Милан) Перковић, 1944; 9) Предраг (Стојан) Перковић, 1974.

7. ЈУЛ 1992.

Горња Пресјеница (Општина Трново-Сарајево) мало и сиромашно српско село (Г. Пријесница: Срба 35, Југословена 3) напале су јединице Армије БиХ **7. јула 1992.** Истог дана нападнут је и српски део села Доња Пресјеница у коме муслимани у односу на Србе чине нешто већи број становника (Срба 53, муслимана 81, Југословена 7). При нападу на Горњу и српски део Доње Пријеснице убијен велики број лица српске националности, а већина жртава је масакрирана на веома суров начин: хладним оружјем, ножем, тупим предметом, чак и одсецањем главе. Неки су спаљени. Муслимански терор трајао је неколико наредних дана. Остали мештани ова два блиска села похватани су и отерани у логоре који су се налазили на подручју града Сарајева у суседним муслиманским селима. Ту су били изложени новим дуготрајним мучењима и страдањима. Српска имовина, храна и стока, опљачкани су и пренети у муслиманска села, а стамбене зграде и остали објекти попаљени и разорени.

Жртве: 1) Јанко (Богдан) Поповић, 1913; 2) Мирко (Данило) Шеховац-Лола, 1926, инвалид, непокретан и његова супруга 3) Танкосава (Никола) Шеховац, 1924; 4) Коста (Глигор) Шеховац, 1906. и његова супруга 5) Јованка (Божо) Шеховац, 1909; 6) Савка (Ристо) Љубоја, 1908; 7) Мирко (Илија) Крављача, 1908. и његова супруга 8) Коса (Васо) Крављача, 1926; 9) Душан (Вељко) Цвијетић, 1933. и његова супруга 10) Зора (Неџо) Цвијетић, 1933; 11) Милош (Божо) Цвијетић, 1909, његов син 12) Винко (Милош) Цвијетић, 1933. и Винкова супруга 13) Драгица (Љубо) Цвијетић, 1932; 14) Драгица (Тодор) Цвијетић, 1912; 15) Аранђија (Марко) Штака, 1925. њена кћерка 16) Дана (Жарко) Штака, 1963; 17) Данило (Станиша) Пуцар, 1913; 18) Раде (Перо) Шеховац, 1940; 19) Дошло (Саво) Момчило, 1954; 20) Лазар Поповић, 1904; 21) Душан Шиљековић; 22) Драган (Јово) Вукомановић, 1930; 23) Саво (Петар) Клепић, 1948.

8. ЈУЛ 1992.

Сарајево, градско насеље **Велешиви**. Злочин се догодио **8. јула 1992.** када су легални органи муслиманске власти у овом граду, руководиоци и припадници Центра службе безбедности Сарајево, полицијске станице на Мариндвору, присилно и наоружани провалили у стан и том приликом у подневним часовима, у време ручка, за трпезом, убили шест чланова познате, имућне и угледне српске породице Ристовић. Према изјави комшија убице су дуже време пратиле кретање жртава и чекале тренутак када ће се што више Ристовића наћи у кући на окупу. Образложење убица била је лаж да су чланови ове породице ноћу давали светлосне сигнале војницима Републике Српске и њиховој артиљерији.

Жртве: 1) Обрен (Светозар) Ристовић, 1955. угледан пољопривреник, његов брат 2) Петар (Светозар) Ристовић, 1950. раније запослен у "Босна-лијеку" и народни посланик у Скупштини БиХ, сестра 3) Босилка

**Масовни злочини муслиманских и хрватских снага над Србима,
1992 – 1995.**

(Светозар) Ристовић, 1960. запослена у предузећу "Астра", њихова мајка, болесна и парализована 4) Радосава (Гојко) Ристовић, 1925. и рођаци 5) Мила (Гојко) Ристовић, 1932. и 6) Данило (Тодор) Ристовић, 1978. Свих шест жртава сахрањено у три засебне гробнице на сарајевском гробљу "Лав".

Локације неоткопаних гробних места на гробљу Лав у Сарајеву.

На сарајевском гробљу Лав 24, 26, 27. и 30. октобра 2000. г. ексхумирана су тела 41 Н.Н. особе.

Граховиште (Општина Вогошћа-Сарајево), још један веома тежак злочин у овом претежно српском селу догодио се у кући Остоје Сикираша **8. јула 1992.** када су убијене три старије женске особе из породице Сикираш и шест, такође невиних цивилних лица из породице Владушић. Они су због сталних претњи и прогона припадника Првог корпуса Армије БиХ, побегли из својих кућа у нади да ће наћи сигурније уточиште код Обрена Сикираша. Сличан злочин у овом селу се догодио и неколико месеци раније, 4. маја 1992. И тада су, поред осталих, највише страдали чланови ове две српске породице.

Жртве: 1) Зорка Сикираш, 1937; 2) Стана (Ђорђо) Сикираш, 1935; 3) Танкосава (Владо) Сикираш, 1920; 4) Вукица Владушић, 1951; 5) Јово (Ристо) Владушић, 1920; 6) Милош Владушић, 1929; 7) Радослава Владушић, 1934; 8) Радован Владушић, 1945; 9) Лука Владушић.

*Групе скелета у једној од просторија у разорене куће Остоје
Сикираша, ексхумирани 8-9. маја 2001.*

9. ЈУЛ 1992.

Штавањ, мало и сиромашно српско село (Срба 55) у Општини Рогатица, **9. јула 1992.** напале су оружане јединице Армије БиХ. У нападу су учествовали локални муслимани из околних села и села из суседних општина. Напад на Штавањ само је један у низу напада на српска насеља овог дела Подриња и покушају коначног изгона српског становништва у Србију. Током напада убијена су три лица српске националности, а више њих рањено. Имовина мештана села Штавањ је опљачкана и разорена.

Жртве: 1) Илија (Манојло) Павловић, 1958; 2) Момир (Мило) Павловић, 1965; 3) Милан (Ристан) Ристановић, 1953.

10. ЈУЛ 1992.

Жеравац, село са измешаним становништвом у Општини Дервента напале су веома бројне снаге Армије БиХ **10. јула 1992.** Ово није једини случај да муслиманске и хрватске оружане формације по други пут нападају неко српско село или српски део у селу са измешаним становништвом. Српско становништво села Жеравац страдало је и приликом истоветног напада 9. маја 1992. Тада су нападнути и Лужани Босански, а у ова два села истог дана

убијено је више лица српске националности. Поред људских поднети су и велики материјални губици.

Жртве: 1) Перо (Рајко) Марић, 1944; 2) Милорад (Недељко) Китоњић, 1961; 3) Радивоје (Саво) Балешевић, 1953; 4) Триво (Богдан) Ђукић, 1971; 5) Рајко (Ђорђе) Гостић, 1955; 6) Драган (Илија) Нединић, 1969; 7) Станимир (Живојин) Душанић, 1962; 8) Глигор (Раде) Дуговић, 1964.

Коњиц (град у коме је било: Хрвата 3050, Муслимана 6678, Срба 2549, Југословена 1209). После многих напада и почињених убистава по српским селима, разарања и пљачки српских породица у граду и околини, локални муслимани и Хрвати су **10. јула 1992.** починили нови монструозан, од времена Другог светског рата и усташких погрома, готово незапамћен злочин. У току ноћи заклали су два сина, малишане од пет и седам година, и њихове родитеље. Реч је о ликвидацији породице Ђуре Голубовића, инвалида, немоћног и непокретног човека који је знатан део живота провео у инвалидским колицима. У позним ноћним часовима жртве су извучене из стана, спроведене и убијене на обали Неретве, низводно и недалеко од града. Муслиманско-хрватске локалне општинске власти, без сумње налогодавци и саучесници, више дана, из непознатих разлога, крајње нехумано, нису дозвољавале да се тела покојника склоне са места егзекуције и покопају.

Жртве: 1) Ђуро (Перо) Голубовић, 1951; његова супруга архитекта 2) Власта Голубовић, 1958; њихови синови 3) Петар (Ђуро) Голубовић, 1985. и 4) Павле (Ђуро) Голубовић, 1987.

12. ЈУЛ 1992.

Сасе и Залазје, чисто српски заселак, за овдашње локалне брдско-планинске, услове доста великог села Обади припадају Општини Сребреница. Истовремено су их напале муслиманске снаге из Сребренице на православни празник, **Петровдан, 12. јула 1992.** Напад на ова села извели су припадници Армије БиХ, углавном добровољци из муслиманских села овог краја. Залазје је уништено до темеља. Страдали су готово подједнако и браниоци и њихови најближи рођаци и пријатељи који су, уз помоћ малог броја добровољаца, покушали да одбране своје породице и имања. У више породица (Јеремић, Вујадиновић, Ракић...) у одбрани села изгинули су готово сви мушкарци. За разлику од Залазја Сасе се делимично одбранило. Срби које су похватили муслимани, најчешће је реч о рањеним и старијим особама, никада нису пронађени. Број рањених, заробљених и повређених лица српске националности надмашује број погинулих бранилаца и убијених цивила. Српска имовина, стока и храна у Залазју су опљачкани,

**Масовни злочини муслиманских и хрватских снага над Србима,
1992 – 1995.**

спаљени и уништени. Центар села је опустошен и претворен у згариште. Оштећена манастирска црква Светих апостола Петра и Павла и спаљен конак. Српско гробље је оскрнављено и у доброј мери разорено. За многим лицима још увек се крајње безуспешно трага преко Међународног комитета Црвеног крста.

Жртве: 1) Јосиповић (Миладин) Иван, 1955; 2) Митровић (Војислав) Горан, 1970; 3) Симић Ђука, 1930; 4) Живановић (Благоје) Благоје, 1954; 5) Благојевић (Слободан) Душан, 1946; 6) Цвијетиновић (Драгомир) Радинка, 1952; 7) Цвијетиновић (Ранко) Иван, 1953; 8) Драгичевић (Тадија) Светислав, 1949; 9) Гиљевић (Милорад) Жељко, 1970; 10) Глигић (Десимир) Недељко, 1948; 11) Глигорић (Николе) Љубисав, 1962; 12) Гордић (Милош) Алекса, 1955; 13) Грујичић (Цвијетко) Јован, 1954; 14) Грујичић (Игњат) Станоје, 1946; 15) Илић (Милан) Слободан, 1946; 16) Илић (Сретен) Милисав, 1957; 17) Јеремић (Љубомир) Лука, 1927; 18) Јеремић (Милош) Ратко, 1969; 19) Јеремић (Ратко) Марко, 1965; 20) Јеремић (Ратко) Радован, 1963; 21) Лазаревић (Малиша) Милован, 1946; 22) Лазаревић (Станко) Момир, 1955; 23) Павловић (Александар) Бранислав, 1947; 24) Петровић (Југослав) Рајко, 1963; 25) Ракић (Борисав) Драгомир, 1957; 26) Ракић (Цвијетин) Светозар, 1951; 27) Ракић (Љубомир) Момчило, 1949; 28) Ракић (Љубомир) Миодраг, 1959; 29) Ракић (Момчило) Миле, 1966; 30) Симић (Гојко) Бранко, 1959; 31) Симић (Гојко) Петко, 1963; 32) Станојевић (Станко) Божо, 1966; 33) Станојевић (Гојко) Миладин, 1929; 34) Стјепановић (Светислав) Михаило, 1942; 35) Томић (Богољуб) Радивоје, 1950; 36) Тодоровић (Радивоје) Мирољуб, 1961; 37) Тубић (Радо) Миладин, 1955; 38) Васиљевић (Радован) Радисав, 1963; 39) Васиљевић (Радован) Радислав, 1965; 40) Вујадиновић (Живојин) Бошко, 1951; 41) Вујадиновић (Живојин) Васо, 1954; 42) Вујадиновић (Богдан) Недељко, 1947; 43) Вујадиновић (Милован) Драгомир, 1947; 44) Вујадиновић (Славољуб) Милован, 1948; 45) Вујадиновић (Васо) Душан, 1940; 46) Зекић (Загорка) Милан, 1959; 47) Ћетковић (Спасоје) Вукашин (1938).

**Масовни злочини муслиманских и хрватских снага над Србима,
1992 – 1995.**

Петровдан 1995, помен српским жртвама села Залазје.

Биљача, доста велико, плодно подрињско муслиманско село, у приграничном подружју према Србији и СРЈ, (Хрвата 1, муслимана 629, Срба 17, Југословена 7) припада Општини Братунац. У овом селу су на **Петровдан, 12. јула 1992.** у заседи страдали углавном младићи из Братунца који су покушали да помогну селима Залазје и Сасе, суседним, брдским селима у сребреничкој општини. Њих су напали муслимани Сребренице, односно наоружани припадници Армије БиХ под командом бившег милиционера Насера Орића. Заседу поставили муслимани Биљаче и околних муслиманских села, припадници тзв. Подрињског одреда које је предводио Осман Малагић

Жртве:1) Живковић (Ненад) Драгомир,1970; 2) Живановић (Цвијетин) Јован,1969; 3) Живановић (Драган) Миливоје,1972; 4) Јокић (Иван) Божидар,1968; 5) Јокић (Саво) Драгољуб, 1961; 6)Ковачевић (Андре) Бошко, 1969; 7)Митровић (Милојко) Недељко, 1965; 8)Перић (Милорад) Жељко, 1973; 9) Савић (Бранко) Миленко, 1968; 10) Савић (Лазо) Драган, 1953; 11)Спасојевић (Стјепан) Томо, 1956; 12) Ђокић (Неђо) Милан, 1967; 13)Андрић (Стојан) Мирослав, 1967; 14) Јокић Богдан;

**Масовни злочини муслиманских и хрватских снага над Србима,
1992 – 1995.**

Грбови жртава заседе у Биљачи.

Загони, већ помињано село са великим бројем Срба, у Општини Братунац, претрпело је нови жесток напад припадника оружаних формација Армије БиХ, прикупљених из околних муслиманских насеља и Сребренице на **Петровдан, 12. јула 1992.** И тада, поново, као да им претходни напад од 5. јула није био довољно успешан, пљачкали су и разарали ово село и, притом, поново убили знатан број мештана српске националности. Од тада су Загони, бар док је рат трајао, за мештане српске националности коначно недоступни за боравак и живот, напуштени и опустели.

Жртве: 1) Димитрић (Милко) Милован, 1962; 2) Јовановић (Јаков) Миодраг, 1952; 3) Милошевић (Живојин) Душан, 1963; 4) Милошевић Алекса Ђорђе, 1934; 5) Милошевић (Бранко) Видосав,

1968; 6) Милошевић (Милко) Драгиша, 1963. и 7) Милошевић (Милко) Миодраг, 1970.

14. ЈУЛ 1992.

Зукићи, муслиманско село у Општини Коњиц, са малим бројем осталог становништва (муслимана 288, Хрвата 11, Срба 29). Малобројни Срби и њихова домаћинства у селу протерани су и уништени **14. јула 1992.** Акцију су припремили и извели припадници оружаних формација Армије БиХ регрутовани из самих Зукића и суседних муслиманских и хрватских села. Приликом напада страдало више лица српске националности, извесан број повређен ватреним оружјем и на друге начине, а сви похватани одведени су у хрватске и муслиманске логоре који су претходних месеци ницали на све стране по Херцеговини. Српска покретна имовина и сточни фонд су опљачкани, а стамбене и помоћне зграде разорене и попаљене. Срушена је и капела на православном гробљу.

Жртве: 1) Мара (Мирко) Ђорђић, 1924; 2) Софија (Данило) Ђорђић, 1930; 3) Анђа (Јован) Ђорђић, 1942; 4) Јеленко (Васо) Ђорђић, 1940.

*На православном гробљу у селу Зукићи 23. августа 2000. г.
ксхумирана су тела четири српске жртве.*

Сарајево, подручје урбаног дела града, Олимпијска улица, **14. јула 1992.** око 18 часова. По већ уходаној пракси да похапшене Србе везаних руку, а често и везаних очију у току превоза, доводе на линије раздвајања са српским оружаним снагама да би копали ровове и траншеје за потребе муслиманских оружаних формација, тако је и тог дана на војном камиону доведено пет везаних мушкараца. Реч је о затвореницима из логора за Србе који се налазио у подруму зграде ЗАВНОБИХ-а. Затворенике из логора су

доводили на линију раздвајања према српским положајима у насељу Неђарићи. Том приликом инсцениран је наводни напад са српских линија одбране који је послужио наоружаној муслиманској пратњи као повод да отвори ватру из лаког пешадијског наоружања и побије свих пет везаних затвореника. За овај подухват стражари били награђени громогласним аплаузом муслиманских жена и деце који су све то пратили са прозора својих станова. Неизвесно је да ли се зна гробница тих српских цивила. Сарајевске цивилне и војне власти су одавно специјализоване у скривању масовних гробница у којима се налази на хиљаде невинно побијених српских жртава.

18. ЈУЛ 1992.

Лужани Босански, село мешовитог националног састава у Општини Дервента по други пут је нападнуто **18. јула 1992.** Напад су извеле непријатељске јединице и припадници Армије БиХ, који су насрнули на српски део овог села и почетком маја месеца (9. маја 1992). Поново су се на удару нашли мештани српске националности, српске куће и поготово имања. И у овом нападу Срби су имали значајне људске губитке. Поред седам убијених још више мештана су претрпели лакше и теже повреде нанете искључиво ватреним оружјем.

Жртве: 1) Драго (Перо) Брестовац, 1959; 2) Ђорђо (Станко) Веселиновић, 1961; 3) Слободан (Митар) Вукичевић, 1952; 4) Славиша (Јово) Ђурић, 1968; 5) Симо (Лазар) Секулић, 1959; 6) Ратко (Ново) Пензаловић, 1966; 7) Борисав (Перо) Пијетловић, 1968.

20. ЈУЛ 1992.

Ливно, градско насеље (Срба 1559, муслимана 3897, Хрвата 3473, Југословена 944, осталих 155) било је један од више градова-логора за Србе у БиХ. И поред гаранција за личну и имовинску сигурност и слободу кретања које су председници општина Ливно, Гламоч и Грахово почетком априла 1992. обећали својим грађанима, у Ливну су догађаји ишли супротним смером. Србима је забрањено да напуштају град и, готово истовремено, почела су масовна хапшења, отварање логора и убиства лица српске националности. Главну реч у томе имале су Хрватске ослободилачке снаге (ХОС). На саобраћајницама око града подигнуте су барикаде са наоружаним посадама. Убрзо се у логорима (ОШ "Иван Горан Ковачић" и "10. октобар", зграда "Главног стожера", полицијска станица и суседна гаража) нашло на стотине Срба. У тим логорима је извршено и највише бестијалних

егзекуција. Велики број Срба страдао је смрћу мученика. Истина, многи Срби и њихове породице у то време ликвидирани су тајно у својим кућама и становима. За велики број позатвараних Срба тортура је трајала месецима, а посебна трагедија се десила **20. јула 1992.** У том међувремену страдали су и православни верски објекти. Оштећена је црква Успење Пресвете Богородице, спаљен Парохијски дом, минирана Спомен-костурница српских жртава из Другог светског рата.

Жртве: 1) Јања Лаганин, 1932; 2) Анђа Јовић, 1952; 3) Шуњка Рајко, 1938. и његова супруга 4) Анђа Шуњка, 1938; 5) Војин Ковачевић; 6) Милан Ждеро. и његова сестра 7) Милена Лаганин, 1951; 8) Миленко (Гајо) Вијановић, 1945; 9) Илија Михајло, 1937. и његова жена 10) Милица Михајло, 1939; 12) Манојло Радета, 1939. и његова жена 13) Деса Радета, 1939; 14) Ненад (Томо) Покрајац, 1935; 15) Анђа Црногорац, 1930; 16) Илија Пажин и његов син 17) Драган Пажин; 18) Милица Тодоровић; 19) Миливоје Црногорац; 20) старац Стојан Пажин и његова супруга 21) старица Милица Пажин; 22) Александар Арнаут-Аца, 1952; 23) Милорад Црнчевић, 1935; 24) Веселин Митрајлић; 25) Рајко Рацо, 1939; 26) пензионер Мићо Пажин, 1910; 27) Мијо Радоја; 28) Миле Бајило; 29) старац Милан Пажин и његова жена 30) Милена Пажин; 31) Владо Митранић, 1938; 32) Ждеро (Томо) Милан, 1947; 33) Неџо Рожић; 34) Анђа Лагањин.

23. ЈУЛ 1992.

Јабука, месна заједница у Општини Србиње која обухвата више насеља (село Јабука има Срба 18, а муслимана 268; села Рачићи: Срба 46, без муслимана; Стојковићи: Срба 74, а муслимана 45; Подгрђе: Срба 65, без муслимана; Славичићи: Срба 32, а муслимана 53; Колаковићи: Срба 62, без муслимана; а ту су и засеоци настањени углавном српским народом: Модро Поље, Дражево, Љаљица, Подрид, Сочевићи, Подграб, Подстојана, Росуље, Скакавац, и др.). Сва насеља напали су истовремено **23. јула 1992.** припадници Армије БиХ, код Срба озлоглашених и познатих као "Зелене беретке", регрутовани у овој и суседним општинама. Нападу је претходило прецизно планирано и припремљено, а у току ноћи и извршено, опкољавање и затварање сваког српског насеља на подручју ове месне заједнице. Напад је извршен у раним јутарњим часовима у исто време на сва српска насеља месне заједнице Јабука. Последице сасвим неочекиваног муслиманског оружаног похода за локално српско становништво биле су равне катастрофи, пре свега због великог броја људских жртава, али и услед до тада непримљених материјалних губитака. Српска покретна имовина, скупљена летина и стока опљачкани су, а све остало спаљено и разорено. Исто се догодило и са верским објектима. Опљачкана је, минирана и разорена српска православна црква Преображења Господњег. Том приликом

убијена су, често на веома свиреп начин, многа лица српске националности:

Жртве: 1) Елез Вељко; 2) Иконић (Спасоје) Миладин из Славичића, 1922; 3) Марко (Милан) Мاستило из Подхрида, 1912; 4) Остоја (Коста) Ћосовић из Колаковића, 1930; 5) Обрен (Саво) Ћосовић из Колаковића, 1932; 6) Скакавац (Јово) Милован, 1917; 7) Симовић (Спасоје) Лазар, 1913; 8) Милош (Никола) Тривун из Росуља, 1918; 9) Анђелка (Маринко) Тривун из Росуља, 1925; 10) Софија (Шћепан) Ћосовић из Колаковића, 1931; 11) Боривоје (Саво) Ћосовић из Колаковића, 1927; 12) Мирко (Тадија) Ћосовић из Колаковића, 1932; 13) Ранко (Грујо) Симовић из Подстијена, 1967; 14) Миланко (Мирко) Капуран из Милотине, 1961; 15) Срето (Стојан) Драшко из Љаљице, 1965; 16) Миладин (Неђо) Ћосовић из Локава, 1927; 17) Раде (Симо) Мастило, 1936; 18) Ковач (Милоје) Бенко из Љаљице, 1965; 19) Тривун (Петар) Радивоје из Колаковића, 1925; 20) Предраг (Неђо) Билинац из Подграба, 1971; 21) Радислав (Трифко) Мастило из Подхрида, 1956; 22) Миленко (Реља) Мастило из Подрида, 1964; 23) Милош (Никола) Вуковић из Колаковића, 1923; 24) Скакавац (Неђо) Раде, 1928; 25) Рајко (Момир) Бојат, 1968; 26) Јово Благојевић; 27) Скакавац Марко; 28) Зоран (Новица) Благојевић, 1970; 29) Марија (Никола) Скакавац, 1930; 30) Митар (Јанко) Скакавац, 1948; 31) Мимир (Млађен) Ђуровић, 1954; 32) Спасоје (Млађен) Ђуровић, 1949; 33) Радивоје (Ђорђе) Ђуровић, 1938; 34) Милка (Неђељко) Ковач, 1910; 35) Миломир (Миленко) Ковач, 1958; 36) Јока Стојановић, 1938; 37) Милка Шаровић, 1918; 38) Зорка (Јанко) Симовић, 1925; 39) Јаков (Илија) Шаровић; 40) Никола (Илија) Шаровић, 1914; 41) Јованка (Милан) Дрињак, 1960; 42) Драго (Марко) Стојановић, 1938.

24. ЈУЛ 1992.

Мртвица, велико српско село (Срба 843, Југословена 5, осталих 4) у Општини Лопаре, напале су **24. јула 1992.** оружане формације Армије БиХ. У нападу су учествовали углавном муслимани и Хрвати из околних села ове и суседних општина. Приликом напада убијено је и рањено више лица српске националности. Многи од преживелих мештана заштиту су потражили у околним српским селима и општинском центру. Стамбеним и другим објектима нанесена је знатна материјална штета.

Жртве: 1) Миленко (Будимир) Станојевић, 1971; 2) Драгомир (Петко) Стевановић, 1964; 3) Трипун (Трифко) Стевановић, 1958; 4) Илија (Недељко) Максимовић, 1984.

20. и 25. ЈУЛ 1992.

Магашаћи, село у братуначкој општини напао је велики број наоружаних локалних муслимана припадника Армије БиХ, регрутованих са подручја општина Братунац, Сребреница и Власеница, два пута у кратком временском размаку од свега пет дана: **20. и 25. јула 1992.** год. Магашаћи су подељени на Доње и Горње Магашаће које готово у подједнаком броју насељавају Срби и муслимани (Срба 353, муслимана 292). Наведени напади извршени су само на српски део Магашаћа и суседну Хранчу. Том приликом је убијено осам мештана српске националности, од тога шест женских особа. Преживели српски становници напустили су село и нашли се у избеглиштву, углавном у РС, али и у Југославији. Српску покретну имовину и сточни фонд у највећој мери опљачкали су ненаоружани цивили који су у великом броју пристигли из околних муслиманских села. Стамбени и остали објекти домаћинства, као и друга непокретна имовина у власништву Срба, разорени и спаљени.

Жртве: 1) Илић (Душан) Љиљана, 1975; 2) Илић (Марко) Зорка, 1947; 3) Илић (Милорад) Миленија, 1944; 4) Илић (Петар) Љубинка, 1952; 5) Илић (Радомир) Марјан, 1963; 6) Милановић (Милош) Љубица, 1929; 7) Поповић (Перо) Благоје, 1907; 8) Поповић (Ристо) Лепосава, 1919.

23. ЈУЛ 1992.

Јамнићи, мало насеље у Општини Србиње, нападнуто је **23. јула 1992.** и том приликом убијено је више недужних цивилних лица српске националности. Препад и убиства извршили су припадници оружаних формација Армије БиХ, углавном регрутовани из муслиманских села овог дела подриња: Фоче, Чајничка, Вишеграда, Горажда. По освајању села муслимани су опљачкали српску имовину, стоку одвели у своја села, а стамбене и остале објекте домаћинства разорили и попалили. Преживели мештани, од којих многи са повредама, једва су се спасли и без игде ичега пребегли у Србиње и околна насеља која се налазе под влашћу Републике Српске, а не мали број њих преко Дрине у СР Југославију.

Жртве: 1) Илија (Митар) Ковач, 1945; 2) Перо (Ђорђе) Дубовина, 1925; 3) Милан (Микајло) Голубовић, 1963; 4) Ново Голубовић; 5) Драган Голубовић; 6) Милорад Голубовић; 7) Његош (Стојан) Савић, 1970; 8) Пејка Голубовић; 9) Милорад (Шћепан) Елез, 1932; 11) Драган (Спасоје) Елез, 1967; 12) Ново (Спасоје) Елез, 1979; 13) Драган (Милан) Шолаја, 1973.

25. ЈУЛ 1992.

Хранча, претежно муслиманско село у непосредној близини Братунца (муслимана 545, Срба 152). На српски део села неочекивано је извршен веома жесток напад, као и на суседно село Магашећи, **25. јула 1992.** у 13,30 часова док су се мештани налазили у пољима и обављали уобичајене летње пољопривредне послове. Приликом напада и упада у село убијено је и рањено више цивилних лица српске националности. Поред тога, Срби су протерани из села, а њихова покретна имовина опљачкана, непокретна спаљена и уништена. Тиме је прекинут саобраћај за Србе на веома значајној релацији: Братунац-Кравица. У нападу учествовали муслимани Хранче и њихови саборци из осталих околних муслиманских села са подручја општина Братунац, Власеница и Сребреница, припадници оружаних формација Армије БиХ.

Жртве: 1) Мирковић (Живорад) Љубица, 1942; 2) Ђуричић (Никола) Цвијетин, 1930; 3) Јокић (Стојана) Момчило, 1928; 4) Живана (Мирко) Лукић, 1944; 5) Марко (Јаков) Мићић, 1949; 6) Илија (Радисав) Мићић, 1949; 7) Достана Цвјетиновић; 8) Станимир (Саво) Митровић, 1938. који је наредних дана подлегао повредама.

27. јула до 3. августа 1992.

Рогој, општина Трново-Сарајево, географски локалитет, брдски превој на путу између сарајевског Трнова и Доброг Поља у Општини Калиновик, који су муслимани више пута нападали и, по освајању, у заседама сачекивали Србе који су бежали из трновских села. Највише убистава која су починили припадници Армије БиХ у нападима и заседама на овом месту, извршено је у раздобљу **од 27. јула до 3. августа 1992.** Након освајања овог стратешки значајног превоја и пресецања саобраћајнице у окружењу, са више српских насеља нашао се ту и градић Трново. Ускоро су и Трново освојиле муслиманско-хрватске оружане снаге, односно Армија БиХ. Тада су поново за српско становништво ове општине наступили дани терора, убистава и прогона. Бежећи пред нападом муслиманске и хрватске војске многи мештани насеља: Киселица, Бистрочај (25 становника српске националности), Широкари, Врбовник (Срба 50, муслимана 3) и Тошићи (Срба 356, Хрвата 1 и муслимана 11) су убијени су у својим селима или при бегству за Калиновик у заседи на Рогоју. Остали, који су том приликом похватани, страдали су у затворима и логорима. Њихове муке у логорима кроз које су прошли представљају посебну страницу голготе Срба ове сарајевске општине. (Први логор који је организован за Србе похватане на Рогоју налазио се у селу Дејчићи. Ту су доживели и прва тешка, али не и последња злостављања.) Као и у осталим нападима на

**Масовни злочини муслиманских и хрватских снага над Србима,
1992 – 1995.**

поједина српска села и у овом случају страдале су, што се лако уочава, многе комплетне породице. У Трнову је разорена и српска православна црква, која је као и увек делила судбину свог народа, а њен свештеник, покојни Недјељко Поповић, окончао је живот смрћу мученика. Ексхумација страдалих на Рогоју извршена је тек након годину дана, 23. јула 1993.

Жртве: 1) Илија (Петар) Вишњевац, 1950; 2) Тодор (Петар) Вишњевац, возач санитетских кола, 1939; 3) Стана (Маринко) Вујичић, 1953. медицинска сестра; 4) Милан (Млађен) Влашки, 1922; 5) Мирјана Голијанин, 1935; 6) Првослав (Милорад) Драговић, 1972; 7) Славко (Гојко) Драшковић, 1945; 8) Велимир (Реља) Ждрале, 1952; 9) Данило (Љубо) Јокић, 1934; 10) Милан (Јово) Мандић, 1958; 11) Драган (Милинко) Симић, 1960; 12) Васо (Мирко) Бјелица, 1933. и његова супруга 13) Боса (Алекса) Бјелица, 1927; 14) Цвија (Љубо) Орлић-Трговчевић, 1918; 15) Стана Витковић (дев.Обућина), 1925; 16) Млађен (Љубо) Влашки, 1945; 17) Тодор (Љубо) Поповић, 1922; 18) Јово (Саво) Трговчевић, 1928; 19) Данило (Ђуро) Милошевић, 1914; 20) Неђо (Јово) Арсенијевић, 1911; 21) Павле (Ристо) Трговчевић, 1933; 22) Светозар (Никола) Поповић, 1920; 23) Јања Голијанин; 24) Стака (Војко) Поповић, 1919; 25) Анђа (Јово) Лале, 1907; 26) Јованка (Спасоје) Голијанин, 1919; 27) Госпава Влашки, 1922; 28) Спасоје (Перо) Голијанин, 1914; 29) Перса (Божо) Голијанин, 1921; 30) Никола (Урош) Голијанин, 1920; 31) Петар (Урош) Голијанин, 1921. и његова супруга 32) Милка (Обрен) Голијанин, 1928; 33) Радојка Поповић, 1921; 34) Јања (Перо) Мојевић (дев. Радовић), 1902; 35) Митра (Никола) Тимотије, 1908; 36) Милан (Ђорђе) Аксентић, 1908; 37) Драго (Илија) Голијанин, 1906; 38) Цвијета (Симо) Елез, 1920; 39) Перо (Милан) Елез, 1920; 40) Гојко (Никола) Бадњар, 1954; 41) Данило (Васо) Лаловић, 1933; 42) Радомир (Јово) Трговчевић, 1955; 43) Дарко (Неђо) Парезанин, 1963; 44) Спасоје (Светозар) Поповић, 1940; 45) Перо (Никола) Поповић, 1950; 46) Миле (Жарко) Пржуљ, 1957; 47) Драган (Маринко), Бјелица, 1967; 48) Неђо (Алекса) Вељовић, 1951; 49) Никола (Видо) Поповић, 1937; 50) Коста (Грујо) Пржуљ, 1968; 51) Рајо Говедарица; 52) Радоје (Благоје) Станковић, 1947; 53) Душан (Митар) Бадњар, 1953; 54) Станко (Раско) Вишњевац, 1956; 55) Жељко (Дејан) Копривица, 1964; 56) Жељко (Слободан) Миликић, 1971; 57) Мирослав (Сретеније) Миросавић, 1972; 58) Милан (Миле) Павловић, 1958; 59) Милосав (Радослав) Пржуљ, 1960; 60) Раде (Војин) Пухало, 1967; 61) Јанко (Крсто) Сладоје, 1969; 62) Спасоје (Никола) Говедарица, 1956; 63) Неђо (Алекса) Вељковић, 1951; 64) Милојко (Миладин) Дробњак, 1953.

Слатина, једно од релативно већих села у Општини Србиње настањено углавном муслиманима (Срба 57, муслимана 278). Злочин се догодио у већ углавном напуштеном српском делу села **27. јула 1992.** У овом муслиманском нападу ножевима и тупим

**Масовни злочини муслиманских и хрватских снага над Србима,
1992 – 1995.**

предметима, у својим кућама, највероватније ноћу, тихо су ликвидирани четири особе српске националности. Напад су извршили припадници полицијских или војних формација Армије БиХ, највероватније мештани из овог или неког од суседних села. После пљачке, кућа Јанковића спаљена са телима покојника који су у њој побијени.

Жртве: 1) Милан Зечевић, 2) Дејан (Видоје) Малиш, 1955; 3) Марко Вилотић и брачни пар 4-5) Јанковић.

29. ЈУЛ 1992.

Прељућа, у Општини Србиње. Ово село су напале и добрим делом окупирале **29. јула 1992.** муслиманске оружане снага, из састава Прве дринске бригаде, регрутованих са подручја Србиња, Рогатице, Горажда и муслиманских насеља осталих суседних општина, припадника Армије БиХ. Том приликом, попут скоро заборављених муслиманских усташких кољашких похода из времена Другог светског рата, масакрирано је девет цивила српске националности. Тела покојника су после масакра поливена бензином и спаљена. Нападаци и њихови стални пратиоци и саучесници у таквим акцијама, цивилно муслиманско становништво околних села, опљачкали су и уништили имовину жртава.

Жртве: 1) Милан (Ратко) Фундуп, 1964; 2) Милан (Симо) Матовић, 1934; 3) Владимир (Миле) Радовић, 1961; 4) Славиша (Петко) Дракул, 1965; 5) Рајко (Стојан) Секуловић, 1961; 6) Митар (Вучић) Брковић, 1938; 7) Милован (Лазар) Матић, 1936 и 8) Божидар (Обрен) Давидовић, 1940; 9) Радош (Ђоле) Патић, 1950.

1. АВГУСТ 1992.

Јелашци, мало српско село у Општини Вишеград (Срба 32) на десној обали Дрине нападнуто **1. августа 1992.** у вечерњим часовима од стране наоружаних муслимана са овог подручја, припадника неке специјалне јединице, тзв Интервентног вода, Армије БиХ која се у ноћним часовима прикривено чамцима пребацила преко реке Дрине у небрањено село Јелашци и том приликом ликвидирала скоро трећину становника овог малог села. Изненађени мештани нису пружили оружани отпор нападачима. Жртве су углавном затечене у својим кућама где су и поубијане. Дobar део покретне имовине је потом опљачкан, стамбене зграде и остали пратећи објекти домаћинства спаљени.

Жртве: 1) Тривун (Светозар) Јеличић, 1929. његова супруга 2) Сава Јеличић, 1929; унук 3) Видоје (Петроније) Јеличић, 1982. унука 4) Драгана (Петроније) Јеличић, 1984; снаха 5) Мирјана (Милоје) Јеличић, 1960; 6) Миле (Гвозден) Савић, 1943; његова супруга 7) Петра (Драгомир) Савић, 1945; брат 8) Радомир (Гвозден) Савић, 1949; 9) Драган (Јован) Шушњар, 1928. и његова супруга 10) Славка Шушњар, 1930.

2. АВГУСТ 1992.

У малој Општини **Калиновик**, планинска села **Осија** (Срба 15), **Варизи** (Срба 6), **Руђице** (Срба 21, муслимана 29), **Унковићи** (Срба 2, муслимана 15) нашла су се на жестоком удару својих суседа наоружаних муслимана, припадника Армије БиХ, на велики српски празник **Илиндан, 2. августа 1992.** године. У муслиманском погрому страдало више претежно старих, болесних и непокретних лица српске националности који су се за време празника затекли код својих кућа. Неке од жртава убијене су на веома суров начин и потом спаљене у својим домовима. Имовина жртава до темеља је опљачкана и уништена. Укупно је опљачкано, попаљено и уништено 61 породична кућа, 49 појата и 50 осталих грађевинских објеката. Опљачкано је преко сто комада крупне и ситне стоке, неколико путничких аутомобила, трактора, моторних тестера и осталих пољоприврених уређаја и прикључних алата. Преживели мештани заштиту су потражили у сеседним српским селима и у општинском центру Калиновику.

Жртве: 1) Перо (Благоје) Драшковић, 1920; 2) Владо (Вукан) Драшковић, 1905; 3) Даница (Јевто) Драшковић, 1907; 4) Војин (Лазар) Драшковић, 1919. и његова супруга 5) Јока (Љупко) Драшковић, 1923; 6) Видосава (Обрен) Драшковић, 1932; 7) Ристо (Перо) Томовић, 1932; 8) Јеленка (Душан) Томовић, 1935, 9) Јока (Никола) Томовић 1930; 10) Новак (Саво) Крстовић, 1956; 11) Перо (Блашко) Бјелица, 1964; 12) Тодор (Петар) Гавриловић, 1957; 13) Слађан (Милорад) Глоговац, 1966; 14) Душан (Мило) Јокић, 1958; 15) Саво (Рајко) Пржуљ, 1957; 16) Владимир (Војин) Тодоровић, 1956; 17) Радован (Мирко) Драшковић, 1955; 18) Радован (Ристо) Симанић, 1942.

7. АВГУСТ 1992.

Бабине Горње, мало српско планинско село (Срба 33, Хрвата 1) у Општини Хан Пијесак. На локалном макадамском путу у атару села Бабине Горње, већа група наоружаних муслимана, припадника Армије БиХ, Хан Пијеска и околних општина, **7. августа 1992.** поставила је заседу и у путничком комби возилу убили три путника српске националности.

Жртве: Крсто (Мило) Тодоровић, 1952; 2) Перо (Маринко) Лучић, 1939; 3) Вукашин (Славољуб) Голић, 1952.

Ријеке, претежно муслиманско планинско село (муслимана 100, Срба 35), односно српски заселак Горње Боровине у Општини Хан Пијесак, напале су и освојиле у само свитање **7. августа 1992.** локалне муслиманске јединице припадника Армије БиХ и по злу већ познати одред "4. јун" са подручја Желе, под командом некадашњег официра ЈНА Авде Палића. Приликом упада у овај српски заселак хладним оружјем је убијено више лица, као и три члана усамљене српске породице Боровина која се затекла на свом имању и у својој кући. Једини разлог њиховог останка у селу је што ни малобројни мештани ни родитељи нису имали могућност да евакуишу тешко болесног сина јединца. Поред њих погинула су и три борца који су покушали да зауставе муслиманске нападаче и одбране ову породицу. Српска имовина, покућство, машине и алати, стока, залихе хране и све што се могло понети, муслимани су опљачкали и пренели у околна муслиманска села и Жепу, а све остало до темеља уништили и попалили.

Жртве: 1) Марко (Марко) Боровина, 1933; његова супруга 2) Ковиљка (Тане) Боровина, 1930; и њихов непокретни син 3) Славко (Марко) Боровина, 1953; 4) Драгомир (Владо) Рудовић, 1958; 5) Јован (Р.) Вељовић, 1932; 6) Млађен (Млађен) Згоњанин, 1944.

8. АВГУСТ 1992.

Јежестица, једно од највећих чисто српских села у Општини Братунац (502 становника српске националности) на подручју месне заједнице Кравица, напали су **8. августа 1992.** муслимани из суседног села Јаглића и муслиманске јединице из села са ширег подручја Братунца, Власенице и Сребренице, припадници Армије БиХ. У време напада већина мештана се налазили на имањима где су обављали своје уобичајене свакодневне летње пољопривредне послове. У нападу на Јежестицу убијено је на веома свиреп начин девет цивила српске националности. Једној од жртава нападачи су одсекли главу коју је по Сребреници данима носио познати муслимански зликовац Кемал Мехмедовић-Кемо из сребреничког села Пале. По освајању села муслимани су опљачкали што се могло опљачкати, а остало разорили и попалили.

Жртве: 1) Богичевић (Радо) Војин, 1929; 2) Млађеновић (Обрен) Славка, 1931. и њена два сина: 3) Млађеновић (Љубомир) Анђелко, 1965; 4) Млађеновић (Љубомир) Драган, 1960; 5) Ранковић (Милош) Сретен, 1962; 6) Ранковић (Вујадин) Милан, 1935; 7) Стјепановић (Недељко) Савка, 1951; 8) Стјепановић (Обрад) Милосав, 1919. и 9) Ђурић (Саван) Србо, 1944.

Клисура (Срба 26), **Хадровићи** (Срба 14) и **Бурсићи** (Срба 9), мала и сиромашна брдско-планинска српска села у вишеградској општини, напали су **8. августа 1992.** ујутро око девет часова локални муслимани, припадници оружаних формација Армије БиХ, који су највећим делом регрутовани у муслиманским насељима вишеградске, горажданске и рогатичке општине. У наведеним селима није било српских војних јединица, а ни сами мештани нису пружали оружани отпор муслиманским нападачима. Па и поред тога, у животу су остали само они који се ту нису затекли и који су успели да побегну, остали су масакрирани углавном хладним оружјем и тупим предметима. Тела неких покојника нађена су угљенисана. Имовина и стока већине мештана опљачкани, а куће и остале зграде домаћинства, преко 40 грађевинских објеката у ова три села (Клисура 9 породичних кућа, Хадровићи 7 и Бурсићи 5, а поред њих и преко разних 20 помоћних зграда: штала, шупа, амбара, свињаца, и др.) су после извршене пљачке, разорени и спаљени.

Жртве: 1) Јока (Милош) Вукашиновић, 1914; 2) Милорад (Марко) Кусмук, 1961. и његов брат 3) Милош (Марко) Кусмук, 1965; 4) Даница (Душан) Кусмук, 1931; 5) Драго (Васо) Кусмук, 1954; 6) Божана Ићагић, 1911. и њена кћи 7) Стојанка (Војин) Ићагић, 1933; 8) Зоран (Љубо) Којић, 1965; 9) Милка Крсмановић, 1928; 10) Борка Андрић, 1924.

Бок Јанковац, претежно српско село на обали реке Саве (Срба 475, Хрвата 154, муслимана 61, Југословена 41, осталих 30) у приграничном подручју према Хрватској у Општини Градишка (босанска). Српски део села нападнут је у позним ноћним часовима **8. августа 1992.** Напад су извршиле веома јаке оружане формације регуларне армије Републике Хрватске (ХВО). У припреми пред напад, хрватске јединице су прешле реку Саву и на препад покушале да овладају Бок Јанковцем. Том приликом убијено 16 и рањена 22 лица српске националности.

Жртве: 1) Миливој (Млађен) Ајдера, 1960; 2) Бранко (Предраг) Голић, 1973; 3) Недељко (Милорад) Голић, 1967; 4) Предраг (Михаљо) Граховац-Педо, 1955; 5) Борисав (Стојан) Добраш, 1953; 6) Родољуб (Бранко) Зрнић, 1962; 7) Александар (Никола) Илинчић, 1971; 8) Мирко (Раде) Каран, 1953; 9) Вицо (Здравко) Латинчић-Бајо, 1958; 10) Ненад (Јово) Ратковић, 1960; 11) Небојша (Драгољуб) Сладојевић, 1962; 12) Зоран (Љубомир) Топличкић, 1966; 13) Живко (Саво) Шиник, 1958; 14) Предраг (Јанко) Шкрбић, 1972; 15) Зоран (Бранислав) Шобота, 1959; 16) Љубиша (Милош) Шушњар, 1966.

10. АВГУСТ 1992.

Заборак, српско-муслиманско село у коме доминантну већину чине мештани српске националности (Срба 224, муслимана 54) у Општини Чајниче, страдало је **10. августа 1992.** Напад на село, посебно велики српски заселак Округлице, извршиле веома снажне оружане формације Армије БиХ. Јединице које су учествовале у нападу, према изјавама мештана, сачињавали су локални муслимани из Чајничка и околних муслиманских села. Приликом напада је убијено, рањено и заробљено више лица српске националности. Многи грађевински објекти су претрпели тешка оштећења, пљачку и разарања.

Жртве: 1) Стојан (Милош) Нешевић, 1945; 2) Милован (Драгоје) Поповић, 1942; 3) Велимир (Глигор) Рацковић, 1962; 4) Србобран (Боро) Станић, 1963; 5) Радомир (Симо) Шубара, 1961.

13. АВГУСТ 1992.

Кљештани, српско село у Општини Власеница (82 становника српске националности), напале су **13. августа 1992.** муслиманске оружане формација са подручја Церске и околних муслиманских села из тог краја, припадници Армије БиХ. У нападу су убијена четири недужна цивилна лица српске националности која су остала у селу - чланови породице Кљештан - а у селу све што је српско опљачкано је и спаљено. У нападу је било доста рањених и повређених. У пљачки, спаљивању и уништавању српске имовине, као и у проналажењу сакривених немоћних мештана, активно су учествовала и многа муслиманска цивилна лица: жене, старци и малолетници, из околних муслиманских села. **Жртве:** 1) Радован (Бошко) Кљештан, 1938; 2) Богдана (Васо) Кљештан, 1935; 3) Војин Кљештан, 1936. и његова супруга 4) Грозда Кљештан, 1930.

Јелике, природни локалитет на Голој планини у атару Општине Јајце, на коме је **13. августа 1992.** нека до сада непозната хрватско-муслиманска полицијска или војна јединица на веома суров начин убила дванаест пунолетних особа српске националности. Жртве масакра су на место егзекуције, највероватније, доведене из неког од више околних концентracионих логора за Србе, а можда је реч о групи раније заробљених бораца ВРС. На тај закључак највише упућују изјаве сведока, али и спознаја да је за место егзекуције изабран локалитет изван насељеног места, да су многе жртве биле везане и да је, коначно, реч искључиво о мушким лицима српске националности из разних општина и села овог дела Босне: Бања Лука, Челинац, Приједор, Јајце.

Жртве: 1) Синиша (Миливоје) Алексић, 1971. из Челинца; 2) Миле (Мирко) Грачанин, 1960; 3) Божидар (Млађен) Клинцов, 1961; 4) Драгољуб (Милан) Милетић 1953. из Приједора; 5) Зоран (Илија) Бучински, 1955; 6) Маринко (Ђурађ) Станојевић, 1963; 7) Мирко (Недељко) Саламић, 1951; 8) Горан (Светозар) Вукелић, 1964. и 9) Видосав (Јово) Зељковић; 10) Сретко (Милоје) Малић, 1952; 11) Никола (Бранко) Остроулчанин, 1964; 12) Радмила (Слободан) Субашић, 1972 .

14. АВГУСТ 1992.

Поточани доста мало српско село (44 становника) у Општини Бугојно. Напад на Поточане извршиле су **14. августа 1992.** муслиманске оружане формације, припадници "Зелених беретки" из састава Армије БиХ. Приликом уласка у село на најсвирепији начин, који је подсећао на некада усташке погроме, превасходно ножевима и тупим предметима, масакрирано је више лица српске националности, претежно жена и старијих особа (безмало код сваке жртве нађени су одсечени делови тела: нога, рука, извађене очи, женама дојке). Сва српска кућна добра, покретну имовину, пољопривредне машине и стоку, муслимани су опљачкали, пренели у своја села, својим кућама, а непокретну имовину: стамбене објекте и остале зграде домаћинства разорили. Треба напоменути да су Срби овог села били лојални муслиманским властима и нису, као ни раније ни овом приликом пружали оружани отпор.

Жртве: 1) Љубо (Љубо) Чавић, 1910; 2) Боса (Алекса) Чавић, 1923; 3) Миленко Лукић, 1918; 4) Драго (Недељко) Чавић, 1933; 5) Јелена (Мирован) Чавић, 1928; 6) Радојка (Станоје) Пргомеља, 1942; 7) Мара Лугоња, 1930; 8) Милош (Драгутин) Чавић, 1933.

Ободник, готово чисто српске село (Срба 832, Хрвата 4, Југословена 3, осталих 2) у Општини Котор Варош нападнуто је **14. августа 1992.** У покушају да освоје село Ободник учествовале су оружане формације Армије БиХ, претежно састављене од мештана околних муслиманских и хрватских села. Приликом одбране Ободника живот је изгубило више лица српске националности, још више њих повређено, а многи објекти оштећени.

Жртве: 1) Милорад (Славко) Нариф, 1954; 2) Радован (Душан) Лујић, 1967; 3) Мирослав (Михајло) Тепић, 1964; 4) Будимир (Петар) Кузмић, 1972; 5) Зоран (Милош) Васиљевић, 1971; 6) Слободан (Мирко) Вучановић, 1964; 7) Владо (Јово) Божичковић, 1956; 8) Зоран (Славко) Малијевић, 1960; 9) Недељко (Обрад) Чупић, 1965; 10) Веселко (Недељко) Шебић, 1966; 11) Обрад

(Недељко) Ђукић, 1969; 12) Стаменко (Винко) Дубочанин, 1970; 13) Мирослав (Милош) Пешевић, 1971.

15. АВГУСТ 1992.

Булози, једно од најмањих српских села у Општини Рогатица (22 становника српске националности), напао је **15. августа 1992.** велики број наоружаних муслимана тзв. Зелених беретки са подручја рогатичке и суседних општина, припадника Армије БиХ. Током напада и окупације села побијено је више од половине мештана. Сва њихова имовина је опљачкана, стока одведена у суседна муслиманска села, а петнаест стамбених зграда и још неупоредиво већи број помоћних објеката домаћинства спаљено и разорено.

Жртве: 1) Душан (Арса) Крунић, 1954; 2) Брано (Милош) Бојић, 1953; 3) Милка Вукадин, 1953; 4) Милка Нешковић, 1935; 5) Пејка (Петко) Нешковић, 1974; 6) Мара (Петко) Нешковић, 1976; 7) Бојан (Петко) Нешковић, 1981; 8) Нада Нешковић, 1954; њен син 9) Владан (Миленко) Нешковић, 1988; 10) Душан Бојић из Сарајева и 11) Стоја (Мило) Нешковић, 1952.

Шадићи, српски делови овог села у власеничкој општини нападнути су **15. августа 1992.** Шадићи Доњи насељени углавном муслиманским становништвом (Срба 58, муслимана 447), Шадићи Горњи насељени искључиво лицима српске националности (Срба 228). Напад на њих извршиле су муслиманске оружане формације са суседног подручја Церске, Касабе и Коњевић Поља из састава Армије БиХ. Поред великог броја убијених Срба, од којих су многи масакрирани, све српске куће, и жртава и избеглих, попаљене су и разорене. Покретна имовина опљачкана и, као, наводно ратни плен, пренета у муслиманска села. У нападу је поред војника учествовао и велики број тзв. цивилног муслиманског становништва које се ангажовало у пљачкању стоке, хране и осталих добара до којих су дошли освајањем српских домаћинства.

Жртве: 1) Драго (Спасоје) Мишић, 1935; и његов син 2) Миливоје (Драго) Мишић, 1965; 3) Неђо (Јован) Мишић, 1954; 4) Томислав (Урош) Мишић, 1964; 5) Гојко (Радован) Вуковић, 1930; 6) Јованка Мишић, 1920; 7) Пеја (Неђо) Мишић, 1958. супруга Миће Мишића, 1958; 8) Сретен (Богдан) Томић, 1956; 9) Милосав (Божо) Кевић, 1962; 10) Милан (Душан) Лазаревић, 1952. и 11) Радојка Мишић, 1927. Од великог броја рањених познати су: Крста, Радојка и Цвија Мишић.

16. АВГУСТ 1992.

Осјечани, углавном муслиманско село у Општини Горажде (Срба 12, муслимана 162) са три српска засеока: Смреке, Подмјера и Крива Драга у којима је било нешто више српског становништва него у самим Осјечанима. Неведене српске засеоке су **16. августа 1992.** напале локалне наоружане муслиманске формације из састава Армије БиХ. Том приликом српска популација је готово уништена у наведеним засеоцима. Погинули су и бројни добровољци који су покушали да их одбране. Поред великог броја жртава и малог броја оних који су успели да преживе овај масакр, уништена је и сва српска имовина: опљачкана или спаљена.

Жртве: 1) Младен (Драго) Драгичевић, 1952; 2) Љубо (Данило) Миладиновић, 1933; 3) Миланко (Ристо) Нешковић, 1950. и његова мајка 4) Вукосава (Вукадин) Нешковић, 1922; 5) Коса (Недо) Нешковић, 1929; 6) Мила (Никола) Вукадин, 1949; 7) Милка (Милош) Вукадин, 1935; 8) Никола (Марко) Вукадин, 1910; 9) Сава (Лука) Вукадин, 1921; 10) Миља Вукадин, 1920.

17. АВГУСТ 1992.

Српски Брод, током хрватско-муслиманске окупације овог града која је трајала до повратка Срба 7. октобра 1992, извршено је безброј појединачних и колективних, тајних и јавних, егзекуција над појединим лицима или целим породицама српске националности. Један такав случај догодио се **17. августа 1992.** када су у властитом стану, без непосредног повода или кривице, свирепо, хладним оружјем убијена три невина члана једне од многих српских породица. Масакр над тим недужним, углавном старијим, цивилним особама извршили су припадници Армије БиХ. По извршеним убиствима имовину су опљачкали, а стан демолирали.

Жртве: 1) Бранко (Пејо) Бардак-Чича, 1924; 2) Душанка (Урош) Бардак, 1938. и њена мајка 3) Госпава Стакић, 1915.

19. АВГУСТ 1992.

Јабланица, српско село у Општини Лопаре. У заседи коју је у атару овог села, насељу Грабик, **19. августа 1992.** поставила једна од више муслиманских терористичко-диверзантских група, које су често упадале у ове просторе, из састава Другог, Тузланског, корпуса Армије БиХ, нападнуто је и уништено видно обележено санитарско возило са ознакама Црвеног крста. У пресретнутом

возилу, не осврћући се на ознаке Црвеног крста, убијена су и изгорела четири цивилна лица: два болесника, један санитарски радник и возач. Све четири жртве српске националности.

Жртве: 1) Радомир (Србо) Мићић, 1961; 2) Владан (Милан) Божић, 1971; 3) Војислав (Митар) Јанковић, 1958. и 4) Божидар (Саватије) Абаџић, 1970.

20. АВГУСТ 1992.

Троврх, подрињска Општина Горажде, телевизијска релејна станица у граничном појасу са Србијом нападнута је и освојена **20. августа 1992.** Напад на овај цивилни објекат извршиле су јединице муслиманских оружаних формација из муслиманских насеља горажданске и околних општина припадници Армије БиХ. Приликом освајања и запоседања релеја заробљено је осам наоружаних чувара, припадника територијалне одбране српских оружаних снага са подручја Општине Горажде. Након вишедневног мучења и злостављања у селу Копачи, објекту СИЛОС и у самом граду, заробљеници су поубијани испод старог железничког моста, а њихова тела бачена у Дрину и на сметилиште у близини железничке пруге.

Жртве: 1) Којо (Илија) Вуковић, 1941; 2) Ратомир (Ратомир) Клачар-Рато, 1942; 3) Бошко (Владо) Ласица, 1947. и његов син 4) Ђорђе (Бошко) Ласица, 1972; 5) Тихомир (Јован) Радовић, 1991; 6) Бранислав (Марко) Тодоровић, 1959; 7) Будимир (Васо) Тодоровић, 1955; 8) Чехо (Остоја) Његош, 1972; 9) Радислав (Лука) Радовић, 1961.

23. и 24. АВГУСТ 1992.

Мостар, шире, претежно сеоско подручје Општине. Егзекуција и прогон Срба извршени су у дане **23. и 24. августа 1992.** у окупираним атарима села **Врапчићи** (Хрвата 480, муслимана 797, Срба 1981, Југословена 148, осталих 74) и **Равни** (Хрвата 11, муслимана 15, Срба 54, осталих 3). Од када су потпали под војну и цивилну власт хрватске Херцег-Босне и муслиманске БиХ Алије Изетбеговића, страдању Срба Мостара и у долини Неретве није било краја. Безмало сви су доживели исту судбину. Или су убијени, или одведени у логоре из којих се многи никада нису вратили, или су протерани из својих села и својих кућа. За нека лица дуго се ништа није знало, као што је случај са покојним Данилом Шкором, док њихова тела Хрвати нису предали српским властима. Без обзира шта им се догодило, Срби су опљачкани, а остаци њихове имовине су разорени или спаљени. У том граду и општини нестало је аутохтоних староседелаца. Нестало је Срба. Један од тешких и трагичних дана за локално српско становништво били су и наведени датуми августа месеца 1992.

Жртве: 1) Борика (Никола) Антељ, 1949; 2) Софија (Тодор) Антељ, 1913; 3) Павле (Мирослав) Дабић, 1950; 4) Драгоман (Петар) Докнић, 1958; 5) Александар (Ратко) Драгић, 1971; 6) Марија Зуровац и њен супруг 7) Мирко Зуровац; 8) Миленко (Обрен) Кулиџан, 1950; 9) Симо Рајковић; 10) Дамир (Недељко) Шарић, 1970; 11) Данило (Дамјан) Шкоро, 1950; 12) Страхиња (Лазар) Рајковић-Страил, 1969.

24. АВГУСТ 1992.

Каменица Горња, српски део овог углавном муслиманског села у зворничкој општини (Срба 301, муслимана 1288, Југословена 9), напале су у раним јутарњим часовима **24. августа 1992.** локалне муслиманске оружане јединице са подручја Церске из састава Армије БиХ. Приликом напада на веома суров начин, спаљивањем, ударцима тупим предметом и ножем убијена су четири лица српске националности. Остали Срби, који су живели у засеоцима Кукелџа, Читлук и Гаврићи, спасли су се бекством у околна места зворничке општине, која су се тада већ налазила под влашћу Републике Српске. Приликом запоседања ових заселака, све српске куће су опљачкали, разорили и спалили, углавном, од нападачи и чланови њихових фамилија, комшије, муслимани из истог и околних села, а истовремено су разорили и оскрнавили све споменике на српском православном гробљу.

Жртве: 1) Драгомир (Драго) Томић, 1948; 2) Љубомир (Миладин) Томић, 1948; 3) Миломир (Вељко) Кукољ, 1957. и 4) Радо (Срејко) Кукољ, 1945.

27. АВГУСТ 1992.

Кукавице, у атару овог доста великог муслиманског села у Општини Рогатица (муслимана 454, Хрвата 1, Срба 14, Југословена 5, осталих 8) на друму Горажде-Рогатица, **27. августа 1992.** у заседи је сачекан и уништен аутобус и једно путничко возило рег. бр. ГЖ-512-21. У возилима су се налазила цивилна лица српске националности која су бежала пред муслиманским нападима и терором који је владао на подручју горажданске општине. Том приликом животе је изгубило преко двадесет путника од којих извесан број њих су били толико искасапљени да нису могли да буду идентификовани. Нису идентификовани ни путници у путничком возилу, као ни сви чланови породице Тодоровић који су се возили аутобусом. Заседу су поставили и напад на ова цивилна возила извршили наоружани муслимани припадници горажданске бригаде Армије БиХ.

Жртве: 1) Бошко (Маринко) Ђоровић, 1936; 2) Ристо (Саво) Ђоровић, 1949; 3) Милан (Душан) Ђуровић, 1944; 4) Милена Ђуровић; 5) Јока Иконић, 1928; 6) Далибор Матовић, 1982; 7) Саво Пљеваљчић; 8) Миладин (Саво) Тодоровић, 1937; 9) Драган Спасојевић, 1963; 10) Анђелка (Богдан) Ставњак, 1941; 11) Мирослав (Данило) Ставњак, 1941; 12) Зоран (Милош) Машић, 1969; 13) Биљана (Милорад) Ракановић, 1962; 14) Миладин (Саво) Тодоровић, 1937; 15) Јанко (Вуле) Јакшић, 1928; 16) Новица (Ристо) Јагодић, 1940; 17) Анђа (Милош) Мутлак, 1948; 18) Марко (Саво) Тодоровић, 1927; 19) Саја (Јово) Тодоровић, 1933; 20) Радојка (Новица) Ђурђевић, 1956; 21) Здравко (Перо) Матовић, 1951; 22) Андрија Ставњак, 1941; 23) Драгана Спасојевић, 1968; 24) Љуба Крсмановић, 1951; 25) Милка Крсмановић, 1927; 26) Станојка Крсмановић, 1928; 27) Сека (Саво) Пљеваљчић; 28) Дражен (Никола) Хенек, 1972.

Поредрице, једно од већих српских села (Срба 609, Хрвата 1, Југословена 7, осталих 172) у Општини Градачац, нападнуто је **27. августа 1992.** и том приликом, поред пљачке и тешких разарања, повређено и убијено више лица српске националности. Напад на село извршиле су оружане формације Армије БиХ, састављене од људства прикупљеног из околних муслиманских и хрватских насеља и општина. За време напада већина цивилног становништва, посебно жене са децом, као и стари и болесни, покушали да се спасу бекством у суседна српска насеља.

Жртве: 1) Јово (Јово) Лазаревић, 1936; 2) Никола (Марко) Лазаревић, 1965; 3) Лазић (Тодор) Обрад, 1912; 4) Милорад (Душан) Лазић, 1941; 5) Јово (Јелисије) Лазић, 1943; 6) Милан (Томо) Цвјетковић, 1957. и његов брат 7) Саво (Томо) Цвјетковић, 1959; 8) Јока (Цвијетин) Перић, 1976; 9) Роса (Павле) Миленковић, 1923; 10) Борисав (Љубомир) Кузмановић, 1950.

Аврамовина, мање српско село (Срба 243, Хрвата 2, осталих 4) у Општини Градачац нападнуто је **27. августа 1992.** око девет часова пре подне. Напад су извршиле веома бројне хрватско-муслиманске оружане формација Армије БиХ. Циљ напада на Аврамовину је етничко чишћење овог дела Босне од српског становништва. Приликом акције заузимања села убијено је и повређено више лица српске националности. Знатан део српске имовине и прикупљене летине опљачкан је и уништен.

Жртве: 1) Анђа (Павле) Цвјетковић, 1939; 2) Милан (Саво) Благојевић, 1948; 3) Јово (Митар) Ђокић, 1922; 4) Петар (Ђорђе) Ђукић, 1952; 5) Смиља (Јован) Ђукић, 1954; 6) Јово (Ђоко) Ђурић, 1956; 7) Ђоко (Стево) Живковић, 1946; 8) Марко (Гавро)

Миловановић, 1939; 9) Драган (Ђоко) Петровић, 1973; 10) Илија (Максим) Стопарић, 1961;

18. ЈУНА ДО 27. АВГУСТА 1992.

Смолућа Доња и Смолућа Горња (Смолућа Доња Срба 1267, муслимана 6, Југословена 51, осталих 65, Смолућа Горња Срба 676, муслимана 2, Југословена 34, осталих 25). Истоимена села у Општини Лукавац налазила су се у муслиманској опсади од **18. јуна до 27. августа 1992.** У том, за ратне услове, веома дугом раздобљу, српски народ ових села и избеглице које су ту нашле заштиту, у готово свакодневним борбама, спасавајући животе и имовину, скромним, лаким пешадијским и ловачким наоружањем одолевао је опсади оружаних формација Другог корпуса Армије БиХ, локалних добровољаца регрутованих са подручја Тузле, Лукавца, Грачанице, Живиница, Бановића, Сребреника и околних муслиманских и хрватских насеља. Акцијом је руководио командант тузланског подручја и корпуса Жељко Кнез. За то време у Смолућу се окупио и велики број избеглица из осталих попаљених и разорених српских села (Тиња, Потпећ, оп. Сребреник, Горњи Лукавац, и др.). Од Срба је упорно и ултимативно тражено да се предају и да предају тешко наоружање које нису ни поседовали. То је био разлог за опсаду и исцрпљивање мештана и српских избеглица које су у овом селу нашле заштиту. Процењује се да се тих месеци у блокади нашло најмање 7000 лица српске националности. Стални фронтални напади, упади диверзантско-терористичких група и гранатирања проузроковали су велики број жртава код цивилног становништва и њихових бранилаца. У међувремену је у селу понестало хране, санитетског материјала, лекова, али и средстава, понајвише муниције, за даљу успешну оружану одбрану. Хрватске и муслиманске јединице спречавале су приступ екипама Међународног комитета Црвеног крста и сваку доставу хуманитарне помоћи, хране или лекова, па чак и евакуацију деце, болесних, старих и рањених мештана. Овај очајнички свенародни отпор српског народа Смолуће и избеглица окончан је 27. августа 1992. успешном акцијом Војске Републике Српске са планине Озрен и јединице "Пантери" из Бијељине, којом је командовао чувени Љубиша Савић-Маузер. Захваљујући њима пробијена је муслиманска блокада и народ је коначно могао да пређе на слободну територију. Празну Смолућу потом су окупирале, опљачкале, разориле и спалиле муслиманско-хрватске оружане јединице.

Жртве: 1) Петар (Јован) Блажановић, 1950; 2) Јован (Миљо) Вуковић, 1938; 3) Љубомир (Перо) Вуковић, 1960; 4) Милан (Војин)

Вуковић, 1952; 5) Милорад (Ратко) Вуковић, 1959; 6) Ратко (Перо) Вуковић, 1950; 7) Зоран (Урош) Драгић, 1966; 8) Војин (Стеван) Деспотовић, 1942; 9) Стеван (Јован) Илић, 1961; 10) Слободан (Митар) Јовановић, 1964; 11) Бранко (Стојан) Јовановић, 1956; 12) Стојан (Милан) Јовић, 1934; 13) Стојан (Љубомир) Марић, 1955; 14) Саво (Данило) Михајловић, 1952; 15) Мирослав (Саво) Никић, 1957; 16) Петар (Саво) Цвијетиновић, 1951; 17) Цвијетин (Стево) Савић, 1944; 18) Богдан (Стокан) Јовановић, 1952; 19) Ристо (Лазар) Јелић, 1964; 20) Веселин (Станислав) Билић, 1972; 21) Бошко (Миланко) Благојевић, 1971; 22) Драгослав (Стојан)Божић, 1971; 23) Јово (Марко) Гаврић, 1951; 24) Ненад (Ђорђе) Гаврић, 1950; 25) Јово (Милорад) Илић, 1972; 26) Момир (Милош) Илић, 1962; 27) Ристо (Станоје) Јелић, 1955; 28) Душан (Крсто) Јовановић, 1963; 29) Слободан (Михајло) Јовановић, 1965; 30) Слободан (Живко) Крсмановић, 1960; 31) Душан (Стево) Максимовић, 1945; 32) Миле (Милован) Максимовић, 1966; 33) Ристо (Стојан) Максимовић, 1945; 34) Стојан (Ристо) Максимовић, 1968; 35) Милорад (Перо) Милаковић, 1963; 36) Радован (Сретко) Милановић, 1961; 37) Алекса (Драгомир) Мићић, 1962; 38) Радо (Спасоје) Мићић, 1957; 39) Горан (Драго) Петковић, 1967; 40) Живко (Раде) Радојчић, 1956; 41) Ђорђе (Ристо) Ристић, 1938; 42) Драган (Милан) Симеуновић, 1968; 43) Недо (Стојан) Танић, 1948; 44) Славко (Јово) Танић, 1956; 45) Стево (Јово) Танић, 1953; 46) Драган (Бошко) Тодић, 1969; 47) Душан (Симо) Томић, 1955; 48) Марко (Душан) Томић, 1961; 49) Славко Јован) Манојловић, 1955; 50) Живко (Ристо) Станковић, 1953.

Церик, мало посавско село настањено претежно српским становништвом (Хрвата 26, муслимана 3, Срба 222), Општина Брчко, претрпело је два напада хрватско-муслиманских оружаних формација, предвођених 108. брчанском бригадом, Армије БиХ. Први напад је извршен првог дана по Духовима, св. Тројици, **17. јуна 1992.** у раним јутарњим часовима, а други **28. августа 1992.** у касним поподневним часовима. Напади на село вршени су из више праваца, а у њима су поред наведене јединице учествовали и Хрвати и муслимани, тзв. цивилно становништво села Дубрава и Бијела. У Церiku се налазио и велики број избеглица из раније страдалих околних српских села: Бијела и Горња Скакава (оп. Брчко), као и Шпионица и Срнице (оп. Сребреник) и не само њих. Посмртни остаци побијених лица у Церiku предати су породицама и органима Републике Српске тек након две године, 26. јуна 1944. у Градачцу, а идентификација је извршена у мртвачници у Брчком. Поред великог броја убијених, несталих и одведених у логоре, у селу је, после извршене пљачке запаљено и преко сто српских кућа и још знатно више помоћних, пратећих објеката. Запаљен је и уништен и сеоски млин. Оскрнављена је, опљачкана, а потом запаљена и српска православна црква.

Жртве: 1) Спасоје (Михајло) Андрић, 1932; 2) Милка (Радован) Брковић, 1975. и њена мајка 3) Митра (Перо) Брковић, 1934; 4) Милутин Драгичевић, 1925; 5) Петар (Војислав) Џомбић, 1942; 6) Лазо (Јово) Илић, 1933; 7) Ристо (Митар) Јовичић, 1926; 8) Јово (Илија) Марковић, 1964; 9) Миљивоје (Саво) Секулић, 1940; 10) Остоја (Саво) Мићановић, 1939; 11) Данило (Петар) Мијатовић, 1939; 12) Ацо (Мирко) Милићевић, 1958; 13) Симо (Петар) Симић, 1924; 14) Недељко (Станиша) Стевановић, 1941; 15) Жарко (Мирко) Зарић, 1919; 16) извесни Пајо из Шпионице (вероватно Пајо Миладиновић), 17) Перица из Шпионице, (вероватно Перица Миладиновић) стар око осамнаест година; 18) Јово из Срница (вероватно Јово Симић, 1933), стар око 45 год; 19) Радован Брковић, 1934, отац Милке и супруг Митре Брковић; 20) Остоја (Димитрије) Бојић 1938; 21) Јован (Новак) Бојић, 1942; 22) Саво (Коста) Савић, 1950; 23) Цвијетин (Срећко) Милићевић, 1940; 24) Милован (Симо) Богдановић, 1970; 25) Симо Миладиновић, 1971; 26) Ана Миладиновић, 1961; 27) Милован (Перо) Миладиновић, 1958.

28. АВГУСТ 1992.

Миланова воденица, односно заселак Живковићи, на локалном путу између села Пећи и Скелана у Општини Сребреница, **28. августа 1992.** око 8,30 часова, наоружани муслимани припадници Армије БиХ, регрутовани са овог подручја, поставили заседу и том приликом на свиреп и подмукао начин убили четири цивилна лица српске националности која су се из свог села пешице упутила у Скелане. Садистичка иживљавања обесних наоружаних муслиманских младића над похватаним немоћним и недужним старим особама српске националности била су видљива по остацима одеће и скоро безбројним спољним повредама тела искасапљених српских жртава: подливима, посекотинама и ранама које су проузроковале смрт.

Жртве: 1) Светозар (Драго) Живковић, 1915; 2) Станко (Љубомир) Живковић, 1936; 3) Драган (Раденко) Милановић, 1951; 4) Крстина (Миленко) Аћимовић, 1920.

30. АВГУСТ 1992.

Добромеровићи, претежно српско село (Срба 38, муслимана 22) у Општини Рогатица. На српски део села извршили су напад **30. августа 1992.** муслиманске оружане формације регрутоване из муслиманских села са овог подручја и већ дуже времена сврстане у разне јединице Армије БиХ. Приликом напада убијена су четири цивилна лица српске националности из

породице Ристић, спаљено осам српских стамбених и још више осталих, углавном привредних, објеката. Сву осталу имовину која је могла да се однесе, као што су житарице, залихе хране и стока опљачкали су нападачи.

Жртве: 1) Војин Ристић, 1910. његова супруга 2) Душанка Ристић, 1912. Раденко (Ристо) Ристић, 1938. и његова супруга 4) Ристић, име непознато.

1. СЕПТЕМБАР 1992.

Растошница, најбројније српско село у Општини Зворник (Срба 2334, муслимана 6, Хрвата 3, Југословена 1, осталих 3), као и неколико мањих околних српских села и заселака. Муслимани су у раним јутарњим часовима **1. септембра 1992.** после неколико дана жестоких напада освојили Растошницу. У акцији су учествовале веома бројне оружане формације Другог, тј. тузланског, корпуса Армије БиХ регрутоване углавном од муслиманског становништва из најближих села: Годуша, Мимићи, Теочак, Сапна, Витница, Међеђа, Сњијежница и осталих околних муслиманских насеља. Услед сталних вишемесечних претњи и у страху да се не могу сами са успехом одупрети могућем муслиманском нападу, Растошницу су благовремено напустиле жене са децом и склонили се у суседна српска села и сам град Зворник који је био у поседу српских цивилних и војних власти. Одбрана села трајала је неколико дана, од 27. августа до 1. септембра 1992. и за то време живот је изгубило више бранилаца и цивилног становништва Растошнице. Похватани мештани одведени су у затворе Тузле и Теочака, где су неки и убијени. Интересантан је опис једног догађаја везаног за напад на Растошницу, који је изнео и описао Мирослав Тохол у својој "Црној књизи". Муслимани су се дочепали тела тројице убијених Срба и предали их представницима УНПРОФОРа као "доказ" агресије Србије на БиХ. Радило се, наводно, о погинулим војницима ЈНА из Србије. УНПРОФОР је покојнике предао југословенским властима и они су сахрањени као непознати или НН особе на гробљу Лешће у Београду. Касније је откривено да су они били мештани Растошнице које су убили муслимани у овом нападу. Имена тих покојника су: Боро Ђукановић, 1935; његов син Милан (Боро) Ђукановић, 1962. и Мића (Живан) Мићановић, 1962. Многе српске жртве су масакриране. Већина од око 500 стамбених објеката је опљачкана и спаљена. Оштећена је и демолирана српска православна црква Светог Кнеза Лазара.

Жртве: 1) Звонко (Станмир) Ђокић, 1971; 2) Саво (Стјепан) Миљановић, 1934; 3) Бранислав (Неђо) Миљановић, 1938; 4)

Мирослав (Крсто) Ђокић, 1935; 5) Мића (Живан) Мићановић, 1962; 6) Боро (Саво) Ђукановић, 1935; 7) Милан (Боро) Ђукановић, 1962; 8) Радо (Милован) Петровић, 1926; 9) Тришо (Саво) Преловац; 10) Вељко (Јован) Филиповић, 1930; 11) Марко (Радисав) Савић; 12) Владо (Драго) Савић, 1944; 13) Србо (Мико) Сандић, 1913; 14) Петар (Момо) Сандић, 1962; 15) Кајо (Митар) Сандић, 1932; 16) Милан (Милош) Сандић, 1957; 17) Михајло (Митар) Сандић, 1930; 18) Цвијетин Станојевић-Цвицо; 19) Драго (Ђуро) Ковачевић, 1935; 20) Ружица (Саво) Јосиповић, 1941; 21) Милош (Раде) Николић, 1962; 22) Недељко (Драго) Марковић, 1934; 23) Здравко (Митар) Манојловић, 1965. Нестали су, највероватније убијени у затворима и логорима: 24) Душанка (Владимир) Јововић, 1928; 25) Сретен (Душан) Миљановић, 1958; 26) Срећко (Миланко) Радовановић, 1949; 27) Брањо (Славко) Ђокић, 1954; 28) Илија (Драго) Лазић, 1962; 29) Јован (Лазар) Сандић-Ђока, 1911; 30) Душанка Сандић; 31) Станко (Митар) Савић, 1951; 32) Митар Савић, 1927; 32) Мићо Гајић, 1922; 33) Нада Мијатовић; 34) Ратко Петровић; 35) Јован (Славко) Савић, 1960; 36) Светозар (Војко) Станојевић, 1952; 37) Душанка (Митар) Ђокић, 1937.

5. СЕПТЕМБАР 1992.

Војиновићи, претежно српско село са малим бројем муслимана (Срба 77, муслимана 15) у Општини Србиње (Фоча) страдало је **5. септембра 1992.** приликом напада једне од више војних формација из састава Армије БиХ, које су се налазиле у овом делу Подриња. Том приликом убијена четири лица српске националности и рањено више од десет мештана Војиновића. Српски део села опљачкан је и у великој мери разорен.

Жртве: 1) Радоје (Стојан) Паприца, 1954; 2) Гавро (Вукадин) Вуколић, 1955; 3) Дубравко (Гојко) Војиновић, 1967; 4) Миодраг (Вељко) Ковач, 1972.

6. СЕПТЕМБАР 1992.

Грдово, етнички чисто српско село у Општини Јајце (Срба 186) налази се на саобраћајници Јајце-Травник. У сталној опасности од муслимана и Хрвата из суседних насеља, већина становника, поготово деца, жене, болесне и старије особе, углавном ноћу и скривено, током лета 1992. иселили су се у сигурнија околна српска места. Село су, и поред свих оптимистичких српских веровања и надања, као и хрватских и муслиманских обећања да их неће дирати, ипак нападе **6. септембра 1992.** оружане формације Армије БиХ. Том приликом је

Масовни злочини муслиманских и хрватских снага над Србима, 1992 – 1995.

претежно на свиреп начин убијено више особа српске националности. Остали похватани мештани, углавном старије особе оба пола, одведени су у логоре. Сва српска имовина је опљачкана, а што се није могло однети уништено је и спаљено.

Жртве: 1) Бојка (Бошко) Гаврић, 1917; 2) Ана Гаврић, 1932; 3) Босилјка (Јово) Смољо (или Смољић), 1930; 4) Миливоје (Миливој) Ковач, 1952; 5) Стојан (Миливој) Ковач, 1966; 6) Крстан (Ристо) Ковач, 1962; 7) Недо (Илија) Конлић, 1966; 8) Војин (Трипко) Голић-Пилић, 1971; 9) Мирко (Петар) Новак, 1954; 10) Зоран (Стојан) Пилић, 1964; 11) Миленко (Нико) Ромац, 1957; 12) Илија (Шпиро) Самарџић, 1965; 13) Миодраг (Илија) Танасић, 1964; 14) Тихомир (Илија) Трнинић, 1956; 15) Јово (Митар) Трнинић, 1954; 16) Ђуро (Симо) Трнинић, 1951.

Вражалице, у Општини Рогатица, у Подрињу, по броју становника је релативно мало село, настањено претежно лицима српске националности (Срба 54, муслимана 22). Напад на српски део села извршили су **6. септембра 1992.** униформисани припадници Армије БиХ, регрутовани у безмало свим околним муслиманским насељима Рогатице, Горажда, Вишеграда и осталих суседних општина. И ово српско село је на крају акције, после освајања и извршене пљачке, разорено и спаљено. Том приликом је уништено преко 60 стамбених и помоћних зграда које су биле у српском власништву.

Жртве: 1) Остоја (Манојло) Стојановић, 1930; 2) Мила (Слободан) Миладиновић, 1973; 3) Радојка (Рајко) Переула, 1948; 4) Стана (Грујо) Переула, 1957; 5) Слободан (Данило) Миладиновић, 1944. и 6) Стана (Милорад) Миладиновић, 1946.

7. СЕПТЕМБАР 1992.

Пољице, релативно доста велико, претежно муслиманско, село у приграничном делу према Србији подрињске Општине Србиње, некада Фоча (Срба 50, муслимана 234). Напад на српски део села извршиле су, за мештане неочекивано, **7. септембра 1992.** у поподневним часовима веома бројне и добро наоружане муслиманске јединице, припадника Армије БиХ, прикупљене са ширег подручја овог краја. У време напада су се узнемирени мештани Пољица бавили свакодневним пословима на својим имањима и кућама. По освајању села, муслимани су, подједнако војници, као и цивили који су масовно долазили за њима, опљачкали све што се могло однети, поготово стоку, живину, прикупљену летину и пољопривредну опрему, а непокретности, стамбене и остале објекте, спалили и уништили. Већина мештана

Пољица српске националности, који нису успели да се благовремено склоне, свирепо су поубијани.

Жртве: 1) Елез (Петар) Стеван, рођ. 1942; 2) Елез (Тодор) Славко, 1938; 3) Јововић (Митар) Петар, 1925; 4) Јововић (Благоје) Мирко, 1934; 5) Јововић (Трифко) Радивоје, 1942; 6) Јововић (Саво) Милојка, 1944; 7) Дракул (Владо) Драган, 1958; 8) Елез (Симо) Нада, 1971; 9) Мијановић (Неђо) Грујо, 1960; 10) Огњеновић (Спасоје) Спасо, 1943; 11) Милидраг (Добро) Сретен, 1972; 12) Дракул (Перо) Сава, 1923; 13) Мргуд (Гојко) Анђелко, 1957; 14) Владо (Раде) Дракул, 1922.

10. СЕПТЕМБАР 1992.

Црни Врх, близу насеља Планица у Општини Зворник, испод самог превоја, на саобраћајници Зворник-Шековићи нападнута је из заседе **10. септембра 1992.** колона од седам цивилних теретних и једно цивилно путничко моторно возило. Напад на колону извршиле локалне муслиманске оружане формације из регуларног састава Армије БиХ. Колона се кретала из Шековића према Зворнику и граници са Југославијом. Већина теретних возила била је натоварена рудом боксита која је из Милића транспортована на прераду у Каракај. Остали камиони и шлепери превозили разне кућне потрепштине: белу технику, посуђе, дрвени намештај и осталу потрошну робу. Два шлепера из колоне била су у власништву ДД "Боксит" из Милића, а за остала возила власништво није утврђено. Сва пресретнута возила спаљена су и угљенисана. Приликом напада убијено је и у возилима спаљено седам лица српске националности. Само четири путника преживела су овај напад.

Жртве: 1) Љубомир Богуновић; 2) Јован (Стеван) Бојовић, 1949. из Рогатице; 3) Мирко (Душан) Ђокић, 1950. из Београда, 1956; 4) Станимир (Сретен) Јовић, 1950. из Зворника; 5) Милан (Станоје) Спајић из Вишеграда, 1935; 6) Душко (Војислав) Новичић, 1969. из Зворника; 7) Момир (Душан) Тробок, 1957. из Пала код Сарајева.

11. СЕПТЕМБАР 1992.

Буковац, претежно српско село (Хрвата 69, муслимана 6, Срба 279) у посавској Општини Брчко. Српска домаћинства и тај део села страдали су **11. септембра 1992.** у поподневним часовима, приликом напада хрватско-муслиманских оружаних формација Армије БиХ. Жртве напада су искључиво цивилна лица српске националности. Том приликом убијено је, углавном у двориштима испред својих кућа, осам лица, велики број мештана

**Масовни злочини муслиманских и хрватских снага над Србима,
1992 – 1995.**

Буковца рањен, а многи од преживелих отерани у околне концентрационе логоре за Србе. Ту су, изнова, били изложени новим мукама и страдањима, сталном злостављању и убиствима. Сва српска покретна имовина, прикупљена летина и сточни фонд опљачкани су, а непокретна имовина: куће, обори, штале и остали привредни објекти домаћинства до темеља разорени и спаљени.

Жртве: 1) Живан (Ристо) Бајић, 1963. и његов отац 2) Ристо (Милош) Бајић, 1942; 3) Илија (Цветко) Бајић, 1938; 4) Петар (Богољуб) Милошевић, 1948; 5) Јово (Саво) Пекић, 1954; 6) Никола (Цвијетин) Пишталовић, 1928; 7) Стево (Михајло) Суботић, 1938; 8) Новак (Јово) Танасић, 1957.

13. СЕПТЕМБАР 1992.

Заваит, велико српско село (Срба 346, Југословена 2) у Општини Србиње. Злочин се догодио на месту зв. **Бакић** на локалном путу између Заваита и Србиња **13. септембра 1992.** Припадници Армије БиХ минирали су саобраћајницу и тако око 8,30 часова уништили теретно моторно возило рег. бр. ГЖ-479-37 и убили четири путника, цивила српске националности. Према налазу полицијских вештака мина је врло вешто, професионално, постављена и није се могла приметити услед бројних асфалтних напуклина и оштећења на друму. Пошто је реч о саобраћајници на српској територији, претпоставља се да су мину могли и имали разлога да поставе једино припадници неке муслиманске диверзантско-терористичке групе из састава Армије БиХ. Приликом експлозије возило је уништено, а у камиону, поред власника који је управљао возилом, живот су изгубили његова супруга и два малолетна детета. Експлозију је преживео једино њихов тешко повређени сапутник Момчило (Бранко) Стевановић.

Жртве: 1) Ранко (Томо) Секуловић, 1962; 2) Раденка (Богдан) Секуловић, 1961; 3) Предраг (Ранко) Секуловић, 1985; 4) Данка (Ранко) Секуловић, 1989.

14. СЕПТЕМБАР 1992.

Буквик Горњи и Буквик Доњи, са убедљивом српском већином (Буквик Горњи: Хрвата 6, Срба 335, Југословена 19; Буквик Доњи: Хрвата 3, Срба 193, Југословена 16) и српски делови села **Витановићи** (Витановићи Горњи: Хрвата 158, муслимана 1, Срба 98 и Витановићи Доњи: Хрвата 320, муслимана

5, Срба 86) у Општини Брчко, напале су истовремено јаке хрватско-муслиманске оружане формације, пре свега 108. брчанска бригада, Армије БиХ **14. септембра 1992.** око 14. часова. Све је, већ тада, указивало да се ради о претходно испланираној и припремљеној акцији широког обухвата у којој су ангажовани сви хрватско-муслимански оружани састави са овог подручја. Четрнаести септембар је био погубан за многа српска насеља у Посавини, посебно у Општини Брчко. И овом приликом основни циљ хрватско-муслиманског подухвата био је да се овај део босанске Посавине очисти од српског становништва, испразне српска насеља, и успостави несметана непосредна веза сецеонистичке БиХ са суседном, такође сецеонистичком, Републиком Хрватском из које су и пре почетка оружаног сукоба у БиХ илегално убациване бројне терористичко-диверзантске групе, оружје, пропагандни материјали и остала војна и диверзантска опрема. Буквик је само једно од више српских села Брчког и суседних посавских општина, које је овом приликом коначно савладано. Ексхумација многих жртава извршена је знатно касније, тек јула 1998. На жалост, ни тада нису пронађени посмртни остаци свих страдалника овог српског села. По освајању села нападачи су разорили задружни дом и основну школу. Опљачкали све српске куће и пратеће привредне објекте, затим их попалили. Срушено је или попаљено око 200 само стамбених зграда. Село је до темеља опустошено. Оскрнављена је, опљачкана и срушена православна црква Светог пророка Илије и Парохијски дом у Доњем Буквику.

Жртве: 1) Цвитан (Никола) Башић, 1954, Буквик; 2) Глигор (Гавро) Башић, 1928, Буквик; 3) Млађен (Јован) Божић, 1976, Буквик; 4) Радојка (Коста) Бајић, 1948. Буквик; 5) Радојка (Благоје) Брестовачки, 1933; 6) Милка (Никола) Брестовачки, 1943; 7) Перо (Илија) Веселиновић, 1974; 8) Ђорђе (Милош) Видовић, 1922; 9) Митар (Митар) Вујић-Мића, 1945; 10) Васо (Тодор) Вујић, 1924; 11) Илија (Перо) Куриновић-Куле, 1960; 12) Дамјан (Јован) Керезовић, 1936; 13) Ђорђе (Никола) Керезовић, 1932. и његова супруга 14) Цвијета (Симо) Керезовић, 1930; 15) Јанко (Саво) Маричић, 1930; 16) Никола (Рајко) Пиперчевић, 1942; 17) Мирко (Зарија) Ристић, 1957; 18) Цвијетин (Танасије) Ристић, 1954; 19) Спасоје (Богољуб) Секулић-Паја, 1954; 20) Саво (Лазар) Танасковић, 1912; 21) Јован (Тодор) Танасковић, 1912; 22) Мило Ђурић, 1924; 23) Марко (Петар) Пејић, 1931. и његова супруга 24) Цвијета (Никола) Пејић, 1938; 25) Благоје (Коста) Пејић, 1912; 26) Илија (Миљан) Перић, 1974; 27) Илија (Бошко) Кауриновић-Фаркаш, 1928; 28) Триво (Саво) Кауриновић, 1936; 29) Данило (Петар) Јовић, 1966; 30) Гојко (Јанко) Радић, 1957. и његов брат 31) Цвијетин (Јанко) Радић, 1963; 32) Живан (Михајло) Радић, 1966; 33) Саво (Илија) Веселиновић, 1939; 34) Влајко (Аврам) Пурић, 1940; 35) Цвијетин Секулић; 36) Цвијетин (Танасије) Пејић, 1957.

Вујичићи, Гајеви, Лукавац, углавном или претежно српска насеља (Вујичићи: Хрвата 1, Срба 263, Југословена 9; Гајеви: Хрвата 2, Срба 188, Југословена 3; Лукавац: Хрвата 4, Срба 198, Југословена 7) у Општини Брчко, нападнути су **14. септембра 1992.** око 14 часова, истовремено кад и Буквик и остала српска насеља у овој и суседним општинама. Убиства, пљачку и уништавање села извршили су локални припадници оружаних снага Армије БиХ. Наведена села, у страху од покоља и страдања, благовремено су напустили готово сви мештани српске националности, изузев старих, непокретних и болесних. Они су и били жртве масакра муслиманских и хрватских бораца и тзв. цивила који су борце, ради ефикасније пљачке, пратили у акцији. Тела жртава тешко су проналажена и касно сахрањивана. У овим селима и бројним српским засецима општине Брчко, изузев већ исказаног разарања Буквика, истог дана уништено је преко 330 српских кућа и знатно више осталих привредних здања. Многи мештани, као и њихови гости, избеглице из српских раније опустошених села, нису успели да се пробију и провуку до српске територије и завршили су у бројим логорима који су се налазили у већим муслиманским и хрватским селима посавине (села Улице, Горњи Рахић, Орађеновац, и др.).

Жртве: 1) Марко (Благоје) Тодоровић, 1934, Вујичићи; 2) Гавро Танић, 1922, Вујичићи; 3) Ана (Јован) Трипић, 1945, Вујичићи; 4) Слађан (Васо) Ђурић, 1975. Вујичићи, и његов отац 5) Васо (Никола) Ђурић, 1940. Вујичићи; 6) Ружа (Јован) Благојевић, 1941. Гајеви; 7) Стеван (Ристо) Благојевић, 1921. Гајеви; 8) Митар (Стево) Благојевић, 1942. Гајеви; 9) Недељко (Недељко) Лукић, 1940, Вујичићи; 10) Јово (Митар) Мијатовић, 1953. Лукавац; 11) Милена (Симо) Цвијановић, 1968. Вујичићи.

16. СЕПТЕМБАР 1992.

Залужје, муслиманско село у Општини Братунац. Наоружани муслимани овог и суседних муслиманских села, припадници Армије БиХ, организовали су у Залужју заседу **16. септембра 1992.** на локалној асфалтираној саобраћајници Братунац-Сасе (село и рудник у општини Сребреница). Том приликом сачекано је мање теретно возило, тзв. Тамић, на чијој се каросерији било накрцало преко двадесет пет цивилних лица српске националности која су се око 18 часова враћала са сахране из Братунца у село Бјеловац и околна српска села и засеке. У жестокој унакрсној ватри из лаког пешадијског наоружања убијено је девет, а лакше и теже рањено више лица. Захваљујући присебности тешко повређеног возача, камионет са жртвама и преживелим путницима пробио се кроз блокаду и заштиту нашао у Бјеловцу.

Жртве: 1) Милисав (Стојан) Лукић, 1942; 2) Рајко (Недељко) Вујадиновић, 1971; 3) Крсто (Џвијетин) Јовановић, 1955; 4) Драган (Бошко) Ковачевић, 1959; 5) Томислав (Милош) Стојановић, 1966; 6) Даница (Петко) Стојановић, 1931; 7) Радојка (Симо) Вучетић, 1946; 8) Томо (Милан) Лончаревић, 1948;

17. СЕПТЕМБАР 1992.

Сердари, део села Врбањци, највећег у Општини Котор Варош, са веома мешовитим саставом становништва (Врбањци: Хрвата 796, муслимана 1565, Срба 563, Југословена 41 и осталих 8), страдао је **17. септембра 1992.** Напад на овај српски заселак извршили су у раним јутарњим часовима локални наоружани припадници хрватско-муслиманских формација Армије БиХ. У нападу су страдали бројни чланови и деца српских породица Сердар, по којој насеље носи име, као и породице Тепић и Бенцуз. Њихова имовина је опљачкана, спаљена и разорена. Многи од преживелих мештана који су успели да се спасу из пакла, у коме се заселак Серадари нашао, изашли су са бројним и тешким повредама, голоруки, без игде ичега. Њихови најближи рођаци побијени су и спаљени у својим опљачканим и разореним домовима. Напад на ово српско насеље извршен је са више страна, из околних хрватских и муслиманских насеља: Дабовица, Шипура, Билица, Хрвачана и Ханифића. Реч је, свакако, о једном од најтежих злочина у овом крају извршених над неком српском породицом.

Жртве: 1) Љубица (Ђорђе) Тепић, 1952. и њене кћерке малолетне 2) Слободанка (Симо) Тепић, 1982. и 3) Снежана (Симо) Тепић, 1988; 4) Славко (Јефто) Бенцуз, 1937. и његова кћи 5) Славојка (Славко) Бенцуз, 1971; 6) Босилјка (Јефто) Сердар, 1939; 7) Споменка (Стојан) Тепић-Сердар, 1973; 8) Радмила (Бранко) Сердар, 1971; 9) Мирко (Јово) Сердар, 1962; 10) Славиша (Драго) Сердар, 1971; 11) Бранко (Ђорђе) Сердар, 1936; 12) Данка (Џвијо) Сердар, 1938; 13) Јеленко (Бранко) Сердар, 1961; 14) Славко (Ђорђе) Сердар, 1932; 15) Драго (Ђорђе) Сердар, 1945. и 16) Никола (Недељко) Дукић, 1952; 17) Раденко (Јоцо) Сердар, 1972; 18) Боривоје (Бранко) Сердар, 1972. Многа од наведених жртава нађене угљенисане или убијене на крајње свиреп начин.

Кочање, српски заселак (Срба 192), који припада знатно већем, претежно муслиманском, Новом Селу (Срба 192, муслимана 1058, Југословена 7, осталих 2) у подрињској Општини Зворник, нападнут, је **17. септембра 1992.** Напад су извршили припадници муслиманских оружаних формација из састава Армије БиХ од којих је већина била са подручја Новог Села, Каменице, односно Општине Зворник и муслиманских насеља суседних

општина. Приликом напада, на веома свиреп начин и највише хладним оружјем, убијено седам мештана српске националности, а знатно већи број њих је повређен. Преостали Срби присиљени су да напусте своја огњишта, а њихова имовина: куће, храна и стока, опљачкани су, спаљени и разорени.

Жртве: 1) Зоран (Лазар) Илић, 1953; 2) Милисав (Милош) Илић, 1955; 3) Спаса (Никола) Илић, 1912; 4) Лазар (Јевто) Илић, 1924; 5) Иконија (Васо) Илић, 1935; 6) Васо (Милан) Марковић, 1933; 7) војник Ђоко, презиме непознато, избеглица из Зенице (можда је реч о Милораду (Богдан) Станковићу, 1959. из Зенице).

18. СЕПТЕМБАР 1992.

Божихи, српско насеље релативно великог села Свињашница са измешаним становништвом, али и знатно већим бројем лица српске националности (Срба 479, муслимана 131, Југословена 8) у Општини Завидовићи напали су **18. септембра 1992.** веома бројни припадници оружаних формација Армије БиХ, добровољци прикупљени из хрватских и муслиманских села са подручја ове и околних општина. Већина мештана је за време напада напустила село и избегла у Бријесницу. Па и поред тога било је доста жртава и повређених због сталне минобацачке и артиљеријске канонаде којом су разарани српски засеоци Божихи, Лазендићи, Цурићи... По упаду у ове српске засеоке муслимани су кренули у безочну пљачку, поготово цивили, некадашње комшије из суседних села. Пљачкали су све одреда: стоку, намештај, белу технику и остала кућна добра, летину, житарице и храну... Некретнине, куће, стаје и амбаре, које нису били у стању да однесу и одвуку, палили су и разарали. Од тада су српски засеоци знатног дела села Свињашнице разорени до темеља.

Жртве: 1) Стево (Љубомир) Божихи, 1961; 2) Данило (Лазар) Божихи, 1921. и његов син 3) Мирослав (Данило) Божихи, 1948; 4) Миладин (Спасоје) Божихи, 1960; 5) Владо (Данило) Божихи; 6) Борка Божихи.

20. СЕПТЕМБАР 1992.

Вратло или Папратна њива, у близини села Папратно (Срба 40, муслимана 194) у Општини Србиње, на друмској саобраћајници Калиновик-Миљевина (општина Србиње), **20. септембра 1992.** око 15 часова постављена је заседа. Овај терористички акт извршили су припадници муслиманских оружаних формација, Армије БиХ, у највећој мери регрутовани из села Јелеч, али и осталих

**Масовни злочини муслиманских и хрватских снага над Србима,
1992 – 1995.**

муслиманских села Општине Србиње. Напад је извршен из непосредне близине експлозивним направама и оружјем (као што су ручни ракетни бацаћи "зоље", "осе") и пешадијским ватреним наоружањем. Том приликом уништено је теретно моторно возило и убијено тридесет девет путника, цивила српске националности који су се враћали из Калиновика у Миљевину. У пресретнутом и уништеном возилу живот је изгубило дванаест цивила из Калиновика и двадесет седам цивила из Миљевине. Приликом идентификације, коју су извршили истражни органи Србиња, утврђено је да су том приликом убијена следећа лица српске националности.

Жртве: 1) Раде (Гојко) Андрић, 1940; 2) Ранко (Милош) Андрић, 1962; 3) Радомир (Милорад) Бозало, 1957; 4) Мирослав (Неђо) Васовић, 1955; 5) Велибор (Јово) Влашки, 1973; 6) Лексо (Спасоје) Вујадин, 1948; 7) Милорад (Владо) Вуковић, 1963; 8) Миленко (Мирко) Вуковић-Зеко, 1949; 9) Славка (Бранко) Голијанин, 1940; 10) Радомир (Драго) Голијанин, 1941; 11) Јован Голијанин, 1942; 12) Мато (Симо) Елез, 1942; 13) Рајко (Чедомир) Клепић, 1962; 14) Душко (Лазар) Мاستило, 1972; 15) Слободан (Лазар) Мастило, 1976; 16) Петко (Јанко) Мијатовић, 1962; 17) Милан (Марко) Милетић-Мишо, 1927; 18) Гордан (Радован) Милетић, 1962; 19) Милан (Вељко) Ного, 1958; 20) Веселин (Рајко) Ного, 1968; 21) Цвија (Бранко) Обућина, 1930; 22) Славко (Драго) Обућина, 1956; 23) Велимир (Симо) Огњеновић, 1959; 24) Радован (Никола) Поповић, 1967; 25) Младен (Радован) Поповић-Пижон, 1971; 26) Милован (Марко) Сарих, 1941; и његива кћи: 27) Милица (Милован) Сарих; 1967; 28) Милорад (Живко) Станић, 1959; 29) Млађен (Јово) Станковић, 1958; 30) Виде (Никола) Станковић, 1953; 31) Ристо (Милан) Трифковић, 1945; 32) Данило (Бранислав) Цицовић, 1971; 33) Славко (Јово) Шкоро, 1951. 34) Драгана (Милорад) Џилит, 1974; 35) Јованка (Митар) Џилит, 1936; 36) Жељко (Стеван) Елез, 1966; 37) Благоје (Ђорђе) Вуковић, 1923; 38) Новак (Реља) Голијанин, 1958; 39) Реља Голијанин.

23. СЕПТЕМБАР 1992.

Тешањ, градско насеље (Срба 295, муслимана 4696, Хрвата 214, југословена 390, осталих 40). Група исламских ратника муџахедина са локалним муслиманским борцима, припадницима Армије БиХ, **23. септембра 1992.** на локалитету Црни Врх заробила је три наоружана припадника српске територијалне одбране из села Јасеново Општина Теслића. После вишедневног мучења извршена је егзекуција заробљеника на суров средњовековни начин из времена Османлија. Жртвама су одсечене главе и набодене на колчеве на старој тешањској Кули. Та слика победничког тијумфа ратника џихада обишла је свет, као и слика како после уобичајеног ритуала убиства газе одсечене

главе својих жртава и на тај начин газе и њихову веру и њихово национално порекло. У Тешњу је разорена православна црква Покров Пресвете Богородице и у доброј мери оштећен Парохијски дом.

Жртве: 1) Благоје (Стојан) Благојевић, 1948; 2) Ненад (Томо) Петковић, 1971; 3) Бранислав (Душан) Ђурић, 1952.

Миросавци, претежно српско село (Срба 539, муслимана 31, Хрвата 1, Југословена 6, осталих 1) у Општини Лопаре, нападнуто је **23. септембра 1992.** Напад су извршиле оружане јединице Армије БиХ, углавном састављене од добровољаца са подручја Општине Лопаре и суседних општина. Приликом напада убијено је више лица српске националности, а велики број стамбених и привредних објеката у селу оштећен. Многи мештани, поготово жене са децом, избегли су у села ван ратних дејстава.

Жртве: 1) Ратко (Цвијетин) Лазић, 1941; 2) Неђо (Борко) Марић, 1947; 3) Миленко (Љубо) Перишић, 1958; 4) Тихомир (Томо) Петровић, 1940; 5) Радивоје (Неђо) Радић, 1963; 6) Обрад (Трипун) Спасојевић, 1961; 7) Боривоје (Борислав) Тодоровић, 1966; 8) Душан (Цвијан) Марић, 1940; 9) Цвијетко (Мићо) Спасојевић, 1948.

24. СЕПТЕМБАР 1992.

Подравање у Општини Сребреница, етнички чисто и једно од свакако највећих српских села у овом крају (413 становника српске националности) тешко је страдало у оба претходна светска рата. Од почетка ратних сукоба и муслиманског терора у овом крају, априла месеца, поготово током лета 1992, Подравање су стално угрожавали муслимани Сребренице. Село је више од пет месеци, ослањајући се једино на властите могућности, одолевало тим муслиманским насртајима. Најжешћи напад веома бројних и добро наоружаних јединица Армије БиХ, регрутованих са овог подручја извршен је **24. септембра 1992.** У том бесомучном муслиманском погрому убијени су, безмало, сви затечени становници овог села. Заробљено је свега пет мушкараца, цивила и бранилаца који су одведени у сребреничке затворе, а средином октобра 1992. ослобођени разменом. Остали, међу којима и доста жена и старијих особа, поубијани су, односно званично "нестали". За неким од њих се и данас трага. Сва покретна имовина, прикупљена летина, храна и стока опљачкани, а куће и остали објекти разорени и попаљени. Село је остало пусто, али и даље на сталном удару муслимана, чак и после "демилитаризације" Сребренице и проглашавања за тзв. заштићену зону.

**Масовни злочини муслиманских и хрватских снага над Србима,
1992 – 1995.**

Жртве: 1) Јовановић (Милоје) Војин, 1923; 2) Јовановић (Милоје) Светозар, 1933; 3) Лазаревић (Обрад) Радо, 1920; 4) Петровић (Василије) Милева, 1948; 5) Петровић (Марко) Миломир, 1951; 6) Митровић (Јово) Михајло, 1932; 7) Митровић Ружа, 1927; 8) Митровић (Марко) Драго, 1925; 9) Маринковић (Анђелко) Радован, 1938; 10) Маринковић (Милош) Милован, 1955; 11) Маринковић (Милош) Раде, 1961; 12) Маринковић (Жарко) Дикосава, 1938; 13) Маринковић (Драго) Милош, 1935; 14) Перендић (Милисав) Миладин, 1924; 15) Перендић (Савкан) Томислав, 1930; 16) Перендић (Благоје) Станка, 1935; 17) Перендић (Богдан) Спасенија, 1932; 18) Шарац (Џвијетин) Митар, 1963; 19) Шарац (Веселин) Душан, 1964; 20) Шарац (Обрад) Мирјана, 1943; 21) Шарац (Манојло) Милан, 1929; 22) Томић (Марко) Гојко, 1930; 23) Томић (Марко) Михајло, 1941; 24) Васић (Милош) Милијан, 1951; 25) Весић Милисав, 26) Николић (Радомир) Славиша, 1960; 27) Николић (Чедомир) Драган, 1960; 28) Павловић Небојша, 1971; 29) Мудринић (Милета) Раде, 1961; 30) Митић (Ружа) Бориша, 1946; 31) Богдановић (Милан) Ђурађ, 1960. и 32) Кукић (Митар) Драгутин, 1954. Многе од наведених жртава убијене су на најсвирепији начин: одсецањем глава и појединих делова тела, разбијањем лобање тупим предметом, расецањем стомака, клањем. Запрепашћен овим монструозним злочиним огласио се, посебним саопштењем, Синод Српске православне цркве, а Његова Светост Патријарх Павле одржао је помен невино страдалим мученицима. Сlike масакрираних Срба овог села пренеле су у својим емисијама многе домаће и стране телевизије станице.

Брачан, привредни објекат, површински коп рудника боксита Милићи у Општини Власеница. Приликом напада који је извршен на чуваре рудника **24. септембра 1992.** масакрирано је свих седам чувара рудника, иначе лица српске националности. У акцији су учествовале наоружане војне формације које су организовали муслимани са подручја општина Сребреница, Братунац и Власеница, припадници Армије БиХ. Постројења рудника и сви објекти до темеља су уништени, а опрема, механизација, техничка и саобраћајна средства опљачкани и у највећој мери, поготово оно што се могло користити, пренети на територију муслиманских села Церске и Сребренице које су контролисале муслиманске војне и цивилне власти.

Жртве: 1) Миливоје (Тодор) Сушић, 1958; 2) Славко (Божидар) Шалипуровић, 1971; 3) Славко (Митар) Гордић, 1958; 4) Видоје (Милорад) Шалипуровић, 1961; 5) Зоран (Неђо) Лаловић, 1943; 6) Миодраг (Мијат) Глигоровић, 1956. и 7) Рајко (Радојко) Пантић, 1943.

26. СЕПТЕМБАР 1992.

Рогосија, мало српско село у Општини Власеница (34 становника српске националности) претрпело је жесток напад **26. септембра 1992.** Напад су извршиле околне муслиманске оружане снаге Армије БиХ са подручја Сребренице, Власенице, Коњевић Поља, Братунца, Церске и Касабе. Већина мештана и њихових заштитника поубијана је на најсуровији начин. О муслиманској бруталности уверили се, пре свих, припадници Милићке бригаде ВРС, који су успели да након великих напора, поврате село и покупе посмртне остатке покојника. Да је реч о масакру уверили су се и лекари Ратне болнице "Св. Никола" у Милићима. О томе се говори и у Трећем поднеску Владе САД од 10. 11. 1992, где се наводи да је један амерички писац слободне професије известио да је видео тела унакажених и мучених Срба изложених у српској православној цркви. Део тог извештаја гласи: "Нека тела су била угљенисана, на другима су прсти били одсечени на десној руци коју православци користе када се крсте, нека су била обрезавања као тотално понижење, некима су биле извађене очи, по свима су биле ране од ножа, главе су биле изударане толико да се нису могле препознати, руке и ноге поломљене и одсечене." Поводом овог нечувеног злочина, као и у случају два дана раније извршеног покоља у селу Подравање у сребреничкој општини, за време заседања светог Синода, огласили су се из Београда, посебним саопштењем, огорчени, али и немоћни: Синод Српске православне цркве и Његова Светост Патријарх господин Павле. Сва материјална добра која су затекли у Рогосији, муслимани су опљачкали и разорили.

Жртве: 1) Мирко (Милан) Продановић, 1961; 2) Милан (Станко) Станишић, 1960; 3) Неђо (Џвијан) Станишић, 1964; 4) Љубомир (Љубинко) Јурошевић, 1962; 5) Зоран (Милорад) Равњаковић, 1960; 6) Драгољуб (Милка) Деурић, 1964; 7) Миломир (Милисав) Продановић, 1966. и његов брат 8) Жарко (Милисав) Продановић, 1970; 9) Боро (Стјепан) Тешић, 1960; 10) Драгомир (Обро) Јаћимовић, 1949; 11) Чедомир (Миладин) Дошић, 1950; 12) Милован (Петар) Ковачевић, 1952; 13) Лука (Џвијетин) Мајсторовић, 1950; 14) Бошко (Миладин) Драгић, 1947; 15) Душан (Зарија) Ђурић, 1943; 16) Димитрије (Радисав) Алемпић, 1959; 17) Велимир (Митар) Мајсторовић, 1967; 18) Мићо (Љубомир) Митровић, 1947; 19) Рајко (Неђо) Ребић, 1958; 20) Милан (Радован) Мијић, 1952; 21) Раденко (Миладин) Секулић, 1962; 22) Горан (Гојко) Пејиновић, 1958; 23) Јадранко (Неђо) Шевкушић, 1961; 24) Александар (Бранислав) Дракулић, 1969; 25) Милан (Бранко) Вујичић, 1954; 26) Томислав (Рајко) Тешић, 1971; 27) Милан (Митар) Секулић, 1947. и 28) Ненад (Џвијан) Станишић, 1972.

27. СЕПТЕМБАР 1992.

Желеће, претежно српско село у Општини Жепче (Срба 388, Хрвата 15, муслимана 4, Југословена 4) на путу и железничкој прузи између Жепча и Зенице напале су оружане снаге антисрпске муслиманско-хрватске политичке и војне коалиције, односно Армије БиХ **27. септембра 1992.** Напад није био очекиван пошто су мештани српске националности овог села од почетка ратних сукоба били лојални сарајевским властима. За то време није регистрован ни један српски акт оружане побуне, наоружавања или непријатељства према муслиманским властима. Истина је једино да су се Срби месецима илегално исељавали и заштиту тражили у крајевима под контролом цивилних и војних власти РС. Желеће, само зато што је српско село, није одговарало ни муслиманима ни Хрватима. У току напада страдао је знатан број цивила српске националности, а њихова имовина опљачкана, спаљена и разорена. Наредних месеци трајали су стални сукоби муслимана и Хрвата, поред осталог и око власништва над селом и српском непокретном имовином у Желећој.

Жртве: 1) Данко (Љубан) Благојевић, 1957; 2) Новица (Милан) Благојевић, 1963; 3) Вељко (Ђорђе) Благојевић, 1912; 4) Анђа (Лазо) Благојевић, 1915; 5) Зорка (Џвијетин) Челебић, 1925. и њен син 6) Миленко (Маринко) Челебић, 1947; 7) Момчило (Нико) Челебић, 1936; 8) Илија (Саво) Ђокић, 1960; 9) Сретен (Лука) Ђуричић, 1931; 10) Здравко (Душан) Ђуричић, 1957; 11) Богосав (Бранко) Ковачевић, 1956; 12) Милован (Душан) Лукић, 1958; 13) Милан (Душан) Мишић, 1956; 14) Жељко (Чедо) Пејић; 15) Боро (Бошко) Станковић, 1970. и његова мајка 16) Милица Станковић, 1948; 17) Остоја (Џвијетин) Удовчић, 1920; 18) Стојанка Удовчић, 1915; 19) Милутин Ристић, 1949.

4. ОКТОБАР 1992.

Фаљеновићи, планинско мало село, пре заселак или катун, у вишеградској Општини са свега 11 становника (Срба 9, муслимана 2) било је веома лак плен за муслиманске нападаче. Фаљеновићи су нападнути око 7 часова **4. октобра 1992.** Акцију је извела једна од неколико локалних муслиманских јединица из састава Армије БиХ са подручја Вишеграда и Горажда у време офанзивних активности муслиманских оружаних снага против српских линија одбране. У нападу су страдале четири старије особе српске националности из породице Вуковић. Њихова имовина, скупљена летина и стока опљачкани су, а куће демолиране и остале некретнине спаљене.

**Масовни злочини муслиманских и хрватских снага над Србима,
1992 – 1995.**

Жртве: 1) Милан Вуковић, 1926. и његова супруга 2) Десанка Вуковић, 1932; 3) Василије (Илија) Вуковић, 1928. и његова супруга 4) Миљана Вуковић, 1929.

Збориште, углавном српско село у Општини Српски (Босански) Бродвећ раније нападано, поново је морало да се брани **4. октобра 1992.** Напад на Збориште извршиле су регуларне оружане формације Армије БиХ прикупљене и организоване у муслиманским и хрватским насељима босанске Посавине. Ово није први случај, поготово у овом делу БиХ, да једно село и у више наврата буде жртва муслиманских напада, убистава, пљачки и разарања. Поред седам уништених недужних српских живота, већег броја лакше и теже повређених мештана, село је претрпело и знатне материјалне губитке.

Жртве: 1) Маринко (Славко) Бабић, 1949; 2) Драгослав (Стјепан) Лазаревић, 1962; 3) Богдан (Веселко) Благоичевић, 1973; 4) Нинко (Душан) Илић, 1954; 5) Милан (Никола) Радановић, 1969; 6) Драган (Обрен) Жарић, 1966; 7) Петар (Вид) Катанић, 1954.

Православни храм Пресвете Богородице у селу Збориште.

5. ОКТОБАР 1992.

Факовићи, плодносно и богато подрињско погранично село према Србији у Општини Братунац са знатно бројнијим српским становништвом (Срба 115, муслимана 33) нападнуто је **5. октобра 1992.** Напад на Факовиће извршиле су јединице Армије БиХ формиране по околним муслиманским селима на подручју Братунца и Сребренице знатно пре почетка ратних сукоба у овом крају. Приликом напада убијено шеснаест лица српске националности. Напад је извршен у раним поподневним часовима док је већина чељади била заузета брањем кукуруза у пољима изван села. При упаду нападача у село велики број мештана рањен или заробљен. Заробљеници су одведени у затвор у Сребреницу, а српска имовина, поготово добар део прикупљене летине, пољоприврени алати, стока и живина опљачкани. Многе зграде и све остало што се није могло однети, муслимански нападачи су спалили и уништили. То су учинили и са српском православном црквом коју су оскрnavили, опљачкали и демолирали.

Жртве: 1) Божић (Радоје) Десанка, 1924; 2) Марковић (Милован) Олга, 1935; 3) Марковић (Милован) Славка, 1931; 4) Николић Ђуба, 1954; 5) Ђурић Данило, 1910; 6) Ивановић (Милан) Мирослав, 1973; 7) Марковић (Саво) Радоје, 1941; 8) Марковић (Стево) Радомир, 1939; 9) Николић (Милован) Петко, 1954; 10) Николић (Сретен) Милован, 1923; 11) Савић (Јово) Радован, 1965; 12) Суботић (Благоје) Миломир, 1959; 13) Ђокић (Драго) Милован, 1936; 14) Ђокић (Милета) Сретен, 1938; 15) Ђокић (Недељко) Ђоко, 1955; 16) Ђокић (Радован) Видоје, 1954; 17) Светозар (Сретен) Ђокић, 1965.

Бољевићи, Општина Братунац, велико српско село у плодној долини реке Дрине (415 становника) муслиманске снаге са овог подручја, припадници Армије БиХ, нападе су у исто време кад и суседне Факовиће **5. октобра 1992.** Том приликом убили су осам недужних углавном старијих особа које су, излажући опасности своје животе, остале у селу да хране стоку, скупљају летину и чувају своје и суседне куће и имања. Услед сталних насртаја и повремених упада муслимана на периферне делове села, који су се понављали од почетка њиховог терора на овом подручју, већина мештана, посебно жене и деца, благовремено су избегли углавном у Братунац, али добрим делом и у Србију, у суседне прекодринске граничне општине Љубовију и Бајину Башту. Бољевићи су после напада 5. октобра 1992. дуго били напуштено, опљачкано, пусто и спаљено српско село. Многе групе муслиманских цивила, њихове пљачкаше и паликуће: старце, жене и децу, у пљачкању Бољевића, као и осталих српских села, предводили су локални, сеоски руководиоци Странке демократске акције.

Жртве: 1) Миљана Деспотовић; 2) Петра (Милорад) Продановић, 1927; 3) Стојка (Јован) Стјепановић, 1922; 4) Станија Васић, 1930; 5) Радован (Срето) Ђукић, 1922; 6) Милутин (Љубисав) Ристић, 1940; 7) Зарија (Новица) Ристић, 1928; 8) Владан (Манојло) Васић, 1929.

8. ОКТОБАР 1992.

Шетићи у Општини Зворник. На српски део села (муслимана 656, Срба 83, Југословена 2), заселак Пантићи, извршен напад у праскозорје **8. октобра 1992.** Акцију су организовали и извели муслимани Шетића и околних муслиманских села Општине Зворник, бројни припадници оружаних формација Армије БиХ. У овом муслиманском погрому убијено је више жена, старих и немоћних лица српске националности који су се у време напада затекли у селу да би одржавали имања и хранили стоку. Већина њих се склонила и боравила у кући Михајла Пантића. Деца и остали, поготово млађи, мештани засеока Пантићи још у току лета су напустили своје домове и заштиту нашли у другим крајевима, а добрим делом и у СРЈ. Српска покретна имовина, покућство, обућа и одећа, храна и стока, опљачкани су и однети у муслимански део села. Остало разорено и попаљено. У акцији је учествовало преко сто муслиманских бораца и вишеструко већи број њихових рођака и пријатеља, цивила који су разнели и разорили имовину Пантића. У Шетићима су гранатирани: православна црква Светог Илије и Парохијски дом.

Жртве: 1) Михаило (Саво) Пантић, 1912; 2) Цвијета Пантић, 1910; 3) Деса Пантић, 1927; 4) Сава Пантић, 1920; 5) Љубица (Милан) Пантић, 1946; 6) Цвија Преловац, 1932. и 7) Босиљка (Никола) Лукић, 1927; 8) Цвија Сандић.

Малешићи, напад на ово претежно српско село у Општини Зворник (Срба 666, муслимана 69) извршен је истовремено са нападом на српски део села Шетићи, у раним јутарњим часовима **8. октобра 1992.** Акцију су предводили и злочине починили у највећој мери муслимани комшијског села Јусићи у сарадњи са вечим бројем наоружаних припадника Армије БиХ из околних села и општина настањених муслиманским становништвом. У нападу је, претежно на веома свиреп начин, убијено више мештана, бранилаца и цивила Малешића српске националности. Све што се могло однети, поготово, храна и стока, опљачкано је, а непокретности спаљене и разорене. У пљачки и уништавању стоке и имовине Срба овог села посебно су били активни муслимани,

жене, мало одраслија деца и старци, поменутог комшијског села Јусићи.

Жртве: 1) Здравко (Миладин) Милошевић, 1926; 2) Саво (Вељко) Видовић, 1937; 3) Михајло Перић, 1902; 4) Цвија Перић, 1907; 5) Љубица Перић, 1942; 6) Здравко Малеша, 1922; 7) непозната жена из села Змајевица која се затекла у гостима.

9. ОКТОБАР 1992.

Подграб, једно од нешто већих села у Општини Пале-Сарајево, мешовитог састава становништва (Срба 361, Хрвата 7, муслимана 327, Југословена 14, осталих 8). Српски део села постао је жртва муслиманских злочина **9. октобра 1992.** када је у српске засеоке Подграба изненада упало више терористичко-диверзантских група наоружаних муслимана Горажданске бригаде, припадника Армије БиХ. Том приликом су тихо, углавном хладним оружјем, убили четири цивилна лица српске националности овог села. Њихову покретну имовину опљачкали су, а куће и непокретну имовину разорили и спалили.

Жртве: 1) Дарко (Војислав) Короман, 1979. и његова мајка 2) Стојка (Рајко) Короман, 1951; 3) Петар (Срето) Грчић, 1949. и његова супруга 4) Костадинка (Аћим) Грчић, 1949.

16. ОКТОБАР 1992.

Грање (Срба 28), **Ћаћице** (Срба 67, муслимана 48) Општина Вишеград. У оба ова села, поред мештана, налазио се и велики број избеглица које су пристигле из током лета попаљених и освојених мањих српских енклава и села ове и суседних општина. Један од веома жестоких напада на српске браниоце Грања и Ћаћица, извршен је из муслиманског села Меремешље, **16. октобра 1992.** око поднева. Српске линије одбране одолеле су нападу и спасле залеђе и цивилно становништво од муслиманских покоља, плјачки и паљевина. На жалост, том приликом муслимани су заробили више бранилаца и рањеника које су потом наредних дана масакрирали. Врсте повреда нанете покојницима утврђене су када су 25. новембра исте године њихова тела размењена за живе муслимане и предата медицинским стручњацима и надлежним полицијским органима. Приликом идентификације и прегледа спољних повреда преузетих тела констатовано да су појединим жртвама огуљене главе и скинути скалпови, почупани зуби, одсечене уши, откинуте шаке, уста исечена до ушију, ископане очи, одсечене ноге и руке. По накнадном сведочењу неких заробљених муслиманских војника из овог краја за ова зверства поред ножева, секира, коса, мотика и другог алата, односно готово

**Масовни злочини муслиманских и хрватских снага над Србима,
1992 – 1995.**

свих врста хладног оружја, обилато је коришћена и моторна тестера.

Жртве: 1) Мирко (Чедо) Росић, 1967; 2) Горан (Рајко) Тушевљак, 1963; 3) Милан (Јово) Тешевић, 1958; 4) Душко (Миле) Зарић, 1968; 5) Маријан (Борисав) Марковић, 1961; 6) Милутин (Јово) Шијаковић, 1955; 7) Мира (Војислав) Шијаковић, 1949; 8) Милисав (Остоја) Цвркота, 1960; 9) Миливоје (Никола) Станојевић, 1961; 10) Љубинко (Петар) Давидовић, 1965; 11) Миломир Обрадовић; 12) Бранко Шимшић; 13) Слободан (Средоје) Танасковић, 1939; 14) Владан (Душан) Гавриловић, 1966; 15) Перо (Милош) Ковачевић, 1948; 16) Душко (Илија) Андрић, 1970; 17) Свето (Радоје) Шимшић, 1972.

19-20. ОКТОБАР 1992.

Скиповац, брдско и за локалне услове доста велико, углавном српско село у крају који је познат као Требава, састављено од два дела (Скиповац Доњи: Срба 457, Југословена 2, осталих 34 и Скиповац Горњи: Срба 474) у Општини Грачаница. Од почетка ратних сукоба Скиповац у више наврата из Малешиха и Сокола нападали локални муслимани припадници оружаних снага Армије БиХ. У свим тим нападима било је и жртава и разарања објеката. Најтежи напад на Скиповац догодио се **19-20. октобра 1992.** Том приликом убијено је више мештана српске националности, а знатан, ивични део села окупиран, опљачкан и разорен.

Жртве: 1) Марица (Лазо) Тешић, 1953; 2) Стево (Никола) Мићић, 1951; 3) Божо (Ђорђе) Илић, 1928; 4) Бранко (Лука) Петровић; 5) Радојка (Јован) Којић, 1928; 6) Јово (Божо) Савић, 1952; 7) Богдан (Чедо) Тешић, 1967; 8) Лазо (Милош) Топаловић, 1927; 9) Остоја (Обрад) Топаловић, 1943.

26. ОКТОБАР 1992.

Сарајево, међуградска аутобуска станица у **Илици** гранатирана минобацачким и топовским пројектилима **26. октобра 1992.** од стране артиљерије Армије БиХ са муслиманских артиљеријских положаја на Игману, из Храснице и Бутмира. Том приликом убијено је осам и рањено тридесет троје цивилних лица српске националности. Поред знатног броја жртава приликом гранатирања страдали многи стамбени, друштвени и пословни објекти. Ни на овај муслимански напад представници међународних организација и УНПРОФОР нису реаговали. Као и раније, међународни представници реагују само када војска

**Масовни злочини муслиманских и хрватских снага над Србима,
1992 – 1995.**

Републике Српске узврати, обично пропорцијално, истим бројем хитаца, на веома честе муслиманске артиљеријске или снајперске нападе по српским деловима Сарајева.

Жртве: 1) Жарко (Славко) Крешталица, 1965; 2) Милојка (Мило) Тамбур, 1954; 3) Ружица Мартиновић, 1967; 4) Слађан (Жарко) Гргић, 1978; 5) Бранка (Симо) Милошевић, 1952; 6) Наташа Квесич, 1968; 7) Томислав Милановић, 1958; 8) Здравко Шутало.

27. ОКТОБАР 1992.

Доња Махала у Општини Орашје, логор за Србе у овом великом хрватском селу (Хрвата 4165, Срба 22, муслимана 12, Југословена 11, осталих 15) налазио се у објектима основне школе и у шупи неког хрватског мештанина Мије Филиповића. Логор су организовали и обезбеђивали припадници Хрватског вијећа обране (ХВО) и регуларне јединице из Републике Хрватске. И овај, као и остали логори намењени лицима српске националности, били су верна копија нацистичких и усташких логора из времена Другог светског рата. Кроз логор у Доњој Махали прошло је неколико стотина лица српске националности, доведених са територије ове и суседних општина које су се већ налазиле у поседу хрватско-муслиманских оружаних формација. Неки од затвореника у овај логор су дошли из Славонског Брода, Босанског Брода, Оџака, и других места и логора из хрватске и босанске Посавине. Посете представника међународних хуманитарних организација и Црвеног крста нису битније утицале на режим живота у логору. Поред непрекидног злостављања, посебно млађих жена и девојака, колективног пребијања затвореника оба пола, изгладњавања, повремених убистава, зла коб је затворенике најтеже погодила **27. октобра 1992**, када су обесни стражари и иследници, играјући се и из задовољства, ради разоноде, у смеху, хладнокрвно, без употребе ватреног оружја, убили три лица српске националности.

Жртве: 1 Стојан (Раде) Кршић, 1963; 2) Бранко (Милутин) Горановић-Рацо, 1934; 3) Марко (Бранко) Горановић, 1940.

29. ОКТОБАР 1992.

Доња Лијеска, за домаће услове не тако мало, српско подрињско село у вишеградској општини (Срба 118) страдало у муслиманском нападу **29. октобра 1992**. Напад су извршиле оружане снаге, неке претенциозно назване, наводно мобилне и специјалне терористичко-диверзантске или "комбиноване" јединице локалних муслимана, припадника Армије БиХ. У

**Масовни злочини муслиманских и хрватских снага над Србима,
1992 – 1995.**

нападусу заробљена и убијена четири цивилна лица српске националности, а већи број мештана напустио је село са лакшим и тежим повредама које су им нанели нападачи. Покретна имовина, посебно резерве хране, прикупљена летина и стока опљачкани су и однесени у суседна муслиманска села, а куће и истала непокретна имовина попаљене и разорене.

Жртве: 1) Раде (Милован) Танасковић, 1958. његов брат 2) Владо (Милован) Танасковић, 1960. њихова сестра 3) Владанка (Милован) Танасковић, 1974; 4) Јово (Бранко) Самарџић, 1954.

Вечићи, село у Општини Котор Варош са верски мешовитим и различитим становништвом које више од половине чине муслимани (Срба 408, Хрвата 221, муслимана 1102, Југословена 1). Извесно време, у раздобљу од 24. 07. до 2.11. 1992, у селу се налазио логор за похватане српске цивиле са подручја ове и суседних општина. Према изјавама преживелих логораша, просторије затвора су се налазиле у подруму приватне кући Касима Хибића и у некој магази. Затвореници сведоче да су безразложно хапшени и за време боравка у логору били изложени најразноврснијим физичким и психичким злостављањима. У томе није било изузетака. Дана **29. октобра 1992.** у логору је на свиреп начин извршено убиство пет затворених лица српске националности.

Жртве: 1) Тихомир (Јован) Васиљевић, 1928; 2) Недељко (Маријан) Поповић, 1950; 3) Боро (Милоје) Лугић, 1955; 4) Ненад (Недељко) Новић, 1962; 5) Душан (Мило) Павловић, 1940.

МЕСЕЦ ОКТОБАР 1992.

Сарајево, Бистрик, ул. Париске комуне 12. Још неутврђеног датума, **месеца октобра 1992.** после дужег злостављања, масакрирана су три члана породице Вукана Одовића, мајка, кћи и син. Злочин је починила мања група припадника легалних муслиманско-хрватских полицијских или војних састава. Масакрирана тела женских жртава (мајке и кћерке) нађена су нешто даље од места становања у насељу Ступ, а посмртни остаци њиховог сина и брата код биоскопа "Кумровец". Породична имовина је опљачкана, а стан преузеле муслиманске власти.

Жртве: 1) Божана Одовић, 1931. њена кћи 2) Милка (Вукан) Одовић-Милица, 1951. и син Петар (Вукан) Одовић, 1954.

6. НОВЕМБАР 1992.

Каменица Доња и Каменица Горња (Срба 323, муслимана 2633, Југословена 22) српски засеоци, или подручја, ових углавном муслиманских села зворничке Општине, опколиле су у току ноћи локалне муслиманске оружане формације, припадници Армије БиХ, и освојили **6. новембра 1992.** Том приликом заробљени су многи Срби, браниоци ових заселака и чланови њихових породица. Колико је у овом погрому лица српске националности Каменице страдало, заробљено и масакрирано још увек је непознато. Цифре се крећу од 109 до преко 250 жртава. Војска Републике Српске вратила се на овај терен и ослободила Каменицу 16. фебруара 1993. Од тада се трага за несталим. Прво ископавање тела покојника извршено је 16. фебруара, потом 15. марта 1993. год. и наредних месеци. У седам заједничких гробница, углавном на локалитетима Глођанско Брдо, Козјак, Трешњица, Маскалића поток и Широки пут, пронађена су тела више десетина жртава. Али, нису сви могли да буду идентификовани. Тек кад буду пронађене још неоткривене гробнице, добиће се коначни резултати српског страдања почетком новембра 1992. Тим стручњака који је предводио познати др Зоран Станковић са ВМА из Београда, приликом ексхумације и идентификације покојника, утврдио је да су безмало све жртве претходно мучене и убијене на веома свиреп начин. О масакру су сведочила искасапљена тела и тела често без главе или појединих удова, ексери и гвоздене шипке у лобањама и грудима, ланци на зглобовима ногу и руку, лобање разбијене тупим предметима, одсечене мошнице, спаљени делови тела. Само три откопане жртве убијене су из ватреног оружја. За овај "подвиг" Насер Орић је са још девет од великог броја својих саучесника, Указом председника Председништва БиХ господина Алије Изетбеговића одликован највећим одликовањем за војне заслуге Републике БиХ "Златним љиљаном". Сва српска имовина у засеоцима Каменице опљачкана је и до темеља уништена.

Жртве: 1) Миладин (Игњат) Ашћерић, 1962; 2) Зоран (Јово) Бојановић, 1961; 3) Драгомир (Велимир) Божић, 1966; 4) Никола (Миладин) Чворић, 1963; 5) Саво (Перо) Ђокић, 1930; 6) Владо (Перо) Грабовица, 1950; 7) Радисав (Тимотије) Грабовица, 1950; 8) Ратко (Костадин) Илић, 1959; 9) Драган (Бошко) Јакшић, 1965; 10) Станко (Марко) Јовановић-Мишо, 1956; 11) Урош (Дамјан) Казановић, 1948; 12) Миодраг (Василије) Ковачевић-Мишо, 1959; 13) Драган (Стеван) Летић, 1964; 14) Српко (Војин) Лукић, 1955; 15) Радислав (Лазар) Мацановић, 1962; 16) Тришо (Микајло) Михајловић, 1959; 17) Марко (Јово) Милошевић, 1948; 18) Радомир (Милош) Павловић, 1974; 19) Бранислав (Душан) Петровић, 1958; 20) Горан (Златко) Пјанић, 1952; 21) Радомир (Рајко) Радић, 1950; 22) Радован (Стево) Савић, 1966; 23) Жарко (Богдан) Савић, 1949; 24) Мићо (Миливоје) Симић, 1953; 25) Ненад (Жарко) Стевановић, 1956; 26) Славко (Драго) Тијанић, 1970; 27) Зоран (Томо)

Урумовић, 1958; 28) Драгомир (Љубо) Јовановић, 1958; 29) Саво (Васо) Казановић, 1957; 30) Радан (Ђорђе) Павловић, 1967; 31) Мићо (Крстан) Тешић, 1968; 32) Велимир (Вељко) Јовановић, 1955; 33) Милан (Михајло) Продановић, 1953; 34) Ратко (Ненад) Продановић, 1944; 35) Миладин (Јово) Ложњаковић, 1958; 36) Раде (Бранислав) Марић, 1949; 37) Панто (Владо) Мијатовић, 1955; 38) Виктор (Младен) Савић, 1964; 39) Ђорђе (Владимир) Стевановић, 1952; 40) Богдан (Радивој) Радовић, 1952; 41) Кирило (Стеван) Стевановић, 1940; 43) Милорад (Милан) Видовић, 1966; 44) Владо (Петко) Ристановић, 1958; 45) Алекса (Џвијан) Савић, 1952; 46) Рајо (Џвијетко) Максимовић, 1953; 47) Милош (Желимир) Зеленовић, 1967; 48) Зоран (Неџо) Божић, 1964; 49) Милош (Ристо) Грабовица, 1974; 50) Борисав (Витомир) Михајловић, 1958; 51) Славко (Вукашин) Павловић, 1959; 52) Миладин (Божо) Недић, 1960; 53) Миладин Ћерић .

5-6. НОВЕМБАР 1992.

Млини, мање насеље у Општини Илијаш-Сарајево, страдало је у класичном, терористичко-бандитском упаду групе наоружаних муслимана из састава Првог корпуса Армије БиХ, који је извршен у току ноћи **5-6. новембра 1992.** Куће жртава, искључиво лица српске националности су опљачкане и опустошене. О овом злочину, као што је то и ранијих месеци био уобичајен случај у делу Сарајева под муслиманском окупацијом, дуго се ћутало. Злочин је прикриван и тада и касније, иако су починиоци злочина, убице и плачкаши, познати муслиманским властима. Основни мотив прикривања је био што су и овом приликом, као готово безброј пута пре тога, злочин починили наоружани представници легалних градских органа власти.

Жртве: 1) Далибор (Рајко) Вановац, 1974. његов брат 2) Велибор (Рајко) Вановац, 1969; 3) Слободан (Здравко) Вановац, 1951; 4) Лазар (Ново) Радосављевић, 1969; 5) Мирко (Никола) Радосављевић, 1970. У нападу рањено више лица.

7. НОВЕМБАР 1992.

Оловске Луке, велико село готово подједнаког броја српског и муслиманског становништа (Срба 405, муслимана 399, Хрвата 5, Југословена 15, осталих 3) у Општини Олово, која се све време рата, као и данас, налази у саставу муслиманско-хрватске федерације. Претходно планиран напад на српски део села извршили су **7. новембра 1992.** наоружани муслимани из самог села потпомогнути муслиманима из осталих насеља оловске, кладањске, власеничке и суседних општина овог краја. У нападу је страдало више лица српске националности.

Жртве: 1) Љубо (Крсман) Балотић, 1931; 2) Панто Божић, 1931; 3) Стеван (Раде) Вишњић, 1952; 4) Ненад (Милорад) Ђукић, 1963; 5) Срето (Вукан) Миличевић, 1937.

15. НОВЕМБАР 1992.

Кијево, (Општина Трново-Сарајево) претежно муслиманско, али и доста велико планинско село (Хрвата 1, муслимана 308, Срба 142) на Игману, а место муслиманског злочина српски заселак или локалитет **Простругана клада**. Напад локалних наоружаних муслимана, највероватније припадника Игманске бригаде Првог, односно Сарајевског, корпуса Армије БиХ, извршен **15. новембра 1992.** искључиво на српски део овог села. Том приликом убијено је више лица српске националности, посебно из породице Милидраг. Њихова имовина, стока, храна и прикупљена летина опљачкани су, а стамбени и привредни објекти уништени.

Жртве: 1) Ненад Бербик, 1937; 2) Петар (Јован) Крсмановић, 1950; 3) Божидар (Ђорђе) Милидраг, 1952. и његов отац 4) Ђорђе (Јовица) Милидраг, 1925; 5) Ранко (Митар) Милидраг, 1944; 6) Ратко (Алекса) Милидраг, 1939; 7) Алекса (Бошко) Млађен, 1934. и 8) Боро (Никола) Радоња, 1943.

16. НОВЕМБАР 1992.

Козаревина, мало и сиромашно планинско село у Општини Србиње у коме је живео нешто већи број српског становништва у односу на муслиманско (Срба 55, муслимана 36). Српски део села нападнут је и страдао **16. новембра 1992.** Напад на Козаревину извршиле муслиманске оружане формације са локалног подручја из регуларног састава Армије БиХ. Једине жртве муслиманског напада су три цивила српске националности, који су се затекли у селу да би хранили стоку и одржавали своја и суседна имања. Све српске куће, храну и стоку нападачи су опљачкали, а остало уништили.

Жртве: 1) Стака (Глигор) Пљеваљчић, 1924; 2) Војо (Мићо) Кулић, 1944. и 3) Јагош (Марко) Крсмановић, 1936.

25. НОВЕМБАР 1992.

Сарајево – Бућа Поток, (Општина Нови Град). Припадници Армије БиХ **25. новембра 1992.** извршили су ново мучко убиство недужног сарајлије, радника, српске националности и његових најближих, у њиховој властитој кући. Да би прикрили и овај, један од многих злочина над српским цивилима у граду, муслимани су

покојника неколико година касније у својим списковима за јавност лажно приказали као борца Армије БиХ из састава Првог корпуса, који је у борби против Војске Републике Српске погинуо у одбрани свог мултиетничког града. Пропустили су да бар помену, иако су знали, ко је провалио у кућу, поубијао укућане и опљачкао имовину покојника. О томе се у сарајевском затвору, у пред ухапшеним Србима хвалио Шкуљ Бењамин.

Жртве: 1) Боривоје (Рајко) Крајишник-Бора, металостругар, 1965; сестра 2) Борка (Рајко) Крајишник, 1966. и супруга 3) Јагода (Неџо) Крајишник-Јања.

28. НОВЕМБАР 1992.

Зелиња Горња или Зелиња Српска (Срба 802, Хрвата 2, Југословена 5, осталих 1) у Општини Градачац, нападнута је **28. новембра 1992.** Напад на село, разарања и убиства мештана српске националности извршили су наоружани локални муслимани из јединица Другог корпуса Армије БиХ. Покојници су страдали на Јеловој Гори приликом покушаја изласка из села. Зелиња Горња је разорена и опљачкана.

Жртве: 1) Благан (Вид) Илић, 1939; 2) Милан Васић; 3) Душан Перић, 1929.

12. ДЕЦЕМБАР 1992.

Вучиловац, једно од највећих српских села у Општини Брчко (Срба 674, муслимана 1, Југословена 11), напала је и окупирала 108. брчанска бригада из састава оружаних јединица Армије БиХ **12. децембра 1992.** Том приликом убијено је преко двадесет лица српске националности, чија су тела дуго остала несахрањена, разбацана по местима страдања: кућама и двориштима, путевима и јаругама кроз које су покушали да се спасу бегством од нападача. У Вучиловцу се у време напада затекао и изванредан, не мали, број српских избеглица из околних села који су доживели судбину својих домаћина и заштитника. Тела покојника су предата органима српских власти тек 30. јануара 1993. За то време су хрватско-муслиманске снаге опљачкале све што се могло однети или одвући тракторима и камионима, а остатак до темеља разорили и спалили. И ово српско село било је етнички очишћено, а тиме је и територија која се нашла у поседу хрватско-муслиманских оружаних формација и цивилних власти у Посавини проширена готово до максимума. У нападу је уништена и српска православна црква.

Жртве: 1) Крсто (Нико) Арсенић, 1907; 2) Гоја (Анте) Игњић, 1939; 3) Перо (Никола) Китић, 1951; 4) Мићо (Никола) Лукић, 1944; 5) Нетка (Мико) Лукић, 1928; 6) Ратко (Петар) Лукић, 1964; 7) Илија (Стево) Мајсторовић, 1937; 8) Миленко (Недељко) Мајсторовић, 1971; 9) Игњатије (Влајко) Арсенић, 1937; 10) Маринко (Петар) Маргетић, 1938; 11) Милан (Лазар) Маргетић, 1968; 12) Јоцо (Марко) Мишић, 1973; 13) Светислав (Димитрије) Митровић, 1968; 14) Слађан (Станиша) Никић, 1967; 15) Марко (Стеван) Николић, 1910; 16) Ружа (Јово) Николић, 1926; 17) Лазо (Ристо) Остојић, 1946; 18) Петра Остојић, 1910; 19) Панто (Стојан) Мајсторовић, 1944; 20) Марко Маргетић. (Од наведених жртава њих пет је заробљено, али су након скоро два месеца њихова тела врачена масакрирана. То су: Игњатије (Влајко) Арсенић, 1937; Илија (Стево) Мајсторовић, 1937; Нетка (Мико) Лукић, 1928; Марко (Стеван) Николић, 1910. и Петар Остојић, 1910.) (Мујо) Јусуфовић, 1948; Мате (Туњо)

14. ДЕЦЕМБАР 1992.

Сикирић, Општина Братунац, село са релативно равномерним бројем српског и муслиманског становништва (Срба 201, муслимана 241). Напад на српски део села **14. децембра 1992,** у раним јутарњим часовима извршиле су веома бројне муслиманске оружане формације Армије БиХ регрутоване из околних муслиманских насеља Братунца, Сребренице и осталих суседних општина. Српски део села опљачкан је и уништен, а велики број мештана убијен је веома свирепо, после заробљавања, углавном хладним оружјем. Приликом напада готово подједнако страдали су малобројни браниоци, као и мештани српске националности који су покушали да се одбране. После освајања, муслимани су опљачкали имовину, прикупљену летину, стоку и све што се могло однети. Остало су разорили и спалили. Село је потом месецима остало недоступно Србима који су у њему некада живели.

Жртве: 1) Живојин (Благоје) Илић, 1928; 2) Радојка (Коста) Илић, 1935; 3) Радован (Богосав) Митровић, 1948. и његов брат 4) Срећко (Богосав) Митровић, 1946; 5) Миломир (Богосав) Недељковић, 1940; 6) Љубисав (Обрад) Недељковић, 1925; 7) Ратко (Светислав) Недељковић, 1946; 8) Слободан (Миладин) Петровић, 1976; 9) Душан (Раде) Продановић, 1931; 10) Обренија (Миладин) Ранкић, 1934; Златан (Ранко) Симић, 1961; Живадин (Светолик) Симић, 1946; 11) Радисав (Светолик) Симић, 1939; 12) Гроздана (Василије) Симић, 1931; 13) Драгиша (Бранко) Стевановић, 1966; 14) Миломир (Љубисав) Танасић, 1939; 15) Милан (Петра) Танасић, 1957; 16) Обренија (Обрад) Тришић, 1931; 17) Новак (Срећко) Вуксић, 1931; 18) Милован (Максим) Симић, 1949.

Бјеловац у Општини Братунац, претежно српско село на обали Дрине (Срба 238, муслимана 51). Напад великог броја муслимана припадника Армије БиХ, углавном добровољаца из околних муслиманских села братуначке и сребреничке Општине, у некој врсти ланчаног похода на српска насеља која се дуж Дрине граниче са Србијом, извршен је истовремено кад и напад на Сикирић, у само праскозорје **14. децембра 1992.** И у овом селу регистрован је велики број жртава међу цивилним српским становништвом и њиховим браниоцима. Преживели мештани заштиту су потражили у Братунцу и преко Дрине у Србији. За прелаз реке једино, али и веома ризично средство, били су чамци. Српска покретна имовина у Бјеловцу, посебно стока, храна и летина је опљачкана, а непокретна имовина, куће и остале зграде домаћинства, разорена и уништена. Село је наредних неколико месеци остало пусто и у поседу муслиманских оружаних снага.

Жртве: 1) Богичевић (Миленко) Златан, 1975; 2) Цвијић (Илија) Миодраг, 1972; 3) Деспотовић (Витомира) Слободан; 4) Филиповић (Неђо) Стево, 1951; 5) Илић (Илија) Милисав, 1957; 6) Илић (Мићо) Милун, 1939; 7) Јовановић (Милош) Злата, 1911; 8) Јовановић (Милисав) Раденка, 1974; 9) Лукић (Радивоје) Вида, 1933; 10) Маринчевић (Новица) Мирослав, 1965; 11) Матић (Илија) Радивоје, 1937. и његове кћерке 12) Матић (Радивоје) Гордана, 1967. и 13) Матић (Радивоје) Снежана, 1965; 14) Миладиновић (Петко) Мирко, 1971. и његов брат 15) Миладиновић (Петко) Чедо, 1975; 16) Милутиновић (Чедо) Славко, 1963; 17) Недељковић (Ратко) Слободан, 1970; 18) Петровић (Крсто) Мирко, 1920; 19) Петровић (Милан) Мирко, 1972; 20) Савић (Остоја) Митар, 1954; 21) Танасић (Сретен) Радован, 1923; 22) Томић (Живојин) Рајко, 1955; 23) Тошић (Живорад) Милорад, 1972; 24) Тришић (Томислав) Зоран, 1968; 25) Десимир (Никодин) Матић, 1928.

**Масовни злочини муслиманских и хрватских снага над Србима,
1992 – 1995.**

*Село Бјеловац (Брајтунац), најаднуто 14. децембра 1992. године, када су
убијена 24 српска цивила. Међу њима Радивоје Мајић и двије његове
кћерке: Горана и Снежана Мајић*

Лозничка Ријека, у подрињској Општини Братунац. Село са доминантном српском већином (Срба 132, муслимана 22) нападнуто је истовремено кад и Сикирић и Бјеловац, у раним јутарњим часовима **14. децембра 1992.** Реч је о три суседна скоро повезана села на истој саобраћајници у долини реке Дрине, која су у том походу јединица Армије БиХ, састављених од муслимана Братунца, Власенице и Сребренице, савњена са земљом. И у овом случају подједнако су страдали браниоци и чланови њихових породица, изузев деце која су, као и у осталим селима, већ раније била склоњена у Братунац и Србију. Међутим, то је за Лозничку Ријеку, од почетка муслиманског терора на овом подручју, био већ други напад, пљачка и пустошење. После свега тога, прилике за спас и опстанак Срба у овом селу више није било.

Жртве: 1) Дамњановић (Видоје или Радивоје) Славомир, 1971; 2) Дамњановић (Светозар) Недељко, 1959; 3) Филиповић (Милисав) Драгољуб, 1942. и његов син 4) Филиповић (Драгољуб) Драган, 1962; 5) Јовановић (Петко или Петар) Милан, 1948; 6) Јокановић (Петар) Ђоко, 1956; 7) Јовановић (Веселин) Милош; 1928; 8) Кнежевић (Војислав) Жељко, 1966; 9) Лукић (Чедо) Кристина, 1948; 10) Милковски (Николче) Бојан, 1938; 11) Петровић (Божидар) Млађен, 1958; 12) Петровић (Богдан) Миодраг, 1948; 13) Станковић (Рајко) Раденко, 1972; 14) Симић (Илија) Ратко, 1951; 15) Тодоровић (Крсто) Божо, 1949; 16) Вучетић (Саво) Радован; 1943. и син 17) Миленко (Радован) Вучетић, 1975;

Брана Бачићи, српско село (Срба 263) на подручју месне заједнице Кравица, Општина Братунац, цело лето налазило се на мети оружаних напада и сталних оружаних провокација из околних муслиманских села Церске, Касабе, Коњевић Поља, Глогове, Побуђа. До најтежег напада на Брану Бачиће дошло је **14. децембра 1992.** Акцију су извеле муслиманске оружане јединице из састава Церско-Сребреничке оперативне групе, Армије БиХ, под командом милиционера Насера Орића. После тешких борби село се углавном одбранило, али је у одбрани села живот изгубило више лица српске националности.

Жртве: 1) Рајко (Живојин) Томић, 1955; 2) Душан (Милорад) Петровић, 1936; 3) Васиљ (Петар) Тодоровић, 1955; 4) Ратко (Марко) Дадић-Бато, 1954; 5) Славко (Неђо) Илић, 1939.

18. ДЕЦЕМБАР 1992.

Снагово, у Општини Зворник. Село са знатно бројнијом српском популацијом (Срба 396, муслимана 97, Југословена 2, осталих 2) напале су **18. децембра 1992.** и у веома кратком временском периоду запоселе локалне муслиманске оружане формација Армије БиХ. Акција запоседања српског Снагова извршена је у оквиру знатно ширих офанзивних планова и подухвата Другог, или Тузланског, корпуса Армије БиХ. Муслиманске јединице су напад на Снагово извеле из околних муслиманских села зворничке општине, као што су: Самари, муслиманско Снагово, Каменица, и др. Приликом окупације села, и у заседи у којој је сачекано једно теретно возило са више путника цивила, убијено је и масакрирано више мештана српске националности. Већина стамбених зграда, као и привредних објеката домаћинстава, посебно у засеоцима Грујићи, Ашћерићи, Драгићи и Обреновићи, спаљена је и разорена. Све је у селу опљачкано и као ратни плен пренето у муслиманска села. Остало спаљено и разорено.

Жртве: 1) Милка (Ристо) Обреновић, 1933; 2) Савка (Станко) Обреновић, 1938; 3) Велизар (Милорад) Јасиковца, 1968; 4) Нада Влацић; 5) Бошко Тасић; 6) Драган Тасић.

19. ДЕЦЕМБАР 1992.

Јошаница, подручје доста велике месне заједнице или, боље речено, један крај Општине Србиње, назван по истоименој речици Јошаници притоци Дрине. Углавном српска територија на којој се

налази више мањих села и заселака: Брајковићи (Срба 29, без муслимана), Богавићи (Срба 81, без муслимана), Црнетићи (Срба 48, муслимана 76), Шкобаљи (Срба 91, муслимана 8), потом и бројни засеоци као што су Гапићи, Хоџићи, Оштрице, Баждари, Бјелице, Медановићи, Острмци, др. У току припрема за напад, подручје Јошанице су опколиле добро наоружане и веома бројне муслиманске снаге, припадници Армије БиХ. Напад је извршен изненада на **св. Николу, 19. децембра 1992**. Свети Никола је био и крсна слава многих Срба, мештана наведених села којима су тог дана увелико стизали гости, рођаци и пријатељи из Србиња и околних села. Напад је започео у време када је већина Срба Јошанице дочекивала госте, почињала славље, или била у гостима. Акција је трајала цео дан, до сумрака и касних поподневних часова. За то време муслимани су освојили и похарали сва српска села, а већину мештана, међу њима много жена, деце и стараца, поубијали, често на веома свиреп начин, хладним оружјем. Многе жртве су спаљене и изгореле са својим кућама, подједнако домаћини као и њихови гости. Мали број оних који су покушали да побегну, наилазили су на муслиманске заседе и ту су заувек остали. После овог масакра, у Јошаници је остало свега око 20 лица српске националности, али без услова за живот, а на крају су и они морали да напусте опустошени завичај. Касније заробљени учесник ове акције, Асим (Хаџан) Хајдаревић, 1949. из Коловарица, Општина Горажде, дао је исказ да је наређење које је издао Расим Корјенић, из Јошанице, један од команданата акције, гласило да се све попали, и све живо уништи. Наведени Расим Корјенић је пренео наређење које је добио од свог претпостављеног Заима Имамовића. О овом злочину је писао и лондонски *Тајмс*, али знатно касније, тек 23. септембра 1993, а извештач ББС-ија је исказ још једног од нападача, извесног Шабана Куртовића, припадника 3. батаљона Прве дринске дивизије кога су јуна 1993. заробиле снаге Војске Републике Српске. По изјави овог заробљеника репортеру ББС-ија Срби се нису бранили, нису пуцали и муслимани у походу на Јошаницу нису имали људских губитака.

Жртве: 1) Вишњић (Миладин) Вукола, рођ. 1940; 2) Вишњић (Младен) Олга, 1962; 3) Вишњић (Василије) Зорка, 1929; 4) Вишњић (Саво) Стојка, 1924; 5) Вишњић (Бошко) Влатко, 1972; 6) Вишњић (Павле) Вукадин, 1928; 7) Вишњић (Милун) Гоја, 1948; 8) Вишњић (Бошко) Зора 1969; 9) Вишњић ((Вукадин) Милан, 1958; 10) Вишњић (Тодор) Раде, 1938; 11) Вишњић (Бошко) Ранка, 1967; 12) Вишњић (Василије) Томо, 1947; 13) Вишњић (Драгољуб) Драгана, 1983; 14) Вишњић (Вукајило) Драгољуб, 1953; 15) Вишњић (Драгољуб) Дражен, 1986; 16) Вишњић (Ђоко) Јела, 1942; 17) Стојановић (Василија) Гојка, 1953; 18) Давидовић (Ђорђа) Бранко, 1932; 19) Давидовић (Перо) Даница, 1928; 20) Давидовић (Милосав) Новица, 1956; 21) Давидовић (Ђорђе) Милосав, 1930; 22) Грујичић ((Јово) Сreto, 1937; 23) Грујичић (Саво) Вукосава, 1928; 24) Грујичић (Неђо) Марко, 1966; 25) Грујичић (Јово) Неђо,

1930; 26) Грујичић (Алекса) Стана, 1931; 27) Јегдић (Ненад) Радомир, 1940; 28) Јегдић (Ђорђе) Миља, 1926; 29) Јегдић (Неђо) Влатко, 1938; 30) Јегдић (Перо) Милева, 1950; 31) Шкипина (Бранко) Миле, 1953; 32) Стевановић (Митар) Миланка, 1940; 33) Мићевић (Гојко) Новак, 1954; 34) Кулић (Милован) Ристо, 1929; 35) Кулић (Мићо) Славојка, 1942; 36) Кулић (Драган) Стана, 1931; 37) Кулић (Марко) Винка, 1943; 38) Кулић (Симо) Владо, 1936; 39) Кулић (Перо) Данило, 1919; 40) Кулић (Алекса) Перо, 1939; 41) Кулић (Игњат) Перса, 1937; 42) Кулић (Владо) Стоја 1927; 43) Благојевић (Светислав) Драгомир, 1954; 44) Благојевић (Бранко) Лазар, 1939; 45) Благојевић (Миле) Мирослав, 1968; 46) Благојевић (Млађен) Радомир, 1948; 47) Благојевић (Перо) Ристо, 1938; 48) Михајловић (Неџо) Момир, 1953; 49) Ивановић (Саво) Милосав, 1933; 50) Иконић (Милош) Славиша, 1969; 51) Марковић (Рајко) Миодраг, 1960; 52) Кулић (Миле) Мирослава, 1967; 53) Радовић (Ристо) Миливоје, 1947; 54) Тановић (Зоран) Данка, 1990; 55) Радислав Јагодић; 56) Стана (Ђоко) Мићевић, 1931; 57) Жарко (Лазар) Муминовић, 1960; 58) Милутин Пејовић; 59) Стана (Митар) Пљеваљчић, 1928; 60) Никола (Владо) Стојановић, 1913.

23. ДЕЦЕМБАР 1992.

Цикотска Ријека, у атару српског села Шадићи Горњи (Срба 228, Југословена 2), Општина Власеница. Дана **23. децембра 1992.** у заседи, пресретнут је камион којим је путовало више цивилних лица и са њима неколико припадника војске Републике Српске. Возило се налазило и кретало на српској територији и изван зоне непосредних ратних дејстава. Заседу су поставили припадници неке мање терористичко-диверзантске јединице из састава Другог корпуса оружаних снага Армије БиХ. По избору места за заседу и њиховом не опаженом кретању, могло се закључити да се ради о борцима мештанима, регрутованим највероватније из околних муслиманских села са подручја Власенице, Церске, Кладња, Сребренице...

Жртве: 1) Драган (Милош) Ђурић, 1953; 2) Драган (Боривоје) Радуловић, 1963; 3) Богдан (Млађен) Николић, 1956; 4) Ратко (Ристо) Миликановић, 1953; 5) Радослав (Данило) Станић, 1946; 6) Миленко (Милорад) Остојић, 1944; 7) Радивоје (Никола) Копривица, 1953; 8) Видослав (Јово) Јурошевић, 1955; 9) Саво (Владо) Лазаревић, 1963; 10) Станко (Владо) Лазаревић, 1966; 11) Срето (Перо) Крстић, 1948; 12) Младен (Ненад) Татомировић, 1956.

1993.

7. ЈАНУАР 1993.

Јежестица, у Општини Братунац. Ово чисто српско и доста велико село, поново је доживело трагедију на православни **Божих**, **7 јануара 1993**. И у овом нападу, као и у оном од 8. августа 1992, страдао је велики број мештана Јежестице. Реч је, пре свега, о цивилним лицима српске националности и њиховим најближим који су покушавали да одбране село. У походу на Јежестицу, као и у време Првог и Другог светског рата, предњачили су муслимани суседног села Јаглићи, а са њима и становници осталих околних муслиманских села који су још од пролећа 1992. били сврстани у оружане формације познате као Патриотска лига, Зелене беретке и остале јединице оружаних снага Армије БиХ. После овог њиховог похода Јежестица је спаљена, скоро савњена са земљом, опљачкана и опустошена не само од војника, већ још више од чланова њихових породица, односно муслиманских цивила са подручја Јаглића, Церске, Глогове, Побуђа, Коњевић Поља, Касабе и других околних, углавном мањих муслиманских села и заселака братуначке и суседних сребреничке и власеничке општине.

Жртве: 1) Видосава (Микаила) Тришић, 1946; 2) Радојко (Љубомир) Богичевић, 1954; 3) Војислав (Љубомир) Богичевић, 1949; 4) Мило (Стојан) Јокић, 1926; 5) Радомир (Вујадин) Јовановић, 1959; 6) Ратко (Драгомир) Миладиновић, 1959; 7) Ђорђо (Драгомир) Миладиновић, 1958; 8) Недељко (Милорад) Милановић, 1937; 9) Драган (Недељко) Милановић, 1970; 10) Милован (Ристо) Остојић, 1949; 11) Митар (Ристо) Остојић, 1934; 12) Крстивоје (Владимир) Ђукановић, 1935; 13) Бошко (Милош) Ђукановић, 1928; 14) Невенка (Ристо) Ђукановић, 1946; 15) Драго (Павле) Лазих, 1913; 16) Гордан (Џвијетин) Николић, 1958; 17) Иван (Владимир) Ђукановић, 1954.

Кравица, чисто српско село у Општини Братунац (Срба 353, осталих 4), а под истим називом и веома познато и подручје које сачињава више српских села и заселака: Брана Бачићи (Срба 263), Бањевићи (Срба 38), Мандићи, Мратинци (Срба 218, муслимана 70), Поповићи, Липеновићи (Срба 235, Југословена 3), Побрђе (Срба 196, муслимана 50), Кајићи, Оправдићи (Срба 434) и др. У тим селима живело је око 2000 становника српске националности. Од почетка сукоба у овом делу Подриња та српска села су, као и за време Другог светског рата, нападали муслимани

**Масовни злочини муслиманских и хрватских снага над Србима,
1992 – 1995.**

из Сребренице, Церске, Побуђа, Коњевић Поља, Глогове, Јаглића, Касабе, безмало из свих муслиманских насеља братуначке, сребреничке, зворничке и власеничке општине. Оружане провокације и напади понављали су се скоро сваког дана, али, свакако најжешћи, претходно добро припремљен и организован напад веома јаким муслиманских снага од преко 3000 бораца, извршен је на православни Божић, **7. јануара, 1993.** Том приликом су страдала сва кравичка српска насеља и убијени многи мештани из тих села. Оскрнављена је и опљачкана српска православна црква. Тела већине страдалника из тог напада проналажена су, смрзнута, по околним шумама и јаругама и извлечена током целе зиме. Насер Орић, командант ове акције, истражитељима Хашког трибунала о случају Кравице изјавио је: " И једни и други су гинули ту... Сељане нико није помицао, остављени су да трухну, нико се није обазирао на унакажене лешеве који су лежали око пута и између кућа. Данима после напада жене и мушкарци из Сребренице и Церске враћали су се у Кравицу, носећи све што се могло употребити." И то је било тачно. Муслимани, подједнако цивили: жене, деца и старци, као и војници, пљачкали су и разарали по Кравици све што су стигли и то је трајало више од два месеца. Званична сахрана жртава кравичке трагедије обављена је знатно касније, после ослобађања овог подручја и повратка Срба у Кравицу и остала села овог краја. Срби су се вратили у Кравицу тек 16. марта 1993, а до тада су коначно сакупљена и тела многих недужних кравичких жртава. Сахрањени су 22. марта 1993. на српском братуначком гробљу.

Жртве: 1) Негослав (Микаило) Ерић, 1912. Кравица; 2) Крстина (Никола) Ерић, 1914. Кравица; 3) Милован (Тодосије) Николић, 1946. Кравица; 4) Ристо (Коста) Поповић, 1920. Кравица; 5) Костадин (Ристо) Поповић, 1947. Кравица; 6) Мара (Васо) Божић, 1909. Мандићи; 7) Стево (Стојан) Божић, 1951. Мандићи; 8) Крсто (Душан) Лазић, 1933. Брана Бачићи; 9) Миладин (Драго) Момчиловић, 1935. Оправдићи; 10) Васо (Марко) Николић, 1920. Брана Бачићи; 11) Митар (Џвијан) Николић, 1927. Кајићи; 12) Љубица Обачкић, 1918. Мратињци; 13) Танкосава (Васиљ) Стевановић 1938. Брана Бачићи; 14) Владимир (Стојан) Стојановић, 1915. Брана Бачићи; 15) Стојан (Митар) Јовановић, 1948. Кравица.

Братунац 1993. године: сахрана српских цивила из Кравица страдалих од муслиманских екстремиста

Шиљковићи Општина Братунац. Релативно мало српско село у месној заједници Кравица (90 становника српске националности) најжешћи напад муслимана овог краја, припадника Армије БиХ, доживело је, као и цео тај крај, на српски Божић, **7. јануара 1993.** И поред јуначке и пожртвоване одбране малобројних мештана, село је окупирано и уништено. Многи људи, браниоци и чланови њихових породица, су изгинули. Њихова имовина, покућство, стока, резерве хране, алати и пољопривредна оруђа опљачкани, а куће и остала непокретна имовина спаљени и разорени. Тела знатног броја покојника дуго су била недоступна породицама и скоро цео зимски период до средине марта остала несахрањена. Село Шиљковићи је опљачкано и опустошено, тих зимских месеци по свему је делило трагичну судбину Јежестице и Кравице и највећег броја српских села братуначке Општине.

Жртве: 1) Радоје (Радована) Павловић, 1934; 2) Миладин (Душан) Долијановић, 1963; 3) Лазар (Костадин) Веселиновић, 1935; 4) Станоје (Станко) Ђокић, 1942; 5) Миладин (Радован) Стевановић, 1943; 6) Васкрсије (Ђорђе) Радовић, 1956; 7) Драган (Радосав) Радовић, 1968; 8) Раденко (Љубо) Радовић, 1974; 9) Новица (Слободан) Богичевић, 1976; 10) Слободан (Јован) Богичевић, 1945; 11) Миле (Саво) Савелић, 1964; 12) Божо (Драго) Радовић, 1943. 13) Вишњић (Тодор) Ратко, 1949; 14) Пајкан (Пајо) Гаврић, 1963.

8. ЈАНУАР 1993.

Занаглина (66 становника Срба) и **Доње Равно** (Срба 179, муслимана 77) српска села у општини Купрес. Претходни напад на ова села изведен је скоро пре годину дана и то је, уз познати злочин у Сијековцу, био почетак страдања и покоља Срба у БиХ. Тада су се, уз помоћ паравојних хрватских и муслиманских локалних јединица, на Купрешку висораван инфилтрирале веома бројне оружане формације из Републике Хрватске. Поновно страдање Срба ова два села догодило се у Занаглијској шуми приликом коначног истеривања Срба и на велики православни празник **други дан Божића, 8. јануара 1993.** Заседу која је сачекала камион са великим бројем цивила српске националности, који су бегали из својих села организовала је терористичко-диверзантска група из Дувна-Томиславграда. И ова јединица је, највероватније, припадала Армији БиХ, али постоји могућност и да је из самосталног састава ХВО. У пресретнутом и изрешетаном аутобусу убијено једанаест путника. После два страдања за непуну годину дана, и ова два села, можда последња српска села на Купрешкој висоравни, су етнички очишћена, опљачкана и опустошена.

Жртве: 1) Остоја (Гојко) Челебић, 1956; 2) Радмила (Јово) Јарчевић, 1973; 3) Душанка (Томо) Јарчевић, 1934; 4) Ристо (Михаило) Лугоња-Канаринац, 1939; 5) Михајло (Душан) Драгољевић, 1961; 6) Момир (Илија) Драгољевић, 1972; 7) Богољуб (Жарко) Лугоња, 1933; 8) Цвијо (Тривун) Драгољевић, 1956; 9) Бранко (Светко) Лугоња, 1957; 10) Маринко (Симо) Контић, 1923; 11) Анђа (Марко) Јарчевић, 1948.

9. ЈАНУАР 1993.

Мостар, градско насеље, а место муслиманско-хрватског злочина је породична кућа угледног грађанина српске националности Луке Вуковића, у улици Пут прекоморских бригада бр. 139. Злочин се догодио за време празника, трећег дана православног Божића, на св. Стефана, **9. јануара 1993.** У многим српским породицама се великомученик св. Стефан слави као крсна слава. Жртве овог тешког злочина су четири члана породице Вуковић који су се тог празничног дана налазили у кући. Масакр су извршили припадници локалних власти. Имовина жртава је опљачкана, а велика двоспратна зграда површине преко 300 м. квадратних после убиства и пљачке, минирана и разорена.

Жртве: 1) Десанка (Томо) Вуковић-Деса, 1917; 2) Дивна (Момчило) Вуковић-Сека, 1948; 3) Љубица (Јово) Вуковић-Љуба, 1927; 4) Лука (Бранко) Вуковић-Лујо, 1941.

16. ЈАНУАР 1993.

Скелани са бројним околним српским селима и засеоцима: Ћосићи, Костоломци (Срба 234), Кушићи, Жабоквица (Срба 589, муслимана 52), Топлица (Срба 254, муслимана 13), Бујаковићи (Срба 166, муслимана 7), Језеро, Калиманићи (Срба 289, муслимана 105), Стублови и др. у Општини Сребреница нападнути су у раним јутарњим часовима **16. јануара 1993.** Напад су извршиле веома бројне муслиманске оружане формације регрутоване са подручја Сребренице, Братунца и Власенице, припадници Армије БиХ. Тога дана евидентирано преко 90 рањених и повређених и преко шездесет свирепо убијених становника српске националности. До вечерњих часова муслимани окупирали безмало цело ово подручје, а многи мештани потражили су спас бекством преко јединог моста на реци Дрини који су муслимани држали под сталном унакрсном ватром и на коме је убијено и рањено више десетина лица. Сви који су успели да се извуку из својих нападнутих села настојали су да се пребаце на територију СРЈ и Србије и склоне у Бајину Башту и околна српска села која су била под заштитом југословенске полиције и војске. Међутим, у домету муслиманских граната нашли су се и Бајина Башта и околна подрињска села у суседној Србији. И ту је било разарања и повређених мештана. Избијањем припадника Армије БиХ на југословенску границу и један од најзначајнијих хидроенергенских објеката у овом делу Балкана постала су угрожена сва низводна насеља и на једној и на другој обали реке. Разарањем бране еколошка катастрофа би се надвила над десетинама села и многим градовима Србије и БиХ која су се налазила низводно од ходросистема Бајина Башта (са босанске стране: Скелани, Братунац, Бајина Башта, а са србијанске: Љубовија, Мали Зворних, Лозница...). То је захтевало хитну интервенцију и Војске Југославије. Кад су муслимани одбачени на своје полазне положаје и удаљени од хидроцентрале и бране престала су дејства војске Југославије и она се вратила на своју територију. Тада су и Срби могли да сагледају последице овог муслиманског напада и релативно кратког присуства у Скеланима и околним српским селима. Последице су биле катастрофалне. Поред великог броја убијених и још већег броја рањених, од којих су неки на крају ипак издахнули у болницама, опљачкана су, спаљена и до темеља разорена сва поменута српска насеља. Није поштеђена ни српска православна црква, и она је поделила судбину страдалих Срба скеланског краја.

Жртве: 1) Новак (Радисава) Ракић, 1953; 2) Драгомир (Јово) Ракић, 1953; 3) Миломир (Јово) Ракић, 1957; 4) Радиша (Славко) Ракић, 1961; 5) Драгомир (Марјан) Ракић, 1940; 6) Миле (Дико) Ивановић, 1952; 7) Предраг (Мило) Ивановић, 1973; 8) Желимир (Милутин) Ивановић, 1968; 9) Жарко (Миленко) Павловић, 1938; 10) Милорад (Чедо) Трифуновић, 1958; 11) Богдан (Јово) Живановић, 1927; 12) Добринка (Михаила) Живановић, 1923; 13)

Тадија (Милорад) Ракић 1930; 14) Дамјан (Жико) Максимовић, 1934; 15) Анђелко (Светозар) Павловић, 1914; 16) Видосава Трифуновић, 1915; 17) Небојша (Предраг) Илић, 1969; 18) Марко (Саво) Милановић, 1954; 19) Алекса (Дражо) Глигић, 1968; 20) Шћепо (Симо) Јањић, 1947; 21) Симо (Перо) Јањић, 1948; 22) Владо (Саво) Мијатовић, 1966; 23) Милан (Милош) Миловановић, 1967; 24) Милун (Раденко) Марковић, 1970; 25) Анђа (Симо) Јањић, 1927; 26) Гордана (Остоја) Секулић, 1966; 27) Александар (Томислав) Димитријевић, 1987; 28) Радисав (Томислав) Димитријевић, 1984; 29) Драган (Јован) Димитријевић, 1965; 30) Радован (Драган) Симић, 1966; 31) Драгоје (Бориша) Милошевић, 1960; 32) Миленко (Петар) Миловановић, 1941; 33) Радивоје (Стојан) Николић, 1952; 34) Миленко (Војислав) Николић, 1940; 35) Петко (Мићо) Тодоровић, 1940; 36) Филип (Ђорђе) Живановић, 1931; 37) Стојан Живановић, 1925; 38) Милојко (Анђелко) Јаковљевић, 1957; 39) Саво (Милован) Максимовић, 1932; 40) Роса Неђић, 1933; 41) Владислав (Лазар) Ристић, 1947; 42) Радивоје Митровић, 1942; 43) Милија (Митар) Јаковљевић, 1957; 44) Мирко (Максим) Митровић, 1939; 45) Миленко (Милан) Јаковљевић, 1946; 46) Новак (Цветко) Ристић, 1951; 47) Илија Милановић, 1922; 48) Радо Ристић, 1920; 49) Душанка Милановић, 1920; 50) Миленија (Петко) Јанковић, 1963; 51) Миленко (Станоја) Тодоровић, 1928; 52) Никола (Јово) Живановић, 1921; 53) Радинка Митровић, 1946; 54) Миленка Ристић, 1930; 55) Иванка (Милорада) Ристић, 1950; 56) Митра (Новак) Ристић, 1974; 57) Мићо (Новак) Ристић, 1977; 58) Мирко (Радисав) Ракић, 1925; 59) Радосава Ковачевић, 1915; 60) Илинка Благојевић, 1914. и 61) Даринка Митровић, 1922.

26. ЈАНУАР 1993.

Брђани, село мешовитог српско-муслиманског становништва (Срба 252, муслимана 183) у општини Коњиц. Српски део села напала је полиција и војска Армије БиХ **26. јануара 1993.** Овом акцијом је коначно Општина Коњиц етнички очишћена од српског становништва и српских насеља. Од тада Коњиц припада само муслиманима и Хрватима, који су у међувремену међусобно заратили не само у борби за превласт над Херцеговином, већ и у борби за опљачкану српску имовину и српску територију. У Брђанима су се затекли само они малобројни Срби који ни по цену живота нису хтели да напусте своја огњишта и који су веровали да их стари познаници и суседи неће поубијати. Нажалост, то се није обистинило. Убијени су у кући Рајка Драганића. И ово село је опљачкано и разорено. Разорена је и капела на православном гробљу, а многи надгробни споменици поломљени.

Жртве: 1) Биљана (Петко) Драганић, 1958; 2) Бошко (Алекса) Драганић, 1923; 3) Милица (Саво) Драганић, 1954; 4) Никола

(Трифко) Манигода, 1934. (Без Николе Манигоде. Он није у пријави.)

14. ФЕБРУАР 1993.

Поникве, релативно нешто веће село (Срба 158, Југословена 7, осталих 2) у Општини Чајниче напали су **14. фебруара 1993.** наоружани муслимани, највероватније регрутовани из околних муслиманских насеља са подручја чајничке, рогатичке, вишеградске и горажданске општине, припадници Армије БиХ. Јединица нападача, јачине око 500 војника, до српских села Општине Чајниче провукла се из Горажда преко југословенске, односно црногорске, границе и територије (подручје општине Пљевља). Тиме је изненадила незаштићене мештане, више српских села која су им била на путу. Приликом напада, посебно у насељу Тројан, убили шеснаест цивилних лица српске националности, многе од њих масакрирали хладним оружјем, а не мали број похватаних мештана (највише са презименом или из породице Машић), одвели у неке "сабирне центре", односно раније формиране логоре у Горажду, где им се изгубио траг. Дуго су српску страну уцењивали и обмањивали да ће пустити затворенике не само из Поникава, већ и из Гламочевића и Бучковића, уколико им се у наредних пар седмица за размену да одговарајући број муслимана. Српска страна није могла да удовољи уцени јер нису имали ни "сабирне центре", ни логоре ни затворене муслимане. Затечену српску имовину и скромне залихе хране из Тројана, односно Поникава, муслимани су опљачкали, однели својим кућама, а што нису могли однети разорили су и спалили. (Према неким доста убедљивим тврдњама из тог времена, напад на више села општине Чајниче 14. фебруара 1993, убиства и заробљавање доста великог броја мештана, био је узрок што су припадници једне српске јединице самовољно у Увцу, општина Штрпце, из воза извели 19 путника муслимана и понудили их за размену. До размене није дошло јер муслимани нису, према ранијем обећању, ослободили затворене Србе. Видевши да су обманути и да су српски затвореници највероватније поубијани, уследила је освета. Стрељани су, такође недужни, муслимани из воза. Од тада се са овог подручја као нестало води више лица српске националности. Можда су то жртве које су муслимани прво живе понудили за размену, а касније поубијали и зато одустали од размене. Још је у току процес Србима који су учествовали у хапшењу и стрељању муслимана из воза.)

Жртве: 1) Душанка Машић, 1943; 2) Бранко Машић-Брано; 3) Ивана Машић, 1987; 4) Његош Машић; 5) Полка Машић, 1963; 6) Трифко (Љубо) Дачевић, 1939; 7) Божо (Петар) Дачевић, 1934; 8)

Станојка Дачевић-Станија, 1934; 9) Душко (Илија) Катана, 1955; 10) Вучко Ковачевић; 11) Стево (Мирко) Ковачевић, 1941; 12) Чедо Поповић; 13) Душан (Јевто) Чокорило, 1948; 14) Даринка Пјевић, 1923; 15) Жељко (Гојко) Машић, 1979; 16) Мирослав (Радомир) Крнојелац 1951.

Гламочевићи, мешовито село са знатно већим бројем мештана српске националности (Срба 70, муслимана 20), односно у највећој мери његов српски заселак Млакве, у Општини Чајниче, нападнуто је у раним јутарњим часовима **14. фебруара 1993.** Напад је извршен неочекивано са територије СРЈ, односно Црне Горе одакле су дошли наоружани припадници Армије БиХ, јачине преко 200 војника, претходне године добровољно регрутованих из околних муслиманских насеља Чајничка и суседних општина. Приликом напада на Гламочевиће и запоседања српског засеока Млакве масакрирано је шест цивилних лица српске националности. Остали мештани, пре свега жене са децом, под веома тешким зимским условима једва се живи извукли на слободну српску територију. Имовина жртава и осталих избеглих становника засеока Млакве скоро до темеља је опљачкана, спаљена и разорена.

Жртве: 1) Милан (Добривоје) Вујовић, 1939; 2) Ратко (Здравко) Крезовић, 1940; 3) Радован (Владо) Станишић, 1946; 4) Алекса Танасковић, 1913; 5) Тодор (Новица) Јањић, 1937; 6) Мирко (Божо) Ласица, 1946.

Бучковићи, мало село на, такође, малој реци Безујанци у Општини Чајниче, са нешто већим бројем српског у односу на муслиманско становништво (Срба 63, муслимана 42). Српски део села су **14. фебруара 1993.** неочекивано напали веома бројни наоружани локални муслимани, припадници Армије БиХ, који су на територију Општине изненада пристигли из Југославије и Црне Горе. У време напада највећи број мештана је избегао у оближње шуме и суседна села под српском влашћу. Па и поред тога муслимани су ухватили и масакрирали три лица, цивила српске националности из Бучковића. Једног од њих спалили су заједно са кућом у којој је живео. Том приликом после извршене пљачке до темеља су уништене 22 српске куће и знатно више осталих приватних пословних објеката.

Жртва: 1) Млађен (Радован) Дракула, 1940; 2) Никола Пљеваљчић и 3) Владо Ђуковић.

23. ФЕБРУАР 1993.

Врнојевићи, (Хрвата 3, муслимана 1, Срба 330) већ помињано српско село у Општини Живинице у коме се први масован злочин догодио 21. јуна 1992. Од почетка рата у село су, уз претње, преметачине, псовке и најразноврснија шиканирања српског становништва, у више наврата упадале разне војне и полицијске формације из Живиница и околних муслиманских и хрватских места у наводној потрази за скривеном војном опремом, оружјем и радио-станицама. У међувремену, Срби су се кришом, преко Коњуха, исељавали и све масовније прелазили и налазили заштиту на територији под влашћу РС. Поновни злочин у овом селу се догодио на **Задушнице, 23. фебруара 1993.** Треба напоменути да ни припадницима Армије БиХ ни полицијским патролама ни једном приликом није пружен оружани отпор и није било ни најмањег повода за убиства и стална злостављања мештана. Становници Врнојевића били су лојални муслиманским властима своје Општине и БиХ. И ово село је, после свега што се догодило на задушнице, на крају остало опљачкано, разорено и етнички очишћено од српског становништва.

Жртве: 1) Љепосава Стевановић, 1942. и њен син 2) Здравко (Жарко) Стевановић, 1963; 3) Чедо (Симеун) Јовановић, 1943; и његова супруга 4) Винка Јовановић, 1942; 5) Десимир (Симо) Јовановић-Десо, 1937; 6) Момир Јовановић, 1957; малолетни 7) Радан (Славко) Мијатовић, 1976; 8) Душан Петровић, 1936.

1. МАРТ 1993.

Какмуж, српско село у плодном подножју планине Озрен на обали реке Спрече (Срба 2247, муслимана 4, Хрвата 8, Југословена 40, осталих 86) у Општини Грачаница, нападнуто је **1. марта 1993.** Напад су извршиле локалне муслиманске оружане формације из Грачанице и састава Армије БиХ. У дуго припреманој муслиманској акцији оштећени су многи приватни и друштвени објекти у селу, рањено је више лица српске националности и убијена следећа лица.

Жртве: 1) Винко (Ђорђе) Ђурић, 1955; 2) Милош (Благоје) Лучић, 1959; 3) Зоран (Павле) Лучић, 1963; 4) Душан (Жарко) Митрић, 1928.

9. МАРТ 1993.

Бабићи, релативно мало српско село испод планине Удрч (Срба 114) на ивицама великог и познатог муслиманског подручја

Церске у Општини Власеница страдало је у току ноћи **9. марта 1993.** приликом изненадног диверзантског напада муслиманских оружаних формација припадника Армије БиХ, са локалног подручја Церске, Касабе, Коњевић Поља и других околних места. У нападу је убијено четрнаест лица, већином српске националности.

Жртве: 1) Петар (Ђоко) Чолић, 1948; 2) Мирсад (Мехмед) Мујачић, 1958; 3) Јанко (Станоје) Марић, 1950; 3) Милош (Тодор) Миланковић, 1942; 4) Расим (Рашид) Мехмедовић, 1957; 5) Жељко (Жарко) Дујаковић, 1963; 6) Митар (Душан) Поповић, 1946; 7) Недељко (Јован) Ђекић, 1944; 8) Винко (Петар) Демировић, 1960; 9) Миладин (Митар) Удовчић, 1942; 10) Борко (Милан) Новић, 1942; 11) Недељко (Стојан) Драгојловић, 1946; 12) Мирко (Танасије) Давидовић, 1951; 13) Слободан (Душан) Давидовић, 1957; 14) Дражен (Никола) Бојанић, 1974.

8. и 11. МАРТ 1993.

Бодериште, у Општини Брчко, искључиво хрватско село (Хрвата 954, муслимана 1, Срба 2, Југословена 1), било је средиште масовног линча, егзекуције и масакра више рањеника и заробљених бораца Војске Републике Српске. Злочин се догодио између **8. и 11. марта 1993.** Војници, већином заробљени рањеници, нашли су се у надлежности војних власти Армије БиХ 8. марта 1992, а њихова унакажена тела су размењена за живе муслиманске и хрватске војнике 11. марта 1993. Тада су стручњаци извршили и експертизу повреда које су изазвале смрт заробљеника. Налази су били више него запрепашћујући. Српски заробљеници су поубијани на најсвирепији начин. За овај злочин је Велико вијеће Основног суда у Брчком осудило, у одсуству, више лица за која је утврђено да су после тешког физичког злостављања извршили егзекуцију над ратним заробљеницима. По преузимању тела покојника констатовано је да су многим жртвама нанете тешке повреде одсецањем појединих делова тела: главе и удова, ушију, носа, вађењем очију, разбијањем доње чељусти, итд. У обдукцији преузетих покојника учествовали су познати стручњак др Зоран Станковић са Војно-медицинске академије из Београда и др Драгана Нинковић, лекар из Брчког.

Жртве: 1) Илија (Митар) Бајић, 1956; 2) Ранко (Перо) Јовичић, 1945; 3) Мирко (Цвијетин) Пекић, 1932; 4) Мирослав (Никола) Пудић, 1959; 5) Радан (Крсто) Пудић, 1974; 6) Сениша (Јован) Пудић, 1974; 7) Петар (Лазар) Тадић, 1942; 8) Драган (Ратко) Томић, 1974. 9) Никола (Симо) Томић, 1943; 10) Стојан (Ратко) Томић, 1972; 11) Гојко (Јован) Вујичић, 1958; 12) Стојан (Ђоко) Пудић, 1952; 13) Перица (Ранко) Јовичић, 1972; 14) Жељко Падежанин, 1973; 15) Радован (Милан) Марјановић, 1958.

25. МАРТ 1993.

Сарајево, планина **Игман**. У време док су на принудном раду за Игманску бригаду Армије БиХ копали траншеје и утврђења, **25. марта 1993.** убијена су три старија српска затвореника. Код муслимана и Хрвата се од почетка напада на Србе већ увелико усталила пракса да мушкарце српске националности, подједнако цивиле покупљене на сарајевским улицама, као и затворенике из бројних логора, употребљавају за најопасније подухвате, а најчешће као живи штит приликом напада на линије српске одбране или за инжењерске радове на копању ровова и траншеја. Тако су наведеног дана после окончања посла који су обавили, уместо да добију храну и крену на одмор, убијена тројица српских затвореника.

Жртве: 1) Раде (Милан) Стјепановић, 1938; 2) Недељко (Ђорђо) Шућур, 1936; 3) Данило (Јелка) Рајић, 1936;

7-8. АПРИЛ 1993.

Горња Бреза (Срба 15, муслимана 493, Хрвата 32, Југословена 36, осталих 6) Општина Бреза, ноћу **7-8. априла 1993.** у породичној кући Ранка Новаковића масакрирана су четири члана ове породице. Злочин над овим, претежно женским особама, цивилима српске националности извршили су наоружани локални припадници Армије БиХ. Једино је покојни Рајко Новаковић убијен ватреним оружјем, остале, три женске, жртве убијене ножевима. Породица је током рата била изложена сталном малтретирању и претресима, у потрази за радио-станицом коју су Новаковићи наводно скривали и преко ње редовно обавештавали српску артиљерију где и како да гађа муслиманске положаје и Горњу Брезу. То је, по свему судећи, био разлог за покољ ове породице и пљачку њихове имовине.

Жртве: 1) Ранко (Милан) Новаковић, 1934. и његова супруга 2) Обренија (Јово) Новаковић, 1932, његова снаха 3) Милка (Илија) Новаковић, 1934. и његова старија сестра 4) Рајка (Милан) Новаковић- Ристић, 1922.

Грбови Новаковића на градском гробљу у Брезу.

16. АПРИЛ 1993.

Трново, једно од већих српских села у Општини Шековићи, (Срба 388, Југословена 1, осталих 1) удаљено десетак километара од центра Општине, нападнуто је на **Велики петак 16. априла 1993.** Напад су извршиле оружане формације Армије БиХ, значи локални добровољци регрутовани са подручја муслиманских села околних општина. У току борби за одбрану села погинуло је више лица српске националности, који су спасили локално цивилно становништво и своје најближе од масакра који им је припремљен уочи великог православног празника Васкрса. Планери и организатори овог напада вероватно нису случајно одлучили да за напад изаберу посебно значајан дан за хришћане, дан Христовог распећа. Бирање српских празника за муслиманске нападе на српска села постало је обичај од којег муслимани од почетка рата нису одустајали. Та њихова пракса је један од разлога што се рат у БиХ сматра и верским ратом. То је саставни део стратегије џихада и освајачког похода исламских екстремиста против "верских неверника".

Жртве: 1) Радо (Миленко) Рељић, 1959; 2) Радован (Стојан) Стојановић, 1952; 3) Рајко (Миливоје) Радивојевић, 1956; 4) Милан (Милош) Лукић, 1942; 5) Раденко (Јаков) Васиљевић, 1962; 6) Душан (Драго) Бећаревић, 1956; 7) Матија (Десимир) Гагић, 1965; 8) Миленко (Трифко) Влачић-Шипка, 1956; 9) Драго (Јован) Бојанић, 1947; 10) Радивоје (Обрен) Радивојевић, 1951; 11) Цвијетин (Бранко) Гагић, 1952; 12) Драгиша (Ристо) Беговић, 1937; 13) Славко (Чедо) Гужвић, 1954; 14) Војислав (Неђо) Николић, 1950; 15) Миланка (Крсто) Лукић, 1953; 16) Љубо (Владимир) Бојанић, 1947.

22. АПРИЛА 1993.

Храсница, велики и познати муслимански логор за Србе (општина Илиџа- Сарајево). Злочин се догодио **22. априла 1993.** када су у знак одмазде за бекство неколико логораша, стражари стрељали три невина затвореника српске националности. Мушки затвореници из овог логора су, поред осталог, служили за копање траншеја и осталих утврђења за потребе Првог корпуса Армије БиХ или као живи штит при покушају пробоја и у нападима јединица Армије БиХ на линије српске одбране града Сарајева. У остатку "слободног" времена, значи за време боравка у логору, српски затвореници, без обзира цивили или војници, жене или мушкарци, били су изложени свим врстама немилосрдног физичког и психичког злостављања.

Жртве: 1) Милан (Војин) Крстић, 1950; 2) Ранко (Радослав) Варагић, 1960; 3) Славољуб (Гојко) Капетина, 1963.

26. МАЈ 1993.

Сарајево, подручје Општине **Хаџићи**. Муслиманске оружане формације из састава Армије БиХ извршиле су напад на линије одбране Хаџића **26. маја 1993.** Том приликом су заробили и, потом, убили четири српска борца из састава Хаџићке бригаде Војске Републике Српске. Тела покојника, посредством и залагањем представника УНПРОФОР-а, српска страна је преузела тек 23. јуна 1993. на гробљу Влаково. Приликом идентификације и прегледа спољних повреда покојника констатовано је да су српски заробљеници масакрирани углавном хладним оружјем, односно тупим предметима и ножем: једној од жртава пререзано је грло, другој одсечена десна страна лобање, трећој пробијено теме...

Жртве: 1) Милорад (Миленко) Мичић, 1956; 2) Сретен (Средо) Зимоња, 1968; 3) Раденко (Вељко) Мариловић, 1954; 4) Горан (Марко) Шекеревић, 1961.

28. МАЈ 1993.

Возућа, једно од највећих села у Општини Завидовићи (Срба 1330, муслимана 661, Хрвата 7, Југословена 23, осталих 25) као и бројни околни српски засеоци у долини реке Возућице близу манастира Свете Тројице: Јеличићи, Липе, Царина, Пашалићи, и др. неочекивано су нападнути **28. маја 1993.** Изненадан напад иза линија српске одбране извршила је нека од више различитих диверзантско-терористичких јединица, највероватније из састава Завидоваћке бригаде, Другог корпуса Армије БиХ. Приликом упада у село, за кратко време, убијена су четири и рањено више цивилних лица српске националности,

оскрнављен манастир, а неколико српских кућа опљачкано је, разорено и спаљено.

Жртве: 1) Милош (Илија) Достанић, 1936; 2) Љубан (Лука) Пашалић, 1937; 3) Ковиљка (Петар) Пашалић, 1935; 4) Ранка (Милош) Павловић, 1926.

30. МАЈ 1993.

Речица, мало брдско и сиромашно српско село (Срба 46) у Општини Хан Пијесак, страдало је **30. маја 1993.** у неочекиваном препадy јаче муслиманске оружане формације, вероватно неке специјализоване диверзантске јединице Армије БиХ, састављене од бораца са истог подручја и добрих познавалаца локалних услова и терена. Приликом напада и одбране села страдало више мештана српске националности и три добровољца, од тога два добровољца мађарске националности из Кикинде, који су већ дуже времена помагали одбрани угрожених српских насеља овог краја. Све српске цивилне жртве поубијане у властитим кућама. Српска имовина је у највећој мери опљачкана, спаљена и разорена.

Жртве: 1) Јанош (Иљеш) Балинт, 1965; 2) Љубан (Михално) Васковић, 1929; 3) Златомир (Србинко) Гаврић, 1955; 4) Милорад (Божо) Голијан, 1937; 5) Радосав (Мића) Мумовић, 1938; 6) Јозеф (Јозеф) Чорба, 1961; 7) Душан (Петар) Голијан, 1928.

2. ЈУН 1993.

Липац, село у Општини Добој, настањено претежно српским становништвом (Срба 969, муслимана 2, Хрвата 11, Југословена 29, осталих 11) напала је **2. јуна 1993.** 109. брдска бригада из Грачанице која је припадала оружаним формацијама Армије БиХ. Српска одбрана је дуго одолевала нападу и успела да спасе село у коме се налазио и велики број српских избеглица из околних, раније већ попаљених, српских села грачаничке, маглајске, тешањске и добојске општине. Поред великог броја повређених и рањених бранилаца села и цивила, муслимани су заробили извештан број рањених српских бораца које су пребацили у своје упориште и логор за Србе у селу Станић Ријека. Сви доведени заробљеници масакрирани су на најсуровији начин. После извршене размене и преузимања тела покојника и прегледа спољних повреда, откривени су многи трагови пробадања стомака и грудног коша, одсечене уши и носеви, извађене очи, поломљена ребра, поломљене кости ногу и руку. Посмртни остаци жртава преузети су тек након два месеца после извршене егзекуције.

Жртве: 1) Боро (Милован) Марић, 1965; 2) Бранислав (Спасоје) Митровић, 1954; 3) Драгољуб (Митар) Николић, 1955; 4) Ђорђо (Петар) Радојчић, 1970; 5) Миливоје (Симо) Бекановић, 1941.

7. ЈУН 1993.

Горњи Поретак, минијатурно планинско српско насеље у Општини Соколац (Срба 12) напали су **7. јуна 1993.** припадници неке специјализоване диверзантско-терористичке јединице Армије БиХ, коју су сачињавали добровољци прикупљени из муслиманских села ове и суседних општина. Приликом упада у село муслимани су ножевима и тупим предметима масакрирали три цивилна лица, једине мештане, који су се затекли у својим кућама. Село је до темеља опљачкано, отет сточни фонд, а при напуштању села, муслимански војници су разорили и бацачима пламена спалили све, непокретну имовину: стамбене зграде, оборе, кошеве и остале помоћне објекте, као и нешто мало још од зиме преосталих пластова сена за сточну прехрану.

Жртве: 1) Бранка (Мирко) Грујић, 1931; 2) Илинка (Душан) Лукић, 1942. и 3) Зорка (Илија) Лукић, 1907.

9. ЈУН 1993.

Бакотић, углавном српско и доста велико село (Срба 611, Хрвата 8, Југословена 10) у подозрењској Општини Маглај претрпело је **9. јуна 1993.** неочекиван напад више наоружаних муслиманских јединица регрутованих са овог подручја у саставу Армије БиХ. Том приликом убијена су четири мештана, цивилна лица српске националности, а знатно већи број њих је рањено. На стамбеним и привредним објектима у селу регистрована је велика материјална штета. Као и обично, код оваквих муслиманских акција уследила је пљачка, разарање и спаљивање свега што се не може однети. Сва лица која су имала прилику напустила су село.

Жртве: 1) Велинка (Здравко) Мочић, 1962; 2) Марица (Александар) Мочић-Мара, 1946; 3) Радован (Ђорђије) Ђурковић, 1937; 4) Раденко (Урош) Ђурковић, 1975.

Ступин До, изнад села Придворац, линија разграничења између муслиманских и српских положаја у Општини Олово. У време претходно договореног примирја извршен је изненадни, вероломан напад на линије српске одбране. Напад на Ступни До су извршиле доста бројне муслиманске диверзантско-терористичке јединице из састава Армије

БиХ, **9. јуна 1993.** године. Том приликом масакрирано шест лица српске националности. Све жртве поубијане и искасапљене хладним оружјем.

Жртве: 1) Ратомир (Бранко) Вукојевић, 1959; 2) Јован (Миленко) Јовановић, 1963; 3) Драгомир (Душан) Орашанин, 1953; 4) Ђорђевић (Алекса) Пантић, 1945; 5) Миливоје (Рајко) Трифуновић, 1957. и његов млађи брат 6) Милинко (Рајко) Трифуновић, 1962.

17. ЈУН 1993.

Гојаковац, национално подељено село које је ипак, у већем броју насељено хрватским у односу на српско становништво (Хрвата 98, Срба 51) у Општини Кисељак. Српски део села напале су **17. јуна 1993.** суседне хрватско-муслиманске јединице Армије БиХ, из састава Првог, или тзв. Сарајевског, корпуса. Том приликом убијена су четири цивилна лица српске националности, а остатак ухваћених мештана затворен је и отеран у логоре у којима су били изложени сталном гладовању, малтретирању, злостављању и убиствима. Имовина мештана, жртава и затвореника је до темеља опљачкана, спаљена и разорена.

Жртве: 1) Миленко (Спасоје) Тешић, 1925; 2) Ленка (Сретко) Тешић, 1925; 3) Станиша (Илија) Тешић, 1930; 4) Љуба Мијатовић.

1. ЈУЛ 1993.

Возућа, село у Општини Завидовићи, доживело је још један, такође изненадан, напад извршен иза линија, односно у позадини српске територије који је **1. јула 1993.** извела нека муслиманска диверзантско-терористичка оружана формације из састава, највероватније, Другог корпуса Армије БиХ на рубне српске засеоке. Село Возућа и планина Озрен, односно српска одбрана на том подручју, све време рата били су мета честих офанзива, али увек и неосвојиви приликом напада бројних бригада Првог (Сарајевског), Другог (Тузланског), Трећег (Зеничког) и Седмог (Травничког) корпуса Армије БиХ. Зато су, у недостатку других решења и могућности, прибегавали убацавању мањих специјално увежбаних група састављених од бораца који су познавали терен и на препад упадали у насеље, сејали смрт и разарали све на шта наиђу. Тим упадима настојали су да дестабилизују одбрану, унесу пометњу и застраше цивилно становништво. Међутим, ни та тактика није омогућила муслиманским оружаним формацијама неки значајнији војни успех, али је сваки упад, на жалост, проузроковао страдање цивилног српског становништва. Тако је било и приликом овог напада.

Жртве: 1) Благоје (Марко) Достанић, 1925; 2) Срето (Стојан) Пашалић, 1947; 3) Јована Павловић-Јока, 1921; 4) Милга Павловић, 1935. и њен супруг 5) Жарко (Милан) Павловић, 1933.

1. АВГУСТ 1993.

Бошковићи, претежно српско село у Општини Зворник (Срба 593, муслимана 61, Хрвата 1 Југословена 2) нападнуто уочи празника Св. Илије, **1. августа 1993.** Пешадијском нападу претходило је вишечасовно гранатирање конвекционалним пројектилима, али и пројектилима са концентрисаним хлором, бојним отровом који су открили инспектори ОУН приликом самоиницијативно спроведене истраге на подручју села. То је потврдио и командант 206. бригаде Армије БиХ у Тузли, као и стручњаци УНПРОФОР-а у извештају који су поднели Генералном секретару ОУН Бутросу Галију. И у овом нападу убијено је више лица српске националности, а знатно већи број мештана повређен је и затрован током гранатирања и пешадијског напада. Многе мајке са децом, болесни и старији напустили су своје домове и заштиту потражили у Зворнику, па и преко границе у СРЈ. Многе куће, углавном на рубним деловима села, до којих су допрли нападачи, опљачкане су, разорене и спаљене.

Жртве: 1) Срећко (Аћим) Филиповић, 1933; 2) Сретен (Томо) Јокић, 1964. и његов отац 3) Томо (Јово) Јокић, 1939; 4) Урош (Бранко) Јокић, 1953; 5) Милорад (Мићо) Костић, 1966; 6) Симо (Милован) Лукић, 1951; 7) Бранислав (Милош) Николић, 1954; 8) Драгиња Николић; 9) Здравко (Илија) Николић, 1973; 10) Винко (Петар) Максимовић, 1954; 11) Драгомир (Ивко) Милутиновић, 1941; 12) Перо (Лазар) Милутиновић, 1922; 13) Србо (Саво) Савић, 1955; 14) Бошко (Тоде) Савиновић, 1944; 15) Милан (Михајло) Васиљевић, 1958; 16) Чедомир (Јован) Николић, 1937.

2. АВГУСТ 1993.

Жеравице, доста велико етнички чисто српско село у Општини Хан Пијесак (Срба 215), нападнуто је изненада на велики српски празник **Св. Илију, 2. августа 1993.** године. Напад је извршила терористичко-диверзантска јединица из састава муслиманских оружаних формација Армије БиХ, вероватно регрутоване са ове и суседних општина. Поред жртава које су страдале приликом напада, знатан број мештана је одведен у по злу познати логор за Србе у Кладању. Реч је о великом броју рањених цивила, старијих особа и женске чељади. Тела многих побијених жртава масакрирана, а потом запаљена у њиховим кућама. Село је опљачкано (само крупне стоке одведено је око 200 комада), а потом, како то обично чине муслимански освајачи, при повлачењу, разорени су и спаљени сви стамбени објекти (преко 70 стамбених објеката), као и остале зграде домаћинства. Истог дана нападнуто и српско село Речица (46 становника), али су мештани на време избегли и тиме су избегнуте људске жртве. Међутим и њихова имовина је такође опљачкана и уништена.

Жртве: 1) Добривоје (Мило) Голијан, 1926; 2) Рајка (Десимир) Тодоровић, 1958; 3) Алекса (Божо) Голијан, 1923; 4) Милован (Обрад) Голијан, 1967; 5) Марко (Мићан) Мирковић, 1923; 6) Јован (Јово) Сокановић, 1931. његова супруга 7) Зорка (Стојан) Сокановић, 1936. и њена сестра 8) Даница (Јово) Сокановић, 1926.

19. СЕПТЕМБАР 1993.

Гламочевићи, релативно мало село (Срба 70, муслимана 20) у Општини Чајниче. Дана **19. септембра 1993.** око 14 часова муслиманска оружана формација јачине једне чете, из састава оружаних снага Армије БиХ, из заседе на друму је убила и ранила више цивила и уништила теретно возило којим су та лица путовала. Том приликом су у пресретнутом камиону налазило 16 мештана, цивила, српског села Гламочевићи који су носили своје пољопривредне производе у Чајниче на пијацу. Од шеснаест путника, четири су убијена, њих шест је теже, а шест лица лакше рањено. Све жртве су цивили српске националности. Напад на возило извршила је јединица из састава Горажданске бригаде 12 километара у дубини српске територије и иза линија разграничења. Приликом напада испалена су два пројектила из ручног бацача ракета "зоље" и употребљено је пешадијско ручно аутоматско наоружање.

Жртве: 1) Александар Влашкић; 2) Војислав (Маријан) Живковић, 1947; 3) Миодраг Лаковић; 4) Мила Обрадовић.

2. ОКТОБАР 1993.

Зеница, подручје урбаног дела града, породична кућа Томислава Јовановића из које је **2. октобра 1993.** одведено и ликвидирано пет лица српске националности. Злочин су извршили наоружани униформисани полицајци или припадници Армије БиХ. Том приликом из куће су одведени домаћин, његова супруга, двоје деце и братанац који је код њих, нешто пре злочина, нашао заштиту. Тела жртава у доброј мери су развукле животиње и у поодмаклом стању распадања, у рано пролеће 1994, пронашли су их чобани на једном од пашњака у околини Зенице. Ту су кости покојника остале све до 1997, када су муслиманске власти дозволиле да се покупе посмртни остаци, односно остаци преосталих костију и делова одеће и изврши идентификација.

Жртве: 2) Томислав (Стево) Јовановић, 1945. супруга 2) Зора (Остоја) Јовановић, 1952. кћи 3) Вања (Томислав) Јовановић, 1974. син 4) Владимир (Томислав) Јовановић, 1973. и братанац 5) Љубомир (Душан) Јовановић, 1973.

8-9. ОКТОБАР 1993.

Сарајево, Бјелаве. У Немањиној улици у току ноћи 8-9. октобра 1993. из стана је изведена и на суров начин ликвидирана и опљачкана још једна српска породица. Том приликом су убијени домаћин, његова супруга и, према неким сведочењима, двоје малолетне деце. Једини мотив злочина је верска и национална мржња према припадницима српске националности која је владала у Сарајеву свих тих ратних година. Униформисани и наоружани починиоци злочина припадали су легалним војним или полицијским снагама града Сарајева. Њихов предводник Малик Диздар је на војном суду "услед недостатка доказа" ослобођен одговорности. Судским већем које је донело ослобађајућу пресуду председавала је судија Амира Јагањац. Тела жртава есхумирана су након шест година, 14. октобра 1999, на српском гробљу Свети Марко.

Жртве: 1) Раде (Ђорђе) Шулић, 1935, његова супруга 2) Јела (Стефан) Шулић, 1935. и њихово двоје малолетне деце чија имена нису позната, кћи: 3) ... (Раде) Шулић и син 4)... (Раде) Шулић.

Гробље св. Марко у Сарајеву, гробно место на коме су сахрањени Јела и Раде Шулић.

17. ОКТОБАР 1993.

Умчари, српски заселак претежно муслиманског села Слатина (Срба 33, муслимана 105), односно шумска локална сеоска саобраћајница код локалитета Преврзме у Општини Чајниче била је место заседе коју су **17. октобра 1993.** поставили наоружани муслимани из овог краја, припадници Армије БиХ. Наведена јединица је сачекала теретно моторно возило којим је путовало више лица српске националности и које су напали ручним ракетним бацачима „зоља“ и осталим пешадинским ватреним оружјем. Том приликом су убијени возач и вechина путника, а они који су остали живи и рањеници, масакрирани су хладним оружјем и тупим предметима.

Жртве: 1) Радош (Драго) Лазовић, 1971; 2) Драган (Ратко) Лаковић, 1967; 3) Жарко (Милко) Марић, 1971; 4) Миливоје (Славко) Пејовић, 1969; 5) Чедо (Богдан) Перендија, 1967; 6) Радош (Радомира) Петровић, 1963; 7) Милан (Марко) Савић, 1945. и његов брат близанац 8) Миле (Марко) Савић, 1945; 9) Љубиша (Милинко) Танасковић, 1960.

7. НОВЕМБАР 1993.

Месићи, брдско-планинско претежно српско село (Срба 79, муслимана 17) у подрињској Општини Рогатица напале су **7. новембра 1993.** локалне муслиманске оружане формације сврстане у јединице Армије БиХ. У току напада и освајања српског дела села убијена су четири лица српске националности. Остали мештани Срби спас потражили у бекству, а њихову покретну имовину, пољопривредне уређаје, прикупљену летину, стоку и храну муслимани опљачкали и однели у своја села, а непокретну имовину: куће, амбаре, стаје и остале објекте домаћинства спалили и уништили.

Жртве: 1) Ђорђо (Перо) Мракић, 1962; 2) Горан (Миладин) Обрадовић, 1967; 3) Добро (Јово) Рацковић, 1937; 4) Драган (Милан) Делић, 1966; 5) Милорад (Симо) Петковић, 1951.

НОВЕМБАР 1993.

Гојаковац, село у Општини Кисељак, које је већ једном страдало 17. јуна 199, поново су напале и опустошиле оружане формације, највероватније 109. бригаде Армије БиХ, **спорног датума новембра 1993.** И овом приликом је у српском делу Гојаковца убијено више цивилних лица српске националности. Српска имовина, скупљена летина, стока и резерве хране коначно су опљачкани и однети у суседна муслиманска и хрватска села, остатак спаљен и разорен. Преживели

мештани су заштиту нашли у избеглиштву по околним насељима на територији Републике Српске.

Жртве: 1) Перо Марковић, 2) Даница Марковић; 3) Јања Николић; 4) Љубан Марковић; 5) Ивица Марковић; 6) Владимир Марковић.

11. ДЕЦЕМБАР 1993.

Подкозловача, српско село у општини Хан Пијесак (Срба 52) нападнуто је у изненадној диверзантској акцији. Напад су извршили припадници Армије БиХ из суседних општина Кладањ и Олово **11. децембра 1993.** и том приликом убијено је, у највећем броју случајева спаљено и масакрирано, пет мештана. Извесан број њих је рањен и одведен у муслиманске логоре за Србе којих је било у свакој општини које су у свом поседу држале муслиманско-хрватске војне или цивилне власти. За несталима се још увек, углавном без успеха, трага. Село је опљачкано, а по оцени мештана отерано је само крупне и ситне стоке, оваца и говеда, преко сто комада. У исто време покупљене су и однете резерве хране и летина, а непокретна имовина, преко 20 стамбених кућа и још већи број осталих, помоћних зграда после пљачке попаљени и разорени.

Жртве: 1) Радован (Митар) Бастах, 1921; 2) Љепосава (Јован) Марић, 1924; 3) Војислав (Димитрије) Сокановић, 1912; 4) Милутин (Милован) Гвоздановић, 1938; 5) Бранко (Миле) Наранчић, 1956.

Горњи Локањ, доста велико чисто српско село (Срба 743) у Општини Зворник, претрпело је веома жесток напад **11. децембра 1993.** Напад на село су уз употребу артиљерије и свих врста модерног наоружања извршиле јаке и бројне оружане формације Тузланског корпуса Армије БиХ. Том приликом убијено је четрнаест лица српске националности. Тела великог броја покојника муслимани су однели са собом и након два месеца понудили их у размену за своје заробљене борце. До размене је дошло тек средином фебруара, а сахрана српских жртава извршена је 19. фебруара 1993. Многе зграде у селу оштећене су дејством минобацачких и артиљеријских пројектила.

Жртве: 1) Милош (Јела) Јевтић, 1964; 2) Драган (Перо) Мићић, 1973; 3) Милан (Крсто) Мићић, 1944; 4) Миливоје (Симо) Попадић, 1952; 5) Теодор (Лазар) Живковић, 1949; 6) Војо (Милан) Лакић, 1936; 7) Рајо (Бошко) Рајковић, 1965; 8) Драго (Вељко) Перић, 1959; 9) Сретен (Срећко) Спасојевић, 1944; 10) Миливој (Милосав) Јовић, 1960; 11) Милан (Цвијетин) Радовановић, 1954; 12) Милан (Милорад) Савић, 1934; 13) Милутин (Мићо) Симанић, 1953.

15. ДЕЦЕМБАР 1993.

Сливње, у највећој мери српско село у Општини Олово (Срба 113, муслимана 38). У поодмаклом периоду муслиманског пустошења у овим крајевима, село се нашло на удару оружаних формација армије БиХ **15. децембра 1993.** Напад извршен само на српски, већински део села и на српска домаћинства. Скоро годину дана раније успостављене су линије до тада стабилне српске одбране, али овог пута јединице ВРС нису успеле да се одупру неупоредиво бројнијим и добро наоружаним муслиманским нападачима, припадницима Армије БиХ. Поред пет убијених, извесан број мештана Сливње је ухваћен и одведен на муслиманску територију, највероватније у логоре, и од тада им се губи сваки траг. Сва српска имовина, поготово храна, стока и летина, опљачкани су, а остатак спаљен и на друге начине уништен.

Жртве: 1) Момир (Мијат) Дупљанин, 1936; 2) Будимир (Драго) Дупљанин, 1960; 3) Бранко (Миливоје) Јањуш, 1949. и његов син 4) Радојица (Бранко) Јањуш, 1972; 5) Зора Јањуш.

1994.

14. ЈАНУАР 1994.

Јелачићи, у Општини Кладањ, једно од доста великих чисто српских села (Срба 315, Југословена 2), нападнуто је **14. јануара 1994. на српску Нову годину** ујутро око 7,30 часова. Напад су извршили припадници муслиманске Армије БиХ регрутовани из муслиманских насеља ове и суседних општина. Том приликом убијен велики број мештана српске националности, углавном жена и старијих мушкараца, који су се затекли у селу. Неки од њих убијени на веома свиреп и бестијалан начин, што је утврђено када је српска страна након више од месец дана разменом дошла до тела покојника, 22. фебруара 1994. Обдукција је извршена под руководством др Зорана Станковића. Најчешће повреде на жртвама биле су: ископане очи, одсечене уши, повађени зуби, откинута нокти, а један од мушкараца је и кастриран. Похватани мештани Јелачића отерани су у Кладањ где су били затворени у логорима, а неки су у њима и убијени. Сву имовину, посебно стоку и резерве хране становника Јелачића, опљачкали су нападачи и бројни "цивила", у ствари чланови породица нападача, а и остали мештани суседних муслиманских села: њихове жене, родитељи, деца. Остатак имовине је уништен и спаљен. Преживели и избегли Срби заштиту су нашли у насељима суседних општина које су биле под влашћу Републике Српске.

Жртве: 1) Петко (Тодор) Божић, 1929; 2) Новица (Јован) Ерделић, 1965; 3) Драго (Божо) Ерделић, 1944; 4) Веселин (Гавро) Ерделић, 1941; 5) Драго (Ђуро) Ерделић, 1928; 6) Божо (Саво) Ерделић, 1910; 7) Радивоје (Милош) Еркић, 1953; 8) Грозда (Десимир) Еркић, 1932; 9) Љубинка (Миро) Еркић, 1927; 10) Невенка (Обрен) Еркић, 1914; 11) Радивоје (Десимир) Милић, 1940; 12) Јован (Коста) Милић, 1940; 13) Недјељко (Миладин) Милић, 1967; 14) Коста (Ратко) Милић, 1955; 15) Миладин (Владета) Вуковић, 1959; 16) Зора (Сретко) Божић, 1949; 17) Милош (Блашко) Сејменовић, 1964.

16. ЈАНУАР 1994.

Миљено, велико мешовито село са скоро подједнаким бројем Срба и муслимана (Срба 238, муслимана 263, Југословена 7, осталих 4) у подрињској Општини Чајниче. Дана **16. јануара 1994.** припадници Армије БиХ, оружане формације састављене од околног муслиманског становништва, поставили су заседу на друму који води од Чајнича у српски део овог села. Том приликом у путничком моторном возилу убијени возач и његова два сапутника српске националности.

Жртве: 1) Милорад (Миланко) Лаловић, 1961; 2) Вељко (Душан) Ласица, 1961; 3) Чедо (Влатко) Тадић, 1963.

23. ЈАНУАР 1994.

Јабланица, веома велико српско село (Срба 1017, Хрвата 4, Југословена 36, осталих 62) у Општини Лопаре поново је и неочекивано нападнуто **23. јануара 1994.** Напад извела непозната добро наоружана муслиманска највероватније диверзантско-терористичка формација Другог или тзв. Тузланског корпуса Армије БиХ. У току веома жестоких борби и упорних покушаја да заузму Јабланицу, муслимани су заробили шест рањених мештана, бранилаца села. Српски заробљеници су дуже време били подвргнути суровом испитивању и физичком злостављању, а потом ликвидирани на веома свиреп начин. Свирепост зликоваца је утврђена после преузимања тела покојника, приликом идентификације и на основу прегледа по њиховом преузимању спољних повреда тела.

Жртве: 1) Бранко (Чедомир) Антић, 1944; 2) Михајло (Цвијо) Перић, 1945; 3) Стеван (Илија) Стевановић, 1941; 4) Млађен (Перо) Пупић, 1941; 5) Миодраг (Василије) Тешић-Миле, 1950. и 6) Светозар (Милорад) Михајловић-Ћећа, 1954.

30. МАРТ 1994.

Пелемиши, српско насеље у Општини Кладањ, које се стално налазило на мети муслимана из околних села, најжешћи напад је претрпело **30. марта 1994.** у раним јутарњим часовима. У нападу учествовале локалне оружане муслиманске формације из састава Армије БиХ (121. брдска бригада из Кладња, и др.). Том приликом је убијено више мештана српске националности и њихових бранилаца, а насеље опљачкано, спаљено и разорено. Посмртне остатке неких покојника српска страна примила је тек 23. октобра 1995. Приликом запоседања села муслимани су уништили, разорили и попалили 36 стамбених објеката, 10 викендица, 34 штале, 39 помоћних објеката, 5 гаража... Поред осталог, из села су извукли и опљачкали 5 трактора, 5 путничких аутомобила, велики број пољопривредних прикључних уређаја, 820 свиња, 37 крава, велики број перади... Преживели мештани, пре свега деца, жене, болесни и стари једва су успели да избегну у околна српска насеља суседних општина у Републици Српској: Шековиће, Власеницу, Зворник...

Жртве: 1) Лазо (Радивој) Ашћерић, 1973; 2) Славиша (Ратко) Вуковић, 1972; 3) Ненад (Стеван) Видовић, 1951; 4) Мирољуб (Ристо) Миличић, 1946; 5) Ненад (Петар) Васић, 1973; 6) Драгиша (Стојан) Радивојевић,

1952; 7) Милош (Цвијетин) Пепић, 1941; 8) Љубиша (Вићо) Поповић, 1962;
9) Драган (Слободан) Мишић, 1972; 10) Стојан (Сретко) Петровић, 1963.

1. МАЈ 1994.

Сучани у Општини Шековићи. Велико српско село (Срба 568, муслимана 3, Југословена 3), жестоко је гранатирано из најразноврснијих артиљеријских и минобацачких оруђа разног калибра, на дан православног Васкрса **1. маја 1994.** после подне око 15 часова. У нападу су учествовале муслиманске јединице са подручја Кладња и Станова, које припадају оружаним формацијама Другог корпуса Армије БиХ. Приликом гранатирања живот су изгубила четири лица српске националности.

Жртве: 1) Зоран Лаиновић; 2) Ружа (Симо) Радивојевић, 1950; 3) Мира (Стјепан) Крстић, 1976; 4) Мара (Стојан) Милић, 1928.

10. МАЈ 1994.

Брчко, урбани део града, **10 маја 1994.** око 19,30 часова, ул. Јелене Вокчић, приликом гранатирања ужег градској језгра, Дома културе, хотела "Галеб" и других јавних објеката у центру је, теже и лакше повређено више цивилних лица. Том приликом убијена су и три лица породице Исаиловић, а једна од жртава, покојна Светлана Исаиловић, налазила се у осмом месецу трудноће. Жртве су страдале у властитој кући. Гранатирање је извршено ван зоне ратних дејстава. Многим приватним и јавним објектима нанета је знатна материјална штета. Гранатирање је извршено у време док је у Брчком било у току заседање Скупштине Републике Српске.

Жртве: 1) Свјетлана Исаиловић, 1967. њена трогодишња кћерка 2) Божана Исаиловић, 1991. и свекар 3) Божо Исаиловић, 1933.

11. МАЈ 1994.

Вијенац, мало планинско српско село на чувеној Озрен планини (Срба 54, муслимана 5, осталих 2) у Општини Лукавац. Током рата село је више пута нападано: (26. маја. 1992; потом 01. јуна 1992; 18. јула 1992; 29. септембра. 1992, па од 29. новембра до 03. децембра 1992, наредне године 19. априла 1993. и 11. јуна 1993, а у 1994 напад од 3. марта 1994.) и у свим тим нападима регистроване су бројне жртве и велика разарања. **Једанаестог маја 1994.** извршен је последњи и најжешћи напад у коме су учествовале доста бројне оружане формације 2. и 4. корпуса Армије

БиХ и добровољачке јединице из више исламских земаља које су се такође налазиле у саставу Армије БиХ. Помоћ проређеној и малобројној одбрани Вијенца пружили су мештани српске националности из околних озренских насеља и општина. Па и поред тога локални муслимани и муџахедини успели су да савладају српску одбрану и освоје село. Том приликом убијена су многа лица српске националности, а Вијенац опљачкан и разорен. Једанаести мај 1994. је почетак трајне окупације овог српског села.

Жртве: 1) Недељко (Бошко) Бојић, 1953; 2) Весељко (Жарко) Босић, 1960; 3) Нинко (Драгољуб) Даниловић, 1966; 4) Боро (Милутин) Даниловић, 1954; 5) Бошко (Илија) Дрљић, 1945; 6) Слободан (Симо) Дрљић, 1969; 7) Симо (Теодор) Дрљић, 1950; 8) Војко (Стојко) Зеленовић, 1956; 9) Живорад (Давид) Илић, 1964; 10) Миливоје (Стојан) Јовић, 1966; 11) Славко (Мирко) Јотић, 1971; 12) Тодор (Бошко) Ковачевић, 1946; 13) Стојко (Милутин) Ковачевић; 14) Миодраг (Недо) Лазић, 1972; 15) Милорад (Саво) Малић, 1966; 16) Ратко (Велимир) Марић, 1966; 17) Жељко (Љубомир) Марић, 1963; 18) Војко (Маринко) Марић, 1953; 19) Недељко (Миленко) Марић, 1957; 20) Богдан (Стојан) Марић, 1964; 21) Бојан (Драго) Миливојевић, 1973; 22) Вид (Илија) Миливојевић; 23) Митар (Ристо) Миливојевић, 1972; 24) Момир (Станоје) Митровић, 1961; 25) Станко (Милоје) Мишић, 1949; 26) Станоје (Радован) Накић, 1965; 27) Владо (Љубо) Остојић, 1966; 28) Саво (Бошко) Петковић, 1960; 29) Бошко (Петко) Петковић, 1943; 30) Драган (Маринко) Пијетловић, 1973; 31) Душко (Панто) Планинчевић, 1959; 32) Радојица (Бошко) Попадић, 1971; 33) Богдан (Раде) Поповић, 1955; 34) Влајко (Милан) Ракић, 1958; 35) Винко (Станко) Рауковић; 36) Теодор (Мирко) Савић, 1944; 37) Весељко (Мирко) Смиљанић, 1957; 38) Војин (Остоја) Суботић, 1958; 39) Радивоје (Симо) Суботић, 1965; 40) Предраг (Давид) Томић, 1967; 41) Јанко (Јелисије) Чикојевић, 1976; 42) Драгутин (Јово) Чикојевић, 1941; 43) Новак (Симо) Чолић, 1972; 44) Јово (Стојко) Шарић, 1947; 45) Драган (Томо) Шућур, 1971.

6. ЈУН 1994.

Тузла - градско насеље, **6. јун 1994.** Услед сталног узнемиравања, малтретирања и претњи на националној основи, породица доктора Радомира Ботурана покушавала је у више наврата да оде из Тузле и сигурност потражи негде ван простора муслиманске државе. Локалне власти то нису дозвољавале. По њима лекари су били под сталном радном обавезом. Тузла је у то време, као и остали градови под муслиманском влашћу, била град-логор за лица српске националности. Породица је страдала наведеног дана под неразјашњеним околностима. Да би прикрили злочин, власти су саопшtile да је породица погинула у неком минском пољу, али основано се сумња да је егзекуција извршена по налогу војног или цивилног руководства овог града.

Жртве: 1) Др Радомир (Срето) Батуран, 1957. његова супруга 2) Бранка Батуран, рођ. Јанковић, 1963. и кћи 3) Маја (Радомир) Батуран, 1987.

25. ЈУЛ 1994.

Јаворак, велико село настањено углавном мештанима српске националности (Срба 1288, Хрвата 1, Југословена 5) у Општини Скендер Вакуф, нападнуто **25. јула 1994.** Напад на село извршила неке од већих оружаних формација Армије БиХ. Циљ муслиманске акције је био окупација села, убиства, хапшење и протеривање лица српске националности. У току напада је убијено пет, а лакше и теже повређено више од двадесет мештана. Оштећени су и у доброј мери опљачкани многи приватни стамбени и привредни објекти.

Жртве: 1) Чедо (Митар) Миловановић, 1959; 2) Теодор (Марко) Пеленгић, 1950; 3) Зоран (Вид) Смиљанић, 1963; 4) Јово (Милан) Вујиновић, 1945; 5) Недељко (Никола) Вујиновић, 1950.

Одговорни за злочин: Стипе (Фране) Илиновић, 1942; Драшко (Мирослав) Маџаревић, 1966; Илија (Тадија) Гргић, 1967; Фрањо (Тадија) Иџановић, 1962; Драго (Иво) Мијатовић, 1971; Драго (Славко) Пејазић, 1972; Слободан (Иво) Томаш, 1973; Виктор (Петар) Чакарић, 1949; Сафет (Назиф) Имамовић, 1952; Касим (Халил) Дивовић, 1936, и др.

13. СЕПТЕМБАР 1994.

Мезграја, једно од највећих српских села у Општини Угљевик (Срба 721, Хрвата 4) имало је највише страдалих, погинулих и рањених приликом изненадног упада неколико јачих муслиманских јединица у периферне делове села, **13. септембра 1994.** Село је од почетка оружаних сукоба, већ више од две године, иако се скоро стално налазило изван зоне ратних дејстава, ипак представљало готово незаобилазну мету честих напада, поготово артиљеријским и минобацачким пројектилима припадника Армије БиХ из суседних муслиманских и хрватских села. Последице гранатирања биле су видљиве на сваком кораку: оштећене су многе куће и објекти друштвеног стандарда, поготово у средишњем делу села.

Жртве: 1) Неђо (Јован) Гајић, 1926; 2) Десанка (Цвијетин) Гајић, 1931; 3) Цвијетин (Јован) Алексић, 1934; 4) Томислав (Милош) Гајић, 1967; 5) Сретен (Данило) Нешковић, 1966.

6. ОКТОБАР 1994.

Сарајево, локалитет **Чакле или Бабин Дол на Игману** (од раније познат и као Олимпијска долина Уједињених нација). Дана **6. октобара 1994. у** ноћним часовима муслиманске оружане формације су за време примирја и из тзв. заштићене зоне ОУН, извршиле вероломан напад и на спавању убили три болничарке и велики број српских бораца. Да би дошли до места напада, муслимански ратници су морали да пређу територију коју су "контролисале" и "штитиле" снаге УНПРОФОР-а. Након овог покоља, Високи представник ОУН званично је за злочин "окривио" и „осудио“ муслиманско војно и политичко руководство, али ништа више од тога. Неких значајнијих војних или политичких последица за муслимане и поред осуде није било. Авиони НАТО пакта, тада се такође видело видело, били су резервисани само за нападе на линије српске одбране. Објективно, за овај покољ, поред муслимана, кривицу носе и међународне цивилне институције и оружане формације. Оне су ту кривицу у првој реакцији признале, али су у наредним саопштењима покушале да је на све начине заташкају и прикрију. Треба још додати да је српска страна планину Игман предала у посед и под контролу УНПРОФОР-а, као још један знак помирљивости и добре воље према захтевима представника ОУН. Међутим, као и у више наврата раније, Срби су били обманути, а српско поверење у представнике међународне заједнице и ОУН било је поново изневерено. Последица свега тога је масакр преко двадесет лица српске националности.

Жртве: 1) Ристо (Мирко) Анџић, 1954; 2) Радмила (Маринко) Бјелица, 1974; 3) Тања (Владо) Бјелица, 1973; 4) Ђуро (Милош) Чанчар, 1949; 5) Жарко (Саво) Ђогић, 1959; 6) Стојанка (Петар) Голијанин, 1961; 7) Славко (Радоје) Кенић, 1954; 8) Бранко (Шпиро) Милић, 1949; 9) Момир (Илија) Минић, 1936; 10) Горан (Миленко) Мочевећ; 11) Велимир (Реља) Поповић, 1971; 12) Ранко (Добрила) Самарџић, 1972; 13) Мирко (Млађен) Самарџија, 1958; 14) Васо (Ристо) Сикима, 1955; 15) Славиша (Миленко) Мочевећ, 1961; 16) Перо Павловић, 17) Никола (Душан) Сикимић, 1948; 18) Светозар (Милинко) Шешлија, 1953; 19) Александар (Милош) Видаковић, 1956; 20) Момчило (Саво) Крстовић, 1949; 21) Ненад (Душан) Голијанин, 1955.

22. ОКТОБАР 1994.

Вукосавци, у Општини Лопаре, доста велико село настањено искључиво лицима српске националности (Срба 473), напала је једна од више специјалних муслиманских оружаных формација, тзв. извиђачко-диверзантског одреда, из састава Другог, Тузланског, корпуса Армије БиХ, **22. октобра 1994.** У том изненадном ноћном препаду муслимани су успели да допру до првих српских имања на периферији села и том приликом у једној од кућа убили три члана српске породице Митровић.

Жртве: 1) Ковиљка (Илије) Митровић, 1939. њен син 2) Цвијан (Милан) Митровић, 1963. и супруг 3) Милан (Спасоје) Митровић, 1936.

25. и 26. ОКТОБАР 1994.

Рачић, Дољани, Притока, углавном српска села (Рачић: Срба 274, Хрвата 4, Југословена 8; Дољани: Срба 155; Притока: Срба 759, муслимана 31, Хрвата 4, Југословена 37, осталих 8) у Општини Бихаћ. Наведена села у истовремено, **25. и 26. октобра 1994.** напале веома бројне муслиманске оружане формације, претежно из састава 505. Бужимске бригаде Петог корпуса Армије БиХ. Већина убијених мештана масакрирана је на најсвирепији начин и веома често у властитим кућама у којима су затечени приликом уласка муслимана у село. Они који су преживели овај покољ одведени су у логор Луке који се налази у Бихаћу и многи су у том логору окончали своје, углавном старачке, животе. У истом логору свирепо је убијена, вероватно и најстарија српска жртва овог рата у БиХ, покојна Боја Кењало из Рачића која је у време заробљавања, протеривања из села у логор и убиства имала пуних 106 година. Српска имовина, стока и скупљена летина мештана ових српских села су опљачкани, а непокретна имовина уништена спаљивањем и разарањем.

Жртве: 1) Љубиша (Бошко) Војновић, 1914; 2) Милка Гајић, 1914; 3) Босиљка Гогић, 1929. и њен супруг 4) Марко Гогић, 1923; 5) Јово (Раде) Грбић, 1914; 6) Боја Кењало, 1888; 7) Михајло Кењало, 1909; 8) Раде (Симо) Кењало, 1913; 9) Драган (Никола) Кнежевић, 1926. и његова супруга 10) Стоја Кнежевић; 11) Ђуја (Стево) Кнежевић, 1930. и њен супруг 12) Стојан (Стево) Кнежевић, 1930; 13) Милан (Стево) Ковачевић, 1934; 14) Илинка Лабус, 1929; 15) Ђуро (Исо) Милисављевић, 1913; 16) Даница (Михајло) Грбић, 1925; 17) Ђуја Кењало, 1914; 18) Ђуро (Михајло) Кењало, 1946; 19) Боја Вукашиновић, 1940; 20) Којо (Ђуро) Јелача, 1934; 21) Миле Грбић, 1929; 22) Бранко Јерковић, 1920.

31. ОКТОБАР 1994.

Острожница у Општини (Босанска) Крупа на Уни. Село са измешаним становништвом у коме ипак доминантну већину чини муслиманска популација (Срба 103, муслимана 1072, Југословена 4, осталих 1). Напад на српски део села извршили су **31. октобра 1994.** припадници оружане формације Петог или тзв. Бихаћког корпуса Армије БиХ. У муслиманском нападу страдало је више лица српске националности, од тога 18 убијено, а више десетина повређено најчешће ватреним оружјем. Већина цивилног становништва, поготово деца и жене, настојали су да спас нађу у бекству на српску територију.

Жртве: 1) Остоја (Чедо) Бомештар, 1949; 2) Зоран (Рајко) Дрљача, 1972;

3) Триво (Миле) Завишић, 1940; 4) Милан (Драго) Зеџ, 1948; 5) Душан (Јово) Змијањац, 1940; 6) Бошко (Вељко) Зеџ, 1948; 7) Милан (Михајло) Карановић, 1973; 8) Бошко (Милан) Мандић, 1949; 9) Момчило (Милан) Недимовић, 1958; 10) Драго (Ђуро) Орел, 1950; 11) Душко (Дане) Станковић, 1965; 12) Божо (Радо) Станковић, 1950; 13) Ненад (Божо) Стојаковић, 1967; 14) Драган (Михајло) Карановић, 1973; 15) Никица (Никола) Косановић, 1973; 16) Божо (Милан) Ољача, 1951; 17) Здравко (Душан) Поповић, 1958; 18) Милорад (Раде) Софиљ, 1956; 19) Обрад (Рајо) Ђулибрк, 1954.

11. НОВЕМБАР 1994.

Жуберин, мало српско село (укупно становника 41) у Општини Невесиње. Село је било у залеђу српских положаја и линија одбране, а напад је извршен неочекивано, пред само свитање **11. новембра 1994.** Акцију је извела специјална јединица коју су сачињавали муслимани Подвележја, борци неке посебне диверзантско-терористичке формације Четвртог корпуса Армије БиХ. У нападу су убијене четири, углавном, старије и ненаоружане особе српске националности, а пет мештана, такође цивила, овог села је рањено. Вреднија имовина, одећа, обућа и стока жртава и избеглих мештана Жуберина опљачкани су, оно што нападачи нису хтели или нису могли да понесу разорено је и спаљено уз познате узвике и арлаукање ратника џихада "Алаху егбер".

Жртве: 1) Мара (Трифко) Чабрило, 1921; 2) Даринка (Ристо) Чабрило, 1928; 3) Мирослав (Симо) Чабрило, 1941; 4) Радојка (Мико) Пухало, 1922; 5) Саво (Максим) Рул, 1948.

13. НОВЕМБАР 1994.

Јабланица, урбани део града који је и у својој прошлости, као и данас, увек имао доминантну муслиманску већину (Срба 204, Хрвата 742, муслимана 2887, Југословена 452, осталих 168) и у коме је у згради некадашњег Музеја револуције 1941-1945. на самом почетку оружаних сукоба формиран концентрациони логор за Србе. А потом, у току жестоког муслиманско-хрватског рата, исти логор је служио и за приведене и заробљене Хрвате. У логор су **13. новембра 1994.** доведена бодљикавом жицом везана, четири заробљена борца војске Републике Српске. После свакодневних мучења убијени су на веома свиреп, ритуалан исламски начин, сабљом и још неким непознатим хладним оружјем. То је утврђено приликом обдукције пошто су тела у Подвележју предата органима власти РС. Једном од покојника недостајала је глава.

Жртве: 1) Ристо (Стојан) Чоловић, 1955; 2) Миљан (Бранко) Радуловић, 1974; 3) Мирко (Ђорђе) Симић, 1959; 4) Слободан (Младен) Пудар, 1970.

1. ДЕЦЕМБАР 1994.

Чапразлије, село у Општини Ливно, које у знатно већем броју насељавају лица српске националности (Срба 159, Хрвата 40). Изненадни напад на српски део села извршиле су **1. децембра 1994.** хрватске оружане формације које су прешле међудржавну границу и том приликом нападе и окупирале овај део Босанске крајине и Републике Српске. Приликом акције и, потом, окупације насеља, убијен је већи број мештана, цивилних лица српске националности. Преживели Срби, становници Чапразлија, жене, болесни и деца, избегли су у суседна насеља која су још била слободна и под влашћу државних и војних органа РС. Као и у осталим окупираним српским селима, имовина мештана је опљачкана, а остатак спаљен и разорен.

13. ДЕЦЕМБАР 1994.

Шилјак, у статистичком попису насеља и попису становништва БиХ, ово место није регистровано као сеоско насеље, али се према локалној веродостојној документацији налази и постоји у Општини Трново-Сарајево. Највероватније да је реч о неком засеоку или географском локалитету. У овом случају то није битно. Битно је да је ту **13. децембра 1994.** постављена муслиманска заседа која је на препад пресрела и убила више лица српске националности. Заседу су, по свим претпоставкама, сачињавали борци Првог, или Сарајевског, корпуса Армије БиХ.

Жртве: 1) Виде (Јово) Андрић, 1953; 2) Слободан (Лазар) Бјелица, 1943; 3) Далибор (Ратко) Бјелица, 1973; 4) Боро (Милош) Вујадин, 1953; 5) Маринко (Јово) Драговић, 1938; 6) Ђоко (Љубо) Драговић, 1950; 7) Милорад (Раде) Ковачевић, 1945; 8) Мићо (Максим) Мојовић, 1946; 9) Маринко (Никола) Мојовић, 1936; 10) Душан (Радо) Поповић, 1937; 11) Милорад (Симо) Поповић, 1955; 12) Дане (Светозар) Тимотија, 1958.

23. ДЕЦЕМБАР 1994.

Доњи и Горњи Казанци и насеље **Пољанице**, планинска српска села (Доњи Казанци Срба 197, Горњи Казанци 208) у изразито српској Општини Грахово, која се налазе у пограничном подручју према Хрватској, била су жртве веома жестоког напада регуларних оружаних формација Републике Хрватске **23. децембра**

**Масовни злочини муслиманских и хрватских снага над Србима,
1992 – 1995.**

1994. Том приликом хрватска војска, не осврћући се на међурепубличке, а тада и међудржавне, границе, продрла је знатно у дубину територије суседне државе Босне и Херцеговине, односно Републике Српске и окупирала неколико приграничних српских села. Жртве напада су више мештана, цивила српске националности. Сва српска имовина, од покућства, одеће и хране до стоке и сена, опљачкани су, а остатак спаљен и разорен.

Жртве: 1) Жељко (Милош) Марић, 1965; 2) Милош (Милош) Мандић, 1942; 3) Јован (Славко) Маљковић, 1965; 4) Мирко (Бошко) Арежина, 1957; 5) Раде (Божо) Барошевић, 1958; 6) Милош (Душан) Иветић, 1952; 7) Душан (Милан) Вукобрат, 1963; 8) Гојко (Душан) Јарић, 1966; 9) Драган (Марко) Шљивар, 1973; 10) Драгољуб (Никола) Марић, 1954; 11) Анђелко (Борко) Мандић, 1955; 12) Милорад (Јован) Ајдер, 1952; 13) Ранко (Милојко) Шормаз, 1951; 14) Живко (Илија) Шормаз, 1964; 15) Обрад (Драган) Вукобрат, 1950; 16) Дамјан (Јован) Ђурица, 1949; 17) Стево (Вукашин) Кошћица, 1944; 18) Мирко (Јандрија) Грубач, 1943; 19) Ранко (Гордана) Билчар, 1964; 20) Урош (Славко) Бурсаћ, 1939; 21) Јово (Раде) Кесић, 1939; 22) Бранко (Никола) Кнежевић, 1959.

1995.

27. ФЕБРУАР 1995.

Перна, релативно мало српско село (Срба 136) у Општини (Босанска) Крупа на Уни у последњој ратној години нашло се на путу и веома жестоком удару муслиманских оружаних формација Петог, или познатог Бихаћког, корпуса Армије БиХ. Најтежи напад на Перну муслимани су извршили **27. фебруара 1995.** Том прилико убијено и рањено више лица српске националности.

Жртве: 1) Илија (Стојан) Бороња, 1957; 2) Симо (Марко) Беслаћ, 1947; 3) Гојко (Дмитар) Болтић, 1958; 4) Радован (Ђуро) Блануша, 1967.

1. и 2. МАЈ 1995.

Градишка (Босанска) нашла се на удару оружаних формација, артиљерије и ратног ваздухопловства Републике Хрватске **1. и 2. маја 1995.** за време хрватске офанзиве "Бљесак" у Западној Славонији и окупације тог дела Републике Српске Крајине. Подручје Западне Славоније налазило под заштитом ОУН и СРЈ, али нико од "заштитника" није се супротставио хрватској агресији, масовним убиствима и изгону Срба са њихових огњишта. Супротно обавези и свом мандату, снаге и команде УНПРОФОР-а све време пружале значајну логистичку подршку хрватским оружаним формацијама. Циљ гранатирања и бомбардовања насеља у Републици Српској биле су готово непрегледне колоне Срба који су из Хрватске преко моста на Сави бежали из нападнутог подручја у (Босанску) Градишку и околна српска села где су тражили и налазили прибежиште и заштиту. У овој хрватској акцији само на подручју града убијено дванаест лица српске националности и више њих рањено. На стамбеним и другим објектима у граду и селима је после гранатирања регистрована огромна материјална штета.

Жртве: 1) Видосав (Велимир) Аћимовић, 1943; 2) Данијела (Драго) Гајић, 1989; 3) Немања (Драго) Гајић, 1984; 4) Даринка Кутић, 1918; 5) Млађен Кутић, 1912; 6) Љубица (Илија) Перић, 1921; 7) Стево (Ђуро) Раниловић, 1969; 8) Данијел (Благоје) Ратковић, 1977; 9) Николина (Младен) Рачић, 1978; 10) Марија (Душан) Тадић, 1940; 11) Уна (Саша) Тадић, 1992; 12) НН мушкарац из села Бистрик.

27. МАЈ 1995.

Власеница, у атару општине Власеница у близини раније страдалог српског села Рупово Брдо, убијено је пет мештана, цивила српске националности. Жртве су страдале у заседи коју су поставили муслимани на макадамском путу између Рупова Брда и Купусна **27. маја 1995.** у 17,15 часова. Организатори и учесници заседе су припадници 28. дивизије Армије БиХ, под командом Насера Орић, а са седиштем у заштићеној и наводно демилитаризованој зони Сребренице. Иако су од средине априла 1993. били под посебним надзором оружаних снага ОУН, муслимани су веома често у мањим или већим формацијама излазили из сребреничког краја и терорисали околна српска насеља и српско становништво. Супротно међународним обавезама, те терористичке активности нису спречавали војници УНПРОФОР-а Канадског, а потом ни Холандског батаљона. То се догодило и наведеног дана, када се пет српских цивила дрвосеча враћало у старом камиону марке Мерцедес напуњеном дрвима која су из шуме превозили за своја домаћинства. Прегледом спољних повреда тела констатовано да су неке жртве биле само рањене, а потом убијене тупим предметима и искасапљене ножевима.

Жртве: 1) Љубиша (Војин) Голић, 1946; 2) Милисав (Станко) Петровић, 1948; 3) Бранко (Драго) Николић, 1950; 4) Миладин (Радивоје) Савић, 1957; 5) Милош (Милош) Мишић, 1961.

28. МАЈ 1995.

Мирино Село, на Озрену у Општини Лукавац, настањено српским становништвом (Срба 396, Југословена 4), страдало је **28. маја 1995.** у неочекиваном и жестоком, претходно добро припремљеном и испланираном, нападу муслиманских јединица из састава Другог, или Тузланског, корпуса Армије БиХ. Том приликом убијено је више лица српске националности, а знатно већи број мештана повређен углавном пешадијским ватреним оружјем и дејством артиљерије. Многи стамбени и привредни објекти у селу су оштећени.

Жртве: 1) Слободан (Војин) Јовић, 1945; 2) Војин (Ђорђе) Видаковић, 1940; 3) Јоцо (Симо) Видаковић, 1958; 4) Анђелко (Душан) Ђукановић, 1971; 5) Перо (Недо) Радић, 1943; 6) Раденко (Саво) Радић, 1954; 7) Драго (Станко) Недић, 1942; 8) Милорад (Милан) Кулишић, 1938; 9) Ненад (Милан) Кулишић, 1941; 10) Винко (Саво) Недић, 1973; 11) Жељко (Јеленко) Недељковић, 1940; 12) Милан (Васо) Пушељић, 1958.

23. ЈУН 1995.

Скелани, у Општини Сребреница. Место догађаја је макадамски локални пут између Сребренице и Скелана. У једном од својих честих диверзантских похода из заштићене зоне Сребренице, муслимански војници 28. дивизије Армије БиХ, поставили су **23. јуна 1995.** заседу и у путничком цивилном комби возилу убили пет лица српске националности из суседног села Скелани. Ова заседа и потоњи напад на село Вишњица у Општини Милићи, били су последње злочиначке оружане акције сребреничких муслимана пред коначан повратак Срба у овај градић. Треба имати у виду да су честе муслиманске заседе и напади на околна српска насеља реализовани у присуству оружаних формација ОУН, канадских, британских и холандских јединица из састава УНПРОФОР-а.

Жртве: 1) Томо (Радомир) Бибић, 1955; 2) Остоја (Радомир) Божић, 1946; 3) Драгиша (Видоје) Павловић, 1963; 4) Живорад (Игњат) Грујичић, 1950; 5) Велисав (Радован) Павловић, 1953;

7. ЈУЛ 1995.

Сарајево, Алипашино Поље, Општина Нови Град. Злочин се догодио **7. јула 1995.** када су у свом стану убијена три лица српске националности. Убиства су извршили униформисани припадници војних или полицијских формација муслиманског дела града Сарајева. Жртве су од давних дана биле припадници адвентистичке вероисповести и никада нису узимали учешћа ни у вербалним сукобима. И у овом случају поновила се стара пракса муслиманских власти. Оне су жртве својих злочина веома често приписивале дејству српске артиљерије и српских снајпериста. Тако је било и код убиства ове породице. Убијени су у стану на коме ни прозори нису поломљени, али су, по налазима муслиманских власти, страдали од српске гранате. Жртве су ексхумиране након више од четири године, 13.10.1999. из масовне гробнице на градском гробљу ЛАВ. Резултати обдукције требало би да се и данас налазе у сарајевском Окружном тужилаштву.

Жртве: 1) Божо (Миливоје) Ђорем, 1957, његова супруга 2) Хема (Ристо) Ђорем, 1965. и њихова петогодишња кћи 3) Магдалена (Божо) Ђорем, 1990.

15. на 16. ЈУЛ 1995.

Баљковица, једно од релативно великих села у подрињској Општини Зворник, нашло се у току ноћи **15. на 16 јули 1995.** на жестоком удару 28. или Сребреничке дивизије Другог корпуса Армије БиХ. Веома јаке муслиманске снаге, према процени око 15000 бораца,

после изгона из Сребренице, покушале су да се преко српских села и српске територије пробију до Тузле. На правцу пробоја је та огромна, избезумљена и бесна војничка маса уништавала све пред собом. Многи мештани из српских села, па и из самог града Зворника, спас су покушавали да нађу бекством преко Дрине у суседни Мали Зворник и околна села у Србији.

Жртве: 1) Гојко (Јован) Кулић, 1954; 2) Зоран (Борисав) Стојкић, 1959; 3) Петар (Драгомир) Батић, 1939; 4) Милан (Вељко) Јакшић, 1965; 5) Славко (Мићо) Катић, 1968; 6) Саво (Ђорђе) Аћимовић, 1955; 7) Зоран (Стево) Томић, 1960; 8) Радо (Василије) Томић, 1970; 9) Горан (Душан) Готовац, 1973; 10) Василије (Миливој) Делић, 1941; 11) Љубиша (Слободан) Јеркић, 1964; 12) Анто (Јован) Милошевић, 1961; 13) Бошко (Момчило) Алексић, 1960; 14) Славко (Слободан) Драгић, 1963; 15) Душан (Слободан) Николић, 1957; 16) Мићо (Радивој) Перић, 1967; 17) Миленко (Милан) Радић, 1964; 18) Гојко (Лазар) Симић, 1952; 19) Драган (Драгомир) Стевановић, 1971; 20) Петар (Рајко) Тијанић, 1937; 21) Цвијетин (Илија) Николић, 1951; 22) Рајко (Добросав) Смиљанић, 1966; 23) Драган Милићевић, 1975.

27. ЈУЛ 1995.

Роре су чисто српско и релативно велико село (Срба 203) у Општини Гламоч. Мештани и њихова имовина страдали су у току познате хрватске офанзиве **27. јула 1995.** и окупације пограничног дела Републике Српске и БиХ. Приликом упада у село, хрватски војници су убили четири старице српске националности. То су биле и једине особе у Рорама које су сматрале да не треба да напуштају своје куће и беже у непознато. Наивно су веровале да права војска не убија цивиле, поготово не жене или старије особе које се једва држе на ногама. Своју наивност платиле су својим недужним старачким животима. Хрвати су немилосрдно убијали све што се креће и што је српско. Остало су пљачкали, разарали и пустошили до те мере да нико од мештана није могао ни да помисли на повратак. Проваљена је, оскрнављена и опљачкана српска православна црква.

Жртве: 1) Милица (Јован) Роквић, 1910; 2) Стеванија Срдић, 1904; 3) Стана (Васо) Роквић, 1911. 4) Милица (Марко) Роквић, 1926.

28. ЈУЛ 1995.

Шумањци, Општина Гламоч (238 лица српске националности). Село је страдало у нападу и окупацији овог дела територије Босанске крајине и Републике Српске. Напад су извршиле оружане формације Републике Хрватске и Армије БиХ **28. јула 1995.** Приликом уласка

непријатељских оружаних јединица у село убијено је више, углавном старијих особа које су, верујући да ником нису ништа нажао учинили, остале на својим имањима и у својим кућама. Нападач је поубијао, попалио и разорио све што се затекло у селу. Иза оваквих хрватских похода није се могла наћи жива српска глава. Иза хрватских убица, пљачкаша и паликућа остало је празно, пусто и опљачкано село у коме више није било услова за живот.

Жртве: 1) Ана (Петар) Бошњак, 1915; 2) Лазар (Давид) Козомара, 1936; 3) Мила Козомара, 1924; 4) Јелка Радумило, 1922; 5) Мара Радумило, 1924; 6) Лука Радумило, 1922.

Халапић (Срба 427, Хрвата 1, Југословена 1, осталих 1), српско село у, према Хрватској, приграничној српској Општини Гламоч нападнуто је у познатој, раније већ поменутој, дуго припреманој летњој офанзиви хрватских оружаних снага на пригранична насеља Босанске крајине, и окупирано **28. јула 1995.** Сва цивилна лица српске националности која су остала у селу, реч је о три старије болешљиве и непокретне женске особе, убијена су. Покретну имовину, пољопривредну опрему и стоку коју су затекли у селу, Хрвати су опљачкали, а потом све што се није могло искористити и однети разорили и попалили. И у овом селу иза нападача је остала само пустош.

Жртве: 1) Милица Ћурковић, 1925; 2) Ана Јанковић, 1920; 3) Ружица Јанковић, 1924.

Петрово Врело, још једно српско планинско село (Срба 135) у гламочкој Општини, које је страдало у току оружаног напада и окупације хрватских оружаних формација **28. јула 1995.** И у овом случају жртве су искључиво старија лица, цивили, српске националности. Убијени су, као и остали њихови сународници, само зато што су Срби. И у Петровом Врелу је опљачкано и уништено све што би мештанима могло бити од помоћи да опстану, ако остану живи или се после изгона поново врате на своја огњишта.

Жртве: 1) Милош (Никола) Ракуљ, 1914; 2) Јања Радоја, 1910; 3) Божо (Митар) Радоја, 1915.

Зајаруга, српско село у Општини Гламоч (Срба 227). Овај датум, **28. јули 1995,** уторак, вероватно је најтрагичнији дан у новијој прошлости Општине Гламоч. Срби су истерани из града и свих својих села. Хрвати су после Хитлерове творевине Независне Државе Хрватске, и преко пола века живота у слободи, поново, сада под вођством Фрање Туђмана, кренули да по босанској Крајини убијају Србе зато што су Срби. И у овом селу остале су само старе, углавном болесне и немоћне, особе. Остале су на своме можда и из пркоса. Старци Зајаруге, као и осталих села у

која је наступала хрватска војска, знали с,у из искуства стеченог у младости током Другог светског рата, шта могу да очекују кад наоружани Хрвати или муслимани дођу у српско село. То им се и догодило. И од њихових кућа и имања остали су само трагови.

Жртве: 1) Босиљка Радоја, 1916; 2) Јелка Тривуновић, 1905; 3) Урош (Вукосав) Тривуновић, 1905.

10. и 11. СЕПТЕМБАР 1995.

Лозна, село са убедљиво највећим бројем српског становништва у Општини Бановићи (Срба 951, муслимана 198, Југословена 6, Хрвата 1, осталих 15). Ово село је посебно тешко страдало у јесен **10. и 11. септембра 1995.** приликом напада муслиманских оружаних формација из неколико околних корпуса Армије БиХ. Муслиманским војницима свесрдну и снажну помоћ пружали су њихови верски савезници и истомислџеници, добровољци, у свету познати свети ратници ислама-муџахедини, придошли у организацији познате Ал Каиде и других фундаменталистичких исламских организација из више исламских држава. Муслиманима су свесрдно помагале и НАТО јединице: далекометна артиљерија, ракетни бацачи и авијација. У завршним операцијама против Републике Српске и ВРС, здружене јединице нападача су село Лозна готово уништиле и сравниле са земљом. Погром лица српске националности и њихових бранилаца, такође мештана Лозне, био је више него стравичан. Муџахедини, НАТО пакт и Армија БиХ су овом офанзивом коначно, након неколико година и готово брзброј неуспелих покушаја, напада и офанзива, савладали одбрану Озрена, српског Гостовића и Возуће. Преко више десетина Срба који су убијени и још више оних који су заробљени или оних којима се изгубио сваки траг, цена су српске одбране властитог села и својих живота. Имовина страдалих, похватаних и избеглих Срба добрим делом је нестала под бомбама и у разарању, а оно што је преостало опљачкали су и уништили муслимански пљачкаши и паликуће. Они су, као и увек, тај свој посао веома темељно обавили. У селу Лозна нема више Срба, село је етнички очишћено, српске куће разорене и попаљене.

Жртве: 1) Војо (Љубо) Благојевић, 1954; 2) Милован (Милан) Божић, 1947; 3) Ранко (Перо) Бундало, 1971; 4) Ђорђије (Стојко) Блашковић, 1953; 5) Славко Богуновић; 6) Видосав (Данило) Божић, 1957; 7) Чедо (Миливоје) Дабић, 1952; 8) Јово (Благоје) Видовић, 1942; 9) Душан (Јован) Вукојевић, 1968; 10) Ненад (Божо) Глигорић, 1941; 11) Милутин (Сретко) Ђокић, 1956; 12) Јово (Саило) Ђорђић, 1940; 13) Ранко (Јово) Ђурић, 1941; 14) Чедо (Ранко) Достанић, 1965; 15) Љубо (Владо) Достанић, 1965; 16) Бранко (Слободан) Демоњић, 1971; 17) Зоран (Стојан) Демоњић, 1973; 18) Миливоје (Душан) Илић, 1944. и његов син: 19) Новак (Миливоје) Илић, 1974; 20) Слободан (Милан) Јелисић, 1960; 21) Милош (Срето) Јовић, 1935. и његов брат: 22) Митар (Срето) Јовић, 1940; 23) Богдан (Недо) Јовић, 1974; и његов отац 24) Недо (Милан)

Јовић, 1950; 25) Радојица (Милан) Јотић, 1971; 26) Светко (Раде) Каурин, 1941; 27) Мирослав (Вељко) Кнежевић, 1970; 28) Миленко (Душан) Лазаревић, 1966; 29) Ненад (Премил) Лазендић, 1972; 30) Јанко (Митар) Лазић, 1937; 31) Драгутин (Ранко) Лукић, 1964; 32) Зорко (Томислав) Лукић, 1961; 33) Ранко (Дујко) Лазић, 1932; 34) Живко (Владо) Мајсторовић, 1966; 35) Миливоје (Бранко) Мркаљевић, 1961; 36) Марко (Марко) Марић, 1946; 37) Боро (Момир) Марковић, 1957; 38) Драго (Бранко) Марковић, 1956; 39) Миодраг (Марко) Матичић, 1975. и његов отац 40) Марко (Мирослав) Матичић, 1952; 41) Лука (Петар) Мијанић, 1947; 42) Стево (Рајко) Момчићевић, 1970; 43) Урош (Ратко) Милошевић, 1969; 44) Слободан (Васкрсије) Марковић, 1937; 45) Боро (Ратко) Његомировић, 1951; 46) Слободан (Драго) Његомировић, 1930; 47) Жарко (Стево) Његомировић, 1962; 48) Новак (Ратко) Његомировић, 1970; 49) Здравко (Богдан) Нарић, 1968; 50) Здравко (Јово) Панић, 1939; 51) Слађан (Милан) Павловић, 1974; 52) Дејан (Милош) Пејић, 1939; 53) Душан (Лазар) Пејић, 1948; 54) Јеленко (Јанко) Пејић, 1941; 55) Миленко (Илија) Пејић, 1949; 56) Милош (Миливоје) Пејић, 1945; 57) Брано (Милан) Петровић, 1967; 58) Чедо (Милош) Петровић, 1946; 59) Митар (Драго) Петровић, 1958; 60) Слободан (Недељко) Петровић, 1974; 61) Предраг (Јово) Поповић, 1964; 62) Славиша (Ђорђе) Павловић, 1973; 63) Обрад (Ђорђе) Петрушић, 1954; 64) Миленко (Милован) Павловић, 1964; 65) Радован (Бранко) Пантелић, 1957; 66) Душко (Срето) Пашалић, 1969; 67) Миливоје (Ђорђе) Пашалић, 1944; 68) Драган (Трипун) Пејић, 1973; 69) Илија (Слободан) Пејић, 1937; 70) Лука (Цвијетин) Пејић, 1939; 71) Миладин (Јанко) Пејић, 1956; 72) Вељко (Борко) Петровић, 1960; 73) Миленко (Љубо) Петровић, 1950; 74) Симеун (Милан) Пирц, 1949; 75) Радован (Благоје) Радојичић, 1942; 76) Жељко (Давид) Радоњић, 1972; 77) Недељко (Стево) Рауковић, 1959; 78) Младен (Борисав) Савић, 1956; 79) Мирко (Ранко) Савић, 1960; 80) Младен (Љубо) Савић, 1945; 81) Никола (Божо) Савић, 1942; 82) Јанко (Урош) Симић, 1936; 83) Симо (Бошко) Симић, 1959; 84) Слободан (Борко) Смиљић, 1953. и његов брат: 85) Миладин (Борко) Смиљић, 1956; 86) Пантелија (Раде) Спасојевић, 1956; 87) Бранислав (Драго) Стакић, 1962; 88) Драшко (Чедо) Стакић, 1957; 89) (Иван (Драго) Стакић, 1967; 90) Витомир (Душан) Станић, 1958; 91) Драго (Петар) Стјепановић, 1940; 92) Стојадин (Станоје) Стојановић, 1960; 93) Раденко (Недо) Савић, 1971; 94) Боривоје (Јово) Савић, 1956; 95) Драгутин (Слободан) Симић, 1959; 96) Марко (Милош) Симић, 1940; 97) Миленко (Славко) Станић, 1958; 98) Предраг (Војин) Стевановић, 1968; 99) Станоје (Божо) Тодић, 1928; 100) Раденко (Благоје) Тодић, 1952; 101) Божидар (Милован) Тодоровић, 1973; 102) Бранко (Благоје) Тодоровић, 1947; 103) Станко (Душан) Тодоровић, 1950; 104) Мирко (Милан) Тодоровић, 1938; 105) Саво (Ђорђе) Тодоровић, 1940; 106) Стојан (Урош) Тодоровић, 1943; 107) Паво (Рајко) Трифковић, 1958; 108) Мирко (Милан) Чупељић, 1954; 109) Зоран (Илија) Шалић, 1970; 110) Жарко (Раде) Шљука, 1941; 111) Драгомир (Чедомир) Ђекић, 1955.

12. СЕПТЕМБАР 1995.

Шипово, српска или претежно српска села **Бабин До** (Срба 337), **Прибелци** (Срба 616), **Драгнић Подови** (Срба 196), **Брђани** (Срба 220, муслимана 133, Хрвата 1), **Липовача** (Срба 319), нападнута и освојена **12. септембра 1995.** Истовремен, претходно планиран и организован напад на знатно шире подручје Босанске крајине и Републике Српске, а тиме и на безмало сва насеља општине Шипово, извршиле здружене јединице авијације, логистике и артиљерије НАТО-пакта, у садејству са Армијом БиХ и оружаним формацијама Републике Хрватске. Авијација и артиљерија НАТО савеза у више наврата, поготово 5, 8. и 9. септембра 1995, жестоко бомбардовала и са крстарице "Нормандија" ракетирала безмало сва српска насеља и тиме омогућила продор муслиманских и хрватских јединица и окупацију наведених највећим делом српских села. После освајања хрватско-муслиманске јединице извршиле масакр над затеченим српским становништвом, а њихову имовину опљачкале, спалиле и уништиле. Проваљена, демолирана и опљачкана српска православна црква Рођење Светог Јована Крститеља и парохијски дом.

Жртве: 1) Владо (Гојко) Граховац, 1957; 2) Проле Иле, 1893; 3) Јованка (Ђуро) Радоја, 1926; 4) Ђуро (Петар) Савковић, 1903; 5) Перо (Ристо) Ћато, 1912; 6) Осто (Јово) Вранић, 1912; 7) Грозда (Стеван) Малиновић, 1912; 8) Томо (Јово) Нерац, 1902; 9) Ђуро (Станко) Каурин, 1957; 10) Славко (Тодор) Муждека, 1949; 11) Дане (Дамјан) Блебић, 1974; 12) Стево (Влајко) Бубњевић, 1957; 13) Гавро (Милојко) Бубњевић, 1957; 14) Петар (Стојан) Гаџић, 1952; 15) Неђо (Миле) Граховац, 1957; 16) Стеван (Урош) Дакић, 1951; 17) Жељко (Недељко) Јандрић, 1970; 18) Љубо (Стево) Јеринић, 1961; 19) Драго (Симо) Јеркић, 1961; 20) Стево (Милорад) Јокић, 1975; 21) Коста (Јово) Нишић, 1957; 22) Милорад (Петар) Нишић, 1954; 23) Славко (Душан) Новаковић, 1952; 24) Драган (Ђуро) Панђић, 1956; 25) Стево (Веља) Плавшић, 1956; 26) Владо (Мило) Ступар, 1952; 27) Драган (Васкрсије) Ђурко, 1963; 28) Јованка (Ђуро) Панџић, 1909.

13. СЕПТЕМБАР 1995.

Бравнице, претежно српско и доста велико село у Општини Јајце, које су регуларне оружане снаге Републике Хрватске и Армије БиХ од почетка ратних сукоба, по други пут напале **13. септембра 1995.** Приликом освајања села хрватске и муслиманске јединице су, поред великог броја мештана, заробиле већу колону цивила, претежно деце, жена и старијих особа, српских избеглица, које су из окупираног Србобрана и осталих околних крајишких општина бежали према слободној српској територији. Том приликом, без видљивог непосредног повода, жестоком ватром из пешадијског наоружања и ручним бацачима "зоља" засули су и уништили аутобус у коме се налазио велики број деце са својим родитељима. Злочин се догодио за време хрватске офанзиве

"Олуја" када су регуларне јединице Републике Хрватске уз помоћ авијације и артиљерије НАТО пакта продрле на територију Републике Српске и БиХ. У овом погрому над српским цивилима, мештанима и затеченим избеглицама, на свиреп начин је убијено више десетина лица. Тела знатног дела покојника откопана су и пронађена у масовној гробници "Царево Поље" код Јајца у марту 1998. Притом су опљачкане и спаљене многе српске куће.

Жртве: 1) Смиља (Стојко) Аћимовић, 1924; 2) Здравко (Нико) Бандулај, 1947; 3) Јованка (Михајло) Зељко, 1955. и њен супруг 4) Михајло (Светозар) Зељко, 1945; 5) Маријана Зељко; 6) Маринко Зељко; 7) Борисав (Ново) Јанковић, 1989; 8) Велибор (Ранко) Јанковић - Вељко, 1982; 9) Далиборка (Ранко) Јанковић, 1970; 10) Данијела (Ново) Јанковић, 1978; 11) Драган (Мићо) Јанковић, 1990; 12) Мира (Илија) Јанковић, 1951; 13) Стојан Каурин, 1925; 14) Стака (Драго) Нежић, 1952. и 15) Стево (Влајко) Бубњевић, 1957; 16) Ђорђо Зељко, 1920; 17) Љубица Јовић; 18) Борка Јанковић, 1989; 19) Александар (Ранко) Петрић, 1991; 20) Весна (Ранко) Петрић, 1989; 21) Драган (Анђелко) Наерац, 1974; 22) Анђелко (Свето) Наерац, 1942; 23) Ново Пурњега 1937; 24) Жељко (Остоја) Грабеж, 1973; 25) Ана (Исак) Милосавац, 1922; 26) Мира Васић; 27) Гојко Гудало, 1920; 28) Митра (Саво) Ђурић, 1948; 29) Дивна (Анђелко) Каурин, 1948; 30) Бранка (Павле) Кезија, 1965; 31) Мирољуб (Саво) Кисин, 1971; 32) Недо (Станко) Топић, 1932; 33) Ново (Бранко) Човић, 1934; 34) Љубо (Милан) Крстановић, 1966; 35) Милош (Драго) Црњадак, 1970; 36) Сретко (Ђуро) Бундало, 1959; 37) Зоран (Маринко) Ђутковић, 1972; 38) Чедо (Константин) Вучановић, 1959; 39) Ненад (Боро) Лукић, 1968; 40) Ранко (Раде) Мајсторовић, 1975; 41) Дарко (Пајо) Манојловић, 1973; 42) Мирко (Нико) Јоветић, 1961; 43) Рајко (Ратко) Бабић, 1966; 44) Миленко (Љубиша) Јуран, 1968; 45) Обренко (Љубо) Нишић, 1971; 46) Максо (Остоја) Павловић, 1967; 47) Милан (Перо) Симић, 1949; 48) Недељко (Павле) Чигоја, 1966; 49) Споменко (Мирко) Пурњега, 1973; 50) непозната женска особа, по многим изјавама мајка Светлане Гудало.

14. СЕПТЕМБАР 1995.

Кључ, велики број српских или претежно српских села ове општине: **Горњи Рибник** (Срба 664, муслимана 5, Југословена 8), **Горња Слатина** (Срба 246, Југословена 3), **Доња Слатина** (Срба 228), **Руденице** (Срба 758, муслимана 9, Хрвата 1), **Доњи Врбљани** (Срба 875) **Горњи Врбљани** (Срба 743), **Ситница** (Срба 240, Југословена 7), **Средице** (Срба 304), **Растока** (Срба 146) и **Велијашница** (286), нашли се на удару хрватско-муслиманских освајачких похода против војске и народа Републике Српске. Хрватске оружане формације напале су и окупирале наведена села **14. септембра 1995.** Овај освајачки поход, у великој мери, својим непосредним учешћем и ватреним дејством, сталним бомбардовањем и ракетирањем српских насеља, цивилних објеката и

линија српске одбране, помогло је ваздухопловство НАТО пакта. Том приликом су пале и прве српске жртве и порушени многи цивилни објекти. Непосредно после освајања наведених села убијено је, на суров начин, тупим предметима и хладним оружјем, више лица српске националности. Реч је углавном о женама, болесним и старијим особама, значи цивилима који су силом прилика остали у својим кућама и на својим имањима. По упаду хрватских и муслиманских формација сва наведена насеља су опљачкана, разорена и спаљена. Ипак, вечина мештана, поготово деца и њихове мајке, на време су евакуисани у сигурнија српска подручја. У Врбљанима је порушена српска православна црква Успење Пресвете Богородице и Парохијски дом.

Жртве: 1) Миле (Саво) Дмитровић, 1954. слеп човек и његов отац 2) Саво (Симо) Дмитровић, 1907; 3) Богдан (Јово) Павловић, 1924; 4) Чедо (Станко) Тодоровић, 1963; 5) Анђа (Мијо) Бањац, 1902; 6) Ратко (Милан) Бувач, 1945; 7) Мирко (Петар) Барјактаревић, 1941; 8) Зоран (Васо) Грбић, 1927; 9) Стево Дамјановић; 10) Блажо (Никола) Ђаковић, 1919; 11) Срето (Мило) Бркић, 1957; 12) Јока Даниловић; 13) Милица (Милан) Даниловић, 1927; 14) Мара (Панто) Ђукић, 1913; 15) Милка (Стево) Ђукић, 1907; 16) Стана (Стојан) Ђукић, 1922; 17) Стево (Илија) Ђукић, 1937; 18) Вукосава Ђуричић; 19) Душанка Зорић; 20) Станко (Иле) Јокић, 1942; 21) Роса (Гавран) Касаповић, 1921; 22) Смиља (Станко) Марковић, 1926; 23) Ана (Ђурђе) Марчета, 1914; 24) Јован (Симо) Марчета, 1907; 25) Раде (Перо) Марчета, 1915; 26) Стана (Јосип) Марчета, 1920; 27) Миле (Дако) Ступар, 1933; 28) Доста (Илија) Цвијић, 1907; 29) Јагода (Марко) Шолић, 1938; 30) Мара (Дако) Шолић, 1911.

14. и 15. СЕПТЕМБАР 1995.

Петровац, општински центар (Срба 2332, муслимана 2664, Хрвата 25, Југословена 249, осталих 62), као и села ове општине: **Бара** (Срба 163), **Јањила** (Срба Срба 351, Југословена 3), **Колонић** (Срба 500, муслимана 11, Хрвата 2, Југословена 7), **Крњеуша** (Срба 928, Хрвата 4, Југословена 14, осталих 5), **Ревеник** (Срба 138, Југословена 5), **Рисовац** (Срба 375, Југословена 2, осталих 1), **Скакавац** (Срба 226), **Ведро Поље** (Срба 112), **Вођеница** (Срба 509, Хрвата 1, Југословена 6, осталих 45) и **Врточа** (Срба 407, Хрвата 2, осталих 20), нападнути су и окупирани у исто време: **14. и 15. септембра 1995.** Напад и окупацију ове, из времена Другог светског рата изразито антифашистичке општине, извели су заједничким снагама, оружане формације Петог корпуса Армије БиХ и Хрватског вијећа одбране, уз непосредну подршку авијације и јединица за брза дејства НАТО-пакта. Тих дана у граду и наведеним насељима убијено је више десетина лица, претежно старијих особа оба пола, цивила српске националности, а међу њима и већи број избеглица, такође српске националности из других крајева, које су се затекле на овом подручју. Многи од њих убијени су на веома суров начин: хладним оружјем и спаљивањем. Коначну листу жртава још није могуће сачинити,

пошто нису пронађене и откопане ни све појединачне и масовне гробнице. Велике проблеме стварају муслиманске власти којима је по Дејтонском документу додељена ова, некада претежно српска општина. Приватна имовина српских жртава готово је до темеља опљачкана, спаљена и разорена. Исто је учињено и са већином црквених, културнио-историјских и антифашистичких споменика и осталих материјалних добара.

Жртве: 1) Јанко (Лазар) Бурсаћ, 1932; 2) Марија (Божидар) Грбић, 1925; 3) Драго (Никола) Грбић, 1925; 4) Милан (Петар) Драгосавац, 1912; 5) Драгица (Јово) Јарић, 1912; 6) Јованка (Марко) Ковачевић, 1941; 7) Смиља (Јово) Марјановић, 1921; 8) Аница (Симо) Мирковић, 1913; 9) Винко (Славко) Солломун, 1962; 10) Јелка (Лука) Радуловић, 1935; 11) Јово (Никола) Ступар, 1921; 12) Славко (Спасо) Новаковић, 1925; 13) Јока (Јевто) Кеџман, 1926; 14) Мика Грубиша, жена избеглица из Доњег Лапца; 15) Стана (Мило) Кеџман, 1900; 16) Боса (Михајло) Бржина, 1939; 17) Милка Шљивар, 1926; 18) Саво Шљивар, 1901; 19) Драган (Мирко) Илић, 1953; 20) Јово (Лука) Јеличић, 1928; 21) Драго (Јово) Роквић, 1924; 22) Драгица (Ђуро) Крчмар, 1920; 23) Ковиљка (Божо) Новаковић, 1937; 24) Бранко (Никола) Бркљач, 1929; 25) Даринка (Дамјан) Рунић, 1909; 26) Илија (Михаило) Рунић, 1909; 27) Роса (Михаило) Рунић, 1912; 28) Ђуја (Давид) Шикман, 1905; 29) Бранко (Милан) Шикман, 1941; 30) Бранко (Ђуро) Ковачевић, 1934; 31) Жарко (Јосип) Шпегар, 1915; 32) Анђа (Јово) Шпегар, 1912; 33) Ратко (Мићо) Латинковић, 1955; 34) Драгутин Лабудовић, 1912; 35) Смиља (Дане) Радошевић, 1956; 36) Момчило (Душан) Роквић, 1925; 37) Здравко (Блажо) Ступар, 1943; 38) Ратко (Душан) Бијелић, 1941; 39) Саво Ступар; 40) Драгица Ступар; 41) Којо (Вид) Шикман, 1920; 42) Драгица (Симо) Шикман, 1924; 43) Зорка Латинковић, 1912; 44) Лукица (Стеван) Латковић, 1968; 45) Жарко (Стеван) Латковић, 1964; 46) Чедо (Милорад) Мандић, 1941; 47) Миланко (Пајо) Милановић, 1960; 48) Јово (Стево) Миљуш, 1944; 49) Богдан (Јово) Мирковић, 1950; 50) Здравко (Миланко) Мирковић, 1949; 51) Мирко (Милан) Мрђа, 1957; 52) Жељко (Мило) Новаковић, 1963; 53) Зоран (Ђорђе) Пилиповић, 1966; 54) Бранко (Јово) Пилиповић, 1954; 55) Бошко (Вајо) Ракић, 1962; 56) Грујо (Милан) Сантрач, 1957; 57) Милорад (Светко) Сантрач, 1956; 58) Душан (Дмитар) Солломун, 1956; 59) Винко (Драго) Сурла, 1955; 60) Стево (Милан) Ђук, 1949; 61) Брацо (Марко) Умчевић, 1953; 62) Здравко (Јово) Цигановић, 1960; 63) Милан (Марко) Глујавић, 1946; 64) Слободан (Видо) Дебелњак, 1945; 65) Драго (Никола) Стојковић, 1941; 66) Никола (Милан) Ступар, 1962; 67) Мирко (Саво) Ђулибрк, 1949; 68) Миле (Никола) Ђургуз, 1958; 69) Здравко (Драго) Булајић, 1962; 70) Борислав (Стево) Вржина, 1974; 71) Милан (Срето) Вучковић, 1955; 72) Драго (Тоде) Драгић, 1959; 73) Душко (Стево) Ерцег, 1958; 74) Лазо (Триво) Зорић, 1951; 75) Радомир (Миладин) Зрилић; 76) Зоран (Срето) Илић, 1965; 77) Божо (Ђуро) Јевић, 1952; 78) Дмитар (Ненад) Јевић, 1938; 79) Предраг (Нико) Јевић, 1974; 80) Војин (Лазо) Кнежевић, 1952; 81) Бошко (Лазо) Ковачевић, 1969; 82) Милан (Марко) Глувајић, 1946; 83) Здравко (Бошко) Граховац, 1957; 84) Дмитар (Чедо) Пузигаћа, 1959; 85) Здравко (Раде) Ракић, 1964; 86) Светко Шпегар, 1914; 87) Предраг (Перо) Вукобрат, 1964; 88) Бранко Јелачић, 1970.

16. СЕПТЕМБАР 1995.

Подови, једно од више српских села у Општини Сански Мост (Срба 283, осталих 1) нападе су **16. септембра 1995.** године удружене муслиманско-хрватске формације Армије БиХ, Хрватско вијеће обране и комбиноване оружане снаге НАТО-пакта у току офанзиве "Олуја" против Републике Српске Крајине у Хрватској, која је затим пренета и на територију Републике Српске и БиХ. По освајању села, у чему су значајну улогу имала дејства ратног ваздухопловства НАТО пакта, масакриран је велики број мештана и раније пристиглих избеглица, искључиво цивилних лица, српске националности, која се нису могла благовремено евакуисати. Српска имовина у селу је опљачкана и спаљена.

Жртве: 1) Душан (Гојко) Јагодић, 1933; 2) Душанка Јагодић, 1937; 3) Ђурађ (Михајло) Јагодић, 1935; 4) Константин Јагодић-Коста, 1918; 5) Тодор (Урош) Јагодић, 1942; 6) Стеван (Урош) Кондић, 1929; 7) Рајко (Бошко) Бајић, 1931; 8) Никола (Мирко) Орловић, 1945; 9) Василије (Митар) Поповић, 1956.

Томина, (Срба 705, муслимана 712, Хрвата 3, Југословена 8, осталих 71) заједничко српско-муслиманско село у Општини Сански Мост. Српски део села нападе су **16. септембра 1995.** јединице Петог корпуса Армије БиХ, удружене са формацијама хрватских оружаних снага и јединицама НАТО-пакта током познате офанзиве "Олуја". По освајању села, на веома свиреп начин хладним оружјем убијено више лица српске националности, а српски део села опљачкан, разорен и готово саван са земљом. Тела шест покојника српских цивила оба пола, масакрираних у тој акцији, пронађена су ексхумирана и сахрањена тек по повратку српске војске у село Томине.

Жртве: 1) Вид Поповић; 2) Сока Поповић; 3) Мирко (Јово) Врањеш, 1947; 4) Сава Поповић; 5) Петар (Раде) Аничич, 1937; 6) Илија (Пантелија) Кондић, 1946; 7) Горан (Војко) Кондић, 1968; 8) Ранко (Душан) Милуновић, 1949; 9) Перо (Миро) Рајлић, 1954; 10) Урош Поповић; 11) Мара (Миле) Каиш, 1914.

18. СЕПТЕМБАР 1995.

Пољавнице, (Хрвата 2, муслимана 12, Срба 1099, Југословена 23) једно од већих српских села у Општини Нови Град, на реци Уни и граничном појасу са Републиком Хрватском. Село се, као и већина српских села овог краја, нашло на удару удружених хрватско-муслиманских оружаних снага и јединица НАТО-пакта против војске и народа Републике Српске, и највише настрадало **18. септембра 1992**, за време познате офанзиве „Олуја“. Главни циљ хрватских и муслиманских оружаних формација, посебно њихове артиљерије и ваздухопловства,

биле су готово непрегледне колоне избеглог српског цивилног становништва које је, истерано са својих вековних боравишта у Хрватској, тражило заштиту у Босанској крајини и Републици Српској. Поред знатне материјалне штете, у нападу су убијени и многи мештани, као и многе избеглице које су се затекле у селу. У оба случаја је реч о жртвама српске националности. На жалост, за неке страдале српске избеглице из Хрватске осим личних имена, која су локалним органима власти и стручњацима судске медицине приликом идентификације саопштили сапутници, све остало је и данас у доброј мери непознато.

Жртве: 1) Гордана (Љубан) Вукојевић, 1956; 2) Данијел (Драгутин) Вукојевић, 1985; 3) Милош (Драгутин) Вукојевић, 1978; 4) Горан (Душан) Дујаковић, 1975; 5) Тијана (Бранко) Ивановић, 1977; 6) Савка Јеж; 7) Стоја (Богдан) Кнежевић, 1936; 8) Анка (Гојко) Кукавица, 1938; 9) Дражен (Бошко) Максимовић, 1978. и његов отац 10) Бошко (Душан) Максимовић, 1950; 11) Мара Пантелић, Новиград; 12) Драгољуб (Маринко) Пекија, 1951; 13) Мирко (Јандрија) Пекија, 1959; 14) Миленко (Момчило) Слијепчевић, 1951; 15) Живорад (Крстан) Стојчевић, 1976; 16) Миленко (Миле) Стокић, 1953, Новиград; 17) Свето (Аћим) Шашо, 1938; 18) Стојанка (Васо) Шицар, 1924; 19) Миливој (Богдан) Ћирић, 1952.

Сводна, једно од највећих претежно српских села (Хрвата 5, муслимана 9, Срба 1230, Југословена 10) у Општини Нови Град. Село је највише страдало **18. септембра 1995.** приликом напада ваздухопловства НАТО-пакта на војне и цивилне циљеве Босанске крајине и РС. Продор и окупацију више села ове Општине извршиле су хрватске оружане формације и јединице муслиманског Петог корпуса Армије БиХ. Приликом гранатирања, борбе и окупације Сводне, убијено је седам лица српске националности. Том приликом опљачкана су и разорена сва српска имања.

Жртве: 1) Милка (Драган) Далмација, 1960; 2) Бране (Јандрија) Плавањац, 1957; 3) Мирјана (Драган) Жујић, 1953; 4) Драгиња (Миле) Јазић, 1944; 5) Слободан (Перо) Крнетић, 1937; 6) Момчило (Лука) Мамлић, 1958; 7) Нада (Ђуро) Ружичић, 1950; 8) Зора (Јово) Кнежевић, 1929; 9) Стоја (Мико) Тадић, 1929;

Козарска Дубица, 18. септембра 1995. Уже градско подручје и центар града страдали су у нападу хрватских оружаних формација које су преко реке Уне, око поднева, неочекивано прешле државну границу и под жестоком артиљерском и пушчаном ватром ушле у центар града, уништавајући све пред собом. Козарска (Босанска) Дубица се све време рата налазила у саставу РС. У нападу, од хрватских јединица идентификоване су "Црне мамбе" и Друга гардијска бригада. Акција се одвијала у оквиру велике офанзиве коју је, уз садејство са снагама НАТО пакта, предузела Република Хрватска и њене оружане снаге против

Републике Српске Крајине, и у садејству са Армијом БиХ против Републике Српске и ВРС. Пресудну улогу у продору на територију РС имала су оружана дејства поморских јединица (америчка крстарица "Нормандија", са које су лансиране крстареће ракете "Томахавк"), ваздухопловство и логистика НАТО-пакта. При упаду хрватских јединица у град убијено је четрдесет пет цивилних лица српске националности и један муслиман, неколико стотина њих је рањено. При том је нанета огромна материјална штета јавним и приватним зградама. Међу жртвама регистрован и велики број запослених у текстилној индустрији "Кнежепољка" која се међу првима нашла на удару. У погонима овог предузећа у првој смени, за време напада, налазило се преко 400 радника. При повлачењу из Дубице, хрватске јединице нису успеле да покупе и извуку сва тела својих погинулих војника. У првом моменту, хрватском нападу су се једино супротставиле доста скромне снаге локалне полиције и мали број војника који су се затекли у Козарској Дубици.

Жртве: 1) Миле (Стојан) Бабић, 1947; 2) Мирославка (Душан) Бакић, 1960; 3) Душан (Милан) Берберовић, 1934; 4) Маринко (Раде) Бобар, 1943; 5) Мирославка (Марија) Миланковић, 1956; 6) Госпава (Ђурађ) Бибић, 1928; 7) Милош (Милорад) Будимир, 1954; 8) Милорад (Милан) Буха 1961; 9) Зоран (Ратко) Булић, 1962; 10) Бранислав (Никола) Вукмировић, 1958; 11) Милош (Милан) Грбић, 1965; 12) Љубиша (Бранко) Бабић, 1977; 13) Дмитар (Ђуро) Деричућа, 1952; 14) Ђуро (Саво) Драгаш, 1965; 15) Драгиња (Јован) Драгичевић, 1919; 16) Мирко (Саво) Ђурић, 1936; 17) Ђорђе (Срето) Завишић, 1950; 18) Млађен (Душан) Закић, 1935; 19) Душан (Стојан) Згоњанин, 1946; 20) Ђука (Раде) Матаруга, 1939; 21) Миленко (Милан) Мацура, 1959; 22) Драгослав (Станоје) Мирнић, 1978; 23) Срето (Милан) Покрајац, 1958; 24) Ђуро (Милош) Пралица, 1934; 25) Илија (Јово) Пушкар, 1949; 26) Раниловић (Петар) Милан, 1935; 27) Светозар (Никола) Рељић, 1934; 28) Милан (Младен) Рокић, 1956; 29) Драган (Бошко) Слијепац, 1953; 30) Миленко (Момчило) Слијепчевић, 1951; 31) Раде (Душан) Стегић, 1958; 32) Петар (Стево) Тимарац, 1946; 33) Миле (Марко) Томас, 1948; 34) Радован (Радоје) Трубарац, 1953; 35) Ранко (Маринко) Тубић, 1965; 36) Манда (Вид) Ћибић, 1938; 37) Петар (Љубомир) Ћибић, 1934; 38) Слободан (Ратко) Ћирић, 1970; 39) Миленко (Алекса) Ћушић, 1943; 40) Мурис (Илијаз) Хашић, 1951; 41) Анка (Арсеније) Црљеница, 1923; 42) Милан (Милош) Црљеница, 1961; 43) Милка (Радо) Црљеница, 1916; 44) Ранко (Владо) Шипка, 1956; 45) Алекса (Лука) Шувак, 1937.

Доње Ратково, највеће српско село у Општини Кључ (Срба 1063) и **Доња Превија** (Срба 163) у истој Општини. Оба села су страдала приликом напада и окупације регуларних војних и полицијских јединица Републике Хрватске и Армије БиХ **18. септембра 1995.** Напад је извршен у оквиру заједничког похода муслиманских и хрватских оружаних формација, подржаваних ваздухопловством и ракетним системима НАТО-пакта, у оквиру офанзиве против Републике Српске и

њених оружаних снага. По освајању и окупацији убијени су сви мештани који су се затекли у овим селима: искључиво цивили, старије, болесне и непокретне особе српске националности. Тела покојника пронађена током фебруара и марта месеца 1996. када је извршена обдукција и идентификација жртава. Села су до темеља спаљена, опљачкана и опустошена.

Жртве: 1) Мирко (Ђуро) Ђукић, 1924. и његова непокретна супруга 2) Јованка (Милоша) Ђукић, 1924; 3) Михајло (Димитрије) Ђукић, 1935; 4) Обрад (Јово) Ђукић, 1926.

Нови Град, или раније Босански Нови, уже градско подручје, највише је страдало **18. септембра 1995**, када су веома бројне регуларне хрватске оружане формације пристигле из Двора на Уни, прешле границу, форсирале реку Уну и потискујући јединице војске Републике Српске запоселе периферију и запретиле освајањем града. Њихов продор проузроковао је масовну евакуацију цивилног становништва, посебно жена са децом. Хрватска акција успешно је изведена захваљујући подршци ваздухопловства, логистике и артиљерије јединица за брза дејства НАТО-пакта. Све се одвијало, у извесном смислу, током познате офанзиве "Олуја". Већину српских жртава чине цивили који су страдали у хрватским заседама при покушају да напусте подручје града и у сталном и веома жестоком бомбардовању и гранатирању артиљерије хрватских оружаних снага по цивилним циљевима Новог Града.

Жртве: 1) Мићо Војновић, 1925; 2) Драгиња Каран; 3) Лазо (Васо) Штековић, 1957; 4) Милан (Саво) Дрљача, 1952; 5) Драгомир (Милутин) Прасица; 6) Владо (Милан) Лукић, 1922; 7) Илија (Љубан) Богић, 1965; 8) Милорад (Обрад) Кнежевић, 1935; 9) Мирослав (Никола) Дрљача, 1961; 10) Бранка (Смиља) Бундало, 1947; 11) Маја (Мирко) Бундало, 1985; 12) Влатко (Архангел) Ташков, 1955; 13) Мара Нинић; 14) Драган (Илија) Тишма, 1940; 15) Мирко (Милан) Мутић, 1938; 16) Мирко (Мирко) Ђурашиновић, 1956; 17) Драгољуб (Саван) Костић, 1946; 18) Дубравко (Живко) Јелача, 1963; 19) Марко (Млађен) Басрак, 1938; 20) Милан (Живко) Бера, 1954; 21) Милан (Ђурђе) Јованић, 1941; 22) Рајко (Урош) Црнобрња, 1967.

19. СЕПТЕМБАР 1995.

Лушци Паланка, српско село у Општини Сански Мост (Срба 1046, Југословена 15, осталих 7) освојено од стране хрватско-муслиманских удружених оружаних формација у току офанзиве "Олуја", после жестоког дуготрајног гранатирања и пешадијског напада **19. септембра 1995**. Неколико дана пре продора хрватских и муслиманских

пешадијских јединица кроз линије српске одбране, Војска Републике Српске и народ ових насеља били су изложени жестоком даноноћном ракетирању и бомбардовању оружаних формација НАТО-пакта. Приликом запоседања Лушци Паланке, припадници Армије БиХ и Хрватског вијећа одбране извршили су бројне злочине: убиства цивила, физичко злостављање, одвођење у логоре, пљачку и уништавање личне имовине лица српске националности. Уништена је и српска православна црква Вазнесење Господње и Парохијски дом.

Жртве: 1) Миле Сабљић, 1923; 2) Ковачевић (остало непознато); 3) Косовац (остало непознато) 4) Миодраг (Мирослав) Париповић, 1964; 5) Милан (Симо) Грбић, 1919; 6) Раде (Милош) Рогић, 1957.

Бенаковац, једно од најмањих углавном српских села (Срба 151, Југословена 2) у Општини (Босанска) Крупа на Уни. После тешких вишедневних бомбардовања авијације и јединица за брза дејства НАТО-пакта, село су освојиле хрватско-муслиманске оружане формације **19. септембра 1995.** године. После окупације Бенаковца, у селу је извршен стравичан покољ великог броја лица српске националности.

Жртве: 1) Душко (Рајко) Чуковић, 1958; 2) Живко (Митар) Ђеранић, 1955; 3) Здравко (Душан) Ступар, 1941; 4) Бошко (Младен) Ступар, 1943; 5) Миле (Стево) Ступар, 1950; 6) Ђорђо (Миле) Тодоровић, 1951; 7) Душко (Недељко) Савић, 1965; 8) Бранко (Гојко) Средић, 1953; 9) Ђуро (Алекса) Пилиповић, 1942; 10) Милорад (Светозар) Новак, 1941; 11) Здравко (Милосав) Миљевић, 1940; 12) Живко (Ђуро) Милинковић, 1945; 13) Раде (Славко) Милинковић, 1944; 14) Славко (Илија) Милиновић, 1955; 15) Љубомир (Ђоко) Марчетић, 1974; 16) Живко (Јово) Малеш, 1956; 17) Гојко (Славко) Марјановић, 1953; 18) Винко (Мило) Марковиновић, 1952; 19) Миле (Петар) Крунић, 1946; 20) Мирко (Марко) Каракаш, 1964; 21) Ратко (Мијат) Каракаш, 1947; 22) Илија (Јово) Кењало, 1944; 23) Душан (Драго) Илић, 1961; 24) Милован (Ђуро) Илић, 1940; 25) Радован (Милош) Јакшић, 1949; 26) Милорад (Душан) Ђурић, 1951; 27) Драго (Милан) Ђукић, 1962; 28) Михајло (Владо) Додик, 1957; 29) Божо (Мићо) Добријевић, 1947; 30) Мићо (Милутин) Гашић, 1940; 31) Славко (Давид) Грабеж, 1941; 32) Димитрије (Вид) Вркеш, 1940; 33) Жарко (Никола) Вукић, 1944; 34) Милан (Љубо) Видовић, 1946; 35) Никола (Борислав) Аничич, 1957.

20. СЕПТЕМБАР 1995.

Возућа, у Општини Завидовићи. После вишедневног даноноћног жестоког дејства артиљерије из јединица околних муслиманских корпуса (понајвише 2. Тузланског и 3. Зеничког корпуса) Армије БиХ и синхронизованих интензивних ваздушних напада авијације и јединица за брза дејства НАТО-пакта, након три године успешног отпора, савладане су линије српске одбране на подручју планине Озрен и овог села. Више

десетина хиљада муслиманских ратника сврстаних у бригаде Армије БиХ са територија Тузле, Зенице, Завидовића, Лукавца, Бановића, Грачанице и осталих околних општина, потпомогнути добровољцима из исламских земаља, тзв. светим ратницима ислама бригаде "Ел Муџахид", савладали су српску одбрану и коначано освојили Возућу и тај део Озрена **20. септембра 1995.** У вишедневном бесомучном гранатирању, снаге НАТО- пакта, јединице за брза дејства и авијација са ознакама разних европских земаља и САД (италијанске летилице први пут су уочене још 7. септембра око 17, 30 часова), користиле су сва, чак и забрањена, тзв. нехумана, убојна средства, касетне бомбе и топовске пројектиле пуњене осиромашеним уранијумом, само да би савладали српски народ овог краја. Огромни људски, материјални и технички потенцијали којима су располагале здружене формације Армије БиХ и НАТО-пакта, вишеструко су надмашивали и људске и техничке капацитете бригада ВРС које су се налазиле у линијама одбране српске територије и српских насеља. Супериорност НАТО ваздухопловства, њихових ракетних система, тешке артиљерије и логистике, имала је пресудан значај у слабљењу линија српске одбране и отварању бреша за продор муслиманских бригада и исламских светих ратника, доведених и ангажованих од чувене Ал Каиде, односно добровољаца сврстаних у бригаду Ел муџахедин. Приликом запоседања Возуће и овог дела Озрена убијена су многа цивилна лица српске националности, а знатно већи број цивила и војника, посебно рањеника, заробљен је и одведен у логоре у којима су били изложени најсуровијим азијатским исламским ритуалним мучењима и убиствима. У то се уверила и Комисија за нестала лица РС када је дошло до отварања неких масовних гробница. На локацији Стог, од 21 откопаног тела, 17 је било без глава. На суседној локацији исти налаз: од 17 тела 14 без главе. На коти Паљеник, у лето 1997. пронађена су тела 12 бораца из Српца. На простору Возуће налази се и једанаест секундарних масовних гробница са око 150 убијених српских жртава. Према једном непровереном сведочењу, командант Трећег корпуса Армије БиХ, генерал Сакиб Махмуљин је рекао да су муџахедини са 28 одсечених српских глава даривали Алију Изетбеговића, а још 28 послали својима старешинама и верским поглаварима у Иран. Коначан списак жртава Возуће и Озрена још није познат и знатно надмашује све што је до сада евидентирано или саопштено јавности. Српска приватна и црквена имовина Возуће и околних српских села опљачкана је и разорена.

Жртве: 1) Миленко (Бранислав) Алексић, 1960; 2) Марко (Стипе) Анушић, 1975; 3) Јасенко (Стеван) Арсенић, 1972; 4) Чедо (Лазо) Аничич. 1954; 5) Мирко (Митар) Бајкановић, 1953; 6) Миле (Милош) Билић, 1954; 7) Миленко (Вујадин) Бјелошевић, 1972; 8) Радомир (Владо) Благојевић, 1965; 9) Митар (Бранко) Благојевић, 1953; 10) Татомир (Петко) Божић, 1954; 11) Здравко (Ратко) Бојић, 1966; 12) Душан (Бранко) Бајић, 1955; 13) Раде (Милан) Бабић, 1963; 14) Саво (Стојан) Берић, 1956; 15) Бранислав (Војин) Васић, 1964; 16) Миладин (Ђорђе) Вукомановић, 1954; 17) Владо (Петар) Василић; 18) Петар (Владимир) Видовић, 1961; 19) Мирослав (Војин) Васић, 1969; 20) Раденко (Новак) Врховац, 1970; 21) Даница (Данило) Гаврић, 1957; 22) Драгољуб (Алекса) Гајић, 1949; 23)

Драгољуб (Ђорђе) Глигорић, 1956; 24) Јово (Пантелија) Гојковић, 1949; 25) Бранко (Мирко) Гајић, 1957; 26) Душко (Ђорђе) Дероњић, 1969; 27) Слободан (Вид) Девић, 1969; 28) Миленко (Раденко) Дидић, 1969; 29) Жељко (Драго) Драгичевић, 1974; 30) Драган (Михајло) Давидовић, 1974; 31) Недо (Дујко) Демонић, 1948; 32) Радоје (Мирко) Ђорђевић, 1955; 33) Винко (Милић) Ђукановић, 1975; 34) Божо (Ђорђе) Ђукић, 1943; 35) Стеван (Саво) Ђурановић, 1943; 36) Данило (Бранко) Ђурановић, 1955; 37) Миладин (Милош) Ђурић, 1956; 38) Миленко (Јово) Ђурић, 1952; 39) Славко (Павле) Ђурић, 1947. и син 40) Милорад (Славко) Ђурић, 1972; 41) Миленко (Војин) Ђурић, 1948; 42) Мирко (Никола) Живан, 1925; 43) Драгољуб (Саво) Ђурђевић, 1949; 44) Владо (Грујо) Гатарић, 1970; 45) Витас (Јован) Смиљко, 1957; 46) Недељко (Бранко) Вучић, 1949; 47) Зоран (Владо) Зрнић, 1965; 48) Радован (Слободан) Ивановић, 1958; 49) Дујко (Ђоко) Илић, 1932; 50) Миленко (Дујко) Иличић, 1944; 51) Миливоје (Никола) Игњатић, 1961; 52) Богољуб (Бошко) Илић, 1949; 53) Боро (Милан) Јелисић, 1971; 54) Драгомир (Бошко) Јовановић, 1969; 55) Марко (Никола) Јовић, 1960; 56) Миленко (Стјепан) Јовић, 1947; 57) Ратко (Саво) Јовић, 1969; 58) Радован (Спасоје) Јокић, 1953; 59) Зоран (Данко) Јоргић, 1963; 60) Здравко (Данило) Јоргић, 1963; 61) Војин (Недо) Јосић, 1957; 62) Саво (Илија) Јосиповић, 1935; 63) Милорад (Илија) Јовановић, 1958; 64) Зорка (Милан) Јанковић, 1941; 65) Јанко (Стојан) Јанковић, 1953; 66) Славко (Божо) Јанковић, 1970; 67) Саво (Стојан) Јелић, 1963; 68) Зорка (Џвијетин) Јовановић, 1920; 69) Винко (Бранко) Јоргић; 70) Далибор (Здравко) Јоргић, 1972; 71) Свето (Бранко) Каишаревић, 1958; 72) Драго Кајганић, 1961; 73) Југослав (Ђорђе) Катанић, 1960; 74) Митар (Драго) Крсмановић, 1963; 75) Славко (Душан) Кршић, 1961; 76) Миодраг (Јован) Кнежевић, 1942; 77) Драган (Живко) Кљајчин, 1971; 78) Душко (Радован) Кљечанин, 1971; 79) Неђо (Душан) Копача, 1966; 80) Лука (Ђуро) Костић, 1954; 81) Зоран (Илија) Кукило, 1956; 82) Ненад (Михајло) Купрешан, 1964; 83) Војин (Видак) Лазаревић, 1946; 84) Зоран (Милоје) Лазаревић, 1961; 85) Горан (Жарко) Лазаревић, 1975; 86) Бошко (Дмитар) Лазић, 1938; 87) Дарко (Божидар) Лазић, 1968; 88) Ђурађ (Симо) Ловрић, 1952; 89) Мирко (Милан) Лукић, 1967; 90) Драго (Мирослав) Лукић, 1969; 91) Боро (Алекса) Лукић, 1962; 92) Миленко (Саво) Лукић, 1958; 93) Никола (Владо) Лукић, 1969; 94) Радивоје (Ратко) Лукић, 1959; 95) Чедомир (Радован) Лукић, 1947; 96) Жељко Лукић, 1971; 97) Душко (Максим) Максимовић, 1964; 98) Радмила Максимовић, 1957; 99) Јово (Милорад) Малиновић, 1964; 100) Мирко (Ђорђе) Маљеновић, 1954; 101) Велимир (Милош) Мартић, 1945; 102) Марко (Милан) Марковић, 1948; 103) Марко (Драго) Марковић, 1966; 104) Саво (Славко) Мијатовић, 1955; 105) Слободан (Младен) Милотић, 1964; 106) Радо (Алекса) Мишић, 1943; 107) Боро (Светозар) Мишић; 108) Милош (Марко) Малетић, 1962; 109) Миломир (Рајко) Малић, 1968; 110) Смиљка (Јово) Марковић, 1928; 111) Новак (Младен) Матић, 1959; 112) Милан (Милош) Микић, 1958; 113) Славољуб (Гојко) Миладић, 1960; 114) Марко (Митар) Милашиновић, 1962; 115) Душко (Радосав) Митровић, 1960; 116) Обрад (Стојан) Мишановић, 1971; 117) Љубомир (Недо) Мишковић, 1962; 118) Милан (Глигорије) Новаковић, 1963; 119) Добринка (Милан) Његомировић, 1941; 120) Џвијета (Стојан) Павловић, 1952; 121) Драго (Дамљан) Панић, 1942; 122) Душан (Урош) Пајкић, 1960; 123) Слободан (Илија) Пејић, 1937; 124)

Станко (Симо) Перић, 1966; 125) Винко (Драгомир) Перић, 1971; 126) Саво (Чедомир) Петровић, 1952; 127) Мирко (Илија) Петровић, 1956; 128) Владо (Цвијетин) Полугић, 1959; 129) Радојица (Бошко) Попадић, 1971; 130) Војин (Љубан) Попић, 1946; 131) Младен (Јаков) Препелац, 1932; 132) Маринко (Лазо) Пушељић, 1965; 133) Мићо (Милорад) Париповић, 1972; 134) Драго (Владо) Пејић, 1954; 135) Владо (Драгић) Пиљагић, 1957; 136) Слободан (Бранко) Радовановић, 1935; 137) Јаков (Ђорђе) Ракановић, 1947; 138) Младен (Војин) Ристић, 1962; 139) Милић (Душан) Ристић, 1946; 140) Милијан (Трипун) Ристић, 1962; 141) Радован (Саво) Ристић, 1973; 142) Радојица (Бошко) Ристић, 1958; 143) Стојан (Никола) Рудеж, 1958; 144) Јеленко (Драгомир) Радусиноввић, 1965; 145) Драго (Урош) Рељић, 1968; 146) Свето (Чедо) Ристић, 1960; 147) Рајко (Недељко) Савичић, 1970; 148) Драган (Ратко) Савановић, 1966; 149) Станко (Станоје) Савић, 1963; 150) Његомир (Ратко) Саркић, 1940; 151) Миленко (Стојан) Саркић, 1970; 152) Јовица (Алекса) Саркић, 1928; 153) Симо (Јован) Симић, 1951; 154) Саво (Милорад) Симић, 1962; 155) Слободан (Бранко) Симић; 156) Јасенко (Милош) Стакић, 1954; 157) Илија (Алекса) Стајић; 158) Срето (Тривун) Станојевић, 1966; 159) Милијан (Славко) Стевановић, 1947; 160) Љубица (Бошко) Стјепановић, 1931; 161) Стево (Стево) Стјепић, 1970; 162) Момо (Радмило) Савковић; 163) Душан (Бошко) Савандић, 1960; 164) Ненад (Ђорђе) Самчевић, 1965; 165) Зоран (Милан) Стакић, 1956; 166) Петра (Данило) Станишић, 1926; 167) Боро (Перо) Тодоровић, 1966; 168) Стево (Богдан) Тодоровић, 1948; 169) Живинко (Саво) Тодоровић, 1974; 170) Мирко (Душан) Тодоровић, 1950; 171) Жељко (Благоје) Тодоровић; 172) Душан Тојага; 173) Цвијетин (Перо) Томић, 1932; 174) Живко (Војин) Тошић, 1957; 175) Момир (Милош) Тешановић, 1954; 176) Чедо (Пантелија) Трипић, 1951; 177) Горан (Јован) Трипић, 1968; 178) Стојко (Богољуб) Трипић, 1965; 179) Душко (Недо) Трипуновић, 1975; 180) Момир (Милош) Трипуновић, 1954; 181) Милан (Недо) Трипуновић, 1947; 182) Чедо (Милош) Трифковић, 1954; 183) Миленко (Ристо) Тубић, 1960; 184) Радомир (Милош) Тешановић, 1969; 185) Миле (Милан) Тихомировић, 1950; 186) Гојко (Ратко) Топић, 1972; 187) Славиша (Радивоје) Филиповић, 1972; 188) Жељко (Ратко) Филиповић, 1961; 189) Милић (Анђелко) Цвијановић, 1946; 190) Небојша (Радован) Црнић, 1964; 191) Ненад (Раде) Чолић, 1951; 192) Миленко (Стојан) Шарић, 1970; 193) Милан (Мирко) Шева, 1958; 194) Владо (Васкрсије) Шипка, 1945; 195) Ненад (Раде) Шипка, 1959; 196) Душан (Саво) Шкрбић, 1965.

21. СЕПТЕМБАР 1995.

Герзово, српско село (Срба 677) у Општини Мркоњић Град, постало је жртва муслиманско-хрватског оружаног напада и освајања **21. септембра 1995.** Већина мештана је у страху од покоља избегла пред нападачима, али је у селу ипак остало неколико особа. Били су уверени да нико нема разлога да их дира, јер никоме ништа нажао нису учинили. Међутим, стварност је била другачија. Окупатори су одмах по освајању

села почели да убијају мештане, без обзира на здравствено стање, пол или узраст. У таквим околностима пред наоружаним муслиманом или Хрватом, готово да нема услова за опстанак лица српске националности. Спаљене су куће, обори, амбари и стаје. Стока и сва вреднија имовина у селу опљачкани. Остало, што нису могли однети, разбацано је, демолирано и уништено. Оскрнављена је и разорена српска православна црква Богојављење и Парохијски дом.

Жртве: 1) Милан (Никола) Бајић, 1952; 2) Илија (Павле) Бубњевић, 1940; 3) Никола (Павле) Бубњевић, 1935; 4) Радојка (Стеван) Бубњевић, 1936; 5) Данило (Драган) Кизић; 6) Урош (Милан) Кизић, 1931; 7) Илија (Станко) Савичић, 1909; 8) Стеван (Симо) Топић, 1924.

СЕПТЕМБАР МЕСЕЦ 1995.

Озрен, положаји српске одбране и српска села на овој планини, били су мета авијације **НАТО-пакта** током **септембра месеца 1995**. Њихови налети, ракетирања и бомбардовања, подударали су се са нападима муслиманских оружаних формација и муџахедина. На српском народу Озрена испробана су сва средства из богатог арсенала експлозивних направа, којима су НАТО официри и пилоти располагали. Ту су, пре него на другим секторима, приликом напада употребљавани осиромашени уранијум, касетне бомбе, ракете "Томахавк", разна хемијска, такође забрањена, средства... Десетине српских места истовремено је засипала и муслиманска артиљерија из састава Другог, или Тузланског корпуса гранатама пуњеним хлором. Ни за једне ни за друге није било недозвољених средстава у њиховом походу на српски народ Озрена. Септембар 1995. је био месец повезаних, готово свакодневних, убистава и разарања НАТО-пакта над српским народом БиХ. На Озрену су посебно страдала места: Бецањ, Превила, Поточани, Краљица, Усора, Петрово, Борића Глава, Јелова Горица, Ситница, Угризе, Васиљевци, Горевац, Ђурића Вис, Доњи Ракац и још десетина других. Све је изложено невиђеном разарању: приватна имовина, гробља, православне цркве и манастири, привредни објекти и објекти друштвеног стандарда, трафостанице, ПТТ системи и ТВ релеји, мостови и саобраћајнице. И све друго што може да користи човеку.

Жртве: 1) Марко (Стипо) Анушић, 2) Јасенко (Стеван) Арсенић; 3) Младенко (Вујадин) Бјелошевић, 1972; 4) Звонко (Ратко) Бојић, 1966; 5) Ђорђеје (Стојко) Блашковић, 1953; 6) Живко (Божо) Букојевић, 1948; 7) Свјетломир (Симо) Вукичевић, 1975; 8) Јово (Ђуро) Вртунић, 1950; 9) Душко (Јован) Дамјановић, 1954; 10) Радоје (Мирко) Ђорђевић, 1955; 11) Данило (Бранко) Ђурановић, 1953; 12) Миленко (Војин)Ђурић, 1948; 13) Миладин (Милош) Ђурић, 1956; 14) Мирко (Никола) Жижановић, 1925; 15) Новак (Миленко) Илић, 1974; 16) Голуб (Милован) Јањушић, 1965; 17) Марко (Никола) Јовић, 1960; 18) Ратко (Саво) Јовић, 1969; 19) Миленко (Стјепан) Јовић, 1947; 20) Љубомир Јосиповић; 21) Саво (Илија) Јосиповић, 1935; 22) Војин (Недо) Јосић, 1957; 23) Свето (Бранко)

Кашаревић, 1958; 24) Војислав (Милан) Кикић, 1947; 25) Жељко (Драгић) Којић, 1975; 26) Славко (Душан) Кршић, 1961; 27) Богдан (Драгомир) Куртиновић; 28) Зоран (Милоје) Лазаревић, 1961; 29) Ранко (Дујко) Лазић, 1932; 30) Боро (Алекса) Лукић, 1962; 31) Драгутин (Ранко) Лукић, 1964; 32) Мирко (Ђорђе) Маљеновић, 1954; 33) Ђорђо (Никола) Мاستиловић, 1941; 34) Слободан (Младен) Милотић, 1964; 35) Душко (Војислав) Митровић; 36) Љубомир (Недо) Мишковић; 37) Александар (Данило) Никић, 1975; 38) Миленко (Лазар) Николић, 1962; 39) Душан (Урош) Пајкић, 1960; 40) Драган (Бошко) Панчић, 1973; 41) Винко (Драгомир) Перић, 1971; 42) Миле (Станоје) Петрић, 1948; 43) Ратко (Коста) Петровић, 1948; 44) Милан (Јаков) Препелац, 1932; 45) Младен (Војин) Ристић, 1962; 46) Милић (Душан) Ристић, 1946; 47) Драган (Ратко) Савановић, 1966; 48) Душко (Душан) Савић, 1966; 49) Станко (Станоје) Савић, 1963; 50) Његомир (Ратко) Саркић, 1940; 51) Саво (Милорад) Симић, 1962; 52) Срето (Тривун) Станојевић, 1966; 53) Саво (Мирко) Стевановић, 1956; 54) Зоран (Владимир) Тодоровић, 1975; 55) Боро (Перо) Тодоровић, 1966; 56) Велибор (Драго) Томанић; 57) Горан (Јован) Трипић, 1968; 58) Боро (Перо) Трипић; 59) Чедо (Милош) Трифковић, 1949; 60) Споменко (Радоје) Цвијановић, 1972; 61) Небојша (Љубо) Чанић, 1975; 62) Ратко (Душан) Радић, 1952; 63) Дарко (Војин) Ристић, 1972; 64) Љубомир (Недо) Мишковић, 1962; 65) Велибор (Драго) Томанић, 1975.

9. ОКТОБАР 1995.

Саница Горња, српско село (Срба 641, муслимана 1, Хрвата 3, Југословена 2, осталих 2) у Општини Кључ напале су и окупирале хрватске оружане формације и јединице Армије БиХ **9. октобра 1995.** током познате офанзиве и овајања знатног дела српских насеља и општина у Босанској крајини. Офанзива изведена уз активно садејство и подршку логистике, артиљерије и ратног ваздухопловства НАТО-пакта. Приликом освајања Санице Горње убијено је више лица српске националности, а остало српско становништво је спас потражило у избеглиштву. Њихова имовина је опљачкана и спаљена.

Жртве: 1) Јово (Стево) Бабић, 1940; 2) Маринко (Јово) Тодоровић, 1957; 3) Амићић (Гојко) Душко, 1974; 4) Милан (Душан) Бабић, 1951; 5) Војин (Стеван) Берић, 1946; 6) Здравко (Божо) Бркић, 1951; 7) Ратко (Симо) Ђукић, 1944; 8) Иле (Ђуро) Јокић, 1941; 9) Јован (Стевана) Јокић, 1946; 10) Бошко (Столе) Митровић, 1948; 11) Душан (Јово) Чорокало, 1952; 12) Бошко (Стојан) Дмитровић, 1948.

10. ОКТОБАР 1995.

Мркоњић Град, (градско насеље: Хрвата 347, муслимана 1454, Срба 6016, Југословена 464, осталих 170) страдао је **10. октобра 1995.** за време познате опште офанзиве удружених оружаних снага Армије БиХ, ваздухопловства, логистике и јединица за брза дејства НАТО-пакта, хрватских оружаних снага и светих ратника ислама муџахедина против Републике Српске и њених оружаних формација. У то време се у граду налазио велики број српских избеглица из Хрватске, који су раније ту нашли заштиту, као и велики број избеглица из већ окупираних суседних српских насеља и општина (Кључ и других) које су тек пристигле и пристизале у Мркоњић Град. Уочи и у току напада и мештани и избеглице, који су се ту затекли повлачили су се према Бања Луци и сигурнијим подручјима РС. Ипак, изван број лица, претежно старији, болесни и немоћни, остали су у граду на својој имовини и у својим кућама. За четири месеца колико је Општина Мркоњић Град, као и суседна Општина Шипово, била под окупацијом, убијено је више стотина лица српске националности. Окупационе хрватско-муслиманске трупе, због погибије генерала Андрије Матијашевића, команданта 4. Гардијске сплитске бригаде, вршиле су одмазду над ратним заробљеницима, цивилима и рањеницима на ширем подручју општина Мркоњић Град и Шипово. Наредбу за ове злочине издао је Дамир Крстичевић, заменик погинулог А. Матијашевића. По повратку ових општина у састав Републике Српске, извршена је ексхумација више масовних гробница. Највећа гробница пронађена је на православном гробљу, а отворена је крајем марта и почетком априла 1996. Из ње су извађена тела 182 покојника, од којих је остало не идеидентификовано 45 лица. Сви идентификовани били су српске националности. Наредних дана отворено је још неколико, али знатно мањих, гробница у којима су пронађена још 84 тела, од којих су идентификована 82 лица, такође српске националности. Све жртве су потицале из разних места РС и РСК, а у највећој мери страдале су у повлачењу или приликом и после заробљавања. (Треба, можда, напоменути да је и на муслиманском гробљу отворена масована гробница у којој су биле закопане жртве из истог периода и са истим карактеристикама повреда као и српске жртве.) О свему томе домаћа и страна јавност је готово свакодневно обавештавана. Хрватски и муслимански војници разорили су и православну цркву Рођење Пресвете Богородице из 1884. године и Парохијски дом. Од мештана Мркоњић Града, у гробници су пронађени посмртни остаци осамнаест покојника.

Жртве: 1) Милорад (Слободан) Богојевић, 1964; 2) Светко (Јово) Бошкан, 1962; 3) Драго (Јово) Вицић, 1963; 4) Недељко (Петар) Караћ, 1958; 5) Ратко (Млађен) Каурин, 1955; 6) Милорад (Митар) Киза, 1969; 7) Дако (Никола) Лисица, 1948; 8) Нико (Иле) Марић, 1924; 9) Никола (Момир) Рађевић, 1955; 10) Новак (Љубоја) Шобић, 1955; 11) Радован (Илија) Шобић, 1963; 12) Милорад (Петар) Јандрић, 1957; 13) Стево (Крсто) Дувњак, 1954; 14) Васо (Владо) Калан, 1964; 15) Анђелко (Стево) Попадић, 1964; 16) Бранко (Здравко) Учур, 1954; 17) Петар (Митар) Бјелајац, 1947; 18) Добривоје (Радован) Густоварац, 1954.

Сански Мост, градско насеље (Срба 25372, муслимана 28285, Хрвата 4267, Југословена 1202, осталих 993) напале су и окупирале **10. октобра 1995.** исте оружане формације које су учествовале у офанзиви "Олуја". За све време хрватско-муслиманске војне акције, поготово у раздобљу од 30. августа до 13. септембара, снаге НАТО-пакта су тукле ово подручје и линије српске одбране. Од муслиманских састава у акцији су учествовале пешадинске јединице 5. и 7. корпуса Армије БиХ, под командом Атифа Дудаковића и Мехмеда Алагића. Поред њих, ту су и биле оружане формације Републике Хрватске и јединице за брза дејства, ваздухопловство и логистика НАТО-пакта. Са америчке крстарице "Нормандија", из Јадранског мора, лансиране су крстареће ракете "Томахавк". У напуштеном граду остала су углавном, само старија лица, болесни и непокретни грађани Санског Моста. По окупацији, сва лица српске националности изложена су веома тешкој тортури, похапшена и смештена у импровизоване концентрационе логоре на спортском стадиону, у Православној цркви, трговинском предузећу "Слобода", основној школи... Многи су у тим објектима окончали своје мученичке животе. Знатан број српских цивила поубијан је у својим кућама и становима. Није мали број ни оних који су убијени после хапшења, приликом спровођења, на путу од куће или од села до неког од логора. Многа тела пронађена су у масовној гробници Шушњар. Имовина мештана је опљачкана, а стамбени објекти демолирани и уништени. Проваљена је и демолирана црква Светих апостола Петра и Павла, као и Парохијски дом. Тих дана у граду и непосредном сеоском окружењу убијени су следећи цивили српске националности:

Жртве: 1) Бошко Дошенивић, 1915; 2) Ђуро (Лука) Ђурђевић, 1923; 3) Стојанка Ђурђевић; 4) Драгица Ђурић, 1940; 5) Мићо (Љубо) Пртија, 1933; 6) Смиља Пртија, 1934; 7) Милка (Перо) Новаковић, 1949; 8) Мирослав (Љубомир) Бореновић, 1967; 9) Михајло (Перо) Милинковић, 1955; 10) Ђуја (Лука) Грбић, 1946; 11) Јован (Мићо) Папрић, 1979; 12) Панта Милинковић, 1945; 13) Бранка (Мирко) Клепић, 1935; 14) Перо (Војин) Илић, 1930; 15) Перо (Милан) Грубор, 1926; 16) Петар (Милан) Бодирожа, 1929; 17) Перо Стојановић; 18) Душанка Гвозденовић; 19) Бобана (Милан) Зорић, 1986; 20) Милорад (Душан) Ђурић, 1951; 21) Стојан (Милан) Кљујић, 1958; 22) Гојко Сеизовић; 23) Доста (Петар) Брајић, 1921; 24) Вајић Стојан, 1937; 25) Тоде (Мирко) Дошенивић, 1950; 26) име непознато, син покојног Тоде Дошенивића, стар 15 год; 27) Сава (Јово) Мандић, 1917; 28) Миле (Саво) Миљевић, 1929; 29) Синиша Ђукић; 30) Ђуро (Симо) Орел, 1908; 31) Сретко Љубоја; 32) Драго Кнежевић, 1936; 33) Перса Вокић, 1916; 34) Анђа (Михајло) Вујковић, 1912; 35) Спасо (Петар) Новаковић, 1910; 36) Стојан (Никола) Адемовић, 1920; 37) Јелка (Обрад) Адемовић, 1920; 38) Миле Мајкић, 1930; 39) Душан Балабан, 1925; 40) Стево Боровњак; 41) Милица Боровњак; 42) Љубица Вукадиновић; 43) Милка Девећ, 1920; 44) Зорка Ђургуз; 45) Јела Ђургуз; 46) Марица (Марко) Чичић, 1954; 47) Милан Мастикоса; 48) Ђуро (Здено) Карановић, 1925; 49) Раде Каракаш; 50) Мићо Видовић; 51) Горан Марјановић; 52) Горан (Вид) Вркеш, 1969; 53) Милан (Илија) Врањеш, 1970; 54) Зоран (Љупко) Кондић, 1970; 55) Мирослав (Лазар) Илић; 56) Стево Симић; 57) Драган Утјешиновић; 58) Милан (Илија)

Радошевић, 1914; 59) Светозар (Љубо) Чамбер, 1953; 60) Дарко (Стеван) Мрђа, 1973; 61) Тодор (Мирко) Марјановић, 1952; 62) Милан (Ђуро) Лучић, 1948; 63) Предраг (Никола) Будимир, 1973.

Сурјан, српско село (Срба 523, Хрвата 1) у Општини Мркоњић Град, нападнуто је и окупирано **10. октобра 1995.** Напад и окупацију извршиле су веома јаке хрватско-муслиманске оружане формације у садејству са ваздухопловством, јединицама за брза дејства и логистиком НАТО пакта у току свеобухватне офанзиве против Републике Српске, посебно у подручју Босанске крајине. У Сурјану је убијено више цивилних лица српске националности. Највише страдалих налазило се у кући Пантелије Грмаша, у коју су се, у току гранатирања села, склонили многи цивили. Злочин су извршиле пешадијске формације нападача. У спаљеној згради нађено је осам угљенисаних тела и инвалидска колица Радојке Рожић непокретне од самог детињства, коју су родитељи из села Шеховци склонили у Сурјан. Међутим, за њих ни у Сурјану није било спаса. Сви су сурово поубијани и спаљени. Сва покретна имовина мештана покрадена је и опљачкана, мање вредна и кабаста роба разбацана по двориштима и путевима, изгажена и уништена.

Жртве: 1) Јован (Илија) Бошкан, 1930; 2) Пантелија (Станко) Грмаш, 1926; 3) Петар (Ратко) Грмаш, 1954; 4) Саво (Јошо) Грмаш, 1928; 5) Ђука (Маринко) Костић, 1921; 6) Мирко (Станко) Костић, 1913; 7) Боривоје (Павле) Крупљанин, 1933; 8) Бранко (Остоја) Кудра, 1937; 9) Вид (Јово) Подрашчанин, 1911; 10) Бранко (Ђуро) Попадић, 1937; 11) Ђуро (Марко) Шервал, 1923; 12) Радојка (Бранко) Рожић, 1961. и њени родитељи, отац 13) Бранко (Симеун) Рожић, 1926. и мајка 14) Невенка (Станко) Рожић, 1932; 15) Душко (Драган) Павловић, 1956; 16) Петар (Стојан) Божић, 1953; 17) Гавро (Михајло) Грмаш, 1947; 18) Милорад (Пантелија) Црнчевић, 1950; 19) Драженко (Јово) Тица, 1974.

Густовара, напад и на ово српско село у Општини Мркоњић Град (Срба 458, Југословена 2, осталих 1) извршен је **10. октобра 1995.** Тога дана је село и окупирано. У веома кратком временском раздобљу, окупационе хрватско-муслиманске оружане формације извршиле су више злочина над заробљеним рањеницима, војницима и цивилним српским становништвом. Имовина и стока мештана Густовара су опљачкане, а стамбени и остали објекти разорени и спаљени. Делимично демолирана српска православна црква Светих апостола Петра и Павла.

Жртве: 1) Илија (Јово) Дрвар, 1954; 2) Жељко (Марко) Жупић, 1969; 3) Живко (Марко) Жупић, 1971; 4) Стеван (Марко) Жупић, 1967; 5) Душан (Милан) Илић, 1947; 6) Вида (Марко) Костић, 1949.

Мркоњић Град, углавном или претежно српска села: **Брдо** (Срба 551, муслимана 2, Хрвата 2, Југословена 22, осталих 10), **Баљевине** (Срба 423, муслимана 697), **Бјелајце** (Срба 759, Хрвата 83,

муслимана 128, Југословена 9), **Дабрц** (Срба 175), **Медна** (Срба 783), **Подрашница** (Срба 1082, Хрвата 1, Југословена 5), **Тријебово** (Срба 504), **Горња Пецка** (Срба 364, осталих 5), **Доњи Бараћи** (Срба 519, Хрвата 5), **Горњи Бараћи** (Срба 314, Хрвата 1), **Горњи Граци** (Срба 925), **Котор** (Срба 428, Југословена 8), **Копљевићи** (Срба 481, Југословена 7), **Шеховци** (Срба 624, Хрвата 1, Југословена 6, осталих 4), **Мајдан** (Срба 406, Хрвата 510, Југословена 25, осталих 2), **Подбрдо** (Срба 961, Југословена 9), **Подоругла** (Срба 820, муслимана 17, Хрвата 16, Југословена 1, осталих 7), **Ступари** (Срба 436), нападнути су у исто време кад и центар Општине **10. октобра 1992.** Без сумње то је био један од најтрагичнијих дана у дугој и бурној историји Мркоњић Града и његових села. Све је потсећало на тешка времена Павелићеве НДХ и усташке покоље и злочине извршене над српским народом овог краја. Догодило се оно чега су се Срби БиХ, па и овог краја, плашили од када је Република Босна и Херцеговина постала чланица ОУН и међународно призната самостална држава. У наведеним селима од 10. октобра 1995. завладала је пустош. Све је до темеља опљачкано, разорено и спаљено.

Жртве: 1) Војислав (Коста) Аничич, 1946; 2) Стојан (Марко) Божић, 1910; 3) Јагода (Илија) Божић, 1932; 4) Симо (Душан) Бушин, 1972; 5) Стево (Јован) Војводић, 1946; 6) Драган (Стево) Даниловић, 1939; 7) Горан (Симо) Дедић, 1967; 8) Ђуро (Тодо) Јаковљевић, 1916; 9) Ђурађ (Никола) Јарић, 1950; 10) Зорка (Никола) Јарић, 1939; 11) Милица (Перо) Јарић, 1915; 12) Млађен (Мило) Јовандић, 1920; 13) Анђелија (Милан) Јоргановић, 1926; 14) Радојка (Симо) Јоргановић, 1926; 15) Владо (Јово) Јорганчевић, 1941; 16) Јелка (Јошо) Јорганчевић, 1934; 17) Недељко (Станко) Кежић, 1957; 18) Душан (Митар) Киза, 1956; 19) Јово (Младен) Коњевић, 1938; 20) Јован (Стеван) Лазендић, 1904; 21) Милосава (Илија) Лазендић, 1935; 22) Милева (Илија) Лекић, 1932; 23) Миленко (Алекса) Лекић, 1969; 24) Драган (Мирко) Лукић, 1965; 25) Момчило (Јован) Милић, 1929; 26) Душко (Бранко) Митрић, 1973; 27) Милорад (Жарко) Митрић, 1954. и његов брат 28) Петар (Жарко) Митрић, 1952; 29) Марија (Стеван) Нишкановић, 1910; 30) Лазар (Павле) Пекез, 1934; 31) Боро (Лазо) Пролић, 1946; 32) Станко (Гојко) Сладојевић, 1937; 33) Симо (Јово) Стаменић, 1954; 34) Недељко (Видо) Стојичић, 1949; 35) Лујо (Димитрије) Ступар, 1949; 36) Бранко (Ђука) Тегелтија, 1952; 37) Чедомир (Стојан) Тегелтија, 1937; 38) Симо (Митар) Томић, 1940; 39) Дара (Ђуро) Тудорић, 1928. и њен супруг 40) Јово (Тоде) Тудорић, 1927; 41) Душан (Лазар) Ћирковић, 1960; 42) Гојко (Шпиро) Чубић, 1917; 43) Недељко (Петар) Убовић, 1937; 44) Душан (Панто) Црнчевић, 1943; 45) Слободан (Душан) Црнчевић, 1970; 46) Зоран (Ђурађ) Чигоја, 1970; 47) Милица (Милан) Чигоја, 1939; 48) Љубинко (Душан) Чигоја, 1957; 49) Бранимир (Мирослав) Вујић, 1951; 50) Милосав (Саво) Галић, 1947; 51) Милан (Стево) Копанџа, 1958; 52) Јово (Неђо) Крека, 1968; 53) Добривоје (Гојко) Штркић, 1951; 54) Бранислав (Ђорђе) Шурлан, 1959; 55) Миленко (Илија) Видовић, 1974; 56) Илија (Симо) Вођевић, 1966; 57) Душан (Саво) Драгић, 1945; 58) Иле (Мирко) Ђаковић, 1955; 59) Радомир (Ђорђе) Јаворовић, 1969; 60) Драган (Мирко) Јагузовић, 1974; 61) Миливој (Миленко) Каурин, 1963; 62) Жељко (Нико) Копуз, 1971; 63) Перо (Никола) Лакета, 1949; 64) Ратко (Мило) Лекић, 1943; 65) Душан (Симо)

Малић, 1941; 66) Драган (Илија) Тодић, 1954; 67) Милорад (Бошко) Новаковић, 1956.

12. ОКТОБАР 1995.

Бочац, доста велико српско село (Срба 1668, муслимана 1, Хрвата 1, Југословена 3, осталих 6) у Општини Бања Лука, нападе су и окупирале хрватске и муслиманске оружане јединице **12. октобра 1995.** у току офанзиве која је, уз свестрану подршку оружаних формација НАТО пакта, имала за циљ окупацију безмало свих градова Босанске крајине. Ово село је, по свему судећи, било и последње српско насеље које су непријатељи Републике Српске успели да освоје и окупирају. То је проузроковало велики број погинулих, рањених и избеглих цивила српске националности из овог села и избеглица из других крајева БиХ, па и Хрватске, које су се тада затекле у Бочцу. Њихова материјална добра опљачкана су и уништена. Непријатељска хрватско-муслиманска солдатеска, претходних година понижавана у сукобима са војском Републике Српске, кад год је стигла светила се породицама, потомцима и родитељима српских бораца. Њихова бесрамна осветољубивост и свирепост показала се и при освајању српског села Бочци. Многе од жртава, углавном старије особе и жене, убијене су на веома свиреп начин. Тела страдалника из Бочца налажена су у више масовних гробница које су наредних година откопане.

Жртве: 1) Даринка (Никола) Арежина, 1924; 2) Стеван (Столе) Арежина, 1912; 3) Боја (Ђука) Видачковић, 1927; 4) Ђука (Илија) Видовић, 1910; 5) Бранко (Никола) Вукшан, 1925. и син 6) Владо (Бранко) Вукшан, 1958; 7) Анђа (Никола) Дринић, 1910; 8) Данило (Симеун) Ђурђевић, 1921; 9) Вид (Илија) Ковјенић, 1907; 10) Јованка (Алекса) Ковјенић, 1913; 11) Крсто (Благоје) Ковјенић, 1919; 12) Недељко (Перо) Ковјенић, 1920; 13) Милица (Алекса) Милиновић, 1912; 14) Десанка (Јован) Ороз, 1945. и њена мајка 15) Љубица (Тодо) Ороз, 1905; 16) Станко (Ђуро) Панић, 1933; 17) Чедо (Ранко) Поповић, 1936; 18) Дамјан (Илија) Смиљић, 1930; 19) Јован (Душан) Смиљић, 1931; 20) Живко (Тоде) Кесић, 1950; 21) Мара (Гојко) Грмаш, 1955.